

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. P. J. M. AALBERSE**, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; **MR. J. L. F. BÖHTLINGK**, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOPIUS**, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; **J. M. VAN ELK**, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **P. KEG Cz.**, Postdirecteur te *Middelburg*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **J. VAN RIEL**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, **SECRETARIS-PENNINGMEESTER**.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Tuberculose en de kwakzalverij.

Berichten: Internat. Comité z. Bekampf. d. Charlatanerie.

Mededeelingen van verschillenden aard: De kwakzalverij in de Tweede Kamer besproken. — Op het verplaatsbaar Tuberculose-Museum.

Uit de Pers: Kwakzalverij en de Pers. — Systeem Alimonda.

Boekbeschuwing: *Burwinkel* Ruggemergstering.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw leden zijn toegetreden de heeren:

H. G. ENKLAAR, arts, Off. v. Gez. te *Gorinchem*.

D. NINK BLOCK, arts, te *Arnhem*.

P. KINGMA BOLTJES, arts, te *Leiden*.

Tuberculose en de kwakzalverij.

Indien gij hoest, als gij bleek ziet, als gij gebrek aan bloed hebt, gebruikt dan de x-siroop, of de ij-pastilles, zij helpen tegen verkoudheid, tegen hoesten, voorkomen uitputting, en genezen de tuberculose.

Dat is zoo ongeveer de wijze waarop de aankondiging geschiedt van de middelen, die tegen de tuberculose heeten te helpen, of liever gezegd — want men houdt den naam tuberculose een beetje op den achtergrond — die onfeilbaar helpen tegen allerlei soorten verkoudheid en hoest. En er zijn er nog al wat van die middelen. Voor de lezers van ons Maandblad zullen we het niet behoeven te betoogen, dat al deze aankondigingen op bedrog berusten. De een, b.v. de fabrikant van de z.g. abdijsiroop, tracht zijn schaapjes te scheren, door de mededeeling dat zijn middel gemaakt wordt in- of dat het recept afkomstig is uit de een of andere Abdij. Gaat men dan naar deze godsdienstige instelling op den zoek, dan blijkt het, dat zij in 't geheel niet bestaat, maar dat doet er ook niets toe. Het groote publiek onderzoekt niet, het slikt de middelen, die wel goed moeten zijn, daar zij immers uit eene abdij komen. Een ander beweert een belangrijke uitvinding te hebben gedaan op het gebied van deze ziekte. Niet zoo zelden wordt ook hier het religieus gevoel der menschheid misbruikt, door de bijvoeging dat zoo'n middel door Godshulp werd ontdekt.

Ik kan mij van de taak ontslagen rekenen, hier al deze middelen in hunne samenstelling te bespreken, het zijn meestal bekende al dan niet door de geneesheeren verlaten middelen, deels schadelijk voor zoover zij ijzer bevatten, deels onverschillige middelen die geen direct

kwaad doen. Welnu, hoor ik sommige lezers zeggen, deze laatste middelen kan men dan ook gerust innemen, de geneesheeren schrijven toch ook wel bij tuberculose hunne middeltjes voor, die alleen verzachtend werken. Deze opmerking is juist van pas en aan de hand daarvan kan men zeer duidelijk de bezwaren van de kwakzalverij op dit gebied uiteen zetten.

De strijd die, dank zij de medische wetenschap, tegen de tuberculose wordt gestreden is tweeledig. Hij bestaat in het behandelen en voorkomen.

Wat de behandeling betreft kunnen we zeggen te hebben geleerd, dat tuberculose is een geneeslijke ziekte, mits men vroegtijdig genoeg maatregelen neemt, doch zelfs in later gevorderd stadium is voor den tuberculose-lijder bij verstandige behandeling nog heel wat te doen.

Wat is nu in het begin-stadium het gevaar van de kwakzalverij? Wel dat ligt voor de hand; 't is het gevaar dat men door het gebruik dezer middelen het gunstigste stadium waarin geneeskundige behandeling met succes kan plaats hebben, laat voorbijgaan. Men zegge niet dat in dit eerste stadium de menschen nog niet naar kwakzalversmiddelen grijpen, de ondervinding leert helaas anders. De tuberculose-lijder wil heel dikwijls niet hooren dat hij ziek is, zendt men hen naar een consultatiebureau, dan maakt hij zich boos en zegt ik heb geen tuberculose, 't is maar een beetje verkoudheid, ik kuch slechts een weinig of ik gevoel me alleen maar wat slap en hij onttrekt zich naar al te vaak aan deskundige behandeling, koopt een of ander kwakzalversmiddel en maakt zich zelf wijs dat het helpt, totdat uit een of ander verschijnsel blijkt dat zijne ziekte veel is verergerd.

Maar voor de verder gevorderde zieken, waarvoor ook de geneesheeren slechts middelen kennen die het lijden verzachten, daar hindert het gebruik van zoo'n „baat 't niet, 't schaadt niet" toch weinig?

Ook daar is de kwakzalver gevaarlijk zoowel voor den zieke als voor de omgeving. In de eerste plaats zijn in 't algemeen deze middelen schadelijk duur en het is duidelijk dat dit voor dergelijke lijders een groot bezwaar is.

Het praatje dat dokter en apotheker ook duur zijn gaat niet op, 't geldt hier voor het zeer overwegende deel armen en ziekenfondspatiënten, wie de behandeling en medicijnen geen extra uitgaven berokkent. Vaak komt het voor dat deze stumperds stukken huisraad beleenen, niet om versterkend voedsel te gebruiken, maar om het beetje dat zij daaraan nog zouden kunnen besteden te brengen in de zakken van den kwakzalver, die hun in ruil niets biedt dan praatjes en waardeloze rommel.

Voor de omgeving is het gevaar der kwak-

zalverij, dat de maatregelen, die door geneeskundigen worden voorgeschreven en die genomen moeten worden ter voorkoming van besmetting van de omgeving, eenvoudig niet worden opgevolgd. De lijder neemt deze maatregelen niet gaarne, meent dat hij geen tuberculose heeft en zal het maar eens met een of ander aanbevolen middeltje probeeren.

Dat deze middelen nog een zoo groot debiet hebben komt ongetwijfeld door de omstandigheid, dat de wetenschap voor veegevoerde tuberculose nog geen afdoend middel weet; dat ze daarom niet minder gevaarlijk zijn heb ik naar ik hoop aangetoond.

Maar de tevredenheidsbetuigingen dan, die men in attesten en ingezonden mededeelingen in de courant kan lezen? Deze attesten hebben in het geheel geen waarde. Het komt een enkel maal voor, dat een tuberculose-lijder (wiens objectief welbevinden dikwerf zeer wisselend is) in de eerste dagen van het gebruik der middelen meent baat te vinden, dat is voor den kwakzalver de tijd om zijn attest machtig te worden. Later krijgt de lijder 't nooit meer terug, hoeveel moeite hij zich daartoe ook geeft en hoe ook blijken mag dat hij zich heeft vergist.

Zelfs van overledenen, de lezers van dit blad weten het wel, wordt nog vaak getuigd dat zij zoo goed genezen zijn.

Heel dikwijls ook zijn de attesten geheel valsch.

Het gebruik van kwakzalversmiddelen wordt ook nog sterk in de hand gewerkt door de pers, waardoor de bedrieger gelegenheid heeft, avond aan avond zijn schadelijk gif in de huiskamer te deponeren, door herhaalde leugenachtige verhalen de suggestie te wekken dat hier iets werkelijk goeds wordt geboden. Nu weet ik wel dat de redacties zich tegen dit verwijt altijd weren met de verwijzing naar de administratie. Maar het is een onloochenbaar feit, dat waar dan de administratie of zelfs de kwakzalver-advverteerder worden aangevallen, de redactie op de bres staat ter hunner verdediging. Het is treurig maar waar, ondanks alle gedraai en gespartel van tal van journalisten. Billijkheidshalve dient hier aan toegevoegd te worden, dat een klein getal Nederlandsche bladen, dit bloedgeld niet wil opstrijken. Zij weigeren kwakzalversadvertenties.

E. J. A.

BERICHTEN.

Internat. Comité z. Bekämpfung der Charlatanerie. Bij den Secretaris-penningmeester der Nederl. Afdeling, den heer J. M. van Elk, is vanwege het Hoofdbestuur van de Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst ontvangen de som van f 25.— als bijdrage over 1909.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De „Kwakzalverij” bij de begroting van Binnenlandsche Zaken.

In de Memorie van antwoord heeft de Minister, naar aanleiding van de opmerkingen, gemaakt in het Voorloopig Verslag (zie ons vorig no.) het volgende gezegd:

„Kwakzalverij. Bij de herziening van de wet regelende de uitoefening der artsennijbereidkunst, zal ook aan dit onderwerp aandacht worden geschonken.

De Regeering ontveinst zich niet, dat de materie moeilijk is, en moet zich derhalve van eene bepaalde toezegging onthouden.

Voor subsidieeren van de Vereeniging tegen de kwakzalverij, welke trouwens geen steun heeft gevraagd. **) bestaan geen voldoende redenen. Het komt den minister voor, dat niet iedere op zichzelf nuttig werkende vereeniging voor steun uit 's Rijks kas in aanmerking kan komen”.

Bij die enkele woorden is het intusschen, gelukkig, niet gebleven. Bij de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer is de zaak meer uitvoerig besproken, zooals blijkt uit de „Handelingen”, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De heer ANKERMAN: Mijnheer de Voorzitter! Het gebeurt mij niet vaak, dat ik mij met volkomen instemming kan aansluiten bij hetgeen door den heer SCHAPER en zijn vrienden gezegd wordt, maar daarom verheugt het mij des te meer, dat ik een woord zijnerzijds kan overnemen, waar hij het betreurt, dat in deze Kamer niet meer zitting hebben specialiteiten op medisch of pharmaceutisch gebied. *) Ik geloof, dat het een groot nadeel is voor deze Kamer, dat de partijstrijd in Nederland het noodzakelijk heeft gemaakt, dat wij hier thans een bekwaam man op medisch of pharmaceutisch gebied missen, maar de zaak, die ik aan de orde wilde stellen, lijkt mij van te groot gewicht, dan dat zij hier zou mogen worden verzwegen. Er is een latijnsche spreuk, die wij elkander wel mogen herinneren: „mens sana in corpore sano”, maar nu zijn er velen in ons vaderland, die zich opmaken om de zorg voor de gezondheid der inwoners van Nederland op zich te nemen, die niet belangeloos zijn, maar daarmede voor een overgroot deel hun eigen belang trachten te dienen. Ik meen dat de Overheid, die op elk gebied zulk een gewichtige roeping heeft te vervullen, op dat der volksgezondheid al haar krachten behoort aan te wenden in het belang der gansche bevolking, om een ernstig euvel, dat in Nederland werkelijk groote afmetingen heeft aangenomen, te bestrijden, ik bedoel het euvel der onbevoegde uitoefening van de geneeskunst. Ik betreur het, Mijnheer de Voorzitter, ten zeerste, dat onder de medici en pharmaceuten in ons land zoo weinig beslist geloovige mannen worden gevonden. Omdat ik meen, dat zij, als zij waarlijk geloovige mannen zijn en ook uit die beginselen gezien, hun practijk uitoefenen, van grooten zegen kunnen zijn voor het gansche volk in Nederland en ik meen ook, dat ik mij niet te stout uitdruk, wanneer ik zeg, dat het standpunt, dat vele medici in deze innemen er werkelijk veel heeft toe bijgedragen dat men minder vertrouwen, vooral op het platteland, in de medici stelt. Maar toch meen ik te moeten constateeren, dat de stand der medici en der pharmaceuten in Nederland zoo hoog staat, dat zij nog altijd met eere genoemd mag worden en boven elke verdenking van corruptie in ons vaderland verheven staat. Corruptie, zooals vaak in het buitenland onder de medici voorkomt — ik denk op dit oogenblik aan een geruchtmakende zaak, die Duitschland en Rusland betreft — schijnt mij in ons land vrijwel ondenkbaar. En nu wordt aan dezen geachten stand in Nederland een dergelijke concurrentie aangedaan, die

gerust misdadig genoemd mag worden. Het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is bij de Strafwet verboden; dagelijks echter staan in de groote en kleine dagbladen van ons vaderland advertentiën, waarin op groote schaal toch indirect de onbevoegde uitoefening der geneeskunde wordt aanbevolen.

Vele dier geneesmiddelen bestaan — ik heb mijn inlichtingen van hoogstaande wetenschappelijke mannen, die zelf deze dingen onderzochten — of uit nietswaardige bestanddeelen of soms zijn ze zelfs met schadelijke middelen aangevend.

Door een zevenjarige ervaring als predikant, heb ik persoonlijk kunnen opmerken van hoe grooten omvang dat euvel is, vooral op het platteland.

Men kan het gemakkelijk opmaken uit de duizenden guldens, die voor advertenties besteed worden, want in den regel komen deze advertentiën op de duurste plaatsen in de dag- en weekbladen voor. En nu gaat het in de practijk vaak zoo, dat het geld van den kleinen handels- en boerenstand niet gaat naar den medicijnmeester, maar dat het meeste geld terecht komt in handen van den medicijnverkooper, en als deze verkoopers de menschen goed geplukt hebben en de patiënten hebben er geen baat bij gevonden, dan gebeurt het niet zelden, dat de hulp ingeroepen wordt van den dokter en dat de menschen dan niet meer in staat zijn aan den dokter te betalen wat zij redelijkerwijze aan hem zouden moeten voldoen. En als men dan nagaat de reclame, die voor deze geneesmiddelen wordt gemaakt, dan wil ik een eigenaardig staaltje uit mijn eigen ervaring daarvan mededeelen. Er was een vrouw uit mijn gemeente, die eenigen tijd ongesteld was. Zij had de hulp van den dokter ingeroepen, maar omdat zij op allerlei wijze te veel ingespannen was, ging die ongesteldheid niet over en nu wilde zij het eens probeeren met Pinkpillen. Zij bestelde een doos Pinkpillen en ontving na verloop van een paar dagen een aanvraag om haar portret in te zenden. Zij bezat geen nieuw portret, en nu zond zij een portret in dat 20 jaar oud was, toen zij een jong, knap, aardig boerinnetje was. Dit portret werd in de advertenties afgedrukt. Op die wijze wordt er reclame gemaakt voor die geneesmiddelen. Al die middelen worden gebruikt om het geld uit den zak der goegemeente te kloppen. Ik meen, dat een ernstig woord van protest hier op zijn plaats is. Die advertenties zijn een bespotting van de medische wetenschap.

Waar nu ook een bekend zoogenaamd homoeopaath uit Utrecht durft adverteeren, dat allen die volledige genezing wenschen van kanker, tering, lupus en verschillende andere ziekten — terwijl de officieele wetenschap zooveel honderden jaren reeds zoekt om hiertegen een werkelijk ernstig geneesmiddel te vinden — bij hem terecht kunnen; waar die zoogenaamde homoeopaath in Utrecht een dergelijke droevige reclame maakt, meen ik, dat de geheele medische wetenschap en de werkelijk ernstige homoeopathen hiermede een slag in het aangezicht krijgen. En daarom zou ik wel willen vragen, of, waar door deze dingen het bijgeloof en de lichtgeloovigheid zoo in de hand wordt gewerkt, de Regeering niet met kracht wil medewerken om aan dit euvel paal en perk te stellen. Het gevolg toch van deze dingen is, dat de apothekers, die een lange en dure studie moeten doormaken, hoe langer hoe meer worden verdrongen door drogisten en de geneesmiddelen die in die drogisterijen worden verkocht, leveren voor de drogisten voornamelijk een bron van bestaan op. Ik zou willen vragen, of het genoeg bekend is, dat, waar in de apotheken zeer gevaarlijke geneesmiddelen, soms zware vergiften, met heel veel zorg moeten worden behandeld en met veel voorzorg aan het publiek moeten worden verkocht, die gevaarlijke geneesmiddelen bij kilo's te gelijk bij de drogisten zijn te verkrijgen. Er is een wet op de uitoefening van de geneeskunde en een wet op de uitoefening van de artsennijbereidkunst, maar wordt in ons land wel voldoende de hand aan die wetten gehouden? Menschen die zich lang op dit gebied hebben bewogen, hebben mij ingelicht, dat deze wetten schandelijk worden

verwaarloosd, ja eigenlijk buiten gebruik zijn gesteld. Waar het nu een zoo ernstige quaestie geldt, zou ik aan de Regeering willen vragen, of zij ernstig wil medewerken om de hand aan de bestaande wetgeving te houden. En waar in de Memorie van Antwoord wordt gezegd, dat er spoedig zal komen een herziening van de wet tot uitoefening van de artsennijbereidkunst en dat dan ook aan dit onderwerp, dat is de kwakzalverij, de aandacht zal worden geschonken, daar zou ik willen vragen, of de Regeering wil medewerken om die wijziging zoo spoedig mogelijk in bespreking te brengen. Wij hebben hier geen mannen van de practijk; die staan echter der Regeering zeker ten dienste, doch ook de Kamerleden zullen deskundig advies wel kunnen verkrijgen, en dan kan wat ik qualificeer als een groot euvel zoo spoedig mogelijk worden tegengegaan.

En nu zou ik in dit verband ook een woord willen zeggen tot de pers in Nederland. Ik ben het geheel eens met hen die meenen, dat de wetgever hier het kwaad niet geheel den kop kan indrukken, daarvan is geen sprake; ook uit onze samenleving moeten krachtige stemmen opgaan om het kwaad te keeren. En daartoe zal de pers veel kunnen bijdragen. Nu is het helaas waar, dat zoowel de groote als de kleine bladen in ons land in deze zaak niet geheel belangeloos zijn, dat zoowel bladen van rechts als van links groote inkomsten trekken uit die advertentiën, die van drogisten en zoogenaamde apothekers worden geplaatst. Verre zij het van mij dat ik op de ondernemers of werkgevers, die vaak met groote moeite een dag- of weekblad op de been houden, een last zou willen opleggen, die ik zelf met den vinger niet zou willen aanraken. Ik geloof, dat dit in deze Kamer reeds al te veel geschiedt en ik wil dit niet vermeederen. Doch waar het hier geldt een zoo ernstige zaak, waarbij de geheele volksgezondheid op het spel staat, meen ik, dat wel een woord mag worden gericht tot de pers in Nederland, dat zij toch voorzichtig zij met het opnemen van die advertentiën, en dat dezulke waaruit nadrukkelijk blijkt, dat grove leugens aan het volk worden voorgespiegeld, in ieder geval geweerd mochten worden.

Ik geloof, dat de pers daarmede aan ons vaderland een grooten dienst zou bewijzen, en als de Regeering deze ernstige zaak ter hand wil nemen, zou zij daarmede tot grooten zegen voor ons volksleven werkzaam zijn.

De heer DE SAVORNIN LOHMANN: Mijnheer de Voorzitter! De belangrijke rede die wij zooeven gehoord hebben van den geachten afgevaardigde uit Harlingen, beweegt mij een enkel woord te zeggen, niet om die rede in haar geheel te weerspreken, want inzonderheid hetgeen die geachte afgevaardigde gezegd heeft over het gevaar van verkoop van giftige stoffen bij drogisten, verdient zeer zeker de overweging der Regeering, al geloof ik niet, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken daartoe juist geroepen is.

Met hetgeen de geachte afgevaardigde heeft gezegd over het publiceeren van bepaalde onwaarheden, kan ik wel medegaan. Wanneer die onwaarheden bestaan in het fingeeren van feiten zooals wij vaak lezen van den heer A. of mejuffrouw B. die op deze of gene wijze zijn genezen, terwijl die personen in het geheel niet bestaan, zou het wenschelijk zijn, dat een vervolging werd ingesteld, ofschoon deze zaak dan meer behoort bij den Minister van Justitie. Als dergelijk bedrog kon worden getrouwen door een bepaling in het Wetboek van Strafrecht, zou dit zeer goed zijn.

Wilde men echter ook het aanbevelen van geneesmiddelen gaan straffen, dan zou ik toch aan den Minister van Binnenlandsche Zaken willen zeggen: begeef u niet op zulk een gevaarlijk terrein. Ik zal niet spreken over de bekende argumenten vóór en tegen de kwakzalvers. Iedereen heeft bij ondervinding, dat somtijds kwakzalvers de menschen genezen en hoogstaande medici ze van kant maken, al geschiedt dit natuurlijk te goeder trouw. Men moet niet vergeten, dat een geneesmiddel ook door suggestie werkt en dat in den regel het publiek meer luistert naar hetgeen de suggereerende kwakzalver aan de menschen zegt dan wat een verstandig geneesheer hun leert.

*) De heer SCHAPER had o.m. gezegd: „Ik zou hierover, gezwezen hebben, wanneer wij hier een dokter in de Kamer hadden, maar dat is helaas niet het geval”.

**) Dit is, naar wij meenen, wel geschiedt, bij gelegenheid dat het Bestuur bij den Minister op audientie was. RED. Mbl.

Nu komt het, er voor den mensch alleen op aan, dat hij geneest; hoe, kan hem minder schelen. In ieder geval is dit een quaestie, waarin wij ons niet moeten steken.

Wanneer wij gingen oordeelen over de recepten van sommige geneesheeren op dezelfde wijze als deze oordeelen over de recepten van de kwakzalvers, zouden wij spoedig bemerken, dat wij op een terrein zijn, waarop de Regeering zich niet moet bewegen.

Minister HEEMSKERK zegt o. a.

De kwakzalverij is verboden, want de onbevoegde uitoefening der geneeskunde is verboden. Niettegenstaande dat wordt er toch geklaagd over de kwakzalverij.

Nu geloof ik dat er zeer veel waars is in de onderscheidingen, die hier door den geachten afgevaardigde uit Goes gemaakt zijn. Wanneer er in advertentiën bepaalde onwaarheden worden vermeld, dan zouden wellicht die advertentiën strafbaar gesteld kunnen worden. Wanneer nu die geachte afgevaardigde verlangt dat ik met dergelijke strafbaarstelling, die meer den Minister van Justitie dan mij zou aangaan, mijn warme instemming betuig, dan kan ik dat niet doen, omdat er zoovele onwaarheden verteld worden en ik mij afvraag: indien wij strafbaar gaan stellen advertentiën met onwaarheden en onware berichten, waar is dan het eind? Men moet hier toch zekere vergelijkende billijkheid in acht nemen.

Maar wellicht is iets dergelijks gewenscht. Ik voor mij, als ik dergelijke advertenties lees, geloof ik ze nooit. En zoo gaat het met meer menschen.

Iets anders is het vergif bij de drogisten. Volgens de wet op de artseneerbereidkunst mogen zekere geneesmiddelen niet anders dan in groote hoeveelheden in den handel zijn. Ik wil gaarne mijn aandacht wijden aan de vraag, in hoever werkelijk het voorhanden zijn van vergiften bij de drogisten tot gevaar en bedenking aanleiding geeft. Want dit is bepaald een zaak, waarvan ik volkomen erken, dat de Regeering er al het mogelijke aan moet doen.

Intusschen hangt dit samen met de herziening van de wet op de artseneerbereidkunst, en het kan slechts een spoorslag zijn om die herziening wat meer urgent te doen achten.

Eén opmerking wil ik hier nog bijvoegen. De geachte afgevaardigde heeft er over geklaagd, dat onder de geneesmiddelen, die nu bij advertenties worden aanbevolen, er verschillende zijn, die schadelijke bestanddeelen bevatten of bestanddeelen, die in het geheel niet als geneesmiddelen zijn aan te merken. Indien men meent, dat men zoo iets op het spoor is, is er nu al een weg om daar iets aan te doen. Want het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft een bureau tot onderzoek van handelswaren. Op de Middenstandstentoonstelling waren eenige resultaten van dat onderzoek tentoongesteld. Die waren zeer merkwaardig. Het waren buisjes met een blauwe kleur, waarin het goede, en met een witte kleur, waarin het vervalschte middel was. Er waren ook buisjes met een zeer smalle strook blauw en andere met een heel lichte streep wit, zoodat het middel duidelijk en op een zeer nuttige wijze werkt tot onderrichting van het publiek. Er is geen reden, waarom men ook niet met drogistenwaren op die wijze zou kunnen te werk gaan, en gebruik maken van de hulp die de Regeering biedt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen voor het oogenblik hiermede te kunnen volstaan.

De heer ANKERMAN ontvangt voor de tweede maal het woord en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Het spijt mij, dat ik het moet uitspreken, dat ik door het antwoord van den Minister erg teleurgesteld ben. Ik geloof, dat dit hieruit voortkomt, dat men den omvang van dit kwaad, dat ik zooveel heb gememoreerd, niet voldoende kent.

Het was mij niet onbekend, dat de geachte afgevaardigde uit Goes in dit opzicht op een ander standpunt staat dan ik. En nu wil ik mij gaarne in velerlei opzicht aan zijn leiding toevertrouwen, maar het komt mij toch voor, dat ik in dit opzicht genoopt ben het uit te spreken, dat ik met hem van gedachten verschil.

De heer Lohman heeft gezegd: het komt er voor een mensch maar op aan, dat hij geneest. Dat ben ik met dien geachten afgevaardigde volkomen eens. Maar als men eens wist welk een onheil er veroorzaakt wordt juist door het gebruik van al die geneesmiddelen, die onder zoo hoog klinkende namen worden aanbevolen, kan men de stelling van den heer Lohman zeer zeker omkeeren en hieruit een wapen tegen de kwakzalverij in het algemeen, en tegen het aanprijzen van die geneesmiddelen in het bijzonder smeden.

Nu heeft de Minister gezegd, dat hij advertentiën met onware berichten niet strafbaar kon stellen, omdat er dan zooveel strafbaar gesteld moeten worden. Maar deze quaestie is door den Minister toch niet juist gesteld. Het gaat hier immers om de handhaving eener bepaling uit een bekende wet, de wet op de uitoefening der geneeskunde, en — ik memoreerde die ook even — die der artseneerbereidkunst.

Indien men nu niet onbevoegd de geneeskunde mag uitoefenen, vraag ik aan den Minister, of indien geneesmiddelen worden aanbevolen, die voor alle lichaamsdeelen — van de toppen der haren tot de groote teenen van den mensch — en voor alle kwalen dienstig zijn, met den verkoop der geneesmiddelen, zoo niet direct, dan toch indirect, ongeoorloofde uitoefening van de geneeskunde plaats heeft.

Daarom meen ik met een enkel woord te moeten opkomen tegen hetgeen de Minister heeft gezegd.

Waar ik sprak over de schadelijke bestanddeelen, had ik op het oog een middel dat in de couranten aangeprezen wordt voor de schoone bustes der jonge dames. Dat middel zijn de zoogenaamde pilulae orientales. Van hoogst bevoegde zijde is mij verzekerd, dat dat middel zeer gevaarlijke bestanddeelen inhoudt, ik meen arsenicum, en dat daardoor verscheidene meisjes ernstige kwalen opdoen. Dat is zelfs zóó sterk, dat in het buitenland in de stad Leipzig tegen dat euvel, dat in Duitschland voorkomt en ook ons land binnendringt, officieel gewaarschuwd is, en middelen worden beraamd het tegen te gaan.

Ik dring er daarom bij den Minister ernstig op aan om aan uitpattingen op dit gebied paal en perk te stellen, en ik meen, dat ik geen onbillijke vraag stelde, toen ik vroeg, of niet de bestaande wetten op de uitoefening der geneeskunde en de artseneerbereidkunst gehandhaafd kunnen worden.

De heer HEEMSKERK, Minister van Binnenlandsche Zaken: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou niet behoeven te repliceren, als de geachte afgevaardigde uit Harlingen niet gezegd had, dat door mij verklaard was, dat advertenties met volstrekt onware berichten niet strafbaar konden worden gesteld.

Dat heb ik niet gezegd, integendeel. Overwogen kan worden of advertenties ter aanprijzing van geneesmiddelen op grond van onwaarheden niet kunnen worden strafbaar gesteld. Wellicht zouden ook strafbaar kunnen worden gesteld advertenties tot aanprijzing van schadelijke geneesmiddelen. Indien inderdaad die pilulae orientales schadelijk zijn, zou op de aanprijzing daarvan straf wenschelijk kunnen zijn.

Wat ik gezegd heb is dit, dat als men zich begeeft op den weg van het strafbaar stellen van advertenties met onwaarheden, men dan nog wel op andere terreinen zou komen dan op het hier besproken terrein, dat men zich dus eenigszins moet bedenken alvorens te beginnen en dat men zich de vraag moet stellen, of het in vergelijking met andere zaken wel billijk zou wezen, en die nuchtere opmerking meen ik te moeten volhouden. Overigens ben ik aanvankelijk ook nog van meening, dat het strafbaar stellen van dergelijke feiten thuis zou behooren bij Justitie, omdat het zou zijn een wijziging van het Wetboek van Strafrecht. Eerst een nader onderzoek zou moeten leeren in hoeverre dergelijke bepaling juist in de wet tot uitoefening van de artseneerbereidkunde zou moeten worden opgenomen.

Ik zou uit de repliek van den geachten afgevaardigde moeten opmaken, dat zijn vraag of de Regeering niet de hand wil houden aan de handhaving van de bestaande wet, deze strekking

had, dat hij zou meenen, dat het adverteeren van dergelijke geneesmiddelen reeds is een onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Dit komt mij voor een in hooge mate betwijfelbare juridische stelling te zijn, maar indien hij meent van niet, zou ik den geachten afgevaardigde aanraden een klacht bij den officier van justitie in te dienen, dan kan de rechter de zaak voor een bepaald feit uitmaken, en het is ten slotte toch de rechter die dit doen moet.

Ik wil overigens den geachten afgevaardigde de verzekering geven, dat verspreiding van schadelijke geneesmiddelen een zaak is die ik, indien het mogelijk blijkt, zeer gaarne wil tegen gaan."

Wij zullen dus maar afwachten en zien wat de Minister in dit opzicht doet. Intusschen zijn wij den heer ANKERMAN ten hoogste dankbaar voor de wijze, waarop hij de beteugeling de kwakzalverij in de Tweede Kamer ter sprake heeft gebracht.

Het is ons opgevallen, dat sommige groote bladen aan het gesprokene in de Kamer in hunne „beschouwingen" geheel geen aandacht hebben geschonken terwijl andere duidelijk blijken gaven, dat het aandeel dat de heer A. aan de Pers gaf in zake de verspreiding der kwakzalverij, hun alles behalve aangenaam in de ooren klonk.

In het *Pharmaceutisch Weekblad* van 25 December heeft de Hoofdredacteur, Prof. P. VAN DER WIELEN, verschillende van die „Persbeschouwingen" de revue laten passeeren (plaatsgebrek belet ons de overname van het belangrijk artikel) en hij komt daarbij tot de conclusie: „Mijn indruk is, dat in den regel hier niet de „Koningin der Aarde" aan het woord is geweest maar een koopvrouw, er op uit haar beste klanten te believen."

Wij deelen dit gevoelen.

Op het verplaatsbaar Tuberculose-Museum der Zuid-Hollandsche vereeniging „Het Groene Kruis".

In een der zijzalen van het mooi ingerichte „Ons Huis" te Rotterdam is thans een aanschouwelijk beeld gegeven van het wezen, het ontstaan, de verbreiding en de gevaren der tuberculose en van de middelen en maatregelen waarmede deze ziekte kan worden voorkomen, bestreden en genezen.

Een hoogst interessante en voor de breede kringen der bevolking zeer leerzame tentoonstelling, die een bezoek overwaard is doch waarover wij in dit blad niet verder kunnen uitweiden. Op één uitzondering na. Wanneer men de zaal binnentreedt vindt men bijna in 't begin, links, een afdeling met het opschrift „Kwakzalverij", waarin een verzameling is bijeengebracht van veel wat betrekking heeft op de talrijke kwakzalversmiddelen, die door gewetenlooze bedrivers tegen tuberculose zijn aanbevolen, waarbij de gemotiveerde waarschuwingen niet ontbreken. Onder die waarschuwingen valt in de eerste plaats in het oog: „Tuberculose wordt niet genezen door het slikken van middeltjes", waardoor een groot deel van het in deze afdeling tentoongestelde reeds veroordeeld is. Verder de volgende duidelijk gedrukte plakaten:

„Het voortdurend gebruik van *Pinkpillen* is schadelijk voor tuberculoselijders". „Slik geen *Abdijsiroop*; het is volmaakt onwerkzaam tegen tuberculose". „Het *Klooster Sancta-Parulo*, waar de *Abdijsiroop* heet te worden vervaardigd, bestaat alleen in de verbeelding van den kwakzalver, die zijn stroop met groote *leugenachtige advertenties en valsche attesten* aan den man poogt te brengen."

Onder de tentoongestelde middelen, waarvan bij ieder de *samenstelling* is opgegeven, vinden wij oude bekenden, o.a. *Pastilles Poncelet*, *Abdijsiroop*, *Soler-Pastilles*, *Capsules Guyot*, *Owbridge's longhersteller*, *Middelen van Eilers*, *Geraudel-Pastilles*, *Pinkpillen*, *Moeder Seigel's middelen* enz.; verder het *Volta-kruis*, *Sanden's elektrische gordel* en de *Electrische toestellen van de Gebroeders d'Alimonda*.

Geschriften, in verband met kwakzalversmiddelen tegen tering, brieven, attesten, couranten

en brochures trekken verder onze aandacht. Het boek van de *Gebroeders d'Alimonda, Eiler's*, „*Wereldvraag*”, reclame's voor *Pink-pillen* en *Owbridge's longhersteller*, doch ook het boekje „*Wacht U voor den Kwakzalver*” zijn op oordeelkundige wijze geëxposeerd.

Ten slotte worden hier vermeld talrijke uitreksels en waarschuwingen uit onderscheidene *Maandbladen*, op keurige wijze op kartons geplakt door het lid onzer Vereeniging, den heer B. KANIS te Amsterdam. Een woord van lof aan den heer K. voor zijn geheel belangeloze medewerking is hier zeker op zijn plaats.

Doch bovenal zij hier hulde gebracht aan den heer E. J. ABRAHAMS en aan het Bestuur van de Zuid-Hollandsche Vereeniging „*Het Groene Kruis*”, voor alle moeite die zij zich getroost hebben om dit gedeelte van het Museum zóo belangrijk en zóo leerzaam te maken.

UIT DE PERS.

In het „*Handelsblad*” van 23 December j.l. komt onderstaand „*Ingezonden Stuk*” met bij-schrift van de Redactie voor:

Kwakzalverij en de Pers.

Aan de Redactie!

In de Tweede Kamer hebben de heeren ANKERMAN en DE SAVORNIN LOHMAN de reclame der kwakzalverij besproken. Eerstgenoemde heeft daarbij een woord van waarschuwing tot de Pers doen hooren. De Minister van Binnelandsche Zaken antwoordde, dat men voorzichtig zijn moet met het strafbaarstellen van kwakzalversadvertenties, want: „gaat men onware advertenties strafbaar stellen, waar is dan de grens?” vroeg de Minister. Van hoogerhand is dus de oplossing moeilijk te vinden. Toch kan er ter bestrijding der kwakzalverij veel gedaan worden en wel door de candidaat-bekwakzalverden zelf. Daartoe staan vele wegen open.

In de Kamer was sprake van het euvel der kwakzalversadvertenties, en ik wil me daartoe bepalen. Er was eens een groot kwakzalver — KEITH HARVEY is zijn schuilnaam — die beweerde doofheid te kunnen genezen. Ten einde de zegeningen van zijn systeem den slecht-hoorenden deelachtig te doen worden, plaatste hij groote advertenties in vele bladen, o.a. ook in het „*Handelsblad*”. Dat pakte. In mijn qualiteit van voorzitter van den Bond van Slechthoorenden kreeg ik tal van aanvragen om inlichtingen. Omdat ik persoonlijk de zaak in Londen was gaan onderzoeken, viel het mij niet moeilijk mijne lotgenooten te overtuigen dat ze wijs zouden doen hun geld in den zak te houden. Maar er waren altijd natuurlijk nog honderden, die nooit van een Bond van Slechthoorenden vernomen hadden en die dus aan onzen invloed ontsnapten. Daarom besloten wij te trachten de advertenties, welke wij verderfelijk wisten, te doen stoppen. Het succes van deze pogingen was zeer bevredigend. Van een groot aantal administraties kregen we bericht dat de advertentie niet zou worden herhaald.

Terwijl ik dit schrijf heb ik de betreffende stukken niet bij de hand; om alle te noemen zou te uitvoerig worden. Maar wel weet ik dat er ook vele rechtsche bladen waren en herinner ik mij dat b.v. *Het Katholieke Weekblad* per keerende post kennis gaf van zijn gunstige beschikking op ons verzoek. En met erkentelijkheid wil ik uwe belanghebbende lezers even doen weten hoe de directie van het *Handelsblad* met opoffering van geldelijke belangen de kwakzalverij bestreed. De directie richtte zich om inlichtingen tot haren medischen redacteur en nadat deze deskundige de zaak had onderzocht, kregen wij van het *Handelsblad* bericht, dat gebleken was hoe Prof. KEITH HARVEY inderdaad misleidende advertenties geplaatst had en dat die advertenties dus onmiddellijk zouden worden gestopt. Het bovenstaande voorbeeld met uw eigen blad kunt u natuurlijk zeer gemakkelijk controleren. Er blijkt uit dat de Pers in 't algemeen wel tot medewerking bereid is, mits de noodzakelijkheid daarvan worde kenbaar gemaakt. En ook dat voor die categorieën van gedeelten, die zich kunnen organiseren, zooals

b.v. dooven, blinden, tuberculeuzen enz. wel degelijk middelen bestaan om hunne lotgenooten tegen kwakzalvers te vrijwaren. Het komt er maar op aan of men dat werkelijk wil, of men iets voor zijn lotgenooten overheeft. Zooals nu bij de slechthoorenden gebleken is dat de Pers in 't algemeen zeer zeker haar steun ten goede wil verleen, evenzeer zal het blijken dat ook de Regeering hare medewerking niet zou onthouden. Men werke daartoe echter door het bevorderen der organisatie mede en verwacht niet dat de gebraden duiven zoo maar in den mond zullen vliegen.

Met dankzegging voor de opname verblijve,
Hoogachtend,

Uw dw.,

OTT BULTMAN.

[Het is misschien niet overbodig hieronder nog eens voor de zooveelste maal ons standpunt ten opzichte van advertenties van gepatenteerde geneesmiddelen zeer in het kort uiteen te zetten. Wij weigeren niet de opname van een advertentie van zulke geneesmiddelen; onder deze middelen zijn uitnemende en wij zien niet in, dat burgers niet, ook zonder medisch advies, middelen als gepatenteerde staalpillen, hoestpastilles, levertraan, sanatogen, haematogen, enz. enz. zouden mogen gebruiken. Doch voor bedrog en ernstige misleiding van onze lezers in onze advertentiekolommen blijven wij zooveel mogelijk waken en uitsluitend daarom hebben wij de bedoelde advertentie geweigerd — evenals wij om deze en andere redenen jaarlijks voor duizenden en duizenden guldens advertenties weigeren.

Doch wij moeten, hoewel wij bovengenoemd schrijven opnemen, dringend verzoeken verschoond te blijven van verzoeken naar aanleiding van dat schrijven, om in het algemeen geen „kwakzalversadvertenties” op te nemen. Wij achten het plaatsen van advertenties van gepatenteerde geneesmiddelen niet in strijd met de goede zeden (trouwens verreweg de meeste komen ook in geneeskundige bladen voor!) Wijst men ons gevallen van misleiding zooals met de KEITH HARVEY-toestellen het geval is, dan zijn wij gaarne bereid een onderzoek in te stellen en eventueel het opnemen der advertentie te staken.

Directie *Hbld.*]

(Wij zullen niet meer de moeite doen der Directie van het *Handelsblad* voor de zooveelste maal het onderscheid duidelijk te maken tusschen „gepatenteerde geneesmiddelen” en „*Kwakzalversmiddelen*”. Het is waarlijk bij een beetje goeden wil, niet moeilijk om uit te maken wat onder die laatste middelen verstaan wordt. De advertentie zelve, de aanbeveling tegen alle mogelijke, geheel verschillende kwalen, de opgeschroefde reclame-toon geven terstond aanleiding tot het vermoeden, dat „bedrog en ernstige misleiding” van den lezer hier in 't spel zijn.

Of zou de Directie inderdaad gelooven aan de waarheid van hetgeen in de advertenties van Abdij-stroop, Forster's pillen enz. enz. wordt beweerd? Wij zouden haar niet willen beleedigen door zoo iets te denken.

Redactie *Maandblad.*)

DAGBOEK VAN EEN AMSTERDAMMER.

(Overgenomen uit *De Telegraaf.*)

22 December. Er is een nieuwe vereeniging opgericht: „Vereeniging tot aanwending van Electriciteit op het menschelijk organisme in Nederland.” (systeem ALMONDA). Voorzitter is een meneer STAALMAN uit Den Helder een broeder van broeder STAALMAN, en de vereeniging heeft een eigen orgaan.

Interessante lectuur. Eerst een hak aan de tegenwoordige dokters: hooge rekeningen en ze weten er niets van. Dan de vraag: „Wat is electriciteit?” en het passende antwoord: „Wij weten het niet.” En vervolgens een belangwekkend verhaal van een Amsterdamsche juffrouw, die door electriciteit een bloedspuwing kreeg. Luister: — 'n dame spreekt uit ondervinding: Ik was dienende als linnenjuffrouw op een heerlijke buitenplaats in Gelderland, toen op een gegeven dag mijn spraak niet meer aanwezig

was. Hoe ik ook zocht, ik kon haar nergens vinden. Ik verdacht den palfrenier, met wien ik den avond te voren achter een boschje had staan praten, doch de gemeente-veldwachter kon niets verdachts bij hem ontdekken. Toen haalde mijn mevrouw, die veel met me ophad, den dokter, Stuur d'er weg, zei die. Ik ging naar Amsterdam. maar dokter D. zeide: „Ze kan hoogstens nog vier weken leven”. Dit vond ik niet prettig. Wij namen toen de electriciteit van dr. ALMONDA en het was prachtig. Mijn nekwervel werd aan den positieven draad der electrode verbonden en mijn kuiten aan den negatieve en de resultaten waren onverwacht gunstig. Ik hoestte me een stuip en braakte zoo hevig, dat ze niet begrepen, waar alles vandaan kwam. Toen werd ik de grootste eter van het gezin. Om dat te genezen, werd 5 minuten lang mijn rug, 5 minuten lang mijn lendenwervel, 5 minuten mijn stuit en mijn maagkuil geëlectriseerd. Weer een prachtig resultaat.... Ik kreeg een ernstige bloedspuwing. En mijn spraak was nog altijd weg. Ik verdenk nog altijd den palfrenier.....

Onder dit verhaal staat: (Wordt vervolgd). Laat ons hopen, dat de juffrouw het tweede nummer van het orgaan haalt.

Ik zie er met belangstelling naar uit!

BOEKBESCHOUWING.

Ruggemergstering (Tabes) hare oorzaken en bestrijding, eenvoudig beschreven door Dr. O. BURWINKEL, vertaald door J. LEDA, Arts. Haarlem P. Visser Azn. Prijs f 0.60.

Aan het tot ons gericht verzoek om dit werkje te recenseren kunnen wij moeilijk voldoen, omdat een bespreking van den inhoud buiten het kader van ons blad valt. Een woord van aanbeveling wenschen wij echter niet achterwege te houden, waar de Vertaler, in zijn voorwoord, zegt:

„Des te gereeder leverde ik een vertaling van dit boekje, omdat het mij voorkomt een gewenscht wapen te zijn in den strijd tegen de kwakzalverij, die vooral op dit gebied talrijke slachtoffers maakt.”

Wij hopen dat Schrijver en Vertaler ook in dit opzicht hun doel mogen bereiken, dat derhalve het boekje in veler handen kome.

CORRESPONDENTIE.

A. J. v. S. te A. Uw schrijven en *De Courant* ontvingen wij met genoegen; zoodra de ruimte het toelaat, zullen wij de aandacht vestigen op de handelwijze van dat blad, die ook wij schandelijk vinden.

Aan ieder, die daartoe zijn verlangen aan den Secretaris-Penningmeester, Prinsengracht 549 te Amsterdam, te kennen geeft, wordt gaarne een gratis-exemplaar van het *Maandblad* verstrekt.

Mevr. G. C. S. J. te L. Wij zijn geheel van uw gevoelen. In het volgend no. zullen wij deze zaak bespreken, thans was er geen plaats voor. Mogen wij van uwen brief in het *Maandblad* gebruik maken?

V. te S. In geen der bedoelde bladen is iets over de *druppel-medicijn* opgenomen; wij kennen dit middel niet.

Nationaal Bureau voor Vrouwenarbeid. Wij betuigen onzen dank voor de ontvangen belangrijke geschriften.

A. M. M. S. te Z. Na inzage van de brochure — in hoofdzaak een verzameling van attesten, zooals in de meeste kwakzalversboekjes voorkomt — en na kennisneming van de samenstelling (als de opgaaf ten minste juist is) meenen wij u het gebruik van de *Siroop Famel* beslist te moeten ontraden; uw geneesheer zal zeker van hetzelfde gevoelen zijn.

Bond v. Slechthoorenden. De afdruk van het adres in dank ontvangen: 't is echter geen onderwerp voor ons blad.

K. te Z. Dat Afrikaansch middel tegen verkoudheid is in ons blad niet besproken; wij kennen het niet eens.

W. M. en Co. te A. Dank voor het gezondene omtrent *Sanden's electr. gordel*. Wij hebben al dikwijls tegen deze kwakzalverij gewaarschuwd. Het schijnt wel dat *Sanden* in Nederland geen agentschap meer heeft.

ADVERTENTIE.

Noordzee-Bad-Hôtel

„*Koningin Wilhelmina*”,

KIJKDUIN bij DEN HAAG.

Breed gevaarloos Strand, rustig kalm gelegen. Ruime Kamers. Terras en Kinderspeelplaats. Restaurant, te kwaliteit consumptie. Garage.

TEL. INT. 15.

GERARD PINKSEN.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER

Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

OP 1 JANUARI 1910.

Totaal 767 leden.

BESTUUR:

Mr. P. W. de Koning, Advocaat te Amsterdam, *Voorzitter*.
Mr. P. J. M. Aalberse, Lid van de Tweede Kamer de Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden
Mr. J. L. F. Bötlingk, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissementen-Rechtbank te Rotterdam.
Mr. A. A. Cnopius, Substituut-Officier bij de Arrondissementen-Rechtbank te Utrecht.
J. M. van Elk, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde.
Ds. F. C. Fleischer, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk.
C. Nannes Gorter, Journalist, Alkmaar.
P. Keg Cz., Postdirecteur Middelburg.
Mr. A. Lind, Advocaat, Amsterdam.
J. van Riel, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam.
Dr. G. Romijn, Inspecteur van de Volksgezondheid, te 's-Hertogenbosch.
E. J. Abrahams, Arts, Amsterdam, *Secretaris-Penningmeester*.
H. van Gelder, *Redacteur*.

NEDERLAND.

EERELEDEN:

Dr. G. W. Bruinsma, te *Teteringen* (bij Breda).
Dr. Vitus Bruinsma, te *Lochem*.
G. B. Schmidt, te *Amsterdam*.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.
E. A. J. Bon, arts.
J. M. Neomagus, notaris.
W. Snethlage, arts.
Aalten.
H. J. der Weduwen, arts.
Aardenburg.
Dr. J. Doyer, arts.
Achtkarspelen.
Gezondheidscommissie.
Alblasserdam.
Afd. IJssel, Noord, Alblas, Lek der Ned. Maatsch. t. Bev. d. Geneesk.
Alkmaar.
Dr. J. Degenaar, arts.
R. J. van der Heyde, arts.
C. L. Molenaar, apotheker.
C. Nannes Gorter, journalist.
B. Schouten, apotheker.
A. H. Teljer, apoth.
Mevr. M. E. van Tienhoven-Muijsken.
Dr. J. W. Wicherink, arts.
Almelo.
Mr. P. S. Gerlings, subst.-offic. v. justitie.
Dr. O. J. Risselada, Dir. d. H. B. S.
Ameide.
F. J. van den Berg, arts
Amersfoort.
Gezondheidscommissie.
Dr. P. A. F. Groneman.
J. C. Rolandus Hagedoorn, arts.
C. M. M. Vermolen, apotheker.
Amsterdam.
E. J. Abrahams, arts.
C. M. Pleyte d'Ailly.
Dr. P. J. Barnouw.
Dr. F. Basenau.
J. Blaauboer Jzn., apotheker.
P. Berns, arts.
Dr. Ch. Bles, arts.
Mr. L. J. Blijdestein, griffier bij het kantongerecht.
G. A. Nering Bögel.
P. H. Bon, apotheker.
Dr. G. W. Bouman, arts.
N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.
G. Brink Bzn., Mevr. wed.
J. M. G. van den Brink, arts.
Dr. Joh. Ch. Bückmann, leeraar aan het gymnasium.
J. M. Bührmann, fabrikant.
Prof. Dr. H. Burger,
Dr. P. W. C. M. Busch, arts.

Dr. J. van Campen, arts.
L. C. W. Coex, apotheker.
Dr. J. F. Coenen.
Mej. S. Con, apotheker.
H. L. Coopman, arts.
Prof. S. Mendes da Costa.
A. Cijfer, arts.
Dr. F. Daniëls, Dir. O. v. Gez. 1e kl.
C. L. Deijll, arts.
Dr. G. Dornseiffen, arts.
J. H. R. Dreckmeyer.
Dr. J. P. van der Eijden.
H. Fockens, geneesheer.
J. A. Fortuyn.
B. N. Frank, tandarts.
A. Frederikse, arts.
H. van Gelder, dirig. mil. apoth.
Dr. J. van Geuns.
E. L. Glinderman, apotheker.
Ad. Goldberg, commissionair.
Dr. J. G. Gohl, arts.
Dr. H. K. Th. Herman, arts.
H. D. de Haas, arts.
F. de Haas, apotheker.
A. Harmens Wzn., Bureau Chem. onderzoek.
Dr. J. F. H. Hammacher.
Dr. J. de Hartog, arts.
Jos. Hess, Comm. in effecten.
E. van der Hoop, arts.
B. J. Horustra.
Dr. S. van der Horst.
A. Huender Wzn., apotheker.
Mej. C. Hugenholtz, apoth. Wilhelmina Gasthuis.
C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
Mr. L. H. J. Lamberts Hurrelbrink, advocaat.
E. J. v. Itallie, mil. apoth.
V. van Itallie, apotheker.
Dr. N. M. Josephus Jitta, wethouder.
M. de Jongh, apotheker.
J. Joekman, apotheker.
Bernard Kanis, administrateur.
W. R. van de Kastele, arts.
B. A. van Ketel, apotheker.
Mr. J. Keijser, advocaat.
A. Koek, apotheker.
B. van Marwijk Kooij.
Dr. D. H. Koetser, arts.
J. C. Filedt Kock, apotheker.
Mr. P. W. de Koning, advocaat.
P. J. Kruijse, apotheker.
G. G. Lambers, apotheker.
Mej. Dr. C. C. de Lange, arts.
Mr. E. van Lennep.
Mr. Alfred Levy, advocaat.
Mr. A. Lind, advocaat.
W. v. d. Linden, apotheker.
Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.
D. J. E. MacLeod, off. v. gez. 1e kl.
J. P. v. d. Marel, milit. apoth.
Dr. P. F. J. Ter Maten.
Dr. G. Ter Meulen.
Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.
M. J. Michel, apotheker.
Mr. V. H. L. van Os, advocaat
Dr. C. N. v. d. Poll, arts.
L. P. G. Postema, med. doct. arts.
Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
E. Mogendorff, arts.
Dr. P. Muntendam.
Dr. L. J. J. Muskens.
Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
Ned. Tandmeesters-Vereeniging.
Pharm. Ver. Luctor et Emerge.
M. J. van der Plaats, apotheker.
Prof. Th. Place.
Mr. H. B. Pleyte, advocaat.
Jacobus Polak, apotheker en scheik.
W. F. Prive, mil. apotheker.
J. A. Quanjér, arts.
Redert, apotheker.
Dr. A. W. van Renterghem.
J. van Riel, milit. apotheker.
Dr. D. A. van Riemsdijk.
P. L. N. Roldanus, apotheker.
G. H. Roll, geneesheer.
Dr. P. F. v. Hamel Roos, Bureau chem. onderz.
Dr. N. J. Rooswinkel, arts.
A. J. Rijk.
H. van 't Sant, apotheker.
G. Schippers, apotheker.
Mevr. M. Schmitz—Rochussen.
Mevr. Scholten—Commelin.
H. J. M. Schoo, arts.
Dr. S. Simons, arts.
E. Th. Smeets, contr. bij het kad.
Dr. Solkes.
Dr. A. Spanjaard, arts.
J. Starcke, arts.

Dr. M. L. v. d. Stempel, arts.
Dr. B. H. Stephan, arts.
W. S. Stüven, veearts.
J. F. Suyver, apotheker.
W. H. Swets, arts.
A. van Swieten, ingenieur.
Joh. Jelgerhuis Swidens, apoth.
H. Timmer, arts.
J. Th. Tinkelenberg, apotheker.
Prof. Dr. Hector Treub.
Jhr. H. Trip Jr.
P. Verhagen, arts.
W. A. Vermaas, arts.
P. C. Vlaanderen, arts.
P. N. de Vries Jz.
G. P. H. Vriens, apotheker.
L. A. Weissenbruch, apotheker.
H. M. C. Wellingshuyzen, fabrikant.
Prof. Dr. J. K. A. Wertheim Salomonson.
Wijnhoff en Van Gulpen, handels-scheikundigen.
P. van der Wielen, lector 'Artsenij-bereidkunde'.
P. A. de Wilde, arts.
J. J. S. R. Zimmerman.
Andijk.
Dr. J. A. L. Heenk, arts.
Apeldoorn.
A. A. Bonnema, apotheker.
Mevr. A. G. Kerkhoven—Wijthoff.
P. Persijn, apotheker.
L. Pot, arts.
Dr. A. Zaaier.
Arnhem.
Dr. G. J. M. Couvée, arts.
Mej. M. M. Couvée.
Mr. F. A. v. d. Dussen, rechter i. d. arr.-rechtbank.
W. F. van Essen, mil. apoth.
Th. Hillen, apotheker.
Mej. G. Jongbloed, gemeente-apoth.
Dr. P. W. Meihuizen, arts.
J. D. Ninak Blok, arts.
Dr. A. E. Post, oud-insp. geneesk. staatszucht.
Dr. W. Renssen, arts.
Dr. R. J. Roelofs, arts.
Mr. J. J. S. baron Sloet.
Dr. J. Tjaarda.
Mr. D. J. Mom Visch.
Mr. F. O. v. d. Dussen, rechter i. d. arr. rechtb.
Assen.
Dr. H. Anema, arts.
J. Bolt, arts.
Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Avenhorn.
R. Geel, arts.
Axel.
J. C. Bom, arts.
G. P. Ittmann, arts.
Baarn.
Dr. P. V. Astro, arts.
D. Bierhaalter, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Rud. Heijbroek, arts.
Mej. M. C. Julius.
Dr. F. J. A. Muysken, arts.
Dr. J. C. Overduin.
Dr. A. J. A. Thomas, arts.
Barendrecht.
Dr. J. van der Meulen, arts.
Beekbergen.
Dr. A. N. Nolst Trénité.
Beek bij Nijmegen.
G. S. H. Wendelaar.
Bemmel.
J. Poell Jr., arts.
Bennebroek.
A. Kouwenaar, arts.
Berg en daal.
G. J. H. Wendelaar.
Bergen op Zoom.
Leesgezelschap Bergen-op-Zoom.
J. C. de Meulemeester, arts.
L. J. Röhner, milit. apoth.
Beverwijk.
A. Donker, apotheker.
Dr. A. Schrekinck Kool.
De Bilt.
K. J. Lette, arts.
H. W. Melchior, arts.
Bloemendaal.
Dr. D. Bakker, arts.
J. H. A. A. Kalf, koopman.
Blokker.
Dr. W. L. L. Carol.
Bodegraven.
L. C. G. Douwes Dekker, apotheker.
Dr. M. Marsman.
Bolsward.
H. Beekhuis, arts.
K. van Ringh, apotheker.
Borger.
J. Frima, arts.
Ver. „Het Groene Kruis”.
Boskoop.
Dr. H. H. van Eyk, arts.
Borculo.
Dr. P. G. Scheij, arts.
Boxmeer.
Gezondheidscommissie.

Bozum.
J. H. Regenbogen, arts.
Brakel.
J. J. Warnsinck, arts.
Breda.
J. A. J. Bruinsma.
Geneeskundig Leesgezelschap.
J. E. H. v. Waegeningh, mil. apoth.
Breukelen.
Dr. Joh. Keijzer, arts.
Brielle.
Gezondheids-Commissie.
Brummen.
Dr. A. S. de Bruyn.
Buiksloot.
S. van Kempen, arts.
Burg (Texel.)
A. Wagemaker, arts.
Burum (Fr.)
W. H. Meihuizen, arts.
Bussum.
Dr. J. P. v. d. Berg.
Dr. D. W. de Jong, arts.
C. J. Koning, apotheker.
Dedemsvaart.
Th. Ruys, arts.
Delft.
Dr. A. Brester.
C. A. v. Greuningen, apotheker.
J. A. Straman, apotheker.
Denekamp.
A. J. Hondelink, arts.
Deventer.
der Geneeskunst.
C. H. ten Bruggencate, apoth.
Gezondheids-Commissie.
Dr. P. van Delden-Sr.
P. Volders, apotheker.
Dieren.
Leesgez. Elk wat wils.
Doesburg.
Dr. J. Brand.
Doetinchem.
W. W. Huber Noodt, arts.
Dongen.
C. J. J. Maassen, geneesheer.
Dordrecht.
Mij. ter bev. der Geneeskunst.
Mr. P. Blussé van Oud-Alblas, advocaat.
Depart. Dordrecht der Mij. ter bevord. der Pharmacie.
P. A. Giltay, apotheker
S. M. Hugo van Gijn,
Jan Hordijk Izn., fabrikant.
A. J. Leuret, fabrikant.
Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
Dr. H. W. van Rhijn, arts.
M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
J. J. Visser, arts.
Doorn.
M. J. van Dam, arts.
Dronrijp.
Dr. H. J. Offerhaus Hzn., arts.
Dr. D. A. van der Weide.
Edam.
Dr. F. Riet, arts.
Witte Kruis.
Eefde.
J. M. van Elk.
Dr. J. v. d. Hoeven, arts.
Eelde.
Dr. A. Hesselink.
Eerbeek.
Mej. J. Staring.
Eindhoven.
J. A. H. Rijke, apotheker.
Dr. C. E. G. G. Schröder,
Elst.
Het Gemeentebestuur.
Enkhuizen.
Gezondheids-commissie.
Enschede.
C. J. W. Baurichter, apotheker.
Abr. Ebeling.
H. Sijtsma, apotheker.
Justus Weyl, koopman.
Ezinge.
J. A. Schleurholts, arts.
Garmerswold (Gr.)
J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Giessen Nieuwkerk.
W. C. Reusen, arts.
Ginneken en Omstreken.
Gezondheids-Commissie.
Mr. F. Couvée, advocaat.
Goes.
Dr. J. L. Goemans.
J. J. Ochtman.
Gorinchem.
S. S. Gallée, apoth.
Afd. Maatschappij ter bev. der Geneeskunst.
R. Ypey, off. van gezondh.
Gorredijk.
G. Zwart, apotheker.
Gouda.
Gezondheids-Commissie.
Dr. A. Montagne.
Gouderak.
Dr. F. Beekenkamp.
's Gravendeel.
J. Bossers, geneesheer.
's Gravhage.
A. van Andel.
A. Th. Baert.
W. M. H. Anten, gep. kap. d. inf.
Mr. J. H. de Bas, advocaat.

A. C. v. d. Bijllaardt Jr., apoth.
C. P. v. d. Bijllaardt, apotheker.
P. J. van den Burgh, oud-Burg.
Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
J. W. del Campo, gen. Camp.
J. L. G. Cayaux, maj.-paardenarts
Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
Mr. W. Dolk.
Mr. H. L. Drucker, Lid 2e Kamer der Staten-Generaal.
J. Dijk.
W. S. A. van Eck, notaris
W. van Eeden, apotheker.
Dr. D. W. Ekker, arts.
A. M. van Embden.
Dr. C. J. L. Feith.
Dr. J. R. van Geuns, arts.
Dr. G. A. de Geus.
B. M. Gratama, ing. bij de Ned. Ind. Spoorw.-Mij.
Dr. J. de Groot, arts.
Dr. E. H. Halbertsma, Dir. O. v. G.
H. Rolandus Hagedoorn.
G. N. H. Schultz van Haegen, oud-ritmeester bij de huzaren.
Dr. C. E. Heijnsius, arts.
Arthur Herckenrath, tandarts.
J. J. Hofman, apotheker.
Dr. H. M. Hijmans, arts.
C. A. Hijmans, arts.
M. L. Q. van Ledden Hulsebosch inspect. v. d. Volksgez.
A. J. van Huffel Jr., apotheker.
W. G. J. Jaarsveld.
Dr. A. J. Jagersma, oud-off. v. gez.
M. de Jong, apotheker.
J. W. R. Koch, arts.
Dr. A. A. Korteweg, arts
Mevr. Laan.
R. H. Laverman, apotheker.
Dr. G. W. S. Lingbeek, arts.
C. Mensink, tandarts.
N. C. Mulder, arts.
J. Oostra, arts.
Mr. C. W. J. J. Pape.
Mr. C. P. D. Pape.
A. Pleijsier, arts.
Dr. G. Prins, arts.
Jhr. Dr. N. F. C. Pompe v. Meerdervoort, arts.
A. A. Regensburg, tandarts.
H. Reinders.
Dr. J. M. W. Scheltema arts.
J. F. Schill.
J. J. Schoevers.
Dr. H. B. Semmelink, arts
Jhr. J. W. Six, technoloog.
Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
Dr. L. H. Slotemaker.
E. Sijbolts, apotheker.
Dr. G. J. Teljer, arts.
V. d. Tooren, apotheker.
J. C. van den Tol.
Dr. A. Tuckermann, arts.
F. R. Vechtman, apotheker.
A. Veenhuysen.
Mr. J. D. Verbroek, advocaat
Dr. H. J. Vinkhuyzen.
C. W. de Vos.
Groningen
Dr. M. Bolt.
Dr. L. Bouman.
T. E. van Dijk, apotheker.
J. Gruno, fabrikant.
Dr. H. G. Hamaker, arts.
Dr. H. Kremer, arts.
Mr. L. B. Lohmann, rechter.
Firma P. Noordhoff, uitgever.
Prof. Dr. G. C. Nijhoff.
M. J. Schröder, apoth.-Ziekenhuis.
H. J. Sicman.
Dr. B. de Waard, arts.
Prof. Dr. K. F. Wenckebach.
Grouw.
A. Prins, arts.
Grijskerk.
Afd. Het Groene Kruis.
Gulpen.
Gezondheids-Commissie.
Haarlem.
Dr. A. N. Dinger, arts,
R. Duijm, apotheker.
Mevr. Bierens de Haan, geb. Van Leeuwen.
S. W. Hoekstra, makelaar.
P. J. Honoré Metz.
Mr. W. H. Hoyer, subst. offic. v. Justitie.
C. Jonges.
Dr. L. C. Kersbergen, arts.
Dr. H. Kikkert Czn., arts.
A. E. Ten Oever, arts.
J. E. van Schalkwijk, secr. der gem. Spaarndam.
J. C. Tadema.

G. Noist Trenité, leeraar H. B. S.
J. Waller Zeper, arts.
Haastrecht.
F. L. Deterding, arts.
Hallum (Fr.)
A. Cannegieter, arts.
Hardegarijp.
P. G. Bontekoe, arts.
Hattum
Gezondheids-Commissie.
Hedel.
H. Reidt, arts.
Heemstede.
Dr. E. A. H. Droog, arts.
's Heer Arendskerke
H. van Iwaarden, arts.
Heerenveen.
J. Hepkema, uitgever.
Dr. G. van Schouwen, arts.
Heinekestrand.
Dr. A. J. W. Hoorweg.
Heinenoord.
A. de Reus, arts.
Helder.
Gezondheidscommissie.
F. M. Rasker, mil. apoth. K. N. M.
Hellendoorn.
Dr. B. H. Vos, arts.
Hellevoetsluis.
P. Geeke, off. van gez.
L. D. van Hengel, off. van gez.
Helpman (bij Groningen).
Dr. S. B. Ranneft, arts.
Hem.
J. de Wit, arts.
Hendrik-Ido-Ambacht.
D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
G. O. D. Dijkers, fabrikant,
R. A. de Monchy.
Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
H. van Baer, apotheker.
Gezondheids-Commissie.
Dr. G. Romijn, inspect. van de
Volksgezondheid.
Herwijnen.
A. Lampe, arts.
Heteren.
R. C. Suijling, med. doct. en arts.
Heusden.
Gezondheidscommissie.
Heythuizen.
J. D. Smits, arts.
Hillegom.
G. J. Kleijn, arts, oud-offic. v. gez.
1ste kl. K. N. M.
Hilversum.
A. H. M. v. d. Bergh, apotheker.
G. Groeneveld, apotheker.
A. J. v. Heemskerck Düker, apoth.
R. Ledebor, gemeente-ontvanger.
Maatschappij ter bev. der genees-
kunst Gooi en Eemland.
Mej. R. S. Meijer.
A. F. Meijer, arts.
Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
van Manen.
Dr. M. Niemeijer, arts.
P. Samson, arts.
Hoek (Zeeland).
Afd. Zeeuwsch Vlaanderen O. D.
der Mpij. t. Beverd. d. Geneesk.
L. A. J. Deyer, arts.
Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
J. R. Meijeringh, arts.
Hoorn.
G. J. de Boer, arts.
F. M. de Leur, veearts.
Huizum (Fr.)
W. Sinhighe Damsté, arts.
Hulst.
Gezondheidscommissie
Kamerik.
K. P. van Deirse, arts.
Kampen.
P. Butter, arts.
Katwijk aan Zee.
Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijlker, arts.
Katwijk aan den Rijn.
J. Hueting, arts.
Kethel (Z.-H.)
G. Sauer, arts.
Kinderdijk.
H. C. Knappert, arts.
Jan Smit V.
J. M. Prins Visser, ingenieur.
Klaaswaal.
D. F. Groenewoud, arts.
Klundert.
Dr. B. J. Holster.
Koudekerk (bij Leiden).
W. A. Baar, arts.
Krimpen a. d. IJssel.
W. M. Blom, arts.
Laren (N.-H.)
H. G. Willenborg, arts.
Leek.
Dr. W. H. Mansholt.
Leeuwarden.
Jhr. Mr. A. E. v. Boelens v. Eysinga.
Mr. A. Menalda Hz.
Mr. J. D. v. d. Plaats.
Dr. J. A. Römer, arts.
A. E. Sissingh, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Afd. v. d. Prov. Fr. Werkl.-Ver.

Leeuwen.
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden
Mr. P. J. M. Aalberse.
Mr. M. d'Aumerie.
J. G. van Es, arts.
Prof. dr. L. van Itallie.
P. Kingma-Boltjes, arts.
H. P. Veldhuisen.
Dr. Thomas van Wijk.
Lekkerkerk.
J. van Dijk, arts.
Lent (bij Nijmegen).
F. C. Kuipers, arts.
Leur.
F. B. A. M. Hohmann, arts.
Lexmond.
P. Bon, arts.
De Lier.
P. van der Marel, arts.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Mej. F. J. van Uildriks.
W. Wybrands, arts.
Loosduinen (Kijkduin).
Gerard Pinksen, hotelhouder.
Lossen.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kimmijser, arts.
Maarsse.
Ritzema, arts.
Maassluis.
Dr. H. J. M. Boonacker, arts.
Maastricht.
Loge „La Persévérance.”
L. J. Nijst, arts.
A. H. M. Schmedding, arts.
Dr. Emile Schreinemacher.
Makkum.
Dr. W. Driendijk, arts.
E. Heckman, apoth.
Marsum (Fr.)
H. Reitsma, arts.
Meerkerk.
B. H. van Nes, arts.
Meppel.
Dep. v. d. Maatschappij tot Nut
van 't Algemeen.
Gezondheids-Commissie.
Middelburg.
Gezondheids-Commissie.
J. C. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
L. K. v. d. Harst J. Jzn., apotheker.
P. Keg, Cz., directeur posterijen.
M. J. Pienbroek, apotheker.
Middelharnis.
C. J. H. v. d. Broek.
Gezondheids-Commissie.
Milligen.
Dr. B. ter Cock, arts.
Naaldwijk.
Dr. J. Snellen van Vollenhoven.
Dr. P. Timmers, arts.
Neuzen.
Gezondheids-Commissie.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwenhove.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Nieuw- en St. Joosland.
B. F. Catz, arts.
Groene Kruis.
Nieuwe Tonge.
C. van Gelder, arts.
Nieuwerkerk a. d. IJssel.
J. C. Bom, arts.
J. J. Schussler, lid Prov.
Nieuwleusen.
A. van Scherpenzeel, notaris.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
Nunspeet.
Dr. J. Schut, arts.
Dr. J. Schut, arts.
Nijmegen.
Dr. J. P. S. Berends Sr.
Dr. L. P. J. Berends.
F. W. J. v. d. Brink, tandarts.
Dr. C. J. van Duijl.
J. W. Engels, arts.
J. C. Hertstein, arts.
Dr. W. J. Kolff.
G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
Dr. N. Munk, arts.
G. J. W. Rosenkranz, contr. v. h.
kadaster.
Dr. H. L. Visser, apotheker.
W. F. A. Wijnen, tandarts.
Nijkerk o/d. Veluwe.
P. N. van Lit, arts.
J. J. Schussler.
Oldekerk.
Groene Kruis.
Oegstgeest.
D. Timmermans, arts.
Oldehove (Gr.)
E. Boerma, arts.
Oldenzaal.
L. A. de Vries, arts.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg.
Dr. C. Prey Jr., apotheker.

Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oost-Kapelle (Z.)
W. Bal.
Ossendrecht (N. Br.)
A. L. v. d. Lek, arts.
Oud-Bijerland.
Dr. K. Lodder.
Ouddorp (Flakkee).
K. C. Cruq, arts.
Oude Wetering.
Dr. N. v. d. Koogh.
Oudewater.
Afd. Groene Kruis.
Ouwerkerk a. d. IJssel.
C. J. Gorter, arts.
Overschie.
Dr. C. van Schouwen.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
A. Leon van Eldik, arts.
Polsbroek.
J. M. Baart de la Faille, arts.
Poortugaal.
K. R. Rootzant, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
K. van Giffen, apotheker.
Dr. H. C. Maats, arts.
Dr. J. J. Maats.
Putten.
M. C. G. Middelburg, .
Raamsdonk.
C. Gutteling, arts.
Rauwerd.
Gezondheids-Commissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
J. M. van Staveren, arts.
Rheden.
Gezondheids-Commissie.
Rhenen.
J. J. Post, apotheker.
Rijnsburg.
H. G. Jonker, arts.
Dr. A. J. van Walsem, arts.
Ridderkerk.
J. M. Langeveld, arts.
C. H. Nijkamp, arts.
Roermond.
D. Brocx, arts.
F. A. Haan, apotheker.
Dr. J. L. Herten.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kessenich.
Th. Paulussen, officier v. gez.
Rozendaal.
Gezondheidscommissie.
Rotterdam.
Mr. A. C. v. Blommestein, adv. en
proc.
Mr. C. H. B. Boot, off. v. justitie.
Mr. W. P. R. Bouman, subst. off.
v. justitie.
Mr. J. L. P. Böhlingk, subst.-off.
v. justitie.
A. S. Briedee.
D. H. Brinkhorst, arts.
Wed. Bulterman & Cohen, apothek-
kers.
Dr. F. G. Cornelis, arts.
Dr. A. W. W. M. van Deventer, dir.
off. v. Gez. K. N. M.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
Dr. C. Fehmers.
W. H. J. Gantvoort, apotheker.
C. Groenewegen, arts.
Dr. I. J. Hage, arts.
J. N. Huysman, arts.
Dr. T. Lycklama à Nijeholt.
J. L. J. M. Maas, apotheker
M. J. v. d. Meij de Bie, apoth.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. D. Neurdenberg, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
J. C. Pelle, apotheker.
M. Polak, arts.
V. Winkler Prins, arts.
R. F. H. de Richeumont, apotheker.
H. van Roijen, arts.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seruminrichting.
Van Schaick & Baljon, kooplieden.
Mej. M. Snellen.
Maurice Son, tandarts.
Dr. P. Spaapen, arts.
Mej. Christina Stronck, apotheker.
C. L. W. Stutterheim, apotheker.
Rotterdamsche Tandheelkundige
Vereeniging.
D. Teessen, apotheker.
Dr. L. A. Thomée, arts.
P. Schrameier Verbrugge, notaris.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
Dr. F. Westerman, arts.
Venhuizen.
K. J. Wylacker, dir. ziekenfonds.
A. J. Wijne, gemeente-apotheker.
H. C. Zeelt, apotheker.
Ruurlo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
Schagen.
Gezondheids-Commissie.
Scharmer (gem Slochteren.)
H. J. Fockens, arts.

Scheveningen.
C. van Altena, arts.
N. Bennema, apotheker.
J. E. Brouwer, arts.
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. K. de Lint.
Schiedam.
A. Gouka, apotheker.
Dr. C. J. Vaillant.
Schildwolde (Gr.)
Dr. M. J. Adriani.
Serooskerke (Walcheren.)
H. G. J. van den Bosch, arts.
Sliedrecht.
I. J. v. d. Berg, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Dr. A. Prins de Raat, arts.
Dr. P. Langeveld, arts.
Afdeling v. den „Volksbond.”
Sneek.
B. J. Boerrigter, apotheker.
IJ. van der Feer, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
H. P. Schoonenbeek, arts.
Spaarndam.
W. Nije, arts.
Spanbroek.
G. C. van Balen Blanken Jr., arts.
Steenwijk.
Leo Polak, jur. doctorand.
Stolwijk.
S. Rijlsma, geneesheer.
Stiens.
H. Hooghoudt, arts.
Terborg.
N. P. Brunt, arts.
Ternaard.
Dr. P. de Jager.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
J. I. Keijzer, apotheker.
Ubbergen.
Gezondheids-Comm. ssie.
Uden (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
Afd. „Witte Kruis”.
Utrecht.
Mevr. A. C. Alblas-Sorber, apoth.
Dr. Ch. Ali Cohen,
J. Bartolotti Rijnders, dir. officier
van gezondheid.
C. H. Bekker, apotheker.
Jan Wefers Bettink, fabrikant.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
Dr. C. W. Broers, arts. off. v. gez.
Mr. A. A. Cyspius, subs.-off. v. just.
J. van Dam van Isselt, voorzitter
Centr. Gez. Raad.
G. van Gangelen, arts.
Gezondheids-Commissie.
J. Grijns, arts.
S. E. Haagsma, werktuigk. ingen.
N. W. van der Haar, apotheker.
Dr. J. Hartog, arts.
D. Heineke Jr., cand. arts.
Dr. W. Huiskamp, arts.
Mr. A. C. Crena de Iongh, Lid
Centr. Raad v. Beroep.
Mej. E. A. J. Knoop.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. J. Lorie.
J. C. Th. Marius, agent in wetensch.
instrumenten.
Mej. M. Myers, apotheker.
P. E. A. Musquetier.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Dr. F. A. K. Rombach.
Pharmac. Gezelsch. „Scheele.”
C. Sleswijk, apoth.
J. H. K. Smeets, apotheker.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
T. A. Steensma, arts.
Unitas Pharmaceuticorum.
M. W. H. Werker, ing. S.S.
Dr. L. U. H. C. Werdly, arts.
Veen (bij Heusden.)
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
E. Steenhuizen Hz., apotheker.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheids-Commissie.
Velp (bij Arnhem.)
R. Piekema, arts.
P. H. de Ruijter.
Mr. de Vos tot Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Venhuizen.
M. de Heer Kloots, arts
Vianen.
L. A. Baron van Iltersum, notaris.
H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingingen.
W. C. v. Dusseldorp Jzn., meelfa-
brikant, voorz. Gez.-Commissie.
C. A. v. Buuren v. Heyst, koopm.
C. M. Hoogenboom, arts.

A. Knottenbelt, notaris.
Dr. J. Voogd.
Viissingen
A. J. van Ockenburg, apotheker.
C. Sanderse, onderwijzer.
Voorburg (bij 's Hage).
Dr. C. Ten Bosch Az., arts.
Waardenburg.
G. J. van Wieringen, arts.
Waddinxveen.
H. Blanken, Johzn., arts.
Wageningen.
C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.
Wanswerd.
B. Buis, arts.
Wassenaar.
Dr. M. Rutgers, arts
Watergraafsmeer.
Ed. Wiener, cand. arts.
Weesp.
N. A. Ballintijn, apotheker
A. A. Knaap, arts.
Westervoort.
J. H. W. Kuneman, arts.
Westwoud.
B. S. H. Stieler, arts.
Winterswijk.
Gezondheidscommissie.
F. C. Fleischer, Doopsgez. pred.
H. J. Manschot, arts.
Wirdum (Fr.)
F. van Setten, arts.
Wissenerkerke.
D. J. Helderman, geneesheer.
Wognum (bij Hoorn.)
L. H. W. Janssens, arts.
Workum.
Mevrouw Sluiferman.
J. J. Persant Snoep, arts.
Wormer.
W. de Booij, arts.
Woubrugge.
W. A. Asman, arts.
Wijchen.
P. Ruijsch van Dugteren, arts.
Wijhe.
Gezondheidscommissie.
Wijk bij Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJsselmonde.
H. C. van den Bijllaardt, arts.
IJsselstein.
J. H. Duijvis, arts.
W. Peel, arts.
Zaamslag.
Th. Meinema, arts.
Zaandam.
Gezondheidscommissie.
W. C. Mooij Jr., apotheker.
G. van Sante Bz., apotheker.
Zalt-Bommel.
Gezondheidscommissie.
Dr. H. Roodhuijzen Jr., emer.
J. van Tright, apotheker.
Dr. J. de Wit, arts.
Zeist.
C. Guldensteeden Egeling, apoth.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Gezondheids-Commissie.
Zuidland.
Groene Kruis.
Zuid-Scharwoude.
C. Rootlieb Jr., arts.
Zutphen.
C. Storm Buijsing, burgemeester.
J. A. W. Kolkman, verpleger.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
Dr. J. M. van 't Hoff, arts.
G. L. Tjeenk Willink, oud-apoth.
Zwolle.
Dr. L. E. Goester, insp. Volksgez.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.

NED. OOST-INDIE.
Batavia.
W. C. Klaassen, offic. v. gez. 2e kl.
A. T. E. Morel, apotheker.
Bangkinang.
A. W. Cramer, arts, off. v. gez.
Kotah Radja.
A. W. Cramer, arts.
Soerabaia.
D. J. Reese, apotheker.
Buitenzorg.
Dr. J. Dekker, mil. apotheker.

NED. WEST-INDIE.
Curacao.
G. Ruijs, arts, off. v. Gez. 1e kl.
K. N. M.

NIEUW GUINEA.
Fak Fak.
G. C. Baggelaar, arts, off. v. Gez.

Bestuur der Afdeeling Amsterdam.
H. van Gelder, voorzitter.
Mej. C. Hugenholtz, secretaresse.
E. Th. Smeets, penningmeester.
Dr. W. Rutgers van der Loeff.
E. J. Abrahams.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; Dr. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch.
E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Kwakzalverij en de armen.

Berichten: Internationale bond tot bestrijding der kwakzalverij. — Dood door Haarlemmerolie. — Lezingen over kwakzalverij. — Kwakzalvers-brutaliteit. — Medicijnen van De Haas op school. — Geen kwakzalversadvertenties. — Een goed voorbeeld. — Een slecht voorbeeld. — Over voeding en gezondheid.

Mededeelingen van verschillenden aard: Voorloopige waarschuwing tegen de Rhycol Company en tegen Venó's bliksemsnel hoestgeneesmiddel.

Ingezonden: Over leugenadvertenties. — Omtrent het Kamerverslag.

Uit de Pers: Kwakzalvers-advertenties. — Homoeopathie en kwakzalverij.

Rechtszaken: Eilers opnieuw veroordeeld. — Onbevoegde uitoefening der tandheilkunde.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden hebben zich aangesloten:

de Heer: C. J. C. BURKENS..... te Heemstede.

De Afd. Lier v. d. Z.-Holl. Vereeniging „Het Groene Kruis” te De Lier.

De Afd. West-Friesland van de Ned. Maatsch. t. bev. d. Geneeskunst.

Aan de Leden en Abonnés.

Met dit nummer worden de postwissels verzonden, die het U gemakkelijk zullen maken de contributie of het abonnement te voldoen.

Gaarne houden wij ons, even als andere jaren, voor extra-bijdragen aanbevolen.

Aan de Leden.

In dit jaar is het getal leden onzer Vereeniging ongeveer stationair gebleven. Wij zouden het zoo gaarne anders zien en hoopten een flinken aanwas van het ledental te kunnen melden. Er zijn in Nederland toch veel meer dan ongeveer acht honderd mensen, die met het streven onzer Vereeniging sympathiseeren. Verscheidene van deze mensen zouden voor het lidmaatschap onzer Vereeniging kunnen worden gewonnen, zij behoeven slechts een kleine aansporing. Hoe meer leden wij tellen hoe meer wij doen kunnen. Als nu elk onzer leden eens één lid aanbracht zouden we reeds een eind op streek zijn. Wie helpt mee?

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Kwakzalverij en de Armen.

De behandeling van 't vraagstuk der kwakzalverij bij de begroting van Binnenlandsche Zaken in de Tweede Kamer in December ll., geeft mij aanleiding op enkele der daarbij verkondigde meeningen in dit blad terug te komen. Het wil mij n.l. toeschijnen, dat ook hierbij weder gebleken is, hoevelen nog verkeerdelijk geneigd zijn deze zaak van een persoonlijk standpunt en niet van dat van het algemeen belang te beoordeelen, en zulks niet omdat zij eenigzins geneigd zouden zijn het eerste boven het tweede te stellen, maar eenvoudig omdat zij zeer ten onrechte beide vereenzelvigen.

Ik heb hier bijzonder het oog op wat de heer DE SAVORNIN LOHMAN bij die gelegenheid gezegd heeft:

„Iedereen heeft bij ondervinding, dat somtijds kwakzalvers de menschen genezen en hoogstaande medici ze van kant maken, al geschiedt dit natuurlijk te goeder trouw. Men moet niet vergeten, dat een geneesmiddel ook door suggestie werkt en dat in den regel het publiek meer luistert naar hetgeen de suggereerende kwakzalver aan de menschen zegt, dan wat een verstandig geneesheer hun leert.

Nu komt het er voor den mensch alleen op aan, dat hij geneest, hoe kan hem minder schelen. In ieder geval is dit een quaestie, waarin wij ons niet moeten steken.”

Ik geloof niet dat ik deze laatste zinsneden eenigzins geweld aandoe wanneer ik ze aldus omschrijf: Ieder moet zelf weten of hij naar een kwakzalver of naar een dokter wil gaan. In elk geval heeft de wetgever zich hier niet mee te bemoeien.

Over de eerste alinea van 't aangehaalde kan ik kort zijn. Of men door de behandeling of na de behandeling genezen is, is iets wat moeilijk uit te maken valt. Maar waar iedereen bij ondervinding heeft, dat wel eens een koe een haas vangt, kan de meest verwoede kwakzalverij-bestrijder deze bewering in hare algemeenheid gerechtvaardigd aanvaarden.

Dat velen door suggestie genezen worden, schijnt thans wel proefondervindelijk en wetenschappelijk vast te staan; men zou dus bijna met de gevolgtrekking mee willen gaan: laat ieder nu maar kiezen of hij door suggestie of door een dokter genezen wil worden. Maar helaas, het is juist deze conclusie die ik vrees dat niet aanvaard kan worden, want m. i., en met alle bescheidenheid gezegd waar ik een zoo eminent man bestrijd, er ontbreekt iets.

Het staat n.l. vrijwel vast, dat terwijl iedere geneesbare zieke vatbaar is voor een juiste geneeskundige behandeling, lang niet iedereen vatbaar is voor genezing door suggestie. Iedereen reageert chemisch of op 't mes, maar aan de

zekerheid dat onze ziel en daardoor ons lichaam reageeren zal op suggestie, daaraan ontbreekt helaas nog veel. Een groot aantal ziekten luistert nooit of nimmer naar suggestie. Een overgroot aantal menschen gedraagt zich daaronder als een keisteen. En... of men persoonlijk bekwaam is te reageeren of niet, weet vooraf niemand. Wie moet nu uitmaken of men reageeren zal? De persoon zelf, de dokter of de kwakzalver?

Ik geloof dat ik volgens den heer de S. L. kies, wanneer ik zeg: de persoon zelf. Mocht ik vrijelijk kiezen, ik nam zelfs nu nog den dokter, want een bekwaam geneesheer zal, der suggestie niet onbewust, trachten te suggereeren waar hij daar heil in ziet. Den derden zou ik het minst, ook hiervoor, willen vertrouwen, want hij wil verkoopen aan suggerabelen en niet suggerabelen, zonder navraag, zonder onderzoek, per advertentie. Ten minste dat is de regel.

De persoon zelf kiest dus, en zoo gebeurt het in de wereld ook. Wij maken voor ons zelf dus uit of wij ons tot de officieele wetenschap zullen wenden of tot de kwakzalverij in hope op het wonder der suggestie.

En nu kom ik aan, wat ik zoeven met een enkel woord noemde, dat persoonlijk element.

Als een leider van een onzer politieke partijen of een eerste minister, meenende zelf suggerabel te zijn, en dat zijn ziekte suggerabel is, aan een kwakzalver of diens middelen zijn gezondheid wil toevertrouwen — welnu, dan ben ik het volkomen met den heer de S. L. eens, dan vind ook ik dat hij het zelf moet weten. Die menschen zijn werkelijk wijs genoeg om van mij noch van een ander advies te behoeven. En wat meer zegt: het zal hun weinig kwaad doen.

Want ze komen tot den kwakbeschermd door hun verstand en door hun vermogen. Als deze hun iets voorschrijft waar zij 't niet mee eens zijn, dan doen zij 't niet, als hij iets beweert wat te dwaas is, gelooven zij 't niet, als hij hun iets raadt wat onhygienisch is, naar hunne zeer ontwikkelde begrippen dienaangaande, dan betalen zij en zeggen hun vroegeren vriend vaarwel.

En mocht de behandeling hen toch benadeeld hebben, dan is hun kas wel meestal niet zóo uitgeput, of zij kunnen zonder bezwaar tot den een of anderen dokter en tot de eerst versmade wetenschap terugkeeren. Zij die iets minder intelligent zijn, loopen reeds iets meer gevaar, want vele kwalen zijn in den aanvang geneeselijk en later volkomen ongeneeselijk, en daar zijn uiterst onsuggerabele bij. Beginnen zij dus bij den wonderdoener, dan is voor hen de kans groot dat ook de geneesheer eens onmachtig staan zal.

Maar de menschen nu die weinig verstand, weinig vermogen, en geen hygiënische begrippen

hebben, wat zij? Zullen zij den kwakzalver op de vingers zien, terugtreden waar hij te ver gaat en onsuggerabel blijkende, in een andere behandeling of ander klimaat hun heul kunnen zoeken, twee menschen kunnen betalen, twee behandelingen, en den kwakzalver en den dokter? Wie beschermt hen tegen hun eigen of anderer dwaasheid?

Daarom is het niet voor de ontwikkelden in de eerste plaats dat onze Vereeniging optreedt, niet voor hen dat wij om bescherming roepen. Het is voor de armen. Voor de armen van geld en de armen van geest.

Zij die machteloos staan tegen die altijd zich herhalende suggestie van leugenachtige advertenties, tegen den invloed van een bijgeloofige omgeving, die nooit het nadat van het omdat onderscheidt, tegen de gevolgen van hun eigen daad. Onze Vereeniging strijdt voor hen. 't Is vóór alles een daad van armenzorg!

En nu nog eens die suggestie en ook die door de kranten gevoede suggestie dat de kwakzalver beter is dan de dokter en dat er algemeene geneesmiddelen zijn, altijd goed, tegen alles of bijna alles, wanneer dan ook. Onze maag, onze keel, onze voeten, mogen een heel enkele maal zich laten overreden om beter te worden, de suggestie van een leugen die men niet in staat is te controleeren, daar is iedereen aan onderworpen. De door schrijver dezes zoo hoog geschatte spreker in de Tweede Kamer, weet trouwens, ook blijkens zijn eigen woorden hoe sterk suggestie is.

Als nu deze suggestie in de plaats dreigt te treden van de vrije keuze tusschen genees- en kwakzalversmiddel, wordt zij dan niet hoogst gevaarlijk?

En is het nu zoo'n dwaas verlangen, als wij die suggestie trachten weg te hebben, weg te sluiten, voor diegenen die er niet aan ontkomen zullen, als de omstandigheden daartoe strekken, en net zoo goed, als de heeren zelf toch ook meenen dat het arsenicum niet bij 't kilogram bij den drogist hoort verkrijgbaar te zijn, haar weggesloten willen hebben voor 't groote publiek, in de kast van dokter of apotheker, bij de andere vergiften?

d. K.

BERICHTEN.

Internationale bond tot bestrijding der kwakzalverij. De *Gesundheitslehrer* en *l'Enseignement Medicomutuel International* bevatten de ontwerpstatuten, zooals zij voorloopig in de vergadering onzer vereeniging van 23 October 1909 zijn vastgesteld. Zij luiden aldus:

ARTIKEL 1.

De Vereeniging is genaamd „Internationale Bond tot Bestrijding der Kwakzalverij” en is gevestigd te Amsterdam.

ARTIKEL 2.

Het doel der Vereeniging is samenwerking te verkrijgen op internationaal gebied tusschen de verschillende nationale vereenigingen tot bestrijding der kwakzalverij, zoowel wat geneesmiddelen als wat geneesmethoden betreft.

ARTIKEL 3.

De Vereeniging tracht dit doel in hoofdzaak te bereiken door de navolgende middelen:

- 1°. door steun te verleen en samenwerking te bevorderen tusschen bestaande vereenigingen, corporatiën en plaatselijke besturen, die hetzelfde doel beoogen en door bevordering van het oprichten van zake vereenigingen of corporatiën in landen, waar zij nog niet bestaan.
- 2°. bevordering van het tot stand komen van internationale en zooveel mogelijk uniforme nationale wetten en verordeningen tegen de kwakzalverij.
- 3°. het uitgeven van geschriften, houden van lezingen en tot stand brengen van internationale congressen.
- 4°. het beramen en uitvoeren van verdere maatregelen in den wijdsten zin tot beteugeling der internationale kwakzalverij.

ARTIKEL 4.

Leden der Vereeniging kunnen zijn alle vereenigingen, corporatiën en plaatselijke besturen die zich de bestrijding der kwakzalverij ten doel stellen of daartoe medewerken; zij betalen een jaarlijksche

contributie, telkens vast te stellen door de Algemeene Vergadering.

Zij kunnen door het Bestuur als lid worden geweigerd of geschrapt, indien zij tegen het doel der Vereeniging handelen, onder beroep hunnerzijds op de algemeene vergadering.

Als donateurs kunnen door het Bestuur worden aangenomen personen of vereenigingen, die eene jaarlijksche bijdrage van minstens f 2.50 storten.

Donateurs hebben toegang tot de Algemeene Vergaderingen doch geen stemrecht.

ARTIKEL 5.

Het Bestuur der Vereeniging wordt telkenmale door de Algemeene Vergadering voor den tijd van twee jaar opgedragen aan een der aangesloten vereenigingen, die daartoe een Commissie van minstens drie leden hier aangesloten vereeniging aanwijst.

Voor de eerste maal wordt het Bestuur opgedragen aan de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij” te Amsterdam, die hiertoe committeert de Heeren...

ARTIKEL 6.

Het Bestuur neemt alle maatregelen, die het voor het tenuitvoer brengen van artikel 2 mocht wenschelijk achten, voert het Beheer over de gelfmiddelen, en is daarvan rekening en verantwoording verschuldigd aan de algemeene Vergadering. Het vertegenwoordigt de vereeniging in en buiten rechten. De functiën worden door het Bestuur in onderling overleg verdeeld.

ARTIKEL 7.

De algemeene vergaderingen worden gehouden om de twee jaar op eene plaats, daartoe door het Bestuur aan te wijzen. Op deze vergaderingen wordt elke aangesloten vereeniging, corporatie of plaatselijk Bestuur vertegenwoordigd ieder door één persoon.

Eén persoon kan meerdere vereenigingen, corporatiën of plaatselijke Besturen vertegenwoordigen.

Over zaken wordt mondeling bij meerderheid van stemmen gestemd, terwijl over personen de stemming geschiedt bij gesloten briefjes en bij volstreckte meerderheid.

Nederlandsch Comité. De ontvangsten, uit verschillende bijdragen hebben in 1909 met het saldo van het vorig jaar, bedragen f 461.02; de uitgaven f 19.03 zoodat op 1 Januari 1910 een voordeelig saldo blijft van f 441.99. Hiermee is wat te beginnen, wanneer de bijdragen geregeld blijven toevloeden.

Dood door Haarlemmerolie.

Dr. H. meldt ons uit A.:

Ongeveer een maand geleden werd mijn hulp ingeroepen door mejuffrouw M. Zij was zeer ziek, zag er ingevallen uit en had een opvallend gele huidkleur; urine kon zij niet loozen. De blaas was ledig, het was dus duidelijk dat de nieren niet meer werkten. Eenige dagen later was de vrouw een lijk.

Navraag leerde dat deze tevoren volkomen gezonde vrouw op aanraden van eene vriendelijke buur herhaaldelijk *Haarlemmerolie* had gebruikt.

Lezingen over kwakzalverij. Voor een goed bezette zaal en een aandachtig gehoor heeft ons lid, de heer CATZ, arts te Nieuw- en St. Joostland, een lezing over kwakzalverij gehouden voor het Groene Kruis, Afdeling Oost- en West Souburg.

Over hetzelfde onderwerp hield Dr. WINKLER PRINS te Dieren een lezing voor de Chr. Jongelingsvereeniging „Dient den Heer” aldaar.

Het *Weekblad voor de Gemeenten van Rheden en Doesburg* bevat daarvan een waardeerend en uitvoerig verslag, te uitvoerig om hier in zijn geheel over te nemen. Wij ontleenen daaraan dat de spreker zijn onderwerp in drie onderdeelen splitste, n.l. 1°. wie noemt men een kwakzalver en wat is kwakzalverij; 2°. op welke wijze treedt de kwakzalver op; 3°. hoe wordt de kwakzalverij het best bestreden en wat zijn de resultaten; welke onderdeelen elk afzonderlijk besproken en met talrijke voorbeelden werden toegelicht.

Spreker mocht dan ook van Ds. SCHOLTEN den dank ontvangen „voor zijne bestudeerde voordracht, eenvoudig en door ieder begrepen.”

Kwakzalversbrutaliteit. Prof. KOUWER heeft aan de *Deutsche med. Wochenschrift* geschreven, dat hem kort vóór de geboorte onzer prinses in het paleis een kist met „Rad-jo” was toegezonden door een kwakzalver HEY te Hamburg, met verzoek om het aan de Koningin toe te dienen, daar het alle gevaren van de bevalling, het kraambed en het zoogen zou voorkomen. Den 4den December kreeg hij een brief waarin om een attest werd gevraagd; HEY had uit de couranten gelezen, dat alles zoo goed was gegaan, waaruit hij afleidde, dat H. M. „Rad-jo” had gebruikt. Zonder een antwoord van prof. KOUWER af te wachten, verspreidde hij inmiddels een reclameblaadje, versierd met het portret van H. M. en de prinses, en bevattende de bekende berichten over het welvaren van beiden. De

firma voegde daaraan toe, dat zij dit zonder twijfel toeschrijft aan het gebruik van „Rad-jo”, temeer, daar vroeger de zwangerschap nooit tot een goed einde was gekomen. Voor dit „Rad-jo” was reeds vroeger gewaarschuwd door den *Gesundheitslehrer* (het orgaan tegen de kwakzalverij in Duitschland) en door de gezondheidscommissie te Karlsruhe (men zie ook ons Maandblad van Juli 1909), die het middel beschrijft als „gistend, schimmelend en stinkend vruchtenmoes”, bestaande uit tamarinde, oliezaad, lijnzaad, suiker, enz., doch niettemin heeft de oplechtersfirma attesten weten te verkrijgen van eenige met name in de *Deutsche med. Wochenschrift* genoemde artsen, eenige vroedvrouwen en een beëdigd „Handels- und Diploma-Nahrungsmittelchemiker”. Een dier waardige collega's schrijft, dat het middel „doelmatig is samengesteld tot voorbereiding eener gemakkelijke bevalling, en een prophylacticum is, dat voorbehoedend werkt (!)”. De *Wochenschrift* heeft deze zaak voor den rechter gebracht.

(N. T. v. G.)

Bijna niet te gelooven. Men schrijft ons:

„Het feit doet zich hier in de gemeente De Lier voor dat in de openbare school door één van het onderwijzend personeel, met medeweten van het hoofd sedert eenige weken aan een schoolmeisje op verzoek harer ouders elk uur een eetlepel medicijn (!) te slikken gegeven wordt, afkomstig en op advies van den beruchten DE HAAS te Voorschoten.”

Als het bericht niet afkomstig was van een lid onzer Vereeniging, in wien wij het volste vertrouwen stellen, wij zouden aan het bestaan van zoo'n misbruik niet durven gelooven.

Geen kwakzalversadvertenties. De *Gooilander* van 22 Januari heeft als hoofdartikel overgenomen het artikel van E. J. A., voorkomende in ons Maandblad van Januari j.l. Dit artikel eindigt aldus: „Billijkheidshalve dient hieraan toegevoegd te worden, dat een klein getal Nederlandsche bladen dit bloedgeld (de ontvangst van kwakzalversadvertenties) niet wil opstrijken. Zij weigeren kwakzalversadvertenties.”

De Redactie van *De Gooilander* laat daarop volgen: „En dit blijven ook wij doen.” Bravo!

Nog een goed voorbeeld. De Administratie van de *Winterswijkse Courant* ontving van een *Pharmacie Nationale te Palermo* een aanvraag tot plaatsing van advertenties dienende tot aanbeveling van een z.g. universeel middel tegen tering van een *Docteur G. Bandiera*. De Administratie ging op het verzoek niet in maar zond ons de papieren. Wij zijn dus reeds voorbereid wanneer het middel in ons land wordt geëxploiteerd.

Een slecht voorbeeld. *De Courant* plaatste in het nr. van 11 Dec. 1909 een redactioneel artikel over „Onderzoek van handelswaren” en daaronder *zonder eenige afscheiding* (men kon niet anders zien of het behoorde bij het artikel) een reclame ter aanbeveling van *Oubridge's Longhersteller*. Wel stond aan het slot „(Adv.)” maar de handelwijze is toch meer dan ergerlijk.

Over Voeding en Gezondheid is de titel van een boekje, geschreven door den bekenden arts Dr. J. DE GROOT te 's-Gravenhage, waarvan ons het eerste deeltje ter recensie werd gezonden. Wij moeten volstaan met de aandacht te vestigen op het verschijnen van het werkje, daar de inhoud ervan geheel valt buiten het onderwerp, dat ons blad behandelt.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Voorloopige Waarschuwing.

The *Rhycol Company*. Te Amsterdam, Rokin 8, is een filiaal gevestigd van de vermoedelijk Engelsche *Rhycol Company*, dat in in de Nederlandsche taal geschreven en in ons land verspreide boekjes, circulaires enz. den lijders aan *neus-catarrh* en andere catharren volkomen genezing belooft bij gebruik van de door de Company verstrekte toestellen en middelen. De middelen zijn nog in onderzoek doch hetgeen wij thans reeds daarvan weten en wat wij uit de boekjes enz. hebben geleerd geeft ons aanleiding onze lezers ernstig aan te raden een volgend nr. van het *Maandblad* af te wachten vóór zij aan het opgegeven adres hulp zoeken. Misschien zullen zij dan wel van die hulp afzien.

Veno's Bliksemsnel Hoestgeneesmiddel „geneest hoest of verkoudheid

in één nacht". Zóó staat er in de advertenties en ook in de vlugblaadjes die in de laatste dagen in Amsterdam (en misschien ook elders) algemeen verspreid zijn. Verder heet het, dat het is „het zuiverste, veiligste en zekerste middel tegen bronchitis, asthma, longencatarrh influenza” in 't kort tegen „borst- keel- en longziekten”. Een dergelijke reclame zegt teveel en moet wel bij ieder, die eenigszins nadenkt, twijfel aan de waarheid opwekken.

We zullen het middel terstond in onderzoek nemen en het resultaat zoo spoedig mogelijk mededeelen. Wat er intusschen in de reclame van gezegd wordt brengt ons er toe het publiek den raad te geven het hier aangekondigde middel met ernstig wantrouwen te beschouwen.

INGEZONDEN.

BREDA, 13 Januari 1910.

Aan

de Redactie van het Maandblad der
Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Nog niet zoo heel lang geleden heb ik persoonlijk een onderzoek ingesteld naar de herkomst der attesten van *Foster's nierpillen* die in een der plaatselijke kranten in mijn omgeving geregeld voorkwamen, als afkomstig van inwoners mijner woonplaats. Zonder onderscheid berusten zij alle — er waren toen juist een dozijn — op leugen en bedrog, wat voor mij natuurlijk niet nieuw was; het was mij echter te doen om tegenover anderen een bewijs in handen te hebben.

De personen van wie de getuigschriften afkomstig heetten te zijn waren bijna allen — een drietal was reeds overleden — zulke onontwikkelde, diep armoedige en half suffe menschen, dat het mij niet mogelijk was verder iets met hen aan te vangen; een drietal echter vonden het bepaald onaangenaam, dat hun naam iederen dag, zonder hun toestemming, door de kranten werd gesleurd en overal kon gelezen worden, dat zij aan kwalen en gebreken leden; ééne vrouw begon te schreien, toen ik haar voorlas, dat haar man dezer dagen zoo gelukkig genezen was, omdat hij, haar kostwinner, helaas al meer dan een half jaar was overleden en haar in armoede had achtergelaten.

Is daar niets tegen te doen, vroeg mij een andere vrouw, van wier overleden dochter ook zulk een verhaal van genezing de rondte deed.

In het artikel, dat ik over dit onderzoek publiceerde schreef ik als mijn antwoord: helaas! neen! misschien zou het gelukken, wanneer een kwakzalver eens de brutaliteit had om soortgelijke verhalen van ziekte en genezing te doen van de vrouw of de dochter van een hooggeplaatste of rijke in den lande, maar voor arme menschen is op dat punt geen recht in Nederland!

Tot mijn groote vreugde, G. R. ! bemerk ik, dat ik mij in dit oordeel misschien vergist heb.

Bij de behandeling der Begroting in de 2de Kamer is door den Minister van B. Z. gezegd en zelfs door den heer SAVORNIN LOHMAN, die oudergewoonte weer een lans brak voor de genezingen met geheimmiddelen, beaamd, dat het wenschelijk was op te treden tegen advertenties „met volstrekt onware berichten, die waarschijnlijk strafbaar kunnen worden gesteld! doch dat dit te overwegen niet op zijn weg lag, maar op dien van zijn ambtenoot van Justitie.

M. d. R., men moet het ijzer smeden, terwijl het heet is, en ik geef daarom het volgende in ernstige overweging: In het maandblad is van tijd tot tijd en van verschillende zijden de aandacht gevestigd op even onware zoogenaamde verklaringen als door mij zijn onderzocht; de meesten zijn ook afkomstig van dezelfde eenvoudige personen en door anderen aan u medegedeeld; enkelen echter hebben zelf de pen opgenomen en in hunne verontwaardiging zich beklaagd over de onwaarheden, die van hen werden gezegd. Toch blijven de bekende kwakzalversfirma's voortgaan hun zoogenaamde attesten, met naam en toenaam, af te drukken

in de kranten, in reclameboekjes, kalenders enz.

Zou het nu niet mogelijk zijn een van deze laatstbedoelde personen op te wekken om een verzoekschrift te zenden aan den Minister van Justitie, met overlegging van kranten en reclameboekjes, en diens hulp in te roepen om daaraan een einde te maken.

Het gruwelijke en grievende onrecht dezer valsche verklaringen heeft met officieele of niet officieele wetenschap niets te maken, met ware of onware genezingen door middel van geheimmiddelen eigenlijk ook niet; doch op schaamteloze wijze worden de namen van personen of van geliefde bloedverwanten zonder hun wensch of wil, met allerlei gefingeerde bijzonderheden over hun leven en hun gezondheid bij voortdoring en soms zelfs nog na waarschuwing in de kranten en in de reclameboekjes gepubliceerd! Bij het debat der Kamer is deze gruwel geheel ter zijde gelaten, waarschijnlijk omdat het juiste inzicht in het karakter en den omvang dier publicaties bij Minister en Kamerleden ontbraken; maar juist daarom is het oogenblik gunstig om het hoogste gezag wakker te schudden. Duidelijke uiteenzetting van zelfs een enkel naakt feit door den in zijn recht aangetast persoon zelf, en waartegenover hij onbeschermd staat, kan en zal misschien daartoe in staat zijn.

Ik had eerst gemeend dit schrijven te zenden aan het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, omdat het zeer zeker op den weg dezer Ver. ligt zich de bemoeiingen en kosten te getroosten om adressanten die zich tot de Regeering willen wenden, ter zijde te staan, doch bij nader inzien komt het mij beter voor terstond het denkbeeld uiteen te zetten in het Maandblad; allicht zullen leden of lezers worden opgewekt mede te helpen en hun bekende personen zelf aan te sporen of hun namen op te geven.

De redactie zal ongetwijfeld dan wel bereid zijn nader hun van raad te dienen.

Dr. G. W. BRUINSMA,
Eerelid v. d. Vereeniging.

Welzeker; gaarne. [RED.]

Ouderkerk a/d IJssel, 27 Jan. '10.

Aan de Redactie van het „Maandblad tegen de kwakzalverij.”

Mijnheer de Redacteur,

Bij het lezen van het Kamerverslag in het 1e nr. van uw blad 1910 stootte ik op den volgenden volzin, die gesproken zou zijn door het lid der Kamer, den heer DE SAVORNIN LOHMAN.

„Iedereen heeft bij ondervinding, dat somtijds kwakzalvers de menschen genezen en hoogstaande medici ze van kant maken, al geschiedt dit natuurlijk, ter goeder trouw.”

Dat kan de heer LOHMAN onmogelijk gezegd hebben, zoo dacht ik. Zoo verregaand beleedigend tegen de collectieve medici en nog wel 't liefst de hoogstaande kan een beschaafd, ontwikkeld en invloedrijk lid als de heer de S. L. zich niet uitgesproken hebben.

En hoe onzinnig tevens. Iemand van kant maken, in 't gewone spraakgebruik, sluit m. i. alle goede trouw uit. „Natuurlijk ter goeder trouw”. Zou dus een contradictie zijn.

Daarom controleerde ik uw citaat met het analytisch verslag der vergadering van de IIe Kamer der St. Gen. van Donderdag 16 December '09, waar ik te lezen vond; De heer de SAVORNIN LOHMAN is aan 't woord:

„Ik ben niet voor kwakzalverij. Zij maakt ter goeder trouw soms menschen van kant — maar het gebeurt dat kwakzalvers menschen genezen, die door geleerden niet waren te genezen.”

Dit klinkt toch heel anders; bijna het tegenovergestelde van wat er in uw citaat te lezen staat, niet waar? Zou 't daarom niet goed zijn in het volgende nummer van uw blad bovengenoemd citaat te rectificeren?

Hoogachtend

Uw Dr.

C. J. GORTER

Arts.

Van rectificatie kan geen sprake zijn. Wij hebben geput uit de „Handelingen”, die toch zeker meer officieel zijn dan het „Analytisch verslag”.

Red.

UIT DE PERS.

Kwakzalvers-Advertentiën.

Het *Haarlemsch Dagblad*, ons welwillend door den Directeur, den heer J. C. PEERBOOM toegezonden, waarvoor wij onzen dank betuigen, bevat onder bovenstaanden titel het volgend belangrijk artikel:

Er kan haast geen nummer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij verschijnen, of wij worden er in besproken. Wij, dat wil zeggen de couranten in 't algemeen. De redactie van dit maandblad is de meening toegedaan, dat de directies de advertentiën van kwakzalvers behooren te weigeren en dat, wanneer zij dat niet doen, dit alleen toe te schrijven is aan hun verfoeilijke geldzucht. Op dit thema worden inderdaad zóóveel onvriendelijkheden geborduurd, dat een dagblad-directeur nu en dan geneigd is, zich af te vragen, of hij inderdaad zoo zwart is als hij in dit maandblad wordt afgeschilderd.

Op gevaar af van het met de redactie van het Maandblad aan den stok te krijgen (de heeren zijn bij uitstek militant en dat is hun vak), wil ik eens trachten aan te toonen waarom de directeur van een courant geen dan een zeer oppervlakkige censuur over de advertentiën in zijn blad uitoefenen kan. Het is alleen hierom, dat de intrinsieke waarde der advertentiën niet aan hem te beoordeelen staat. Waardoor toch wordt de advertentierubriek gevormd? Uit kennisgevingen van het publiek aan het publiek. Voor het redactioneel gedeelte neemt de redactie een zekere verantwoordelijkheid op zich, kiest datgene, wat zij aan hare lezers wensch mee te deelen en let er zorgvuldig op, in welken vorm dat geschieden zal. Wanneer dus de lezer beleedigende, onzedelijke of op andere manier ongepaste stukken aantreft in het redactionele gedeelte van zijn courant, heeft hij het volste recht, daarvoor de redactie verantwoordelijk te stellen. En indien hij bij voortdoring daarin beschouwingen vindt, die zonder aanstootelijk te zijn toch tegen zijn meening indruischen, zal hij niet aarzelen, om zijn abonnement spoedig op te zeggen.

Beleedigende, onzedelijke advertentiën worden ook door de directie afgewezen, maar daarmee houdt dan ook de censuur vrijwel op, om de eenvoudige reden, dat ze niet verder gaan kan. Wij directeurs zijn ons er wel degelijk van bewust, dat wij aan het ziekbed of de receptetafel al 'n heel slecht figuur zouden maken, maar we wenschen nu en dan, dat doctoren en apothekers zich konden voorstellen, dat er ook in ons vak moeilijkheden zijn, die Zij niet overzien, veel minder oplossen kunnen. En nu kunnen de bestrijders van de kwakzalverij ons wel vragen: „breidt uwe censuur over de advertentiën uit”, maar wanneer zij er zelf toe geroepen werden, zouden zij de onmogelijkheid daarvan inzien.

Hier is namelijk een beginsel in het spel, dat bij de zoogenaamde kwakzalverij noch begint, noch eindigt. Indien directeurs of uitgevers van couranten er toe besluiten, hunne advertentiën aan een scherpe controle te onderwerpen, als de redactie dat doet met de berichten en artikelen, dan moeten zij die toepassen op al de annonces, onverschillig van welken aard zij zijn. Hoe dit zal moeten gaan, verklaar ik niet te beseffen. „Het fijnste brood bij Jansen” is een aankondiging, die den directeur in de grootste verlegenheid zal brengen. Hoe moet hij nagaan, of inderdaad Jansen het fijnste brood verkoopt in den kring, waarin zijn blad gelezen wordt. Zal hij dat brood moeten laten onderzoeken op gewicht, op gehalte, op smaak, op voedzaamheid en vervolgens alle andere broodsoorten in de omgeving, om na een jaar misschien, plechtig aan Jansen te komen vertellen, dat zijn brood het fijnste is... of niet?

Ik steek den draak niet met het onderwerp, ik wil alleen de onmogelijkheid der censuur zoo plastisch mogelijk aantonen. Daartoe mogen nog een paar andere voorbeelden dienen. Er wordt een huwelijks-advertentie aangeboden, waarin „een weduwnaar, oppassend man, vrij van sterken drank en met een goed loon”, een levensgezellin zoekt. Zal de dagblad-directeur naar den man moeten informeren, voordat hij de advertentie opneemt? Is hij inderdaad moreel verplicht, een expertise te doen instellen naar het huis, waarvan de aanstaande veiling wordt geannonceerd, en dat als sterk, hechten weldoortimmerd wordt geprezen? En wanneer een schoenwinkel wenschte te adverteeren, dat de geheele voorraad wordt opgeruimd met een korting van vijftig procent, moet de directeur zich dan gaan overtuigen, dat die korting wel en deugdelijk wordt verleend?

Ieder die er lust in heeft kan, door maar één enkel nummer van een courant in te zien, deze voorbeelden naar welgevallen vermeerderen. Hij zal dan tot de overtuiging komen, dat een zoodanige censuur op de advertentiën een onmogelijke zaak is, en dat het publiek zelf uit zijn oogen behoort te zien.

En nu kan men, hierop doorgaande, betreuren dat het publiek dikwijls niet beter uit zijn oogen kijkt, maar dit is weer een geheel andere zaak. Persoonlijk kan ik mij niet begrijpen, hoe de menschen er toe kunnen komen, poeiers, drankjes, pillen en zalven te gebruiken, die hun door den eerste den beste als heilzaam worden aanbevolen. Geen van die artikelen, duur of goedkoop, hoe enthousiast ook gerecommandeerd, komt bij mij over den drempel. Zooals ik mijn schoenen niet naar den dokter stuur om ze te repareren, zoo vertrouw ik mijn gezondheid en die van mijn familie niet toe aan een gewezen klompenmaker of hoefsmid. Als iedereen er zoo over dacht, dan zou geen sterveling in Haarlem en omstreken — om maar in de buurt te blijven — nog maar één fleschje of doosje van die artikelen koopen en was het met den beelen handel meteen gedaan. De heer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij zullen het mij ten goede houden, wanneer ik zeg, dat zij maar mijn meening meer ter opvoeding van het publiek in die richting zouden kunnen doen. Dat stelsel zou beter werken dan de nu gevoerde strijd tegen de dagbladen. Immers wanneer de couranten bepaalde advertentiën niet meer wilden, of, bij wettelijk voorschrift, niet meer mochten plaatsen, dan zou daarmee de handel in deze artikelen volstrekt niet zijn gesmoord. Men zou andere middelen te baat nemen, stroobiljetten, circulaire, persoonlijk bezoek wellicht.

Men begrijpe goed: ik voer dat niet aan als verklaring, waarom ik de advertentiën meen niet te moeten weigeren, maar om te betoogen, dat in de opvoeding van het publiek tot betere begrippen heil dient te worden gezocht. Op welke manier? Door de verspreiding van vliegende blaadjes, liefst uitgaande van particulieren, om niet altijd weer het wanbegrip te wekken, dat de strijd tegen de kwakzalverij een campagne is van eigenbelang van doctoren en apothekers. Ik weet dat zij dit niet is, maar men moet ook den schijn vermijden. En verder, welnu, door artikelen in de couranten. Mij dunkt, ik geef blijk, daartegen niet op te zien. De oude bewering van de kwakzalverijbestrijders, dat het inconsequent is op de eerste bladzijde af te keuren wat op de vierde wordt geadverteerd, is onjuist — ik behoef den lezer, die dit artikel volgde, niet meer uit te leggen waarom.

En om dit nog even aan te dikken, zou ik aan al mijn lezers den vriendelijken, welgemeenden raad willen geven: „koopt toch niet wat ge niet kent van een man, dien ge niet kent! Houdt u aan den raad van uw medicus, die immers jaren van studie achter zich heeft, en die, wanneer ook zijn kennis als alle menschenwerk onvolmaakt gebleven is, toch in ieder geval tien- en honderdmaal meer van het menschelijk lichaam in 't algemeen en van uw kleine en groote kwalen in 't bijzonder weet, dan de man, die daarvan nooit studie heeft gemaakt”. En wanneer ge mij dat toegeeft (en wie kan dat loochenen?) volgt daaruit dan niet vanzelf, dat de geneesheer tien- en honderdmaal beter den weg ter genezing kan vinden, dan de leek?

En ten slotte: gelooft niet zoo klakkeloos aan merkwaardige genezingen door ondeskundigen. Zulke verhalen worden vergroot, verraaid en telkens maar weer zonder controle overgebracht, zoodat meermalen de verbazingwekkende genezing werd beschreven van iemand, die al lang onder de groene zoden lag.

Ik heb nu nog maar niet eens de vraag gesteld, wat eigenlijk wel kwakzalvers-advertentiën zijn. Daarover is ook nog wel een artikel te schrijven. Hoe moeilijk een goede definitie daaraan gegeven kan worden, probeere ieder voor zich. Met een korte omschrijving als bijvoorbeeld: „middelen, door onbevoegden aanbevolen ter genezing van verschillende, zeer uiteenlopende, ziekelijke aandoeningen”, komt men er niet. Chemische fabrieken in Duitschland bijvoorbeeld vervaardigen verschillende middelen, die zonder juist door een wetenschappelijken naam gedekt te zijn, toch wel door medici worden aanbevolen en voorgeschreven. Dit wat de onbevoegdheid aangaat. En wat de genezing van verschillende ongesteldheden betreft, zijn er niet inderdaad middelen, die in dat opzicht groote diensten bewijzen?

Maar 't kan zijn, dat de redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij een betere definitie kent. Ik houd mij dan voor de mededeeling aanbevolen, maar blijf niettemin, met alle waardeering van haren arbeid, van meening, dat een goede, afdoende censuur op de advertentiën in een courant voor de directie ondoenlijk is en dat de ware weg, om verbetering te verkrijgen in de gewoonte om dure en waardelooze middelen te koopen, ligt in de opvoeding van het publiek. Dat middel moge langzaam gaan, het gaat in elk geval zeker.

Van verbodsbepalingen kan dat niet gezegd worden.

J. C. P.

Het is niet voor de eerste maal dat de heer J. C. P. in zijn veelgelezen Dagblad zijn meening verkondigt aangaande de kwakzalvers-advertenties en reeds eenige keeren zijn wij met hem daarover in debat getreden. Het zou tot niets voeren thans opnieuw onze gronden aan te geven waarop wij meenen dat een herkenning van de echte kwakzalvers-advertenties (die zich toch gemakkelijk in hun wezen doen kennen) in 't algemeen best mogelijk en hunne verwijdering uit de bladen zoo gewenscht is. Zooals de heer P. in den aanhef van zijn stuk terecht zegt: „Er kan haast geen nummer van het Maandblad tegen de kwakzalverij verschijnen” of de quaestie van de bedoelde advertenties wordt er in aangehaakt en daarbij ons standpunt uiteengezet. Wij moeten dus volstaan met naar al die nummers te verwijzen, maar wij mogen ons niet ontslagen rekenen van de beantwoording van de ons gestelde vraag om een definitie van een kwakzalvers-advertentie te geven.

Volkomen zijn wij het eens met den Schrijver dat het moeilijk is een goede definitie te vinden, wat trouwens bij de meeste definitiën het geval is.

Wij voor ons beschouwen een aanbeveling van een geneesmethode of van een geneesmiddel als een kwakzalvers-advertentie, wanneer het ons, door allerlei bijzonderheden, duidelijk wordt, dat aan die aanbeveling bedrog ten grondslag ligt; wanneer wij den indruk krijgen dat het de steller der advertentie niet te doen is om zijn zieke medemenschen te hulp te komen maar alléén om uit hun lijden munt te slaan. Nu geven wij gaarne toe dat het menigmaal moeilijk zal zijn de ware gedaante van zoo'n advertentie te onderkennen (wij, die in die zaken, door ervaring, min of meer doorkneet zijn, verkeerden ook somwijlen nog in twijfel), maar aan de andere zijde zal men ons moeten toegeven dat er bijna dagelijks advertenties worden aangeboden en helaas! ook opgenomen, waarvan iedereen, met eenig gezond verstand, terstond moet inzien dat hier bedrog in het spel is.

Middelen tegen allerlei geheel afwijkende kwalen aan ieder, waaraan hij ook lijdende is, als probaat aanbevolen, middelen die in één nacht genezing beloven nu eens van deze dan weer van gene ziekte, middelen waarvan de bijzondere werking hemel-hoog wordt geprezen door attesten, waarvan het gebleken is dat zij onwaar zijn of afgegeven door personen, die ontoerekenbaar of reeds lang gestorven zijn, worden op scham'elooze wijze, door middel van advertenties, aan het publiek bekend gemaakt, advertenties die door hun inkleeding vele zieken en helaas vele arme zieken tot koopen uitlokken, ook al is het geld nog zoo moeilijk te vinden. Wij hebben een te hoog begrip van de intelligentie van hen, die onze Pers redigeeren en beheeren, dan dat wij zouden willen aannemen dat zij niet inzien dat hier bedrog en nogmaals bedrog in de advertentie schuilt.

Welnu, wanneer dergelijke advertenties — en het zijn wel de ergste — geweerd werden, zou er voor onze zaak reeds veel gewonnen zijn.

(Redactie Mbl.)

Homoeopathie en Kwakzalverij.

Naar aanleiding van een klacht, uitgesproken in de Vergadering der Vereeniging van Homoeopathische Geneesheeren in Nederland, over de tegenwerking die een geneesheer in Zeeland van een praktizeerenden leek ondervond, zegt *Vox Medicorum*:

„Het eerste wat ons bij het lezen van dit berichtje in gedachten kwam, was: „Tu l'as voulu, Georges Dandin!”

Het is toch immers de eigen schuld van de homoeopathen, dat juist op hun terrein de kwakzalverij zoo welig tiert. Zij zijn het vooral, die de markt overstelpen met populair-medische lectuur, waarin zij de ziekteverschijnselen op de meest minutieuse manier, voor leeken het aantrekkelijkst en schijnbaar het begrijpelijkst, met aangifte van de te gebruiken geneesmiddelen, zoo ruim mogelijk bekend maken. Met verrukkelijke (als zij niet geveinsd is) naïveteit wordt dan wel telkens de raad gegeven in bepaalde gevallen het advies van een geneesheer in te roepen, maar het kan niet anders of een dergelijke popularisatie van de wetenschap, al mag zij dan strekken tot bevordering der homoeopathie, moet voeren tot een bevordering der homoeopathische kwakzalverij. Men propageert huisapotheken groote en kleine al naar gelieven, met handleiding bij het gebruik, ook groot of klein naar wensch en dringt daardoor de goe-gemeente het denkbeeld op, van het, ten minste dikwijls, zonder dokter te kunnen stellen, als men den pa-

pieren dokter maar bij de hand heeft. Nu komt er een oogenblik, dat deze in den steek laat of zelf naar zijn vleeschelijken vader verwijst! Dat is dan goed en wel, wanneer er zoo een bereikbaar is, maar wat zal men doen, wanneer er toevallig niet anders dan „gewone” dokters te krijgen zijn? Wel, in iedere stad en zelfs in ieder dorp van eenige beteekenis is tegenwoordig immers wel een drogist, of bakker of snoepwinkel-tjeshouder, die er een depot van homoeopathische middelen op nahoudt en er meer verstand en meer voorraad van heeft, dan de gewone menschen en dus wel niet zoo goed als een homoeopathische dokter, maar toch beter is dan een allopathische. Zoo iemand weet dan wel uit ervaring, of uit dikkere boeken wat er gebeuren moet en praktiseert er op los.

Dat is het gevolg van het streven en werken der homoeopathen. Niet van de homoeopathische geneesheeren? Beslist wel, al bevorderen zij misschien niet direct het verspreiden van huisapotheken en het stichten van homoeopathische depots. Want zij leenen zich tot die propaganda door het schrijven der populaire boekjes en zij verzetten zich niet tegen de propaganda van homoeopathische geneesmiddelen door en onder leeken.

Tot nog toe hadden zij er ook niet veel last door; tengevolge van hun gering aantal kon ieder van hen zich een plaats zoeken, waar zij genoeg te doen vonden, om de concurrentie van den papieren dokter en zijn spruiten niet te gevoelen. In hunne omgeving konden die bastaarden der homoeopathie zich ook niet sterk ontwikkelen, en in die streken van ons land, waar de officieële homoeopathische wetenschap nog niet gevestigd was, deden zij alleen afbreuk aan de praktijk der allopathische collega's. Maar dáár woekerden zij dan ook welig voort en thans, nu het aantal homoeopathische geneesheeren toeneemt en zij nieuwe vestigingsplaatsen moeten gaan zoeken, komen zij tot de ontdekking, dat het niet aangenaam is, wanneer zij om hun praktijk te vestigen, moeten gaan vechten met het door hun eigen geestverwanten gestichte kwaad!

Tu l'as voulu!”

RECHTSZAKEN.

Eilers: De Rechtbank te Alkmaar heeft in hooger beroep H. J. E., te Oegstgeest, overeenkomstig het vonnis van den kantonrechter te Medemblik, tot 2 maanden hechtenis veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

— Tegen Ph. T., uit Rotterdam, is door den Ambtenaar v/h. openbaar Ministerie b/h. Kantongerecht aldaar, een boete geëischt van 4 x f 100 sub'diair 4 x 30 dagen hechtenisstraf, wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde in die Gemeente.

CORRESPONDENTIE.

Dr. t. C. te R. Het middel van de *Rhycol. Comp.* is in onderzoek. Een dusdanig onderzoek is moeilijk en tijdrovend.

C. v. G. te De L. Geregelde gratis-toezending van het Maandblad aan personen die in staat zijn een abonnement (dat slechts f 1.25 per jaar kost) te betalen, kunnen wij niet toezeggen. Eij onvermogen is het iets anders.

Mej. M. M. C. te A. Wij danken u voor het gezonden stukje, dat te laat voor dit no. inkwam maar dat wij gaarne in het volgend Maandblad zullen opnemen. Wij hebben dan tevens de gelegenheid om onze meening meer uitvoerig uiteen te zetten. Voorloopig deelen wij u mede, dat wij de *Baunscheidt-methode* reeds meermalen in ons blad als *kwakzalverij* hebben aangewezen.

P. L. v. d. H. te A. *Antipon* is ons niet bekend. Al die middeltjes tegen corpulentie, met zoo'n ophel aanbevelen, zijn gewoonlijk niets waard.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor *Almelo*, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te *Amsterdam*; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, PRINSENGRACHT 549, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Berichten: Stelling over kwakzalverij. — Gezondheidscommissie te Zierikzee. — Kwakzalversbrutaliteit. — Hoe attesten verkregen worden.

Mededeelingen van verschillenden aard: Eilers. — Gessler's toover hoofdpijn tabletten. — Poudre Gast. — Derk P. Yonkerman, weer een teringenezer. — Baunscheidtismus.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Histogen.

Feuilleton: De Natuurarts I.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van ondergeteekende is na 1 MAART Keizersgracht 373, Amsterdam.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

AAN DE LEDEN.

In den loop van de maand Maart zal een begin worden gemaakt met het innen der Contributie.

Leden die nog van plan mochten zijn hunne contributie per postwissel te voldoen, wordt beleefd verzocht spoedig aan dit plan gevolg te geven, ten einde noodelooze kosten te vermijden.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

FEUILLETON.

DE NATUURARTS.

Eene levensbeschrijving.

Dit is een titel, dien noch ik, noch misschien een lezer (of lezeres) van dit blad ooit ergens op een naamplaat heeft zien prijken. Men heeft keel-, neus-, oor-, oog-, tand-, zenuw-, huid-artsen; vrouwen- en kinder-artsen, evenals vee-artsen, en iedereen begrijpt dan, dat al die namen vóór den titel van iets geplaatst, de voorwerpen aanduiden, welke door die beoefenaars der geneeskunde worden behandeld. Maar wat is nu een natuur-arts? Iemand, die de geheele natuur als een zieke behandelt? Me dunkt, het is het beste, om het door iemand van 't vak zelf te laten verklaren; waarom hij zich zoo noemt en wat hij wil. Mij is eens, zonder dat ik er ooit eenige moeite voor gedaan heb, ruimschoots de gelegenheid gegeven om zulk een geneeskunsttoefenaar van zeer nabij te leeren kennen.

Met Picker, den agent in naaimachines, die later als homoeopaath opdook, had ik binnen een paar minuten afgepraat. Met den natuurarts echter heb ik ettelijke keeren gecorrespondeerd, en in de laatste twee of drie jaren van zijn leven heeft hij zelfs soms dagen achtereen in mijn ruime woning in het afgelegen Wiefelstede gelogeed. Het eerst heb ik hem leeren kennen bij gelegen-

Als nieuwe Leden zijn toegetreden:

de Heeren S. J. W. VAN BUUREN te *Amsterdam*;
W. F. DEL CAMPO, gen. *Camp*,
Notaris..... te *Renesse*;
HERMAN G. JURRIAANS, Make-
laar in Effecten,..... te *Amsterdam*;
J. F. TIMMERMAN, Arts..... te *Sas v. Gent*;
J. W. v. D. VALK, Arts..... te *Amsterdam*;
HENDRIK WERTHEIM, Notaris, te *Amsterdam*;
MEVROUW C. E. VAN DEN HONERT, te *Almen*;
Afd. *West-Friesland* van de Ned. Maatschappij tot
bevordering der geneeskunst.
De Gezondheids-Commissie, zetelende te *Leiden*.

Wie helpt verder?

Bij den ondergeteekende zijn ontvangen:
een postwissel ad f 3.— (van een lid) uit *Bolsward*,
en een ad f 1.25 (abonné) uit *Eindhoven*, zonder
vermelding van den naam van den afzender.
Men wordt verzocht dezen nog kenbaar te maken
aan den

Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

BERICHTEN.

Stelling betreffende kwakzalverij.
In het proefschrift waarmee DR. T. J. DE VRIEZE
dezer dagen den graad van Doctor in de Genees-

heid van een familiebezoek te *Norden*. Ik was toen nog maar een knaap. Hij, een jaar of twee, drie ouder dan ik, was toen op 't pro-gymnasium aldaar; het groote gymnasium, dat den weg tot de Universiteit baande was, meende ik in *Aurich*. Hij had er een vrije plaats gekregen, omdat hij op de lagere school in alle opzichten had uitgemunt en van een goeden aanleg tot leeren blijk had gegeven. Zijne moeder, die na een kort huwelijk weduwe was geworden, voorzag in hun beider onderhoud door de opbrengst van een kruidenierswinkel. Ook op 't gymnasium maakte hij goede vorderingen. Doch het succes, dat hij hier had, legde den grond tot zijn later ongeluk. Hij werd er over 't paard getild en begon te begrijpen, dat hij voor iets beters in de wieg was gelegd, dan om in zijn moeders winkel behulpzaam te zijn. Toch zette zij het door, dat dat geschiedde, daar hem voor verdere studie de middelen ontbraken. Want als hij in haar winkel drie jaar gewerkt had, dan kon hij een zogenaamden leerbrief als koopman bekomen en zelf zaken doen. Men leefde nog onder 't voorvaderlijk bestuur van het *Hannoversche Koningshuis*, dat in 1866 voor den *Pruisischen* veroveraar moest wijken. Daarna werd de z.g. gewerbefreiheit ingevoerd, waardoor de leerbrief overbodig werd. Toen echter zijn drie leerjaren om waren, hield hij het in huis niet langer uit, en, dank zij de aanbevelingen zijner vroegere onderwijzers, gelukte het hem, om een plaats als huisonderwijzer te bekomen bij een familie, die

kunde, aan de Universiteit te *Amsterdam* verwierf, is de volgende stelling opgenomen: „Het is wensche-lijk, dat de regeering de gelegenheid geeft, aanbevolen kwakzalversmiddelen gratis te doen onderzoeken.”

Aan het Verslag van de Bevingingen en Handelingen der Gezondheidscommissie zetelende te *Zierikzee* over 1909, voor de toezending waarvan wij onzen dank betuigen, ontleenen wij het volgende:

„Gevolg gevende aan eene uitnodiging der Gezondheidscommissie te *Utrecht*, richtte de Commissie tot de medici in het ambtsgebied het verzoek, te willen meedeelen of zich in hunne practijk gevallen hadden voorgedaan, waarin benadeeling van de gezondheid of vertraging in de genezing van patiënten, door het consulteeren van kwakzalvers of het gebruik van kwakzalversmiddelen, kon worden geconstateerd.

Van de 12 geneeskundigen, in het ambtsgebied gevestigd, voldeden 9 aan ons verzoek, en zonden meer of min uitvoerig antwoord; de algemeene indruk was, dat door zeer velen uit alle kringen der maatschappij „gekwalzalverd” wordt, doch dat zulks zooveel mogelijk voor den medicus wordt geheim gehouden.

Nietmin konden 7 gevallen als bovenbedoeld worden meegedeeld, welke ter kennis van den Hoofd-Inspecteur werden gebracht, met verzoek, het verkrijgen van eene afdoende wettelijke beteugeling der kwakzalverij te willen bevorderen.

meer deftigheid dan vermogen bezat, zoodat de kost er maar schraal was. Daar hij echter van een vette keuken en een stevig maal hield — en, nog in den groei zijnde, een enormen eetlust bezat, greep hij de eerste gelegenheid de beste aan, om van betrekking te veranderen. Daardoor raakte hij weer wat verder van huis. Hij was thans gekomen in, wat Fritz Reuter misschien zou genoemd hebben zijn „Stromtid”, zijn zwerftijd. Het vak, dat hij zich gekozen had, schonk hem geen blijvende plaats. Telkens als zijn leerlingen in eene familie voor eene of andere inrichting van middelbaar of hooger onderwijs waren gereed gekomen, moest hij weer een andere betrekking zoeken. Aan een openbare school kon hij geen plaats bekomen, daar hij nooit enig examen had gedaan. Op zijn zwerftochten belandde hij eindelijk in de stad *Nordhausen*. Hier kwam een keerpunt in zijn leven, en werd door hem de eerste schrede gezet op den weg, die hem tot zijn later zogenaamde dokterschap zou leiden. In deze plaats werd de latere natuurarts bekend met een man, die in vroeger tijd veel van zich heeft doen spreken: den voormaligen predikant *Eduard Baltzer*. Deze had na de nederlegging van zijn ambt in de *Pruisische* Staatskerk aldaar eene vrije religieuse gemeente gesticht, was ook lid geweest van het beruchte Parlement, dat in 1848 in *Frankfort a/d. Main* zijn zetel had. *Baltzer* beperkte zijn werkzaamheid echter niet tot het gebied der theologie en de politiek, maar breidde haar uit tot dat,

Ten slotte kan in verband met het evengemeld onderwerp hier worden vermeld, dat aan een voor-nemen om dezerzijds bij advertentie in de plaatse-lijke bladen te waarschuwen tegen een aantal kwakzalversmiddelen geen gevolg kon worden gegeven, aangezien opname dier advertenties werd geweigerd."

Kwakzalversbrutaliteit. In ons vorig nr. namen wij het volgende bericht op: „Prof. KOUWER heeft aan de *Deutsche med. Wochenschrift* geschreven, dat hem kort vóór de geboorte onzer prinses in het paleis een kist met „Rad-jo” was toegezonden door een kwakzalver HEY te Hamburg, met verzoek om het aan de Koningin toe te dienen, daar het alle gevaren van de bevalling, het kraambad, en het zoogen zou voorkomen. Den 4den December kreeg hij een brief waarin om een attest werd gevraagd; HEY had uit de couranten gelezen, dat alles zoo goed was gegaan, waaruit hij afleidde, dat H. M. „Rad-jo” had gebruikt. Zonder een antwoord van prof. KOUWER af te wachten, verspreide hij inmiddels een reclamebladje, versierd met het portret van H. M. en de prinses, en bevattende de bekende berichten over het welvaren van beiden. De firma voegde daaraan toe, dat zij dit zonder twijfel toeschrijft aan het gebruik van „Rad-jo”, temeer, daar vroeger de zwangerschap nooit tot een goed einde was gekomen. Voor dit „Rad-jo” was reeds vroeger gewaarschuwd door den Gesundheits-lehrer (het orgaan tegen de kwakzalverij in Duitschland) en door de gezondheidscommissie te Karlsruhe (men zie ook ons Maandblad van Juli 1909), die het middel beschrijft als „gistend, schimmeland en stinkend vruchtenmoes”, bestaande uit tamarinde, oliezaad, lijnzaad, suiker, enz., doch niettemin heeft de oplichtersfirma attesten weten te verkrijgen van eenige met name in de *Deutsche med. Wochenschrift* genoemde artsen, eenige vroedvrouwen en een beëdigd „Handels- und Diploma-Nahrungsmittelchemiker”. Een dier waardig college's schrijft, dat het middel „doelmatig is samengesteld tot voorbereiding eener gemakkelijke bevalling, en een prophylacticum is, dat voorbehoedend werkt (!)”. De *Wochenschrift* heeft deze zaak voor den rechter gebracht.

Omtrent deze zaak deelen de dagbladen thans het volgende mede:

Het tweede Berlijnsche Landgericht heeft Zaterdag, ingevolge de door prof. KOUWER te Utrecht ingediende aanklacht, last gegeven om de verspreiding van het reclamebiljet tot aanbeveling van het kwakzalversmiddel „Rad-jo”, voor verlichting van verlossingen, te verbieden en bepaald, dat elke overtreding van dit bevel met 300 mk. boete gestraft zal worden.

* Hoe attesten verkregen worden. Een fabrikant van een nieuw voedings- en genotmiddel hier te lande, dat ook in het buitenland een enkele maal wordt geadverteerd, ontving dezer dagen van een dokter in Italië, met allerlei mooie titels en kwaliteiten, geheel spontaan het verzoek hem eenige monsters te zenden. Hij stelde zich voor, in zijn praktijk gebruik daarvan te maken en beloofde terstond eenige attesten te zullen zenden.

Het stond er niet in duidelijke woorden bij, maar

hetwelk meer behoort tot het terrein der geneeskunde. Hij schreef n.l. een boek in 4 deelen over „De Natuurlijke leefwijze”, later gevolgd door een „Vegetarisch Kookboek”, eveneens van zijne hand.

De kennismaking met Baltzer maakte Steinbug (we zullen nu maar zijn naam niet langer verzwijgen) tot een van diens vurigste aanhangers. Hij geloofde, thans een levensroeping gevonden te hebben, om n.l. een apostel en verkondiger van het Vegetarisme te worden. Als hij daarvoor de wereld zou gewonnen hebben, dan zou de aarde naar zijne meening nog eenmaal een paradijs worden. Daarom stelde hij er zich niet mee tevreden, om zijn leerlingen die kundigheden bij te brengen, waarin hij op zich nam hen te onderwijzen, hij wilde tevens geheel het gezin, waarbij hij inwoonde, tot zijne zienswijze overhalen en verlangde, dat men bij het eten zou zorgen, om hem naar zijn smaak te bedienen. Geen gelegenheid sloeg hij over, om op zijn stokpaardje te rijden, en, te pas of te onpas, zijn vegetarisme ter sprake te brengen. Daardoor werd zijn gezelschap vervelend. Ook zijn onderwijs leed er onder, want elk uur, dat hij aan zijn lessen kon ontwoekeren, werd door hem besteed aan het bestudeeren van werken over hetzelfde of aanverwante onderwerpen, zooals de natuurgeneeswijze, koudwaterkuren en dergelijke. Tevens vertaalde hij brochures en tractaatjes over deze dingen uit het Fransch of het Engelsch in het Hoog-Duitsch. Soms stelde

het spreekt van zelf, dat gerekend werd op wederzijdsche dienstprestatie in den vorm van een honorarium.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Eilers.

Op 't laatst der vorige maand brachten de dagbladen een bericht als volgt:

„H. J. Eilers, die te Oegstgeest een zoogenaamd tuberculose-laboratorium had, is dezer dagen met de Noorderzon vertrokken, men vermoedt naar Amerika.

Dit onverwachte vertrek wordt in verband gebracht met zijn veroordeeling tot gevangenisstraf wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.”

Wij meenden dus, gerust een poosje over hem te kunnen zwijgen, maar zagen ons daaromtrent teleurgesteld door de volgende advertentie, die in de bladen van 26 Februarii verscheen:

„WAARSCHUWING. Ieder zij gewaarschuwd zich niet te storen aan het valsche gerucht als zou ik naar Amerika vertrokken zijn, daar zulks een grove leugen is, die door mij in rechten zal worden vervolgd; ik ben voor zaken in Duitschland, en regeer van daaruit mijne zaken in Holland.

EILERS,
Holland—Duitschland.”

In hoeverre deze bewering juist is (Eilers stond wel eens meer met de waarheid op gespannen voet), kunnen wij thans niet nagaan, maar voor alle zekerheid wenschen wij tegenover de „Waarschuwing” van Eilers een andere te plaatsen, — n.l. die van den Burgemeester van Enkhuizen, het dankbaar waardeerende dat een Hoofd der Gemeente zich geroepen voelt ook in zake kwakzalverij voor de belangen zijner gemeentenaren op te treden.

De bedoelde publicatie, opgenomen in de „Enkhuizer Courant”, luidt aldus:

„WAARSCHUWING. De Burgemeester van Enkhuizen waarschuwt een ieder ten ernstigste om zich onder geneeskundige behandeling te stellen van den persoon H. J. Eilers, sedert 1906, woonachtig te Oegstgeest.

Genoemde persoon is onbevoegd om de geneeskunde uit te oefenen; dat hij zulks toch doet is bewezen door verschillende vonnissen ter zake tegen hem gewezen.

Gelijk fabrikanten van pink-pillen, palmpillen, bechams-pillen, urbanus-pillen, gebreveteerde breuk-apparaten, pain-expeller, fisteldranken, abdijsiroop en zoovele meerdere voor andere kwalen, zoo beweert hij een middel te hebben tot genezing van tuberculose en schijnt deze Provincie

hij ook zelf een boekje op, waarin hij zijn lievelingsonderwerp behandelde. Zoo heeft hij er ook nog een uitgegeven over Lucas Cornaia, dat indertijd in onze taal bij Seyffardt te Amsterdam is verschenen. Daar hij geen uitgever kon vinden, die zijn geld aan de uitgave van zijne werken wilde of durfde wagen, verschenen zij „im Selbstverlag des Verfassers”; wij zouden misschien zeggen: voor rekening van den schrijver. Zoo'n speculatie levert gewoonlijk meer verlies dan winst op. Hij moest het dan ook heel zuinig aanleggen om er te komen. Zijn garderobe, zoo klein, dat die best in één enkelen koffer kon gepakt worden, was grotendeels samengesteld uit hetgeen hij voor een koopje in een of ander confectie-magazijn met zoogenaamde maandklanten kon bekomen, die, na hun kleeding ééne maand gedragen te hebben, haar met groot verlies teruggeven, om ze dan voor nieuwe te verwisselen. In later dagen, toen zijn verdiensten nog minder waren, betrok hij zijn goederen van goedkoopere adressen, doch die tevens van minder allooi waren. De overgebleven exemplaren zijner werkjes gebruikte hij om ze gratis uit te deelen, teneinde voor zijn geloof, want als zoodanig kan men zijn vegetarisme beschouwen, propaganda te maken.

Eindelijk slaagde hij er een heele poos niet in, om weer een plaats als gouverneur te krijgen. In deze omstandigheid scheen het hem het verstandigst, om naar zijn geboorteplaats en tot zijn moeder terug te keeren, die nu al aardig op jaren was

en inzonderheid West-Friesland een vruchtbaar en winstgevend arbeidsveld voor hem te zijn.

Eer ieder zij zoo verstandig om zeer weinig vertrouwen te stellen in de reclame-mededeelingen van de talrijke genezingen die door Eilers zouden zijn verricht of aan de hoogst afkeurenswaardige en niets zeggende lokmiddelen in briefvorm, welke binnen deze gemeente, ter wille van steeds meerdere reclame en om den eenvoudigen man nog meer zand in de oogen te strooien, ten dienste van Eilers en van de kwakzalverij worden ten beste gegeven.

Van Eilers' practijken blijkt ingevolge ambtelijke mededeelingen in zijn woonplaats zelve niets, van een laboratorium is aldaar niets bekend, zoo nu en dan prijkt voor zijn huis een groot reclamebord met de alhier welbekende groote advertentie.

Bij eenig nadenken begripe men dat de enorme kosten, welke Eilers zich door het voortdurend gebruik van de kolommen eener courant en door de eindeloze reclame in West-Friesland getroost, in geen enkel opzicht worden gedaan uit liefde voor de arme lijdens, doch integendeel eenvoudig met de enkele en dezelfde bedoeling als die zijner collega's, om door steeds meerdere remboursdingen en levering van steeds meerdere quanta zijner zoogenaamde geneesmiddelen, steeds meer geld binnen te krijgen van de voor 't meerendeel onvermogenen, uitsluitend en geheel alleen ten bate van zijn eigen zak en die van zijn handlangers.

Enkhuizen, 1 Februari 1910.

De Burgemeester voornoemd,
HOYTEMA VAN KONIJNENBURG.”

Gessler's Toover Hoofdpijn tabletten.

In den laatsten tijd werd te Amsterdam, mischien ook elders, huis aan huis een enveloppe bezorgd, bevattende een boekje van klein formaat en 2 gecompriëerde tabletten. Dit boekje behelste aanbevelingen van het toovermiddel, waarvan wij enkele overnemen:

Vrouwen hoofdpijn en, veroorzaakt door zenuwen, galaandoening, vermoeienis, overerfelijkheid, maagstoornissen of door elke andere oorzaak worden spoedig genezen door het gebruik van Gessler's Toover Hoofdpijntabletten. Duizenden vrouwen hebben de wondervolle genezende kracht bevestigd.

Neemt geen proef met een hoofdpijnmid-del, maar neemt Gessler's, dat sedert de laatste 12 jaren door doctoren en publiek wordt aanbevolen, als het beste bekend en over de geheele wereld geprezen wordt.

Wat zij bezitten. „Gessler's” bezitten de macht om hoofdpijn en zenuwaandoening te genezen, niets anders, maar zulks beslist in 20 minuten of uw geld terug.

Wat zij niet bevatten is al even be-

gekomen. Hij zou haar winkel overnemen, naar een meisje uitzien en de affaire wat uitbreiden. Eene goede vriendin zijner moeder leende hem daartoe een sommetje. Doch nu moest hij zijn beginsel prijs geven, want aan zijne zaak was ook een kleinhandel in sterken drank, alsmede in tabak en sigaren verbonden. Hij stelde echter zijn vegetariaansch geweten daarmede gerust, dat hij voor zich deze dingen niet gebruikte, en als andere menschen ze kochten, omdat ze niet tot beter inzicht wilden komen, zij dit maar zelve moesten weten. Zijn moeder wilde niets liever dan dat hij maar ging trouwen en dat scheen ook hem het verstandigste te zijn.

Het is echter een raar ding, als iemand er zoo bepaald op uitgaat, om een vrouw te zoeken. Ik heb wel eens gehoord: men moet nooit een vrouw zoeken, maar vinden. Met zijn zoeken kwam hij niet op slag. Zijn moeder en hare boezemvriendin wisten echter iemand voor hem. Een persoon-tje van even in de dertig jaar, die wel geen groot vermogen had, maar toch meer bezat dan heelmaal niets. Moeders wensch werd vervuld; zij zou een schoondochter krijgen. Haar zoon zou haar niet meer verlaten, maar meer hokvast worden. De verloving ging door en werd naar landsgebruik in het plaatselijk advertentieblad bekend gemaakt. Doch na eenige maanden kwam er een andere advertentie in van dezen inhoud: „Met wederzijdsch goedvinden heeft onze verloving opgehouden”, ondertekend met de namen van het ge-

langrijk als wat zij wel bevatten. Zij bevatten gegarandeerd geen Antipyrine, Quinine, Opium, Morphine of een of ander schadelijk bestanddeel. Zij veroorzaken geen slechte nawerking.

Om na te gaan of in die aanbevelingen, die er zoo echt kwakzalverachtig uitzien, eenig vertrouwen kan worden gesteld was het voor ons hoofdzak te weten wat de tabletten wel bevatten en vonden wij den heer N. KEULEMANS, te Amsterdam, als altijd, bereid het onderzoek op zich te nemen. Dit onderzoek bracht aan het licht, dat de tabletten voor het grootste gedeelte, ongeveer 300 milligram, bestonden uit Antifebrine van min goede kwaliteit en voor de rest uit tarwezetmeel.

Nu wij dit weten deelen wij in geen enkel opzicht de meening van den vervaardiger, Max Gessler, Ph. C. Milwaukee Wis., dat zij „gegarandeerd geen schadelijk bestanddeel bevatten” en dat „zij geen slechte nawerking veroorzaken.”

Iets nieuws, iets bijzonders, bevatten de Toover-tabletten niet. Zooals menigeen weet, wordt antifebrine nu en dan, ook tegen hoofdpijn, aangewend, maar in den laatsten tijd worden tegen die kwaal meestal andere verbindingen aangewend, juist omdat herhaaldelijk de slechte nawerking van antifebrine is geconstateerd.

Men zij derhalve voorzichtig met het herhaald gebruik van deze 300 milligram antifebrine bevattende tabletten.

Poudre Gast.

In het Maandblad van Februari 1909 bespraken wij het tegenwoordig veel geadverteerde *Purgétyl Détry*; wij wezen erop, dat dit laxemiddel bij langdurig gebruik lang niet ongevaarlijk is en dat het in hoofdzaak bevat: *phenolphthaleïne* en *Calomel*. Wij hadden toen tevens gelegenheid om op te merken dat, blijkens de gebruiksaanwijzing bij het middel gevoegd, men ook nog *Poudre Gast* moest slikken „als de onaangename gewaarwordingen zich zeer sterk voordoen”.

Over dit „Poudre” thans een enkel woord. Het is onderzocht door de heeren C. J. KONING te Bussum en N. KEULEMANS te Amsterdam en bestaat uit *magnesia*, *dubbelkoolzure soda* (z.g. zuiveringzout), *phosphorzure kalk*, *suiker* en *gerstemeel*, alles zwak gearomatiseerd met *anjisolie*.

Ziet hier dus de „regulateur de l'estomac” (wij zouden zeggen maaghersteller) van den Pharmacie DÉTRY teruggebracht tot een alledaagsch maagpoedertje, dat niets bijzonders aanbiedt. Het is waarlijk niet noodig om, ter verkrijging van dit poeder, een postwissel van 3 fr. 25 naar Parijs te zenden.

Derk P. Yonkerman, weer een teringgenezer.

Hoe ernstiger de ziekte is, hoe meer slachtoffers zij maakt en hoe moeilijker hare bestrijding is,

wezen bruidspaar, dat bijtijds had ingezien, dat ze niet bij elkaar pasten en dat het beter was ten halve gekeerd dan ten heele gedwaald.

Voor 't winkelen deugde hij echter evenmin als in zijn jeugdiger jaren. 't Was hem te veel om op te staan, als hij in zijn lectuur was verdiept, of zijn tijd besteedde aan letterkundig werk, dat hem niets inbracht. Geheel het zaakje zou zeker te niet zijn gegaan, als de gehechtheid aan de vriendelijke oude vrouw haar niet haar klantjes had doen behouden. Menschen, die 't goed met hem meenden, wilden hem aan eenenige betrekking op een kantoor of bij de stedelijke administratie helpen. Hij bedankte er evenwel voor. Hij gaf er de voorkeur aan om de magere wolf in 't genot zijner vrijheid te zijn in plaats van de welgevoede wachthond, wiens nekharen de sporen van den halsband vertoonden. Met het huis-onderwijzerschap ging het niet langer. Hij zou thans beproeven om dokter te worden. Te dien einde pakte hij zijn weinige have bijeen en spoorde naar Jena. Daar zou hij de Universiteit bezoeken. Om nu aldaar aan den kost te komen opende hij een handelsinstituut, waar volgens het gedrukte programma de leerlingen in allerlei vakken konden worden opgeleid, en waarvan hij de eenige docent en tevens directeur was. Het werd gevestigd op een hooggelegen achterkamer, waarvan de meubelen bestonden uit een greenenhouten tafel, eenige stoelen met onbekleede houten zittingen, wat schrijfbehoeften, een stel boeken en een atlas. Wat ten onzent haast

des te gretiger wordt zij, of liever worden delijders daaraan, door de kwakzalvers geëxploiteerd. De arme teringlijders zijn voor hen een goudbron. Waar tal van de bekwaamste Hoogleeraren in de geneeskunde, steunende op hun kennis en op de door de wetenschap telkens opnieuw uitgevonden hulpmiddelen, in hun streven geholpen door den steun van Staat en particulieren, voortdurend naar de beste middelen zoeken om de terecht gevreesde kwaal ter hulp te komen en, bij een beoedigend resultaat, nog lange geen victorie roepen, daar bazuïnt de kwakzalver het uit: ik genees, daarbij niet vergetende te vermelden dat zijn geneesmiddel het eenig onfeilbare is en ver staat boven dat van zijn concurrenten.

Waar de geneesheer geen enkelen teringlijder behandelt zonder hem aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, daar komt het bij den kwakzalver daar niet op aan. Zelfs op grooten afstand, zonder dat hij den patiënt gezien heeft, voorspelt hij genezing en — 't is treurig genoeg — maakt hij nog slachtoffers.

In Nederland is het getal van die teringgenezers niet gering. In de vijf laatste jaargangen van ons blad bespraken wij de volgende:

Eilers in tal van bladen;
Johs. Zoomers in het Mbl. van Febr. 1904;
Postma met zijn tuberculine in September 1907;
Kauling in Febr. 1908;
en Pompe van Meerdervoort, de man van de Tuberculophobie in de bladen van September en Nov. 1905.

Zou nu Derk P. Yonkerman de zesde zijn? Wij dachten aan den Nederlandschen naam toen wij de volgende advertentie lazen:

„TERING KAN GENEZEN WORDEN.

Ten laatste een middel gevonden om tering te genezen.

Hoe merkwaardig het ook schijnt, na eeuwen van mislukking, er is een geneesmiddel ontdekt, wat Tuberculose, zelfs in vergevorderden staat, geneest. Geen mensch zal twijfelen, na de bewijzen van honderden genezen gevallen te hebben gelezen, waarbij zelfs, waar verandering van klimaat en alle andere middelen zonder baat aangewend en welke hopeloos waren. Dit nieuwe geneesmiddel heeft eveneens hare zekere en spoedige genezing getoond bij Catarrh, Bronchitis, Asthma en verschillende ernstige keel- en longkwalen. Opdat ieder die het noodig heeft, dit wondervolle product der wetenschap zal beproeven, is er een Maatschappij opgericht om het de wereld aan te bieden en Dr. Yonkerman's boek over „Tering en hare behandeling”, wordt een ieder die er om schrijft aan Derk P. Yonkerman Co., Ltd., No. 35, Hollandsche Afdeeling, 6, Bouverie Street, London, Engeland, franco per keurende post toegezonden. Geen geld wordt gevraagd, noemt slechts deze courant en schrijft om het boek.

onderkbaar schijnt, bleek daar toch mogelijk te zijn. Er kwamen werkelijk leerlingen opdagen. Jonge ambitieuze winkelbedienden en kellners, die voor niet al te groote offers zich in vreemde talen wilden bekwaamen of andere hun ontbrekende wetenschappen aanvullen. En daar ze meestal 's namiddags, 's avonds of Zondags kwamen, bleef hem tijd genoeg over, om enkele colleges over geneeskunde bij te wonen. Daarvoor behoefde hij niet veel te betalen, want de collegegelden zijn in Duitschland veelal zeer gering. Dit leven hield hij een paar jaar vol, in de vacantes zich zelfs een reisje naar Zwitserland permitteerende, waar hij tot vermeerdering van zijn kennis in de natuur-geneeswijze eenige weken doorbracht in de „Natur-heilanstalt auf der Waid”, bij St. Gallen. De naam van den directeur eigenaar daarvan is mij ontschoten, hoewel ik nog een vrij lijvig boek van dien man in mijn bezit heb gehad, dat ik eens bij de opruiming van een gedeelte mijner bibliotheek mee van de hand heb gedaan met de overige vegetarische litteratuur, die ik bij elkaar had gekregen. Wat voor menig ander ondoenlijk zou zijn geweest, wist hij mogelijk te maken, niet alleen door gebruik te maken van de goedkoopste reisgelegenheden en herbergen, maar ook door zich, nu eens onder den titel van „director” van het Jenasche handelsinstituut, dan weer van „Erzieher”, overal te introduceeren, waar hij slechts een aanknoopingspunt kon vinden, eindelijk ook als natuur-arts en propaganda-maker voor het Ve-

U ontvangt het gratis!

Wacht niet, zoo u eenig symptoon van Tering bemerkt of indien u chronische Catarrh, Bronchitis, Asthma, pijn in de borst, kou op de longen of eenige keel- of longaandoening hebt. Schrijft nog heden om het boek wat u in staat stelt u zelf te genezen voor het te laat is.”

't Komt er intusschen weinig op aan of die Yonkerman, die in Londen woont, oorspronkelijk een Hollander is, de hoofdzaak is, dat hij genezing van tering belooft.

Op de advertentie werd geschreven, het boek kwam in ons bezit en daarbij tal van attesten in 't Engelsch gesteld en in 't Nederlandsch vertaald.

Het boek, voorzien van het portret van Derk P. Yonkerman en de thans vrijwel alom bekende photographieën van de praeparaten van tuberkelbacillen, is getiteld: „Tuberculozyne (Yonkerman) geneest Tuberculose (Tering). Het ziet er zeer geleerd uit en is wel geschikt om op den leek indruk te maken en vrees aan te jagen. Vele van de thans gevolgde en aanbevolen geneesmethodes worden nagegaan en te licht bevonden. Alleen Tuberculozyne brengt heil.

Het boek was vergezeld van den volgenden brief:

M.

Op uwe aanvraag zenden wij per zelfde post ons boek, waarin de eigenschappen der Tuberculozyne (Yonkerman) behandeling duidelijk worden omschreven. Dit wonderbare geneesmiddel voor Tering, Bronchitis, Asthma, Catarrh en alle keel- en longaandoeningen, wordt reeds in alle landen waar Engelsch gesproken wordt met enorm succes gebruikt en is het bijna in alle moderne staten over de geheele wereld ingevoerd. Tuberculozyne kan door menschen van de teerste constitutie gebruikt worden, zonder vrees voor eenige onaangename uitwerking en is de wonderbare herstelkracht door alle gebruikers ondervonden. Het heeft reeds zooveel ernstige tering-gevallen genezen, dat wij ervan overtuigd zijn, dat ook gij kunt herstellen, als u maar niet draaft en zoo spoedig mogelijk de Tuberculozyne-behandeling begint.

Het is u bekend welke verschrikkelijke vorderingen Tering maakt en weet, dat, zoo gij eenmaal door deze vreeselijke ziekte aangetast zijt, het eenvoudig dwaasheid en tijdverlies is, de gewone middelen te gebruiken. Hebt u eenmaal de tering-bacil in uw lichaam opgenomen, dan begint het verteringsproces met verbazingwekkende snelheid. Deze doodelijke ziekte verslindt de longen en de zenuweefselen der neus-, keel- en oorgangen zoo snel, dat degenen die jarenlang hun studie van de kwaal gemaakt hebben, niet kunnen zeggen op welk tijdstip ze in de longen en keel tot de slagaders mag zijn doorgedrongen en bloedspuwing na bloedspuwing volgt, welke tot een ontijdige dood leiden. Indien u aan Tering lijdt, leeft de doodelijke tering-bacil in u en verwoest de weefselen en vliezen, verslindt uwe levenssappen en onder-

gatarianisme zich op verschillende plaatsen een paar dagen gratis onderkomen te verschaffen.

Doch eindelijk verliep zijn handelsinstituut. Toch wenschte hij nog wat door te studeeren, en verzocht hij mij om hem een betrekkelijk kleine som te leenen om zijn studie te voltooien. Mijn antwoord was een weigering, waarbij ik het hem duidelijk maakte, dat het een gekke vertooning was, als iemand van 40 jaar nog op de collegebanken zat tusschen veel jongere studenten, die hem natuurlijk links zouden laten liggen of voor den gek houden. Ook hier kon van een examen geen sprake zijn, en het eenige bewijs, dat hij van zijn academische studie kon overleggen, was een getuigschrift van den welbekenden professor Haeckel, waarin echter niets meer stond, dan dat Herr Steinbug gedurende een Semester zijn hoorder was geweest. Aan zijne moeder schreef hij nu, dat hij zich thans ergens als natuur-arts zou gaan vestigen. Gaarne zou hij echter een doctors-titel hebben gehad. Hij dacht dien te Groningen in een maand of drie te kunnen verwerven, en deelde mij zijn plan daartoe mede. Natuurlijk meldde ik hem, dat hij zich zulk een dwaasheid uit het hoofd moest zetten, daar de uitvoering van zoo'n plan eenvoudig een volstrekte onmogelijkheid was. Daarover nog maar een woord te zeggen was geheel overbodig.

(Wordt vervolgd.)

nijndt uwe kracht en energie. Toch moogt u niet wanhopen, want Tuberculozyne heeft hooploze gevallen genezen. Het heeft genezen toen de patiënt door de docter voor ongeneesbaar was verklaard. Indien u niet reeds te lang hebt gewacht zal het ook u genezen.

Tering tast zonder eenig voortteeken aan. Een gewoon geval van Catarh, een erge verkoudheid die men niet weer kwijt kan worden, een erge of langdurige aanval van Asthma of Bronchitis kan zich gemakkelijk tot tering, in een van haar vele vormen, ontwikkelen en zoodra u het bemerkt, laat geen tijd verloren gaan, maar begin direkt met de Tuberculozyne-behandeling; deze tast de kwaal dadelijk bij de ziel aan, zuivert en versterkt het bloed en maakt het de kwaal direkt onmogelijk vorderingen te maken.

Laat de moed niet zakken en meen niet, dat u onherstelbaar zijt, omdat u alle gebruikelijke middelen zonder baat hebt aangewend. Honderden onzer herstelde patiënten dachten hetzelfde. Nadat alle andere middelen gefaald hadden om zelfs uitbreiding te voorkomen. Men probeerde de Tuberculozyne-behandeling en zij herstelden in korten tijd geheel. Niets, wat ook, kan tering genezen in het laatste stadium en roepen wij u daarom toe: red uzelf, gebruikt onmiddellijk de Tuberculozyne-behandeling en wacht niet tot uw toestand verergert.

De prijs der Tuberculozyne-behandeling is in verhouding tot de geneeskrachtige bestanddeelen laag en ontzien wij gene kosten het overal bekend te maken, ook in dit land in te voeren. De prijs eener volledige Tuberculozyne-behandeling is slechts Fl. 30.— franco per post en zullen wij al het mogelijke doen u te genezen.

Wij vertrouwen, dat u ons de gelegenheid geeft u volkomen en blijvend te genezen, wat slechts door de Tuberculozyne-behandeling kan gebeuren, wacht echter niet tot het te laat is.

Indien u Tering of een of andere keel- of longkwaal hebt, kunt u geen ander middel veilig gebruiken. Een behandeling die direkt geneest is beslist noodzakelijk voor uw spoedig herstel. Wij wenschen slechts u het middel te geven en u op uw verlangen te genezen.

Hoogachtend,

DERK P. YONKERMAN Co., Ltd."

Die brief is kenmerkend. Vooral de laatste zinsneden, waarin men verklaarde niet eens te weten of de patiënt „tering of een of andere keel- of longkwaal” had. Vooruit maar... geen ander middel is er veilig te gebruiken. En zoo gemakkelijk de Yonkerman Co. Ltd. het de menschen maakt: zelfs het briefje betreffende zending van 30 gulden, is reeds, gedrukt, ingesloten, met het bijschrift:

„Om het zenden van het bedrag te vergemakkelijken, kunt u ons drie bankbiljetten, ieder van tien gulden, per aangeteekende brief zenden.”

Schandelijk genoeg, (‘t zou zelfs lichtvaardig mogen worden genoemd, zóó met zijn gezondheid te spelen), werden de f 30 niet verzonden en, ‘t was te verwachten, die luidjes laten iemand niet spoedig los, spoedig daarop kwam het volgend schrijven in:

M.

Eenige dagen geleden hadden wij het genoegen, u ons boek, beschrijvingen over het geneesmiddel Tuberculozyne en zijn genezingen van Tering en andere keel- en longziekten bevattende, te zenden.

Omdat wij geloven, dat u niet uit nieuwsgierigheid schreeft en meenen, dat een geneesmiddel, hetwelk uwe gevaarlijke kwaal beslist geneest, voor u van belang is, schrijven wij u deze.

De kenteekenen, naar wier aanleiding u om ons boek schreeft, moet u niet wegcuferen, maar moeten zij u eerder waarschuwen, voor uwe ware toestand, want er is gevaar zelfs bij het begin uwer kwaal.

Hoesten, verkoudheid, pijn in de keel of een of andere oogenschijnlijk onbeduidende ongesteldheid kan zich zeer gemakkelijk tot een reer gevaarlijke ontwikkelen en is daarom een direkte behandeling noodzakelijk, om een snelle en volkomene genezing te bewerkstelligen. In uw geval is iedere minuut uitstel onverstandig, want tering en alle daarmede in verband staande kwalen, grijpen direkt zoo ernstig aan, dat iedere dag wachten beteekent, een dag dichter bij een hooploze toestand.

Indien eenmaal de symptomen van Tering, Bronchitis, Asthma of Catarh zich geopenbaard hebben, zijt gij gewaarschuwd en zult u geen oogenblik verloren laten gaan genezing te vinden. Het is misschien onnoodig u het doodelijke

karakter van tering, wat erger is dan vergift en meer slachtoffers eischt dan pokken, dyphtheritis of malaria, in herinnering te brengen. Alleen in Groot-Bretanie, gaan er jaarlijksch 60,000 levens door verloren, terwijl in andere landen het sterftcijfer door Tering in verhouding gelijk is.

Er was een tijd, dat een groote wanhoop zich van de persoon en diens familie meester maakte, wanneer hij door tering aangetast was en allen hoop- en hulpeloos waren.

Nu is genezing mogelijk, er bestaat een middel, hetwelk hooploze en vergevorderde gevallen genezen heeft en u en ieder lijder wordt dit wonderbare geneesmiddel aangeboden, op condities, zooals u ze nergens zult aantreffen. Hoe ook uw tegenwoordige toestand mag zijn, wij zijn er van overtuigd, dat Tuberculozyne u zal genezen, want het heeft zijn heilzame uitwerking in honderden ernstige gevallen bewezen.

De wondervolle geneeskracht is zoo duidelijk gebleken, dat noch zoo'n ernstig geval van Tering, noch een erge aanval van Bronchitis, Asthma of Catarh, niet hopeloos is, indien u Tuberculozyne gebruikt en de voorschriften, welke u er bij verstrekt worden, nauwkeurig worden opgevolgd.

Tuberculozyne biedt u volkomen genezing van uwe kwaal, maar verzuimt niet, zoo u wilt, dat uw herstel beide, mogelijk en volkomen zal zijn.

U geëerd antwoord tegemoet ziende, blijven wij.

Hoogachtend,

DERK P. YONKERMAN Co., Ltd."

Ook hierop bleef het antwoord uit en — wat voor de heeren misschien het ergst is — ook de geldzending.

Een dertig gulden uit te geven voor het ter onderzoek aankopen van het middel scheen ons een onnoodige uitgave daar, waar wij uit den inhoud der brieven al voldoende kunnen zien, waar het de schrijvers om te doen is.

Een onfeilbaar middel aan te bevelen aan iemand van wien en van wiens kwaal men niets weet is geen handelwijze van ernstige, betrouwbare menschen.

Baunscheidtismus.

Wij ontvingen het volgend schrijven:

„Door eenige personen in mijne woonplaats wordt veel gebruik gemaakt van dr. Baunscheid's „Levenswekker”, waarvan de methode U misschien bekend zal zijn, bestaande uit een kussentje met 33 naalden, dat door kracht van een daaraan bevestigde spiraalveer langs weerszijden der ruggegraat bewogen wordt en waarmee bovendien mede de plaats, die in de bijgevoegde handleiding voor de verschillende ziekten aangewezen is, beprikt wordt. Daarna moet men de behandelde plaatsen insmeren met olie, die speciaal daarvoor bereid is en waarin zich de stof moet bevinden, die door een mug wordt afgescheiden, als hij steekt. Hierdoor zou B. gekomen zijn tot zijne geneeswijze. Volgens hem zijn alle ziekten er mee te genezen, zelfs tuberculose, kanker en dergelijke. De kuur hangt af van den aard der ongesteldheid. Ook voor rheumatiek en doofheid is die levenswekker hier beproefd en met zeer veel baat. Ook gebruikt eene familie hem met succes bij haar paarden, koeien, enz.

De wijze van reinigen lijkt mij weinig aanbevelenswaardig. Of de naalden moeten met de zeer kostbare olie afgedaan worden of in een stukje zwoerd gestoken.

Gaarne zou ik nu van U eens vernemen, of deze geneeswijze te vertrouwen is en of ook met 't oog op de samenstelling der olie aan een kwakzalversmiddel gedacht moet worden.”

Wij meenen op dit schrijven niet beter te kunnen antwoorden dan door hier nogmaals een waarschuwing op te nemen, die reeds 27 jaar geleden in ons blad heeft gestaan.

Baunscheidtismus of levenswekker is een oud en, naar wij meenden, verlaten middel, dat echter in den laatsten tijd weder hier en daar gebruikt wordt. Het is een werktuigje, waarmee door vele fijne naalden een aantal kleine wondjes in de huid kunnen gemaakt worden, waarin dan een eenigzins bijtende olie gebracht wordt. Volgens 't onderzoek van Hager bestaat deze olie uit 1 deel Euphorbium, 3 deelen Cort. Mezerei met 1 deel spiritus, en 20 deelen Olijfolie. Volgens Hoffman uit hetzelfde, doch in plaats van de Cort. Mezerei evenveel Spaansche vliegen.

Men zal dikwijls door dit middel werkelijk vermindering van pijn bemerken, want het berust op het beginsel van afleiding der pijn, zooals het geval is bij de aanwending van een Spaansche vlieg of een mosterdpleister. De wondjes en de scherpe olie daarin veroorzaken namelijk zelf pijn en dit heeft tengevolge dat men de andere, kiespijn of zoo iets, minder voelt. Men begrijpt dat dit echter geheel iets anders is dan de kwaal genezen en dat het dus erger is dan overdrijving, wanneer in de advertenties gezegd wordt dat „het Baunscheidtismus rheumatiek, jicht, podagra, verlammingen, oog- en oorontstekingen, enz. radicaal en in weinig weken geneest.” Integendeel heeft de bewerking dikwijls gevaarlijke ontstekingen veroorzaakt, zoodat het geneesmiddel erger werd dan de kwaal.

CORRESPONDENTIE.

Wegens ongesteldheid van den redacteur verschijnt dit No. van het Maandblad iets later dan gewoonlijk.

K. te M. Bedoelde nummers bezitten wij niet; die moet gij bij de uitgevers der verschillende bladen bestellen.

Dr. H. C. K. te K. De inhoud van doos II is *flores malvae* dus al niets bijzonders. De inhoud van doos I en III, is de gewone ratjetoe van veelal geheel obsolete kruiden, die, mutatis mutandis, door al die slaapsters gegeven worden. Gij hebt het kunnen zien uit het door U gezonden „recept”.

V. R. te S. Door een vergissing is uw naam uit de ledenlijst weggevallen; de zaak is in orde.

Joh. B. te W. Zooals ge in het U tevens toegezonden Maandblad zult zien, stellen wij geen vertrouwen in dien „Doctor Bandiera”. *Sanatogeen*, dat meer als versterkend middel dan als geneesmiddel wordt aangekondigd, kunnen wij geen *kwakzalversmiddel* noemen ofschoon het op zoo'n opzienbarende wijze onder de oogen van het publiek wordt gebracht, dat het door menigeen als kwakzalverij wordt aangezien. Ook ons vervult de wijze van reclame niet met vertrouwen jegens het praeparaat. Wij schreven reeds vroeger: „Goede wijn behoeft zoo'n krans niet.”

W. O. te S. Uw blad komt niet geregeld in ons bezit; No. 1 ontvingen wij.

G. P. te L. Het Bestuur kan niet voor elke beuzelarij tezamen komen: als gij geduld had gehad zou uw zaak zeker zijn besproken. Reeds in de laatste maanden van het vorig jaar was kennis gegeven dat, te beginnen met Januari 1910, geen advertenties meer in het Maandblad zouden worden opgenomen.

F. B. te 's-H. Een colporteur voor advertenties is onnoodig, omdat ons blad geen advertenties meer opneemt.

V. L. H. te A. Ofschoon ook wij de kwakzalverij en dergelijke euvels liever bestreden zagen, door een wegering om desbetreffende advertenties op te nemen, willen wij toch een woord van waardeering niet achterwege houden voor de aardige artikelen over *Waarzeggerij* in de laatste weken in het *Handelsblad* voorkomende. 't Is zeker hoogst nuttig, dat het publiek omtrent deze zaak wat nader worde ingelicht.

I. J. G. te A. De middelen van de *Magic foot draft Co.*, zullen worden onderzocht; dus daarover later.

— Veel moest tot een volgend No. worden uitgesteld.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Histogen. „Histogen ter genezing van Wonden en Huidziekten, ook de meest verouderde. Door Geneeskundigen aanbevolen tegen *Beenwonden, Kneuzingen, Beeneter, Lupus, Kankerwonden*. Onovertroffen voor *Verzwingen* van allerlei aard, *hardnekkige Eczema's, Dauwvorm, verwaarloosde Fijt, Fistel, Pestbuil*, ziekten in *haren en baard*. Zoowel reeds tot *verettering overgezane Klieren als Nieuw-Vormingen*, koude abscessen worden door dezen balsem geabsorbeerd.”

Aldus luidt een der advertenties waarmee deze wonderzalf bij het publiek wordt geïntroduceerd.

Deze advertentie wemelt van onwaarheden. Uit het onderzoek van Mej. A. GRUTTERINK, Apotheker te Rotterdam, is gebleken, dat Histogen is een mengsel van loodpleister (diapalmpleister) en vet.

Onwaar is het dus, dat dit middel „ook de meest verouderde huidziekten” zou genezen; wie, op die belofte vertrouwend, den balsem zou gebruiken en niet tijdig doelmatige geneeskundige hulp zou inroepen, zou zich aan 't grootste gevaar blootstellen.

Onwaar is het verder dat de zalf als geneesmiddel zou kunnen optreden bij de meeste der ziekten in de advertentie opgenoemd; menigmaal zal de aanwending de genezing tegenhouden of vertragen.

Onwaar, ten slotte, is het — en deze onwaarheid is een van de gevaarlijkste — dat Histogen Lupus en kankerwonden kan genezen.

Wij zouden nog vele onwaarheden nader kunnen uiteenzetten, maar meenen met het bovenstaande te kunnen volstaan om aan te toonen, dat Histogen is een, in de meeste gevallen, *waardeloos*, somwijlen *zeer gevaarlijk kwakzalversmiddel*.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; Mr. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; -Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Wat verstaat men onder kwakzalversmiddelen?

Berichten: Lezing over kwakzalverij. — Een staaltje van bijgeloof. — Geneesheer bij een kwakzalver gevraagd. — Radiopathy. — Een anti-kwakzalversvereeniging te Dresden. — Adverteeren van geheimmiddelen in Nieuw-Zeeland.

Mededeelingen van verschillende aard: Dekker's antidiabetes pillen. — Enquête door een gezondheidscommissie. — Nog eens Jonkerman. — Eilers noodkreet. — Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co.

Rechtszaken: Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Correspondentie.

Feuilleton: De Natuurarts II.

een postwissel ad f 3.— (van een lid) uit Bolsward, en een ad f 1.25 (abonné) uit Eindhoven, zonder vermelding van den naam van den afzender.

Men wordt verzocht dezen nog kenbaar te maken aan den

Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Wat verstaat men onder kwakzalversmiddelen?

Aan de Nieuwe Rott. Ct. ontleenen wij het onderstaand artikel:

„Bestrijding der kwakzalverij.

Alkmaar, 22 Maart.

In het hedenavond ten stadhuize alhier door mr. Cohen Stuart uitgebrachte jaarverslag der Gezondheidscommissie wordt geconstateerd, dat de algemeene gezondheidstoestand gunstig mag worden geacht.

In dat verslag wordt er o. m. de aandacht op gevestigd, dat de bestrijding der kwakzalverij meermalen een onderwerp van bespreking der commissie heeft uitgemaakt. Zou de commissie het voorbeeld volgen van eenige harer zusteren en het publiek waarschuwen tegen het gevaar der kwakzalversmiddelen? Zij meende

„diplomeerde doctoren, die de menschen met „hunne zoogenaamde gemeesmiddelen eigenlijk „eerder vergiftigen dan gezond maken en zich „over te geven aan de behandeling van iemand, „die hen leert, om met die middelen, welke de „natuur aan de hand doet en de strikte toepas- „sing eener rationeele leefwijze hun beurs te „sparen, hun gezondheid te verzekeren en hun „leven te verlengen.

„Ik ben op 't oogenblik in een voorstad van „Bremen, waar men mij als natuur-arts een be- „staan had beloofd. Door een misverstand ben „ik er echter in mijn verwachtingen geheel teleur- „gesteld. Daarom wil ik deze plaats ten spoe- „digste verlaten en ben bereid om dadelijk ten „uwent te komen, daar men toch beter monde- „ling alles kan bepalen dan schriftelijk. Ook ben „ik wel genegen om mij met een homoëpaath, „hetzij in O., hetzij in den omtrek, te associeeren. „Uw omgaand antwoord te gemoet ziende, „verblijf ik, enz. enz.”

Hierop volgde de onderteekening.

Aan den laatsten wensch des schrijvers voldeed ik den volgenden dag. Eerder ging het niet. Ik schreef hem ongeveer het volgende:

„Geachte Heer!

„In antwoord op uw aan mij gericht schrijven, „moet ik u ten sterkste ontraden, om u in dit „land als natuur-arts te vestigen. Ik ken land „en volk na een veeljarig verblijf voldoende, om „u vooruit te kunnen verzekeren van de misluk- „king van dergelijke onderneming. Eene genees-

deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Willen — zoo oordeelde zij — dergelijke waarschuwingen eenig effect hebben, dan is het niet voldoende een enkele advertentie tegen bepaalde, op het gegeven oogenblik in de mode zijnde kwakzalversmiddelen te plaatsen (destijds was het vooral het gebruik van „Zambuk” waartegen geageerd werd), doch dan zal het noodzakelijk zijn, steeds zij het met tusschenpoozen, tegen zulk een middel te waarschuwen (door advertentiën, aanplakbiljetten etc.) maar vooral ook, — en dit is de groote principiële moeilijkheid — dan moet niet tegen een enkel, doch tegen alle dergelijke middelen worden gestreden.

Waarschuwt men wél tegen „Zambuk”, doch niet tegen den „Fistelpot van Ursem”, wél tegen Eilers, doch niet tegen „Haarlemmerolie” — dan ligt het voor de hand dat zij, die de waarschuwingen lezen en ter harte nemen, de middelen zullen schuwen, waartegen wel gewaarschuwd werd, doch (gehoorzamende aan den nu eenmaal bestaanden en trouwens ook verre van onverklaarbaren drang naar kwakzalverij) zullen grijpen naar die middelen, waartegen niet werd gewaarschuwd en die toch niet minder gevaarlijk zijn.

„wijze, als de door u beoefende, zal hier moeilijk „ingang vinden. Vooral dan niet, als de patiënten „zich aan de daarmede verbonden vegetarische „leefwijze moeten houden. Daarvoor bestaat hier „te lande niet de minste sympathie.”

Ik verblijf enz.

Dit ontmoedigende schrijven had echter niet de bedoelde uitwerking. De geadresseerde liet zich daardoor niet van zijn plan afschrikken, om tot mij te komen. Hij berichtte mij, dat hij zich desnietteenstaande toch naar de residentie zou begeven en dan meteen een kleinen uitstap doen naar mijn landelijk verblijf. Dezen keer had hij zich van een briefkaart bediend en stelde zijn komst zoo spoedig in 't verschiet, dat een antwoord van mijn kant hem onmogelijk kon bereiken, want een telegraaf of telefoon was er in ons dorp niet.

Ik zou hem dus maar geduldig afwachten. En werkelijk, eer ik het dacht, stond hij reeds voor mij, die niet wist wat ik bij deze verschijning aanschouwde.

Uit welk land was toch dit menschenkind gekomen met zijne allerzonderlingste opperkleding: een lichtgrijze overjas zonder knoopsgaten, maar daarentegen gesloten met koorden en tressen, een vilten hoed met verbazend breeden rand, een gekleurde zijden das, een soort van cachenez, slordig om den hals geknoopt, een comiestaschje, dat al zijn bagage bevatte, over den schouder, en een dikken eikenhouten Six-pence in de hand.

„Daar ben ik,” zei hij. Ja wel, dat zie ik,

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van ondergeteekende is na 1 MAART
Keizersgracht 373, Amsterdam.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

Bij den ondergeteekende zijn ontvangen:
een postwissel ad f 5.— (van een lid) uit Zutphen;

FEUILLETON.

DE NATUURARTS.

II.

Er verliep een geruime tijd, zonder dat ik iets van hem vernam. Toen kwam op zekeren morgen de postbode als naar gewoonte mijn studeervertrek binnen en lei eenige drukwerken en brieven op de tafel. Daaronder bevond zich er een die een poststempel droeg van Bremen-Hasted. Van wien kon die zijn? In de genoemde plaats kende ik niemand. Maar het keurige handschrift van het adres leek me toch welbekend. En ja wel! bij opening bleek het dat ik mij niet had vergist. Het kwarto-formaat papier droeg boven aan den linkerkant een gedrukt adres J. P. Sternberg's Handelsinstituut in Jena. De inhoud, dien ik hier in vertaling weergeef, luidde als volgt:

„Geachte Heer en Vriend!

„Vergun mij, om mij tot u te wenden met het „verzoek, om eenige inlichtingen aangaande de „residentiestad, waarvan u, naar ik meen, op niet „al te grooten afstand woont en zeker wel eenige „kennis zult hebben, om mij te kunnen zeggen, „of ik met eenigen kans van slagen, mij daar als „natuurarts zou kunnen vestigen. Ik geloof wel „dat uwe landslui genoegzaam ingelicht zijn, om „als ze mij maar eens kennen, zich te onttrekken „aan de behandeling van gepromoveerde en ge-

De redeneering van den philokwak: „tegen Zambuk wordt gewaarschuwd, ik neem het niet, maar van den Fistelpot wordt niet gerept, het systeem van Eilers schijnt niet het ware, laat ik het eens met Bijsterveld beproeven”, die redeneering ligt voor de hand en het logisch gevolg daarvan moet zijn, dat men het slachtoffer drijft van den eenen kwakzalver naar den ander, tenzij er steeds tegen alle kwakzalversmiddelen wordt geageerd.

Dat dit practisch vrij onuitvoerbaar en bovendien zeer, zeer kostbaar zoude zijn, zou wellicht nog geen reden behoeven te wezen om althans de proef niet te wagen, ofschoon eenmaal begonnen, kan men er niet mede eindigen, zonder het publiek in de boven geschetste dwaling te brengen — maar ook al kon en wilde men dien weg inslaan, dan zou de uitvoering blijken grooter moeilijkheden op te leveren, dan men zich had voorgesteld.

Wat verstaat men onder kwakzalversmiddelen?

Im groszen und ganzen is ieder het over de beantwoording dier vraag wel eens; maar als men gaat preciseren, blijkt het, dat de doctoren zelf daarover onderling niet eenstemmig oordeelen.

Op verzoek van de Gezondheidscommissie in Utrecht opende de commissie te Alkmaar een enquête bij de doctoren, apothekers, tandartsen, vroedvrouwen en besturen der ziekenhuizen en stelde zij de volgende vragen: Zijn u uit de practijk gevallen bekend:

1. van personen, die hulp zochten bij kwakzalvers, of kwakzalversmiddelen gebruikten?

2. van personen wier gezondheid door die middelen werd benadeeld of wier herstel er door werd vertraagd?

3. Welke waren die middelen en ter bestrijding van welke ongesteldheid of aandoening werden zij aangewend?

4. Welke waren daarvan de nadeelige gevolgen?

Tot dusver zijn nog niet alle antwoorden ingekomen, maar in meer dan een luidt de weder-vraag: „Wat verstaat gij onder kwakzalversmiddelen?” Een hunner meent daaronder zelfs te moeten rangschikken het geheime middel tegen een speciale ziekte van een gediplomeerd geneesheer, eene meening, die door de meesten zijner collega's niet gedeeld wordt. Inderdaad, de zaak is niet eenvoudig!

Ja, als de regeering ingreep of in afwachting daarvan door den Centralen Gezondheidsraad een uniform plan van actie werd voorgeschreven, dan waren resultaten te wachten, maar zoolang iedere gezondheidscommissie op eigen houtje, naar eigen inzicht moet ageeren, zoolang daardoor in de hand zou worden gewerkt, dat de bewoners van het ressort Hoorn speciaal zouden worden gewaar-

luidde mijn antwoord. „Ik ben toch maar gekomen,” ging hij voort, „en heb eens in de stad uitgekeken. Ik denk wel, dat ik er mijne tenten zal opslaan.” „Zoo! zei ik, uit dit korte antwoord bleek genoegzaam mijn geringe belangstelling in zijn plan. „Ja, zoo vervolgde hij, „ik heb er een paar lui gesproken, en ze waren van meening, dat ik het wel eens kon probeeren.”

„Nu, zei ik, laten we, 't is nog geen etenstijd, nog eerst even een sigaar opsteken. „Ik dank u,” antwoordde hij. „Ik rook in 't geheel niet.”

„Waarom niet? vroeg ik. Vooreerst; zei hij, omdat ik alle stimulantia en daartoe behoort ook de tabak, uit beginsel vermijd, evenals alle alcoholica, die in strijd zijn met de natuurlijke leefwijze van den mensch, en ook omdat des menschen mond niet bestemd is, om een schoorsteen te wezen, evenmin als zijn neus om een vergaarbak te zijn van snuif. Doch geneert u zich maar niet. U is in uw eigen huis en de heeren pastoren schijnen 't nu eenmaal buiten 't rooken niet te kunnen stellen, zoolang ze nog niet voor de rationeele leefwijze zijn gewonnen, zooals mijn vriend Pastor Punzhu in Bremen, bij wien ik gelogeed heb.

Ik geneerde mij dus niet, maar stak mijn sigaar op, en terwijl ik rookte, verabbelden wij den tijd tot aan het etensuur, over allerlei dingen sprekende, die niet in rechtstreeksch verband stonden met het doel zijner reis.

Daar werd aan mijn kamer geklopt. De meid meldde den koster aan, die mij over dienstzaken

schuwd tegen Forsters — die van het ressort Alkmaar speciaal tegen de Pinkpillen, — zoolang ziet de commissie in laatstgenoemde gemeente in het doen van dergelijke waarschuwingen een onbegonnen werk, dat ten koste van aanzienlijke geldelijke offers geen noemenswaard, geen enkel, of wellicht een ongunstig resultaat zou opleveren!”

Wij kunnen het gevoelen van de Gezondheidscommissie te Alkmaar niet deelen. Wacht men de resultaten van de enquête, ingesteld door de Gezondheidscommissie te Utrecht, af, dan zal men zeker op de hoogte komen van de meest gebruikte en de meest gevaarlijke kwakzalversmiddelen. En door dan tegen deze te waarschuwen, door het publiek in te lichten omtrent de waarde van die middelen en hun gevaar voor de volksgezondheid verricht men een handeling die, zoolang de regeering of de Centrale Gezondheidsraad nog niet werkzaam optreden, o. i. geheel ligt op den weg der Gezondheidscommissies. Dat men daarbij niet alle middelen omvatten kan, ja zelfs enkele een vrijpas van onschadelijkheid *misschien* zou kunnen geven mag, naar wij meenen, geen reden zijn om achterwege te laten wat de hand thans reeds vindt te doen.

Blijkens den titel van dit stukje wenschten wij het aangehaalde motief voor onthouding thans niet uitvoerig te behandelen, maar ons een oogenblik bezig te houden met de vraag in het verslag nog al op den voorgrond gesteld: *Wat verstaat men onder kwakzalversmiddelen?* Wij gelooven dat aan de verschillende Gezondheidscommissies steeds geregeld ons Maandblad wordt toegezonden en daaruit hebben de leden herhaalde malen kunnen lezen wat naar onze meening, onder kwakzalversmiddelen (en kwakzalversmethodes) moet worden verstaan.

Hoogst moeilijk is het — wij geven dit gaarne toe — een goede definitie te vinden, wat trouwens met alle definities het geval is. Wij voor ons beschouwen een middel als kwakzalverij wanneer het ons, door allerlei bijzonderheden — o. a. door de wijze van aanbeveling — duidelijk wordt, dat daaraan *bedrog* ten grondslag ligt, wanneer wij den indruk krijgen, dat het den fabrikant van het middel niet te doen is om zijn zieke medemenschen te hulp te komen, maar alléén om uit hun lijden munt te slaan.

Zeer dikwijls kan men door de advertenties, dienende tot aanbeveling van kwakzalversmiddelen, terstond tot de overtuiging worden gebracht, dat hier bedrog in 't spel is.

Middelen tegen allerlei geheel afwijkende kwalen aan ieder, waaraan hij ook lijdende is, als probaat aanbevolen, middelen die in één nacht genezing beloven, nu eens van deze dan weer

moest spreken. Ondertusschen zou mijn gast zich wat in den grooten pastorie-tuin gaan vertreden. De koster, tevens onderwijzer en organist, met wien ik zeer bevriend was, was spoedig met zijn boodschap gereed. Ik geloof echter, dat de nieuwsgierigheid hem had gedreven, om eens naar mijn gast te informeren. „Welk een curieusen mijnheer heeft u daar gekregen?” zei hij. Hij kwam eerst bij ons in de kosterij naar u vragen. En ik moet zeggen, excuseer me, als die persoon een goede vriend van u is, dat hij in zijn heele doen en laten al dadelijk een koddigen indruk op me heeft gemaakt. Ik hield hem voor een oliekoop uit Hongarije, hoewel men die tegenwoordig niet meer ziet.

„Wil u weten, wat die mijnheer is? zei ik, die mijnheer is Vegetariaan. Later zal ik er u wel eens meer van vertellen.”

Mijn koster vertrok. Waar was echter mijn gast? O, daar stond hij in den tuin ergens naar te kijken. Ik vroeg hem om aan tafel te komen. Ja, dadelijk, zei hij. Nog een oogenblik, met uw permissie.” Daar het oogenblik mij wat lang duurde, keek ik eens waar hij bleef, doch toen ik hem zag, vertrouwde ik mijn oogen niet. Daar stond hij voor de deur allerlei gymnastische oefeningen te maken; nu eens deed hij een spreidsprong, dan weer sprong hij met zijn beide beenen tegelijk omhoog. Tevens zwaaide hij met zijn armen en maakte hij allerlei stootbewegingen. Daarna haalde hij diep adem en kuchte een paar keer. Met al deze

van gene ziekte, middelen waarvan de bijzondere werking hemelhoog wordt geprezen door attesten, waarvan het gebleken is dat zij onwaar zijn of afgegeven door personen, die ontoerekenbaar of reeds lang gestorven zijn, wie zou er een oogenblik aan twijfelen om deze als kwakzalversmiddelen te bestrijden?

Zeker, de leden der Gezondheidscommissies zullen zich — even als wij het doen — wel in staat achten dit soort advertenties en de daardoor aanbevolen middelen op hun juiste waarde te schatten.

Welnu, laat men beginnen om deze — en het zijn meestal de ergste — als gevaarlijk te beschouwen en te bestrijden... en er is al veel gewonnen.

BERICHTEN.

Lezing over Kwakzalverij. De heer E. J. ABRAHAMS heeft op 26 Maart j.l. te Bodegraven een lezing gehouden over *Tuberculose en Kwakzalverij*, ter gelegenheid van de tentoonstelling van het tuberculose-museum aldaar.

Als een staaltje van bijgeloof meldt men aan de *N. Rotl. Ct.* uit Dedemsvaart:

Een oud manneke, krom van rheumatiek, had den schouder bezeerd. Daarom ried men hem aan een dokter te raadplegen om erger te voorkomen. 't Mannetje antwoordde echter op hoogen toon: „Wel neen m'n goeie man, dat is niks waard, ik laat mijn schouder wrijven door...; die helpt je er af, want hij is van een tweeling en geboren op 29 Februari, daar kan een dokter niet tegen aan.”

Een eervol(?) baantje. De volgende annonce lezen wij in de *N. Rotl. Ct.*:

„Amerikaansche Firma te Rotterdam vraagt ter assistentie bij den verkoop harer nieuwe uitvinding, elektrische Ceintuurs voor zieken,

GEDIPLOMEERD ARTS,

voor twee à drie uren per week. Zeer hooge provisie (minimum ca. Fl. 200. — per maand). Streng discretie. Brieven enz.”

Radiopathy. De President van Politie te *Berlijn* heeft de volgende waarschuwing gepubliceerd:

„In de hier en op andere plaatsen verschijnende dagbladen wordt onder den naam „G. A. MANN, Rue du Louvre 48, Parijs”, in opvallende, kwakzalverachtige advertenties, reclame gemaakt voor een geneesmethode „Radiopathie” en op overdreven wijze aan allen, zelfs den ongeneeslijken zieken, zekere genezing beloofd. MANN heeft, volgens zijn eigen verklaring, nooit geneeskunde gestudeerd en heeft, nadat hem wegens bedriegelijke handelingen het verblijf te Canada was ontzegd, zijn werkzaamheid naar Parijs overgebracht, waar de justitie al reeds tegen hem is opgetreden. Daar ook de prijs van 40 Mk. voor zijn behandeling en voor de door hem verzonden geringwaardige tabletten buiten-

bewegingen maakte hij een vertooning als van een bordpapieren pop, dien men in Deutschland een Hampelmann noemt, en die door touwetjes in beweging wordt gebracht. Eindelijk plakte hij met beide handen zijn op zich zelf al wat plakkerig haar nog meer aan zijn slapen. Op mijne vraag, wat dit alles moest beteekenen, lei hij mij uit, dat ieder mensch vóór elken maaltijd zulke bewegingen moest maken, om een betere digestie te hebben. Thans gingen we aan tafel, waar ik hem aan mijne vrouw voorstelde, want ik was intusschen na het bezoek van Picker getrouwd; mijne moeder kende hem nog van vroeger.

Toen hem vleesch werd aangeboden, bedankte hij; want hij was streng vegetariër en at geen „lijken-vleesch”. Brood en ooft was al wat een mensch behoefde en daaraan hield hij zich. Aardappelen en groenten liet hij zich echter welgevallen, maar in plaats van jus verzocht hij om boter. Die werd hem op zijn verzoek verstrekt. Wijn versmaadde hij niet, doch vermengde dien eerst met water. Eten deed hij verbazend langzaam, onder het houden van een breedvoerige demonstratie over het nut van 't kauwen met tal van medische uiteenzettingen, die geschikt waren om iemand allen eetlust te benemen, terwijl zijn breedsprakige betoogen iemand, die weinig tijd had, op heete kolen zette. Na afloop van den maaltijd werden de gymnastische oefeningen nog even herhaald. Daarna zette mijnheer zich, om een beetje siesta te houden.

sporig hoog is, zoo wordt tegen deze, op de exploitatie van lichtgelovige zieken berekende zwendelarij, bij deze gewaarschuwd."

Wij herinneren er aan dat reeds in ons Maandblad van Maart 1907 uitvoerig tegen de methode van MANN is gewaarschuwd.

Een vereeniging tegen het bedrog met geheim- en geneesmiddelen is te Dresden opgericht.

* Het adverteeren van Geheimmiddelen zelfs in Nieuw-Zeeland door de wet aan banden gelegd. Door *The Quackery Prevention Act* van 10 October 1908 zijn voorschriften gegeven betreffende den verkoop van geheimmiddelen en het beteugelen van kwakzalverij. Daarbij is straf bedreigd, wanneer bij het aankondigen van zoogenaamde middelen ter genezing van ziekten bij den mensch onjuiste mededeelingen worden gedaan omtrent de bestanddeelen, bereiding of samenstelling, aard en werkingswijze dier middelen.

Deze tegenvoeters zijn ons Nederlanders een heel eindje vooruit!!

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Dekker's Antidiabetes Pillen.

Inhoud 1000 stuks. Prijs f 16.

Bovenstaand opschrift stond op een flesch pillen. ons ter onderzoek toegezonden. Het middel was ons tot nu toe nog niet bekend en wij weten niet of het hier te lande thans geadverteerd wordt of in vroegere jaren per advertentie of op andere wijze werd aanbevolen. De pillen schenen ons een Nederlandsch fabrikaat te zijn en daarom vonden wij 't wel noodig er eenige aandacht aan te schenken. Biljetten, attesten en alles wat er zoo bij behoort waren niet aanwezig (werden ons ten minste niet gezonden). Alleen was op de flesch een gebruiksaanwijzing geplaatst, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Men vangt aan met een dosis van 3 x 20 pillen per keer. Die dosis wordt dagelijks met één pil vermeerderd tot een maximum voorloopig van 40 pillen per keer, dus 3 x 40 per dag. Zoodra echter het wekelijks onderzoek heeft aangetoond, dat de urine suikervrij is, houde men met de vermeerderingen op en blijve nog-minstens 14 dagen het aantal pillen innemen, waarop men alsdan gekomen zal zijn. Gewoonlijk zal dan na die 14 dagen de urine suikervrij gebleven zijn; mocht ze evenwel na dien tijd nog suiker bevatten dan verhooge men de reeds verkregen dosis dagelijks weer met één pil, om 7 dagen daarna weder het resultaat na te gaan, of men met de verhoogingen dan wel weder 14 dagen met de laatste dosis door moet gaan. Is de urine 14 dagen lang suikervrij gebleven, dan kan men de dosis dagelijks met één pil verminderen; mer

De namiddag (we aten naar 's lands wijze steeds te 's middags 12 uur) en de avond werden door hem grootendeels gebezigd, om vooral mijne vrouwelijke huisgenooten voor zijne stelsels, natuurgeneeswijze en vegetarisme, te winnen. Met mij was hij, naar hij meende, al een goed eind op streek. Want ik had er wel ooren naar met het oog op de groote besparingen, die ze beloofden. Wat zou het geen kosten uitwinnen, als men in geval van ziekte geen dure medicijnen meer noodig had, maar alles met water van verschillende temperatuur kon afdoen; en als men, zooals hij verzekerde niet meer dan 30 (zegge dertig) centen noodig had voor 't dagelijks levensonderhoud van één persoon. En dan zou er veel minder omslag van allerlei werk in de huishouding noodig zijn. In den winter zou men niet als anders in zoo'n dorp, waar geen slagwinkelen was, een varken behoeven te slachten en was meteen van dien vuilen boel af. Wat zou men niet aan geld kunnen besparen. Die besparing kon men dan voor wat anders gebruiken, tot verfraaiing van huis en tuin en tot het doen van verre reizen, om zijn blik wat te verruimen en zijn geest wat te verfrischen. Maar hoe hij ook praatte, mijne moeder en mijn tweede ik bleven voor zijn betoogen onvatbaar. De eerste wilde op haar tachtigjarige leeftijd haar gewone levenswijze, waarbij zij zoo oud was geworden, niet meer veranderen, en hare schoondochter kon hij evenmin voor zijne theorieën winnen,

gebruike dan nog zooveel dagen de pillen als het aantal pillen per keer bedraagt, dat men 't meest ingenomen heeft."

Of de pillen inderdaad het gevolg zullen hebben dat ervan wordt beloofd meenen wij met grond te mogen betwijfelen, steunende op het resultaat van het scheikundig onderzoek, ook ditmaal weer welwillend verricht door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam.

De heer K. schrijft ons het volgende:

„Als resultaat van het onderzoek van Dekkers pillen tegen suikerziekte kan ik mededeelen, dat ik daarin aantoonde *glucose* en *saccharose*, (beide *suikersoorten*. Rd. Mbl.) een harsachtige stof en tamelijk wat minerale stof.

Het gehalte aan glucose was 52 mGr. per pil.
saccharose 90 „ „ „
asch 47 „ „ „

De asch bleek een plantenasch te zijn, ijzer-calcium enz.

Omdat geur en smaak me deed denken aan *Bidara Oepas*, onderzocht ik een aftreksel en poeder van bedoelde gedroogde stof en vond daarin eveneens glucose, saccharose, hars en een asch, die o. a. ook ijzer bevatte en evenals die van de pillen weinig chloor.

Pogingen om overeenkomst van de hars aan te toonen gaven niet veel resultaat, wat — gezien de betrekkelijk weinige kennis, die we van harsen hebben — niet te verwonderen is."

Wij kunnen hierbij nog melding maken van de ondervinding opgedaan in de kliniek van Prof. PEL, dat *Bidara Oepas* als geneesmiddel tegen diabetes waardeloos is.

Waar de aanwezigheid van *Bidara Oepas* niet zeker vast staat (ofschoon zeer waarschijnlijk is) daar nog is het gebruik van de pillen, wegens het groote *suikergehalte* af te raden.

Enquête door een gezondheidscommissie.

Aan het verslag van de Gezondheidscommissie voor *Oud-Beijerland c. a.* over het jaar 1909, ontleenen wij het volgende:

„De Gezondheids-commissie van Utrecht had een enquête ingesteld naar den invloed van het gebruik van kwakzalversmiddelen in haar rayon op de volksgezondheid en aan onze commissie verzocht het antwoord van de hier gevestigde geneesheeren in te winnen omtrent de volgende 2 vragen:

Zijn in uwe praktijk gevallen bekend:

1°. van patienten die hulp zochten bij kwakzalvers of kwakzalversmiddelen gebruikten,

2°. van patienten, wier gezondheid door het sub 1 genoemde werd benadeeld, of wier herstel er door werd vertraagd.

De Commissie heeft aan dit verzoek voldaan.

Van de 17 geneeskundigen antwoordden 14 min of meer uitvoerig. Allen hadden de erva-

hoewel die nog heel jong was. Beiden versmaadden het, om ook maar één gerecht naar het voorschrift van Baltzer's Vegetarisch Kookboek klaar te maken.

Den volgenden morgen was onze logé al tamelijk vroeg op, om vóór het ontbijt zijn gymnastische oefeningen in den tuin te maken.

't Was me onmogelijk, om in zoo'n drukke gemeente, als 't ginds was, mij den geheelen dag met hem bezig te houden, want er ging geen dag voorbij of er waren ambtsbezigheden, dienstzaken van allerlei aard te verrichten. Gelukkig voor hem was hij bijzonder toeschietelijk. Nieuwe kennis knoopte hij gemakkelijk aan. Bij den koster, die buitendien niet alleen onderwijzer en organist, maar ook post-agent was, kocht hij een paar postzegels en briefkaarten; dat was het begin der kennismaking. Toen maakte hij zich als vakgenoot, als Lehrer, bekend; daarmee werd ze voortgezet. In den dorps-toko, waar van alles te krijgen was, kocht hij een paar manchet-knoopen en maakte hij zich bekend als logé in de pastorie. Dat was hier zijn introductie. In de dorps-herberg gebruikte hij een glas melk: daar kwam hij in aanraking met een gepensioneerd onderwijzer, een oude coelibatair, die zich onledig hield met bijenteelt. Een heel geschikt onderwerp van gesprek met een vegetariër, voor wien honig een product van groote beteekenis is. Als ik den gast maar tot een langer verblijf had genoodigd, zou hij het zeker

ring opgedaan dat in hunne praktijk kwakzalversmiddelen werden gebruikt en hulp werd gezocht bij onbevoegden. Genoemd werden o. a. Abdijstroop, Foster's Nierpillen, kloosterbalsem, Pinkpillen, Druivenborstthonig. Het inroepen van geneeskundige hulp werd naar aller oordeel hierdoor vertraagd.

De meesten hebben ook de tweede vraag bevestigend beantwoord; de commissie kan de volgende bloemlezing geven van goed geconstateerde gevallen.

1°. Een geneesheer schrijft dat hem *meerdere* gevallen bekend zijn van patienten, wier gezondheid door het sub 1 genoemde werd *benadeeld*, eenmaal zeer beslist met *dodelijken* afloop.

2°. Eene patiente van een anderen geneesheer had suikerziekte en langen tijd diët gehouden, zij maakte het redelijk wel. Afkeer van het langer volgen van het diët deed haar naar den kwakzalver gaan, die verklaarde dat zij geen suikerziekte had en alles kon eten. Zij stierf korten tijd daarna aan diabetisch coma.

3°. Een lijder aan chronisch nierlijden kreeg hevige pijnen en bloedwateren na het gebruik van Haarlemmerolie.

4°. Een geneesheer raadde een patiente, lijdende aan een blaaslijden, aan, zich door een specialiteit te laten behandelen. Zij had hierin geen lust en zocht toen *vier maanden lang* heil bij eenen kwakzalver en eenen homoeopathischen arts te Rotterdam. Beiden gaven medicijnen zonder de patiente gezien te hebben. De geneesheer na verloop van dien tijd ontboden, constateerde groote verergering, een specialiteit die haar in het gesticht Eudokia onderzocht, moest verklaren dat er weinig hoop op beterschap meer bestond.

5°. Een breuklijder had zich in verbinding gesteld met iemand te Londen en na verzending van f 40.— banden en een smeersel ontvangen. Er ontwikkelde zich twee dagen na het begin van het smeren op de behandelde plaats eene verzwering.

De Commissie heeft het bovenstaande medegedeeld aan den Hoofdinspecteur, met verzoek het te willen overbrengen bij den centralen gezondheidsraad, omdat het eene bijdrage vormt voor een betoog van de wenschelijkheid van het tot stand komen van eene wet tegen de kwakzalverij."

Nog eens de teringgenezer Dr. P. Jonkerman.

De echte kwakzalvers laten iemand, die zij eenmaal meenen te pakken te hebben, niet zoo spoedig los.

In ons vorig no. gaven wij den inhoud weer van een tweetal brieven, door den tuberculozynleverancier gericht aan iemand, die niets anders gedaan had dan de geannonceerde brochure aan

vrij lang hebben gerekt, ten einde het bekeeringswerk tot het vegetarianisme in ons dorp voort te zetten; zoo vertrok hij naar de plaats zijner vestiging na een week bij ons te hebben doorgebracht, en nadat ik zelf een heel dwazen streek had begaan. Ik had hem namelijk verteld, dat er in ons dorp eene nog betrekkelijk jonge weduwe woonde, die al sedert jaren aan een heupziekte lijdende, op twee krukken liep en vruchteloos den wonderdokter van Westerscheps had geraadpleegd. Die moest hij nu eens gratis in behandeling nemen, want het mensch was arm. Als het hem gelukte, om deze vrouw door middel van zijne geneeswijze weer beter te maken, dan beloofde ik hem een attest niet alleen met de onderteekening van mijn naam, maar ook van mijn kwaliteit, en dan zou de burgemeester het zeker mee onderteekenen, en de Ambtshauptman onze onderteekeningen legaliseeren. Mooier kon het niet. Op dit voorstel ging hij dadelijk in: hij beloofde, dat hij die patiënt zou komen bezoeken, zoodra hij kon. Om zich in zijn toekomstige woonplaats bekend te maken, zou hij een openbare voordracht houden over het doel van zijne komst, en daarin zijn stelsel voor het publiek ontwikkelen. Daarvoor moest hij zich thans praepareeren. Ik bracht hem een eindweegs weg in de richting der stad, waarheen hij zich te voet zou begeven; want tegen een wandeling van een uur of drie zag hij volstrekt niet op.

(Wordt vervolgd.)

te vragen, zonder iets omtrent zijn persoon en den aard zijner ziekte mede te deelen. Beide brieven bleven onbeantwoord en geld voor de toezending van het z.g. geneesmiddel werd evenmin verzonden.

Men zou nu denken, dat de kwakzalver er genoeg van had . . . maar wie zoo denkt kent de heeren niet. Als klitten hechten zij zich aan iemand.

Inderdaad kwam na eenigen tijd het volgend schrijven :

„M.,

Daar wij tot heden zonder antwoord op ons laatste schrijven zijn gebleven, nemen wij bij dezen de vrijheid u nogmaals te schrijven en zou het ons aangenaam zijn, indien u ons vrijuit wilde mededeelen, waarom u nog niet begonnen is Tuberculozyne te gebruiken.

Indien u toring, of iets van dien aard wat er toe leiden kan, hebt, ligt uw eenige hoop op herstel in het direkt beginnen met de behandeling. Onze langdurige ondervinding in het behandelen van Tering, Bronchitis, Asthma en Catarh heeft ons getoond hoe gevaarlijk uitstel is, wanneer de eerste kenteekenen zich openbaren en onze grootste zorg is, dat u te lang zult dralen om met de genezing te beginnen. Wordt de Tuberculozyne intijds aangewend, dan vrijwaart ze u voor Tering en haar treurig einde. Nu is het tijd om met de behandeling te beginnen en niet later wanneer de kwaal erger geworden is en natuurlijk het genezen moeilijker.

Tering begint gewoonlijk bijna onmerkbaar en wanneer de patient zijn krachten voelt afnemen en zijn eetlust en energie verdwijnt, is het lichaam reeds zoo onder den invloed der ziekte, dat een genezing alleen mogelijk is bij een direkte en prompte behandeling.

Tering, Bronchitis, Asthma en Catarh zijn echter van den beginne af ernstig en daar uwe symptomen nog niet op een vergevorderd geval wijzen kunt u de kans voor een verder ontwikkeling niet loopen, door een klein bedrag voor de behandeling met Tuberculozyne over te hebben.

Bijna al onze brieven wijzen u zooveel mogelijk op het gevaar der tering en haar verschrikkelijke uitwerking, wat zeker niet aan uw attentie is ontgaan. Nu wij overtuigd zijn, dat op elke tien sterfgevallen een door tering veroorzaakt wordt, voelden wij, dat eenige bijzonderheden over deze besliste feiten niet misplaatst waren.

Indien Tering of een aanverwante kwaal u aangetast heeft, is wachten met behandelen eenvoudig een schande, daar het lijden en het droeve einde u bekend is. Wij verzoeken u daarom ons toe te staan, u voor uwe behandeling de Tuberculozyne te zenden en zien uw antwoord omgaand tegemoet.

Hoogachtend,

DERK P. YONKERMAN Co., LTD."

Wij hebben in dezen brief enkele regels gecursiveerd. Wanneer men deze aandachtig naleest en dan bedenkt dat de schrijver van den brief niets afweet van den persoon en de ziekte van den aanvrager der brochure, dan zal het voor een ieder toch wel duidelijk worden, dat hier geen zuiver spel wordt gespeeld.

Eilers noodkretten van over de grenzen!

De handige teringexploitant Eilers, plaatst onderstaande advertentie in „Het Nieuws van den Dag” :

Eerste Nederlandsche inrichting tot bestrijding der Tuberculose.

Met een Duitsch rechtsgeleerde over mijne uitvinding sprekende en tevens mijne bewijzen toonende en ook een der voornaamste heeren apothekers er over sprekende en de rede vertellende waarom ik hier in Duitschland was en welke schadelijke tegenwerking ik heb ondervonden, was hun beider vraag :

Maar zijn die Hollanders dan krankzinnig om zoo'n uitvinding tegen te werken ?

Een mooie reputatie voor Holland.

Aan de ongelukkige Nederlandsche Tuberculoselidder en lijdressen bericht ik dat ik hen met raad en daad blijf helpen.

Stoort U niet aan lage leugenaars en bedriegers ik help U, wend U tot onderstaand adres. Uwe brieven komen in mijn bezit en worden door mij beantwoord.

301 lijdens en lijdressen zijn nu radicaal genezen.

EILERS — Oestgeest,

Holland.

Duitschland.

(De Alkmaarder.)

Natuurlijke Gezondheidshersteller van M. A. Winter Co.

De bekende Amerikaansche firma, waartegen wij al herhaaldelijk gewaarschuwd hebben, zendt thans ook proefpakjes van haren „Natuurlijken Gezondheidshersteller” rond, teneinde op die wijze koopders voor haar product te vinden.

Wij brengen in herinnering, dat dit middel, een gewoon, sterk laxeermiddel, bevat aloë, rhabarber en zoethout, en vestigen nogmaals de aandacht op de volgende waarschuwing, die wij reeds in het „Maandblad” van Juni 1905 opnamen :

„Een groote firma te Washington, M. A. Winter Co., heeft een eenvoudig purgeermiddel in den handel gebracht en onder den wijschen naam van „Natuurlijke-gezondheids-hersteller” worden op het vasteland van Europa overal agenten gezocht om er reclame voor te maken, verkoopers en koopders te zoeken. Het wordt aanbevolen als een nieuw en onfeilbaar geneesmiddel in bijna alle omstandigheden en daardoor is het mogelijk een hoogen prijs vast te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken in Pruisen, dit laatste in eene circulaire mededeelende, voegt er aan toe, dat de „geheele onderneming ten slotte niets anders is dan eene behendige exploitatie van het publiek door een slimmen Amerikaan.” De Minister dringt er daarom bij de verantwoordelijke Hoofden in iedere provincie op aan om op gepaste wijze de bevolking binnen hun ressort in te lichten omtrent deze oplichterij en te waarschuwen tegen de agenten dier firma en hunne reclames.”

In het no. van April 1905, wijzende op de herhaalde officieele waarschuwingen in het buitenland, o.a. op die, uitgegeven van het departement van geneeskundige aangelegenheden te Lubeck, konden wij melding maken van een kennisgeving door dit departement verspreid.

Na eerst gewaarschuwd te hebben tegen de verschillende z.g. electriche gordels en andere electriche kwakzalverijen, bericht het ten slotte :

„Op dezelfde lijn moet worden gerangschikt de natuurlijke, gezondheidshersteller van de firma M. A. Winter Co., te Washington. Deze wordt als onfeilbaar aanbevolen tegen 36 verschillende ziekten of ziektegroepen, en bestaat uit niets anders dan een purgeermiddel, dat tegen ontzaglijk hoogen prijs door deze firma aan den man gebracht wordt. In Amerika gelukt de verkoop niet meer en nu wordt Europa geëxploiteerd, vooral door circulaire en vlugschriften, die vooral ook onder zoogenaamde natuurgeneeskundigen worden verspreid.”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Het volgende nemen wij over uit de *Nieuwe Rott. Ct.* :

De zaal van het kantongerecht te Haarlem was eivol, niet alleen met getuigen, doch ook met studenten in de geneeskunde, die getuige wenschten te zijn van de behandeling van de zaak tegen B. C. S., spoorwegambtenaar bij de H. IJ. Spoor, beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst door, zooals de dagvaarding luidde, te Haarlem zonder tot de uitoefening der geneeskunst te zijn toegelaten, in 1909 op verschillende tijdstippen, verschillende personen die zich tot hem hebben gewend om genezen te worden van ziekten of kwalen, waaraan zij opgaven te lijden, onder behandeling te hebben genomen, welke behandeling heeft bestaan in het zich op korten afstand plaatsen van den patient, dezen aanhoudend aan te kijken, dicht bij en langs diens lichaam bewegingen te maken in een of meer richtingen, den patient gedurende eenigen tijd een magnetischen invloed te doen ondergaan en dan als eindbehandeling den patient in het gelaat te blazen en in den neus te knijpen.

Beklaagde erkent de patienten te hebben behandeld, doch ontkende dat dit geneeskundig behandelen zou zijn. Hij oefende op de patienten gedurende 5 à 10 minuten een magnetischen invloed uit, een afstrijking zooals hij dit noemde en blies na afloop daarvan de patienten in de oogen en kneep ze boven in het neusbeen. Hij vroeg de menschen niet om bij hem te komen,

ze kwamen van zelf, wanneer zij voor ziekten of kwalen geen baat hadden gevonden bij de geneesheeren. Betalen liet hij zich voor de behandeling niet, alleen gaf men iets voor vergoeding van gemaakte kosten, bestaande in het huren van een kamer bij den coiffeur Nieberg op den Kruisweg. Ook bij behandeling aan huis der patienten liet hij zich betalen, doch hij beschouwde dit niet als honorarium. Voor de betaling gaf hij quitanties van een bepaalde vorm, waarop stond dat de betaling geschiedde voor het genoten hebben van magnetische séances.

Sommige patienten werden kosteloos behandeld.

Hij maakte wel eens gebruik van een somnambule. Deze gaf dan aan welke kwaal de patient had en duidde hem de plaats aan die gemagnetiseerd moest worden. De somnambule stelde dus eigenlijk de diagnose.

De inspecteur van politie Nemans deelde verschillende gedane verhooren mede, ook van patienten die niet gedagvaard waren.

Dr. Huet, als deskundige gedagvaard, beschouwde het door beklagde verrichte als uitoefening der geneeskunst.

Beklaagde zei dat wat hij verrichtte was het z.g. magnetisme, doch weigerde te expliceren waarom hij dit toepaste.

Dr. Huet verklaarde dat wat beklagde deed, baat kon geven, ook het opleggen van compressen, zooals beklagde wel deed. Maar de gezochte manipulaties oordeelde hij overbodig.

De kamerverhuurder Nieberg verklaarde, dat op het uur der séance bijna altijd patienten kwamen.

De juffrouw die als somnambule optrad ontving f 5 per slaapbeurt.

Mejuffrouw de Jong—Schouten vertelde hoe haar dochttertje, dat leed aan een oogkwaal, door verschillende doctoren ongeneeslijk was verklaard, hoe zij daarom naar beklagde was gegaan en haar dochttertje werkelijk baat had gevonden. Zij had f 25 voor de behandeling betaald.

De kamerhuur bedroeg f 10 per maand en dagelijks zaten er soms 6 of 8 patienten te wachten, die heil kwamen zoeken voor bloedspuwingen, oogziekten, allerlei zenuwkwalen, huidziekten enz. en waarvan sommigen wel, anderen geen baat hadden gevonden. Beklaagde liet soms compressen aanleggen, die hij vooruit magnetiseerde; hij bleef de uitoefening van het bedrijf ontkennen.

De ambtenaar bij het O. M. gaf toe, dat het ieder vrij stond een leer aan te hangen, ook die van Mesmer, maar de uitoefening is niet geoorloofd aan nietbevoegden. Uit een handboek over magnetisme las hij voor de kwalen, waarvoor dit werd toegepast (zoodat magnetisme wel degelijk valt onder de geneeskunde, zooals ook dr. Huet had verklaard). De patienten gingen naar beklagde om genezing van hun kwalen te zoeken.

Dit wist hij, dus trad hij als geneeskundige op, niettegenstaande de Hooge Raad heeft uitgemaakt, dat elke geneeskundige bijstand door aanwending van krachten, die men werkelijk heeft of vermeent te bezitten, is verboden aan onbevoegden. Beklaagde maakte daarvan een bedrijf zonder bevoegd te zijn en is dus strafbaar. Eisch 8 maal f 100.— boete, subs. 8 maal 20 dagen.

Beklaagde geeft uitoefening noch bedrijfsmaken van geneeskundige behandeling toe. Hij heeft niet gehypnotiseerd, noch gesuggereerd. Magnetisme is geen geneeskunde. Was het dit wel, dan moest het bestudeerd kunnen worden.

Bij de uitspraak werd beklagde wegens het zonder noodzaak onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, veroordeeld tot 8 maal f 50 boete, subs. 8 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

H. S. te E. Wij danken u zeer voor uwe mededeeling. Wij hebben de redactie van het bedoelde blad op de annonce opmerkzaam gemaakt; zij is er zeker ingelopen.

— Wij ontvingen in dank het *Verlag der bevindingen en handelingen van de Gezondheidscommissie, zetelende te Boxmeer*, over het jaar 1909. De inhoud geeft ons geen aanleiding tot nadere bespreking.

— Het *Bulletin officiel du Cercle Médical d'Anvers* in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Mededeelingen van verschillenden aard: De Gezondheidscommissie te Zuidhorn. — Kwakzalversmiddelen en geneesk publicatie.

Rechtszaken: Magnetisme.
Uit de Pers: Onbevoegde uitoefening van geneeskunde.
Correspondentie.
Feuilleton: De Natuurarts III.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Door eene vergissing van den drukker werd aan het hoofd van het *April-Nummer*, „Nr. 3 Maart 1910” afgedrukt.

Aan allen die ons door toezending van couranten verplichtten, betuigt ondergeteekende langs dezen weg zijn dank.

E. J. ABRAHAMS,
secr.-penningm.

Als nieuw lid is toegetreden:

de heer Dr. G. J. WIJCHGEL, arts den Haag.

Jaarverslag van het jaar 1909.

In het begin van het jaar, had tengevolge van de aanneming der nieuwe statuten, eene bestuursuitbreiding en wisseling van functie plaats. Den 17en April werd de buitengewone algemeene vergadering gehouden, waarop het nieuwe bestuur werd gekozen.

FEUILLETON.

DE NATUURARTS.

III.

Op mijn eenzame wandeling naar huis begon ik pas de gevolgen van mijn voorstel na te gaan. Dat attest zou hij natuurlijk nooit krijgen; want zoo min als eenigen anderen dokter zou het hem gelukken, om de aangewezen patiente van hare veeljarige kwaal te genezen: daarvan was ik vooruit wel verzekerd. Maar hij zou nu een geldig reden hebben, om telkens naar mijn woonplaats te komen. Dan zou hij ons ongetwijfeld met zijne bezoeken gedurig lastig vallen. Nu, we zouden maar afwachten wat er zou gebeuren.

In de stad gelukte het hem om voor weinig geld een localiteit te vinden. Gewoonlijk behoeft men er geen zaalhuur te betalen, als men maar er op kan rekenen, dat er een voldoende

De heeren LIND en VAN RIEL, resp. voorzitter en secretaris-penningmeester, legden hunne functies neder. In hunne plaats werden de heeren DE KONING en ondergeteekende gekozen.

Viel het ons moeilijk genoemde heeren uit hunne functies te zien treden, wij troostten ons met de gedachte, dat beide heeren eene plaats in het bestuur bleven innemen, zoodat wij niet van hunne gewaardeerde adviezen verstoken zijn. Een woord van hulde past ons, voor het vele werk dat zij voor de vereeniging verrichtten.

De bestuurs-uitbreiding was mede oorzaak, dat de werkzaamheden die aan het secretariaat verbonden zijn, zich dichtig uitbreidden.

Het ledental ging iets vooruit, het bedroeg op 1 Januari 1910, 767.

De financiën verkeerden in gunstigen toestand.

Als heugelijke feiten moeten worden vermeld, dat de autoriteiten van meer belangstelling in ons werk blijk geven. Verschillende gezondheidscommissies, enkele gemeentebesturen, twee burgemeesters, ja zelfs de minister van buitenlandsche zaken waarschuwden tegen het optreden van sommige kwakzalvers.

Ook sloten zich, behalve een paar gemeentebesturen, verscheidene Groene Kruis-afdeelingen en niet minder dan 34 gezondheidscommissies bij ons als lid aan. Zij helpden ons maandblad op ruimen schaal verspreiden.

Op de laatste algemeene vergadering werden de voorloopige statuten van het internationale comité vastgesteld, zoodat als het buitenland medegaat, het volgende jaar het tot stand komen van een internationalen bond kan worden tegemoet gezien.

Opnieuw werden verschillende valsche attes-

publiek verschijnt, door welks verteringen de zaalhuur wordt gedekt. Daar het entrée-geld heel laag was gesteld kwam er werkelijk nog al wat publiek bij elkaar.

Zoo goed het gaat, zal ik trachten den inhoud zijner voordracht weer te geven, waarin hij zijne beschouwingen uiteenzette.

„Dames en Heeren! Hooggeachte vergadering!” Zoo begon de redenaar.

„Het behoeft zeker geen betoog, dat er schier overal in de wereld een groote ontevredenheid heerscht en bijna niemand zich werkelijk gelukkig gevoelt. Het leven is, zoo hoort men gedurig zeggen, niets anders dan een strijd om het bestaan. Aanhoudend wordt er oorlog gevoerd. Groot is de vindingrijkheid der menschen, om steeds nieuwe verdelgingswerktuigen uit te vinden, en soms is er maar weinig toe nodig, om het oorlogsvuur te doen ontbranden. De voorstanders van het oorlogvoeren beweren dat dit beulenwerk noodzakelijk is, omdat er eigenlijk te veel menschen in de wereld zijn,

ten opgespoord, pogingen om met meer kracht kwakzalversadvertentiën uit de nieuwsbladen te weren, hadden nog geen resultaat.

Weer werden op verschillende plaatsen lezingen gehouden deels van wege het bestuur, deels door leden onzer vereeniging, welke sprekers vaak om materiaal bij ons aanklopten.

Op initiatief van het hoofdbestuur zal met medewerking van de inspectie van de volksgezondheid, binnenkort Limburg door lezingen worden bewerkt.

Ook heeft zich de Maatschappij tot Nut van het algemeen bereid verklaard, de kwakzalverij a.s. winter op te nemen onder de onderwerpen voor lezingen.

Verscheidene malen kon tegen kwakzalvers en hunne middelen met succes worden opgetreden.

Herinnerd zij hier aan de waarschuwing die de Amsterdamsche afdeeling op eene schutting in de Kalverstraat liet plaatsen en waarin op de gevaren van Zam-Buk werd gewezen.

Een Parijzenaar STEINWITZ genaamd, die onze doove Nederlanders met zijn methode wilde gelukkig maken, en die bij onderzoek een bedrieger bleek te zijn, werd met medewerking van den bond voor slechthoorenden en verschillende van onze leden, het leven zoo zuur gemaakt, dat hij na een paar plaatsen bezocht te hebben, zijn tournee door Holland staakte.

Ook EILERS werd met succes bestreden, waarvoor zeker de justitie in Enkhuizen en Alkmaar, en de Burgemeester van Enkhuizen, openbare hulde verdienen.

Het tuberculose-museum, opgericht door het Zuid-Hollandsche Groene Kruis, verzocht onze medewerking. Wij hebben in dit museum, alles

zoodat er aanhoudend plaats gemaakt moet worden voor nieuwe individuen, die ook op hunne beurt willen en moeten leven. Als iedereen zoo'n afkeer van den oorlog had als ik, dan zou niemand willen vechten en zou er op aarde een eeuwige vrede heerschen. Maar ongelukkig zijn er te veel strijdlustigen in de wereld en de nakomelingen der oude Germanen verlooehenen den aard hunner voorouders niet, voor wie het oorlogen het eenigste vermaak en levensdoel was. Daarom konden zij zich geen zaligheid voorstellen zonder voortdurenden strijd. Dat is u allen, geachte hoorders, zeker wel bekend. Dat is ons immers als kinderen op school reeds verteld, niet om er een afkeer tegen te verwekken, maar veel meer om liefde tot den militairen stand aan te kweeken. Deze zucht tot strijden wordt aangemoedigd door de jacht, vindt haar voedsel in het vervolgen van het onschuldig gedierte, dat door den mensch met list wordt gevangen of opzettelijk gefokt, ten einde geslacht en ge-dood te worden, opdat de mensch zich zou voeden

wat van de kwakzalverij op het gebied van tuberculose bekend is, samengebracht.

Onze voorzitter werd benoemd tot lid van het eerecomité van eene vereeniging, die a.s. September, ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van het Groene Kruis, eene tentoonstelling en een congres organiseert.

Het bestuur wees op verzoek dezer vereeniging vier heeren aan, die zich met een hunner leden belasten zouden met het inrichten van de afdeling kwakzalverij.

Ten slotte valt als gelukkig verschijnsel te vermelden, dat bij de begroting blijkens het voorloopig verslag, in de afdelingen verschillende volksvertegenwoordigers zich voor onzen strijd beginnen te interesseeren.

Alles te zamen genomen hebben wij dus een goed jaar gehad.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-penningmeester.

„Het verzoek van de Gezondheidscommissie te Utrecht om een aantal concrete, goed geconstateerde gevallen van kwakzalverij bijeen te brengen deed ons besluiten ons tot de geneeskundigen in ons ambtsgebied te wenden met de navolgende vragen :

Zijn er in uwe praktijk gevallen bekend :

1. van patienten, die hulp zochten bij kwakzalvers of kwakzalversmiddelen gebruikten ;

2. van patienten, wier gezondheid door het sub 1 genoemde werd benadeeld of wier herstel er door werd vertraagd ?

De resultaten van dat onderzoek gaven ons aanleiding ons tot U.H.Ed. Gestrenge (de Hoofd-inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle) te wenden, met het verzoek de totstandkoming van een wet tegen de kwakzalverij te willen helpen bevorderen op de wijze als door de gezondheidscommissie te Utrecht bedoeld.

Afdruk van ons aan U.H.Ed. Gestrenge ge-

noemd : kloosterbalsem, abdiestroop, pinkpillen, Haarlemmerolie, VAN DER HELM's croupdranken, FOSTER-pillen en zalf, aambeien zalf, electrische gordels enz.

Als veel geraadpleegde kwakzalvers : het boertje van Staphorst, het boertje van Suameer, een kanker- en fistelspecialiteit in de buurt van Winschoten, een wrijver uit Veenwouden, het boertje van Kollum (Zwartveen), een onderwijzer aan de christelijke school te Burum.

Bij de beantwoording van de 2e vraag werd opgemerkt, dat van de waargenomen gevallen meestal geene aantekening werd gehouden, zoodat slechts een zeker percentage ervan tot onze kennis kon worden gebracht. Die gevallen zijn in 't kort de volgende :

1°. Een patient met prostaat-hypertrophie werd geruimen tijd door het boertje van Staphorst behandeld wegens „nierlijden“ ; pat. en kwakzalver zagen elkaar slechts één keer.

2°. Een meisje met tuberculose waarbij uitputtende diarrhee kreeg van een kwakzalver den raad de meest onverteerbare spijzen (koolrapen, rauwe wortels en dergl.) te eten.

3°. Een pat. met een aandoening van een polsgewricht kreeg van een rondreizend kwakzalver een fleschje, waarvan de inhoud tevens goed heette voor een kind met hydrocephalus. Bij chemisch onderzoek bleek dat fleschje veel conijne te bevatten, een aftreksel van bladeren en zaden van conium maculatum. Het gebruik ervan werd nog bijtijds voorkomen ; aangifte bij het toenmalig staatstoezicht had geen resultaat.

4°. Een klein meisje brak door een val een arm ; ze werd eerst door een vrouwelijke „deskundige“ gewreven, toen met pokzalf behandeld, waardoor de arm enorm opzwol. De toen geroepen geneesheer kon na een week constateeren, dat de beenstukken onder een hoek van + 120° waren geconsolideerd met zeer slechte functie ; opnieuw breken werd geweigerd.

5°. Een schipper nam voor gevatte koude 40 druppels Haarlemmerolie + 40 druppels painexpeller ; resultaat : bloed wateren en heftige tenesmi. Na een week behandeling van den arts genezen.

6°. Een pat. met ernstige epilepsie kreeg van 't Staphorster boertje den raad dagelijks een glaasje jenever te drinken, waarin gebrand stroo was getrokken. Resultaat na enkele dagen 20 aanvallen per dag, tegen vroeger 1 of 2, ook wel enkele dagen vrij.

7°. Eene patiente met tuberculeuze fistels en een koud absces was door den medicus met goed gevolg behandeld, zoodat ze weer als dienstmeid kon dienen. Maanden later wordt de medicus weer geroepen en vindt haar in bijna onbeschrijflijken toestand : tot een skelet vermagerd, rechthoekig gebogen in bed, groote fistels, waaruit de etter stroomde, voortdurend jammerend van pijn. Ze was toen 20 weken behandeld door een christelijk onderwijzer, die haar zalf en poeder had gegeven zonder haar ooit te zien. Na enkele dagen was patiente overleden.

8°. Een patient met tuberculose was door doeltreffende behandeling en verpleging zoo ver-

afkeer van den oorlog ontstaan. Niemand zal meer wapens willen dragen. Uw humeur zal er bedaarder, uw hart tevredener, uw leven verlengd worden. Eet brood met kaas en vruchten. Het daarin vervatte sap is voldoende tegen den dorst. Op zijn minst zult ge dan 120 jaar oud worden ; precies zoo oud als Mozes, die op dien leeftijd nog goede oogen had en nog een krachtig man was. Ja, als eenige opeenvolgende geslachten van vleescheters weer planteneters zullen zijn geworden, zooals onze stamouders in het paradijs, dan zullen ze hun leeftijd weer bij eeuwen tellen. Zal dan echter de wereld niet overbevolkt worden ? Weest daarvoor niet bang. Er zijn nog landen bij de vleet, die nagenoeg onbewoond zijn. Noord- en Zuid-Amerika, Afrika en Australië bieden nog ruimte voor millioenen menschen aan. Al die streken, waarin thans ongetelde troepen van wilde runderen grazen, kunnen in vruchtbaar bouwland worden herschapen, waarop rijkelijk zooveel graan kan groeien als zij tot hun levensonderhoud behoeven.

Rekening en verantwoording over het jaar 1909.

INKOMSTEN.

Saldo 1908	f 623.72 ⁵
Contributie 701 leden à f 3.—	2103.—
Contributie en extra bijdragen 61 leden.	298.50
Halve contributie 19 leden	28.50
Abonnementen Maandblad 302 × f 1.25.	377.50
Abonnem. en extra bijdragen van 18 abonné's.	40.75
Boekhandel abonnementen 112 × f 1.—	112.—
2 × 1/2 jaargang	1.—
Restitutie Inningskosten	21.85
Rente 1908	22.91
Rente 1909	22.42
Gift van N. N.	16.—
Afrekening Correspondenten	0.65
Advertentiën	7.50
Maatschappij tot bevordering der geneeskunst.	25.—
Idem Afdeling Den Haag	10.—
Idem Afdeling Gooi en Eemland	10.—
Maatschappij tot bevordering der pharmacie	25.—
Idem Departement Amsterdam	10.—
Totaal	f 3756.30⁵

UITGAVEN.

Redactie	f 500.—
Secretariaat	200.—
Drukkerij	987.30
Porti	430.46
Bureaubehoeften, papier, enz.	33.72 ⁵
Aankoop en onderzoek van kwakzalversmiddelen	90.52 ⁵
Medewerkers aan het Maandblad	74.12 ⁵
Verschot van den Redacteur	46.18
Inningskosten der contributie	36.10
Reis- en verblijfkosten	116.55
Zaalhuur	19.50
Lidmaatschap Gezondheidscongres	5.—
Subsidie aan het Internationaal Comité	25.—
Abonnement Gesundheitslehrer	1.47
Diversen	8.83
Batig saldo 1909	1181.54
Totaal	f 3756.30⁵

E. J. ABRAHAMS, Secretaris-Penningmeester.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De Gezondheids-Commissie te Zuidhorn.

De Gezondheidscommissie voor de gemeente Utrecht heeft eer van haar initiatief (Zie Maandblad van Augustus 1909), om de medewerking van de onderscheidene gezondheids-commissies in te roepen tot het verzamelen van gevallen waaruit het *schadelijke* van de kwakzalverij ten duidelijkste blijkt.

Wezen wij in ons vorig nr. op de handelingen in dit opzicht van de Gezondheidscommissie voor *Oud-Beijerland*, thans kunnen wij — en wij doen het met groot genoegen — het volgende overnemen uit het „Verslag van de bevindingen en handelingen der Gezondheidscommissie gezeteld te Zuidhorn over 1909“, voor de toezending van welk verslag wij onzen dank betuigen. De bedoelde mededeeling luidt aldus :

met de lijken daarvan. Dat is niet natuurlijk, maar onnatuurlijk. De mensch is er niet op aangelegd, om een vleescheter te zijn. Vergelijk uw gebit eens met dat van een hond, een kat, een leeuw of een tijger en let op het verschil daar tusschen. Het gebit dezer dieren is er op aangelegd, om vleesch te eten, het uwe niet. Het vleesch is het onnatuurlijkste en den mensch onwaardigste voedsel. Het maakt hem woest en wreed ; het slachten verstikt op den duur alle medelijden en gevoel voor de pijn van anderen. Om het smakelijk te maken moet het gekruid worden met allerlei specerijen, die hem prikkelen en dorst verwekken. Dezen tracht hij dan weer te lesschen met dranken, welke in onze maatschappij zich niet bepalen tot water en afkooksels van planten, maar bij ons Duitschers grootendeels uit bier bestaan, dat evengoed bedwelmend is als foesel en schnaps, en waarvan het gebruik zeer schadelijk is voor de gezondheid. Foesel en schnaps bezorgen den gebruikers delirium, hallucinaties en waterzucht. Het bier

richt schrijven wordt als bijlage 6 hierachter opgenomen.”

De inhoud van dezen afdruk laten wij hier volgen :

„Zuidhorn, 15 Dec. 1909.

Naar aanleiding van een rondschrjven van de Gez.-Commissie te Utrecht heeft onze Commissie zich gewend tot de medici in ons ressort met de circulaire, waarvan wij een afdruk hierbij voegen.

Van de 10 in ons ressort praktiseerende geneeskundigen werd door 9 geantwoord. Drie ervan schreven, dat zij geen persoonlijke ervaringen in zake de kwakzalverij hadden.

Op de 1e vraag werd door de overigen allen bevestigend geantwoord ; allen waren van meening, dat kwakzalversmiddelen veel worden gebruikt en het gebruik daarvan ten zeerste wordt aangemoedigd door de in den laatsten tijd overal opgerichte zg. drogisterijen. Als veel gebruikte kwakzalversmiddelen worden met name ge-

veroorzaakt allerlei maagkwalen en het graveel, Rijn- en Moezelwijn het podagra. Het vleescheten bederft uw gebit, omdat er altoos vezels van tusschen de tanden en kiezen blijven zitten, waaruit ze niet allemaal kunnen verwijderd worden. De uitgaven voor al de door mij genoemde dingen verslinden enorme sommen, die beter kunnen besteed worden tot veraangenaming van uw leven. Schaf uw vleescheten af en zie eens welke besparing het gemis van een slagersrekening u zal aanbrengen. Dit is niet het eenige voordeel. Den tandarts zult ge geheel kunnen missen. Bierbrouwers en distilleerders zullen zich niet ten uwen koste kunnen verrijken. Prikkelende middelen zullen geen behoefte meer voor u zijn. De vieze slachtplaatsen zullen overbodig worden ; eveneens in de groote steden de abattoirs met hun heirleger van beambten. Dit geeft weer een groote besparing aan belasting. Het jachtvermaak zal ophouden. De menschelijke natuur zal verzacht worden, omdat ze niet meer zal verlangen naar bloederig vleesch. Er zal een

genezen dat hij zijn werk weer kon doen. Eenigen tijd later vond de medicus hem terug in 't allerlaatste stadium van phthisis en na enkele dagen was patient dood. Een kwakzalver had hem gezegd, dat hij te veel melk dronk en daardoor te vet werd; de slijmen moesten „onderuit,” waarvoor hij drankjes kreeg à f 5 per stuk, klaarblijkelijk een purgeermiddel, want pat. kreeg erge diarrhee, met 't gevolg, dat de man als sneeuw voor de zon verdween en de met veel moeite en kosten vroeger verkregen resultaten in enkele weken waren verdwenen.

9°. Eene patiente met een wondje aan de hand kocht daarvoor in een „drogisterij” een zalfje met 't gevolg dat ze een heftig en uitgebreid eczeem kreeg aan armen en 't gezicht — plaatsen, waar ze met 't oog op de jeuk telkens over wreef.

Verder werden ons nog medegedeeld een paar gevallen van grove afzetterij met name met z.g.n. elektrische gordels. Eene vrouw met rheumatismus kocht een SANDEN's gordel voor f 100 en toen die niet hielp en ze hem voor f 50 weer wilde over doen kreeg ze bericht, dat de eerste niet „sterk” genoeg was en ze eene van f 150 moest aanschaffen! Wat ze echter niet deed, maar wel schafte ze aan een fleschje osoma, toen juist geïmporteerd. Verder een paar gevallen van onware attesten: iemand verkondigde in een advertentie, dat hij door FOSTER's pillen van z'n nierlijden was verlost; de man was geen nierlijder en niet genezen; een paar kinderen zouden door kloosterhonig van kinkhoest zijn genezen; die kinderen hadden echter noch kinkhoest gehad, noch het genoemde middel gebruikt.

Wij hopen, dat UHed. Gestr. in het bovenstaande aanleiding mag vinden om van dit materiaal gebruik te maken in den zin zooals door de Utrechtsche Commissie wordt gewenscht.”

Moge die hoop worden vervuld!

Red. Mbl.

Kwakzalversmiddelen en Geneesk. Publicatie.

In het Tijdschr. v. Geneeskunde vindt men medegedeeld, dat de Coöperatieve Apothekersvereniging in hare prijslijst allerlei kwakzalversmiddelen heeft opgenomen.

Terecht wordt dit feit zeer betreurd en afgekeurd.

Nu lezen we hierover in de Nieuwe Courant het volgende:

„KWAKZALVERSMIDDELEN.

Hebben wij indertijd, toen men het ons en andere bladen zeer kwalijk nam dat wij kwakzalversadvertenties opnamen, erop gewezen dat dergelijke advertenties — en van de ergste — eveneens voorkwamen in geneeskundige en hygiënische week- en maandbladen, die zich de organen noemen van die kringen waaruit het verwijt tot ons kwam, thans lezen wij in het Tijdschrift voor Geneeskunde dat de Coöperatieve Apothekersvereniging een prijslijst uitgeeft van de middelen, die zij verkoopt en daaronder vindt men ook echte kwakzalversmiddelen zooals Abdijpillen, Hollowayzalf en -pillen, Haar-

Nog zijn er tal van kwalen onder 't menschedom; maar ze kunnen worden bestreden en overwonnen. Niet door de vergiften uit de apotheek, waarmede uw doktoren hunne patienten behandelen of liever mishandelen, en waarvan een kleine hoeveelheid voldoende is, om iemand in eens naar de eeuwigheid te helpen; maar wel door rationeele behandeling van een natuurarts, die uw levenswijze regelt naar uw gestel en maar één geneesmiddel heeft, het zuiver water op verschillende wijzen toegepast. Vertrouwt aan zulk een dokter uw lichamen toe en aan niemand anders.

Doch alvorens te eindigen moet ik nog ettelijke tegenwerpingen weerleggen, die onze tegenstanders plegen te berde te brengen. Ze vragen, wat moeten we doen met al het vee, als we het niet meer mogen slachten? Eenvoudig niet meer aanfokken, althans niet in grooter aantal dan noodig is voor de zuivelbereiding. Hoe zullen we komen aan mest voor onze landerijen? Daar toe kunnen de kunstmeststoffen dienen, die

lemmerolie, Zwitsersche pillen enz. Maar dit niet alleen. Het T. v. G. deelt ook mee, dat *Unitas Medicorum* die prijslijst aan haar leden (geneesheeren) zendt, voorzien van een omslag dat den titel voert van „Mededeelingen van Unitas Medicorum” en daardoor voor den inhoud ook deze vereeniging verantwoordelijk maakt.”

Blijkbaar heeft de N. Courant dit schandaaltje met vreugde aangevat en maakt de redactie (niet administratie) hiervan zeer dankbaar gebruik om de administratie (zoo heet dat immers) te verdedigen. Zoo dom lijkt ons de N. Courant-redactie niet, dat wij zouden meenen dat zij uit de mededeeling in het Tijdschrift v. Geneesk. niet heeft begrepen, dat het opnemen van deze middelen sterk wordt afgekeurd. Ook weet zij heel goed, dat wij deze aankondigingen en advertenties ook in geneeskundige bladen sterk afkeuren en ook is de redactie slimgenoeg om te weten dat het verwijt kwam van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij en dus niet alleen van die kringen welke zij op het oog heeft.

Maar wat doet een redactie al niet om de administratie bij te springen, ook al zijn beide afdelingen zeer streng (!) gescheiden.

RECHTSZAKEN.

Magnetisme.

Wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde heeft in hooger beroep terechtstaan W. C., schoenmaker van beroep. Beklaagde was door den Haagschen kantonrechter vrijgesproken van de hem ten laste gelegde onbevoegde uitoefening der geneeskunde, doch het O. M. was in hooger beroep gekomen. Onder meer patienten was door beklagde een dame in Den Haag behandeld, die sedert is overleden. Beklaagde erkende, dat hij van half Augustus tot November verschillende personen, onder wie de dame in kwestie, had behandeld, d. w. z. dat hij magnetische afstrijkingen over de lichamen zijner patienten had gemaakt. De dame in kwestie had eene hartkwaal en was zelf om genezing bij beklagde gekomen. Hij erkent geen kennis van de geneeskunde te hebben. De kracht die van hem uitgaat zit hem in den stroom welke van hem uitgaat en verschillende goede resultaten heeft hij reeds bereikt bij verschillende patienten. Aan de bewuste patiente had bekl. zelf aangeraden naast zijn hulp een dokter te nemen. Geld vroeg hij voor zijne hulp niet, maar bood men hem vergoeding aan, dan accepteerde hij die. Van de dame in kwestie ontving hij f 3 per bezoek. Geneesmiddelen heeft bekl. aan de dame niet gegeven. Alleen heeft hij op haar eigen verzoek purgeerpillen voor haar meegebracht, welke hij in een winkel op het Spui heeft gekocht.

Dr. DEN HOUTER, geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid, als deskundige gehoord, verklaarde dat er gevallen zijn dat de magnetische afstrijkingen hulp aanbrengen. Er schijnen per-

ieder landbouwer wel kent. Waar vandaan zal de schoenmaker leer krijgen voor zijn schoenen? Van den papierfabrikant, die het leer in allerlei vormen voor verschillende doeleinden zal bereiden. Hoe moeten we aan wol komen, als er geen schapen meer zijn? Die is ook al niet noodig. Ze kan vervangen worden door katoen en andere plantenvezels. De plantenwereld alleen is voldoende om in al de levensbehoeften van den mensch te voorzien. Dat leert ons ten opzichte onzer voeding niet alleen ons verstand maar ook de bijbel. Jozef, hoewel afstammeling van een herdersgeslacht, liet de Egyptenaren voor den verwacht wordenden hongersnood geen vee fokken, maar koren vergaderen. Jacob zond geen geschenk van wildbraad, waarop zijn vader Izaak zoo gesteld was geweest, maar fijne vruchten aan den heer in Egypte. Toen de Israëlieten in de woestijn eigenzinnig naar vleesch hadden verlangd, werd hun verlangen bevredigd, doch tot hun eigen verderf, want ze werden er ziek van, en een groote menigte van hen stierf. Daniël

sonen te zijn van wie een zekere kracht uitgaat. Onderwijs in magnetisme wordt niet gegeven, een bepaalde studie wordt er niet van gemaakt. Als hier sprake kan zijn van geneeskunde, dan is hier een geneeskunde van de slechtste soort toegepast, want bij deze dame die aan het hart leed is alles nagelaten wat een goed geneesheer doen zou, n.l. een voorafgaand onderzoek van de patiente. Hetgeen gedaan had moeten worden is hier nagelaten. Op nerveuse gestellen kan het magnetisme nadeelig werken.

Op een vraag van den verdediger, mr. ter SPILL, verklaarde dr. DEN HOUTER nog, dat men speciaal in Frankrijk veel waarde hecht aan het magnetisme.

Subst.-off. v. justitie, mr. VAN GEUNS, herinnerde aan een soortgelijk geval, 22 jaar geleden, voor deze rechtbank behandeld, en wees op een standaard-arrest van den Hoogen Raad — gelijk spreker het noemde, — waarbij is uitgemakt, dat het verleenen van bijstand met het doel om genezing aan te brengen, — het doen van magnetische afstrijkingen — is uitoefenen van de geneeskunde. Bedoeld arrest is als gewezen voor deze zaak.

Een andere quaestie is of bekl. bijstand heeft verleend als bedrijf. Waar dat niet het geval is, concludeerde het O. M. tot bevestiging van het vrijsprekend vonnis van den kantonrechter.

De verdediger, mr. TER SPILL, was mede van oordeel, dat bekl. op deze dagvaarding niet zal kunnen worden veroordeeld. Is de rechtbank van een ander oordeel, dan vraagt pleiter zijn cliënt tot 50 ct. boete te veroordeelen opdat deze zaak opnieuw kan behandeld worden.

Hierna wees ook pleiter er op, dat bekl. zijne patienten niet aanraakt, geen geneesmiddelen geeft, maar alleen magnetische afstrijkingen maakt over het lichaam of over hem aangewezen pijnlijke plaatsen.

Vervolgens ging pleiter na of hier gesproken kan worden van geneeskundige behandeling en daartoe beschouwde hij uitvoerig de totstandkoming van de geneeskundige wet. Die wet had ten doel een monopolie te scheppen voor hen die examen in de geneeskunde hadden gedaan, en waar pleiter in het algemeen reeds tegen elk monopolie is, daar waarschuwt hij in dit geval dubbel tegen de strenge toepassing daarvan, omdat er tot heden niets gedaan is of gedaan wordt tot bestudeering van het magnetisme, gelijk de deskundige hier zelf heeft verklaard.

Somnambulisme, massage enz. kan men als uitoefenen van de geneeskunde aanmerken, omdat daarbij een afspraak tusschen twee partijen geschiedt, van de een om beter te maken, van de andere om beter te worden. Maar die afspraak bestaat bij magnetisme juist niet.

De lijdende menschen komen bij beklagde, vertellen hem hunne kwalen en vragen hem zijn kracht aan te wenden. Zonder eenige afspraak zonder belofte van vergoeding. Nogmaals waarschuwt pleiter er tegen om de grenzen van het monopolie geen haarbreed uit te breiden buiten de natuurlijke grenzen, want, gaat men magnetisme en dergelijke krachten nu ook onder het geneeskundig monopolie der doctoren brengen,

en zijn vrienden zagen er door het uitsluitende gebruik van groente beter uit dan de jongelingen, die van Nebucadnezars tafel werden gevoed. En wijst de kerkelijke plechtigheid der Christenen, waarbij zij brood en wijn gebruiken, evenals de omstandigheid, dat Melchizedek diezelfde spijs en drank aan Abraham bracht, er niet op, dat de mensch zich met brood en vruchten moet tevreden stellen?

Ik zou de gronden, die voor het wereldhervormende dieet pleiten, nog met tal van andere kunnen vermeerderen, doch zal het er voor dezen keer bij laten.”

Hier brak de redenaar zijn toespraak af, waarvan ik slechts den hoofdzakelijken inhoud heb trachten weer te geven.

(Slot volgt.)

waar, vraagt pleiter, gaan wij dan heen? Vol vertrouwen wacht pleiter het oordeel der rechtbank af, afgescheiden ook van de ruimte tot vrijspraak, welke de dagvaarding hier laat. De rechtbank heeft het vrijsprekend vonnis bevestigd. (N. R. Gt.)

UIT DE PERS.

Uitoefening van geneeskunde door daartoe onbevoegden.

De bekende rechtszaak tegen den spoorwegambtenaar te HAARLEM, veroordeeld wegens het, zonder noodzaak, uitoefenen der geneeskunde, heeft aanleiding gegeven tot opname van eenige artikelen in het weekblad *Het Leven*, die wij niet met stilzwijgen mogen voorbijgaan. Tot ons leedwezen laat onze plaatsruimte niet toe de artikelen onverkort weer te geven en moeten wij ons tot enkele hoofdzaken bepalen.

Het eerst is aan het woord een medicus, die, schrijvende onder letter X., het voor den spoorwegambtenaar opneemt, in zoover, dat hij een lans breekt voor de vrije uitoefening der geneeskunde, zooals o. a. in Duitschland geschiedt. De schrijver, die (het vonnis was toen nog niet geveld) verwachtte dat de ambtenaar veroordeeld zou worden, zegt:

„En daartegenover stel ik het feit, dat het mij als medicus bekend is, dat verscheiden patiënten door den Spoorwegbeambte genezen zijn, verder nog wil ik gaan en openlijk erkennen, dat mij twee gevallen voorgekomen zijn, met eigen patiënten van mij, die ik niet en hij wel genezen heeft. Dat is sterk! zal men uitroepen. Het komt me waarschijnlijk voor, dat de stem van een dokter, die eer belang bij een veroordeelend vonnis heeft, geloofd worden zal.

Men zal mij antwoorden: het gaat hier niet om gelooven of niet gelooven, genezen of niet genezen, het gaat hier om de toepassing van een wetsartikel dat de uitoefening der geneeskunde aan onbevoegden verbiedt en strafbaar stelt!

Ik stem hierin toe, te eer, omdat juist tegen dat wetsartikel mijn betoog gericht is. Dat „onbevoegd uitoefenen” der geneeskunde strafbaar gesteld is, komt mij voor een blunder, enkel en alleen een vergissing te zijn.

Immers, waarom speciaal de geneeskunde te „beschermen”. Wordt iemand, die „onbevoegd” de tooneelspeelkunst uitoefent gestraft, begaat iemand een strafbaar feit, als hij „onbevoegd” de rechtskunde practiseert? Natuurlijk niet, een deurwaarder en een zaakwaarnemer, die een rechtskundig advies geven, zijn niet strafbaar. Zoo diende ook een ieder gerechtigd te zijn een geneeskundig advies te geven.

Het spreekt vanzelf, dat wel strafbaar gesteld dient te worden de adviseur, die zich uitteeft voor iets, dat hij niet is. Als de zaakwaarnemer zich Mr. in de rechten noemt, als de geneeskundig adviseur zich den dokterstitel onbevoegd aanmatig, het spreekt vanzelf, zeg ik, dat hij dan wegens bedrog zwaar gekastijd dient te worden.

Het is echter absoluut onverdedigbaar, dat alleen de dokterstitel of die van arts de bevoegdheid verleenen zou, de geneeskunde uit te oefenen.

Er zijn dokters, die een gevaar voor hun patiënten opleveren en er zijn „onbevoegden”, die werkelijk als geneesheer optreden.

Dat er schwindel is, dat misschien zelfs het meeren-deel der „onbevoegden” schwindelt, ik ben de eerste om het toe te geven, maar omdat van de zeshonderd violisten er één is, die talent bezit, daarom mogen de zeshonderd-negen-en-negentig collega's toch niet wegens het „onbevoegd uitoefenen der muziek” strafbaar gesteld worden.

Dat is een absolute onbillijkheid, een partijdige opvatting van het recht, een volkomen inbreuk op de individuele vrijheid van den mensch.

Als ik geen dokter was, zou ik morgen geen medische hulp mogen verleenen, ook al ware ik overtuigd den patiënt te kunnen genezen en al geeft de patiënt zich in blind vertrouwen aan mij over.

De wet zegt: het mag niet, omdat ge geen dokter zijt.”

Het was te denken dat deze redeneering niet zonder tegenspraak zoude blijven, trouwens de Redactie van *Het Leven* had reeds bij de plaatsing van het eerste stukje verklaard, dat het haar hoogst welkom zou zijn, hare kolommen voor een contra beschikbaar te stellen.

Daaraan gehoor gevende schrijft een andere medicus:

„Als ik rechter was zou ik den bewusten spoorwegbeambte zeer zeker een heel geringe straf opleggen. Ik geloof niet, dat hij veel nadeel heeft teweeggebracht; en dat vele kwakzalvers zeer onschuldige middeltjes toepassen, is maar al te zeer bekend.

De onbevoegde, niet-medicus, kan, ik zal het niet ontkennen, met die middelen goed doen, maar hij kan ook kwaad doen. Dit laatste nu voert mij tot de reden, waarom ik een lans wil breken voor het wetsartikel, dat de uitoefening der geneeskunde aan onbevoegden verbiedt en strafbaar stelt.

In uw stukje stelt u de vraag:

„Waarom speciaal de geneeskunde te beschermen. Wordt iemand, die „onbevoegd” de tooneelspeelkunst uitoefent gestraft, begaat iemand een strafbaar feit, als hij „onbevoegd” de rechtskunde practiseert?”

In die vraag vergelijkt gij dingen, die niet te vergelijken zijn. En dat ligt hem voornamelijk in de gevolgen, die het onbevoegd uitoefenen van die drie door u gekozen beroepen na zich sleepen.

De tooneels-eler, die onbevoegd optreedt, zal hoogstens een literair hoogstaand stuk kunnen bederven en daarvoor terecht door het publiek uitfloten kunnen worden.

Hij, die onbevoegd een rechtskundig advies geeft, zal den beklagde hoogstens een hooge geldboete of gevangenisstraf kunnen bezorgen.

Hij, echter, die onbevoegd geneeskundig advies geeft, zal direct het leven van een mensch bedreigen.

En daarom staat de geneeskunde als beroep rechtskundig geheel afgezonderd van alle andere beroepen.

Ook bij uw vergelijking met de zeshonderd violisten hebt gij hiermede geen rekening gehouden.

Laat het Staphorster boertje, laat de Rotterdamse uroscop, laat DE HAAS en zoo vele anderen, laten zij gaan studeeren in de medicijnen en als zij dan genoegzaam op de hoogte zijn gekomen van de physiologische en pathologische functies van het menschelijk organisme en daarvan een proef hebben afgelegd bij de professoren, die daarvoor door het Rijk zijn aangesteld, dan mogen ze, voor het geval, dat de nieuwe geleerde theorieën hen niet van gedachte hebben doen veranderen, hun middelen gerust toepassen en dan ben ik overtuigd, dat zij hun patiënten alleen goed zullen doen.

Waar gij dus het wetsartikel wilt laten vervallen om iedereen gelegenheid te geven geneeskunde uit te oefenen, wil ik diegenen welke, om welke reden dan ook, behoefte gevoelen de geneeskunde uit te oefenen, aansporen de medische studie op te vatten en door het behalen van den dokterstitel zich onder de banier van dat wetsartikel te plaatsen. Ons vrije Nederland wensch ik als het kan nog vrijer, doch die wet op het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde moet gehandhaafd blijven, ja, moet zelfs voor het behoud van den mensch zelf eeuwig blijven bestaan.”

In een later no. is de heer ABRAHAMS, Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging nog eens op de zaak teruggekomen. Aan zijn artikel ontleenen wij het volgende:

„Pour savoir quelque chose, il faut l'avoir appris: Dit is een bekende Fransche uitdrukking, waarvan de waarheid door alle beschaafde menschen wordt ingezien. Er is niemand, wien de kennis omtrent een of ander onderwerp aanwaait. De een mag wat meer, de ander wat minder talent hebben in het aanleeren eener bepaalde zaak, vast staat, dat om een of ander ambacht of beroep uit te oefenen, met alle middelen, die ons door opvolgende geslachten daartoe ten dienste zijn gesteld, men moet beginnen met studeeren.

De schoenmaker, de broodbakker, de steenhouwer moeten hun vak leeren, willen zij niet de kans loopen tot hun eigen schade te ondervinden, dat beunhazerij geld kost. En het publiek is verstandig genoeg, dat in te zien. Zelfs geen jongen uit het volk zal het invallen op een goeden dag te decreeteeren, dat hij schoenen kan maken, neen, hij gaat in de leer en wil hij een goede schoenmaker worden, dan bestudeert hij successievelijk de onderdeelen van zijn vak.

Bij de geneeskunst, waar het dus aankomt den zieken mensch zijn gezondheid zoo mogelijk weer te geven, is dat anders. De studie der geneeskunde is een zeer moeilijke, dat weet een ieder, maar behalve bevoegden, die zich door jarenlange studie de moeite hebben getroost, te trachten op de hoogte van hun vak te komen, zich de eigenschappen en bekwaamheden eigen te maken, die een goed medicus moet hebben, duiken er hier en daar telkens personen op, die beweren, dat zij door een of andere methode, op een of andere wijze de menschen kunnen genezen. Zoo zien wij den boterboer, den schoenlapper, den stationchef plotseling den geest krijgen.

En het is eigenaardig; terwijl het niemand zal invallen, bij den broodbakker zijn schoenen te laten repareren, trekken deze z.g. genezers steeds een groot publiek.

Dat dergelijke menschen voor hun medemenschen een gevaar moeten opleveren, is, dunkt mij voor ieder die nadenken wil zonder meer duidelijk.

Terwijl de goede geneesheer zijn patiënten onderzoekt, soms herhaaldelijk vóór hij weet, wat hen scheelt en eerst daarna gaat overwegen, wat hij zal toepassen of welke geneesmethoden hij zal aanbevelen, is bij de menschen, die wij hier bespreken en die wij kortweg kwakzalvers zullen noemen, noch van onderzoek van den zieke, noch van keuze eener methode sprake.

Dat dit den behandelde soms zijn gezondheid kost, is met zeer talrijke voorbeelden en herhaaldelijk door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij aange-toond.

Waar nu de Staat in het algemeen vele maatregelen neemt in het belang der bevolking, zal men moeten toestemmen dat het billijk is, dat hij belet, dat deze bewuste en onbewuste bedriegers de gezondheid (het hoogste goed van den mensch) belagen.

Al zou door de van den kwakzalver uitgaande suggestie iemand beter worden, men zal moeten erkennen, dat hij, die zich bij den kwakzalver in behandeling stelt, een dobbelspelletje speelt, terwijl hij zijn gezondheid, zelfs zijn leven als inzet plaatst.

De Staat verbiedt het in het openbaar gelegenheid geven tot dobbelen. Zeker, er zijn menschen, die daarmee wel eens een hoogen prijs gewonnen hebben, maar deze juist zijn een gevaar voor de honderden en duizenden, die door hun voorbeeld gewekt, de financieele en moreele ruïne snel tegemoet gaan.

Wie tot den kwakzalver gaat, dobbelt met zijn gezondheid en zou dan hier de Staat niet ingrijpen?”

CORRESPONDENTIE.

A. M. te A. Wij lazen uwen brief met veel genoegen. Steeds zijn wij bereid, indien het ons mogelijk is, de noodige inlichtingen te verschaffen; ook in uw geval, ofschoon wij niet gelooven, dat wij tot het door u beoogde doel veel kunnen bijdragen. Want de menschen, die hulp zoeken bij de z.g. „helderzienden” zijn al zeer moeilijk te overtuigen en tot andere gedachten te brengen.

Wij beschouwen al dat gedoe van die *helderziende Dames-Sonnambules* en hoe zij meer heeten, niet alleen als onbevoegde uitoefening der geneeskunde, maar ook als *kwakzalverij* en wel *kwakzalverij* van de ergste soort.

Wij zeggen dit niet op losse gronden; herhaaldelijk hebben wij in ons Maandblad gewezen op feiten, waaruit duidelijk bleek, dat de „Dames” de aard der ziekte in het geheel niet konden onderkennen (hoe kan het ook anders?) en er toch maar op los praktiseerden; en wat dan 't ergste was? De zieke, vertrouwende op de helderziendheid, deed wat hem bevolen werd, slikte allerlei kruiden zonder geneeskrachtige waarde en liet zijn kwaal voortwoekeren.

Die kwaal, bij *tijdige* doelmatige hulp nog geneesbaar, was, dank zij de averechtsche behandeling, *ongeneesbaar* geworden. Voelt gij het gevaar?

C. J. B. te V. Een enkele blik in de brieven en de brochure van *The Magic Foot Draft Co.*, zal het voor een ieder duidelijk maken, dat men de geneesmethode en geneesmiddelen met gepast wantrouwen moet begroeten. De wonderpleister wordt onderzocht en wanneer het resultaat van het onderzoek in ons bezit is, komen wij op de zaak terug. Ernstig raden wij de personen, die door de mooie advertentie misschien verlokend zouden worden, aan met het aanschaffen van de middelen te wachten tot een nader bericht onzerzijds. Zij zullen er vermoedelijk geen berouw van hebben.

C. H. N. te R. Ons lijkt het zaakje ook verdacht, ofschoon het erg moeilijk is, bij den tegenwoordig overweldigenden aangroei van z.g. specialité's, terstond te beslissen of men met een dusdanig middel of met een kwakzalverij te doen heeft. Dat weet gij zelf.

Wij zullen onderzoeken en hopen u nader bericht te zenden.

Dr. v. D. te R. Wij danken U voor Uw optreden in zake de bedoelde advertentie; misschien zal het zijn nut hebben, maar erg veel hoop hebben wij er niet op. Het is wel juist wat gij schrijft: „Het schijnt dat ook de groote bladen nog weinig blijven voelen voor het tegenwerken der kwakzalverij.

K. S. te R. Tot ons leedwezen kunnen wij ook ditmaal Uw stuk niet plaatsen. Het is geen onderwerp voor ons blad.

D. T. te L. Uit de U gezonden Maandbladen zult gij gezien hebben, dat gij verstandig doet de f 30 voor den aankoop van Tuberculozyne in Uw zak te houden.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. RÖMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Berichten: Maatregelen tegen kwakzalverij en de Liberale Unie. — Fabriek van oprechte Haarlemmerolie. — De duivelbanner van Gorinchem. — Een wonderdokter te Enschedé. — Weltmerisme.

Mededeelingen van verschillende aard: Antimiasmatick van Koena.

Uit de Pers: Christian Science. — Wincarnis. — Een nieuwe wonderdokter.

Rechtszaken: De zaak-De Groof.

Correspondentie.

Feuilleton: De Natuurarts (Slot).

BERICHTEN.

Maatregelen tegen kwakzalverij. In het Ontwerp-hervormingsprogramma der Liberale Unie lezen we in § 4 Sociale wetgeving o.a.: De volgende behoeften treden het meest op den voorgrond:..... wettelijke maatregelen tot het tegengaan van den verkoop van vervalschte en voor de gezondheid schadelijke levensmiddelen.

Op de algemeene vergadering der Centrale Vrijzinnige Kiesvereeniging in het Hoofdkiesdistrict Loosduinen, gehouden 19 Mei j.l. te Hoek van Holland, werd op voorstel van de Afdeling Honselersdijk met bijna algemeene stemmen aangenomen de wenschelijkheid om het hervormingsprogramma der Liberale Unie in dien zin aan te vullen, dat achter levensmiddelen nog genoemd worden geneesmiddelen, om daardoor te komen tot beteugeling der Kwakzalverij.

Ongetwijfeld zal dus door de afgevaardigden van de afdeling Loosduinen deze wensch op de aanstaande vergadering der Liberale Unie ter sprake worden gebracht.

Dit is geschied. Het hoofdbestuur (dr. Ruysch) kwam aan de wensch tegemoet door te

FEUILLETON.

DE NATUURARTS.

(Slot.)

Heel groot was het succes van den spreker niet. Een flauw handgeklap van een paar lui waarmee hij vriendschap had aangeknoopt, was zijn eenige belooning.

Bij het verlaten van het lokaal liet hij aan de bezoekers adreskaartjes uitreiken, waarop aan beide kanten zijn naam was gedrukt; op den éenen kant stond daaronder: „Natuurarts” en op den anderen kant „Lehrer der Handelswissenschaften.” In weerwil van de door hem gemaakte reclame nam zijn stadspractijk niet zoo hard op, dat hij geen tijd zou hebben, om ook het platte land te bedienen. Hij had mijne belofte van het attest niet vergeten. Ik zou hem eerder terug zien dan ik wenschte. Hij gaf vooruit bericht van zijn komst, doch steeds zoo kort,

lezen: Een betere regeling van den verkoop van geneesmiddelen.

Fabriek van oprechte Haarlemmerolie, voorheen Claes Tilly.

De Staatscourant bevat de koninklijk goedgekeurde statuten van de naamlooze vennootschap: Fabriek van Oprechte Haarlemmerolie voorheen CLAES TILLY, te Haarlem.

Zij stelt zich ten doel het vervaardigen en in den handel brengen van Haarlemmerolie en aanverwante artikelen en is eene voortzetting der zaken, zooals deze vroeger door den eersten comparant onder den naam J. G. ERDTSIECK firma CLAES TILLY zijn gedreven.

Het kapitaal der vennootschap bedraagt f 100.000, verdeeld in 200 aandelen van f 500 elk, genummerd 1 tot en met 200. (Haarl. Dagbl.)

De Duivelbanner van Gorinchem. Voor eenigen tijd was in een gezin in den omtrek van Tiel een jongmensch ongesteld; geneeskundige hulp baatte niet scheen het, 't gevolg was dat men na samenspreking het beste dacht te doen, eens naar den „duivelbanner” te Gorinchem te gaan. En zoo geschiedde, dat een der naastbestaanden met een fleschje urine van den zieke om hulp en raad naar Gorinchem toog.

Deze reis was echter niet naar den zin van den boozen geest, die in het lichaam van den zieke huisde, want (zoo verhaalde de persoon, met de zending belast) op den weg werd ik telkens van den eenen naar den anderen kant gesmeten.

Na gedaan onderzoek door den deskundige, zeide deze, dat de jongen betooverd was, en als in het hoofdkussen, waarop deze gewoonlijk sliep, een otterstaart was, dan moest hij er aan sterven.

Bij onderzoek bleek zich in de veeren van het kussen een otterstaart te hebben gevormd, zoodat

dat een mogelijk antwoord, waarin hem werd meegedeeld dat hij niet kon ontvangen worden, hem nooit tijdig kon bereiken. Dezen keer evenwel kon ik hem niet logeeren. Onze logeerkamer was bezet door eene dame, eene vriendin mijner vrouw. Van onze tafel echter kon hij als gast gebruik maken. Ik ging daarom tot mijn buurman, den dorpsherbergier, en vroeg dezen, om aan mijn gast nachtverblijf op mijne kosten te verlenen. Dan kon hij bij ons ontbijten en verder bij ons zijn. Van buiten mocht die herberg er wat boersch uitzien: van binnen viel het er mee, en al was de slaapkamer wat klein, ledikant en beddegoed waren zoo keurig, dat menig-een het in een groot hotel niet beter had kunnen verlangen.

Zoo kwam hij dan weer aan: iets minder bespottelijk gekleed dan den eersten keer. Het was nu zomer en de overjas met de koorden en tressen had hij thans gelukkig tehuis gelaten. Hij zou thans de patiente, waarvan ik had gesproken, in behandeling nemen. Ze had er in toegestemd, daar zij, dit wist ze zelf ook wel,

het doodvonnis was uitgesproken; geen hulp kon hier meer baten, een geneesheer te raadplegen was onnoodig, en zoo gaat waarschijnlijk een jong leven te gronde, zoo er geen deskundige hulp wordt ingeroepen.

Een dergelijk geval doet zich thans voor in het naburige dorp Rumpst:

Een man, die daar ziek is, zocht raad bij den meer-genoemden „duivelbanner” te Gorinchem.

Na urine-onderzoek bleek, dat ook hij betooverd was (als bewijs zouden er rozen in zijn bed zijn), de toovenares was iemand bij wie de zieke een kop koffie en een borrel had gebruikt

Nu ging men nadenken bij wie dit geweest was en toen bleek dat de man ongeveer drie maanden geleden bij een oude vrouw koffie en een borrel had gedronken; dus deze was de schuldige.

Het gevolg is dat de bedoelde vrouw den naam heeft een heks te zijn en bovendien nog geldelijke schade lijdt, daar er mensen zijn die niet meer bij haar in den winkel komen uit angst betooverd te worden. (Handelsblad.)

Een wonderdokter. 't Was Zaterdag j.l. in de Emmastraat te Enschedé een ongewone drukte van min of meer slecht ter gang zijnde personen, die hulp kwamen zoeken bij den zoogenaamden Knochendokter, die zitting hield in 't café van den heer B. WESSELINK. Niet minder dan ruim 70 gebrekkigen wenschten toegelaten te worden en van dezen werden 32 behandeld.

En de resultaten van die behandeling?

We zagen eene patiente, waarvan — na eenige weken met slaolie te zijn ingewreven — de gewrichten in den goeden stand waren gezet en die aanvankelijk groote baat had ondervonden. Haar gang was aanmerkelijk beter geworden.

Wie die wonderdokter is? We konden zijn naam niet gewaar worden. Wel werd ons verteld, dat hij

toch niet weer beter kon worden. Hij ging er heen, bekeek hare wond, verbond die volgens zijn systeem, en schreef haar als leefregel voor: volstrekt, streng vegetarisch dieet. Zijn vleesch of spek eten. Als koffie gebruiken, zoogenaamde: „Gesundheitskoffie”, verder natuurlijk melk en eieren, en dan de noodige vruchten, die intusschen daar haast niet te krijgen waren. Zijn stadspatienten schenen niet erg om hem verlegen te zijn. Althans hij haastte zich niet, om te vertrekken: hij wijdde al zijn zorgen aan deze eersteling in onze woonplaats. Op mijn vraag, hoe het hem in zijn nachtverblijf beviel, antwoordde hij: „Dat gaat nog al wel, maar de „Gastwirth” sloot altijd de ramen toe, en kwam dan met zijn pijp in zijn kamer. Dat hinderde hem; daarom deed hij ze voor 't naar bed gaan weer open. Dat scheen echter den „Wirth” niet erg aan te staan. Men kon trouwens van zoo'n boerschen man niet anders verwachten, die wist immers van een rationeele leefwijze niets af. Ik begon te begrijpen, dat het tijd werd, om hem weg te loodsen. Het regende namelijk in die dagen

den dokterstitel niet bezat en dat de politie hem had gewaarschuwd, niet weer hier terug te komen om de lijdende menschheid, als wijlen dokter EISENBART in een oogwenk van hun kwalen te verlossen.

Meerder gevallen van wonderdadige genezingen werden ons medegedeeld, te mooi haast om ze voetstoots voor waar aan te nemen. Welnu, de tijd zal leeren of de genezingen van blijvend aard zijn.

(N. Hengelosche Ct.)

Weltmerisme. Een nieuwe vorm van groote kwakzalverij heeft in het land der uitvindingen het levenslicht aanschouwd. Te Nevada in Missouri zetelt een zekere SIDNEY A. WELTMER, die na eenigen tijd bij een dokter in de leer te zijn geweest, in 1897 een instelling heeft gesticht om de lieden te genezen, maar ook anderen te leeren, hoe men hopelooze wrakken tot nuttige en gelukkige menschen kan maken. Veertigduizend discipelen — als men zijn catalogus mag gelooven — zijn reeds bij hem gepromoveerd. De grondslag van zijn onderwijs is psychologie, maar alle ziekte is lichamelijk, en de ziel wordt bij zijn stelsel slechts gebruikt om op het lichaam te werken. De cursus duurt vier jaren en kost 450 dollars. Behalve de boeken van den grooten leeraar worden den student ook boeken aanbevolen van „Virchow” en over „veneral”-ziekten en „bacteriologie”. De wijsbegeerte kan hij naar keuze opdoen uit Zoroaster, „Shakespeare”, „Thackeray” enz. In een afzonderlijken cursus voor 50 dollars leert men verder het occultisme en wat daarmee samenhangt. De zieken behoeven niet naar Nevada te komen. Voor 5 dollars denkt Weltmer een kwartier aan u, en al waart ge een opgegeven geval, hij geneest u. Dan heeft hij nog een „Concentration Class” van 4500 leerlingen die in de geheele wereld is verspreid, en wien het, door geestelijke gemeenschap met hem, in hun zaken goed gaat. Bij de posterijen heeft men zijn reclamepapier niet willen verzenden, omdat het bedrog bevat. Maar het Hooge Gerechtshof der Vereenigde Staten heeft deze overtuiging niet kunnen verkrijgen, en de Posterijen in het ongelijk gesteld. Van deze uitspraak wordt door WELTMER nu weer gebruik gemaakt. „Geen ander genezingsstelsel heeft ooit zulk een proef doorstaan”. (N. Rott. Ct.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Antimiasmatick van Koene.

Een oude, niet goed bekende.

In de afgelopen maand ontvingen verscheidene apothekers de volgende circulaire, verzegeld van een paar boekjes:

„Deze is dienende UEd. in kennis te stellen met een voortreffelijk geneesmiddel, genaamd:

LIQUEUR ANTIMIASMATIQUE.

Dit Liqueur Antimiasmatick is eene uitvinding van wijlen Doctor C. J. KOENE, hoogleeraar in de scheikunde enz. aan de Universiteit te Brussel.

Het is bestemd der menschheid een algemeenen dienst te bewijzen, wyl het 't vermogen bezit om alle bacillen en microben te doden, die in het menschelijk lichaam zijn opgenomen, zonder maar eenigszins het menschelijk gestel te schaden.

Zulk een ontsmettingsmiddel is tot nog toe een unicum.

Het is bovendien een spijsverterend en versterkend ijzermiddel, alles uitvoerig omschreven in eene door voornoemden Dr. KOENE in de Fransche taal uitgegeven brochure, later ook in het Hol-

vrij hard; als hij nu 's nachts de openslaande ramen open zette, moest het in de kamer noodzakelijk inregenen, en kon ook daar het beddegoed wel eens worden bedorven. Ik herinnerde hem dus aan zijn plichten jegens zijn stads-patienten. Of hij die werkelijk had, wist ik niet; doch daar ik mij hield alsof ik dit geloofde, durfde hij, om zijn fatsoen te houden, niet zeggen, dat hij ze niet had. Zoo kreeg ik hem dan met een zoet lijntje weer weg.

Den volgenden ochtend ging ik naar mijn buurman, om het nachtlogies van mijn gast met hem te verrekenen. Toen ik naar het bedrag mijner schuld vroeg, antwoordde mij de man op zijn Platduitsch: Herr Pastoor, Se sün mi nichs schuldig, awer den aischen Minsch will ik never wedder in min Huus häwe, d. i. Heer Pastoor, u 's mij niets schuldig, maar dat ijzelijke mensch wil ik nooit weer in mijn huis hebben. En nu bezwaarde hij er zich over, dat deze logé het 's nachts had laten inregenen. Dat was echter niet het ergste geweest, zooals ik later van mijne moeder vernam, die het weer van de

landsch verschenen. Van elk dezer wordt U een exemplaar overhandigd.

Ofschoon tot dusverre geen geruchtmakende reclames voor dit geneesmiddel werden gemaakt, is, gedurende de laatste een en twintig jaren dat de ondergeteekende Firma dit middel exploiteert, het verbruik steeds toegenomen; ook zijn in haar bezit en voor een ieder ter inzage de bewijzen van de meest verrassende resultaten, welke door de toepassing van dit middel verkregen zijn.

Het is daarom, dat wij met alle gerustheid U durven uitnoodigen dit allervoortreffelijkst geneesmiddel bij U in te voeren, waardoor ook bij U de beste resultaten zullen verkregen worden.

De prijzen der fleschjes zijn aan de achterzijde der brochure (Holl. uitgave) vermeld. Hierop kunnen wij aan H.H. Apothekers, Drogisten en handelaren in Chemicaliën 20 procent rabat toestaan.

De Firma SMOLDERS & TRIFFET,

Hoofd-Administratie van het gebreveteerd Antimiasmatick van Dr. C. J. KOENE te St. Geertruidenberg (Holland).

Eenige van die boekjes werden ons welwillend toegezonden en wekten onwillekeurig onze lach op. Want terstond herinnerden wij ons de lust daarin voorkomende onzin al reeds vroeger, veel vroeger te hebben gelezen en was 't vooral de naam van het middel die ons hoogst bekend voorkwam.

Oude jaargangen van het Maandblad nagaande vonden wij dan ook in den eersten jaargang, in het Nr. van Juli 1881 een uitvoerige waarschuwing tegen het wonderproduct van KOENE, welke waarschuwing, verkort, later in verschillende jaargangen werd opgenomen en die wij thans hier laten volgen:

„Ofschoon de Brusselsche kwakzalver KOENE weinig of niet in Nederlandsche bladen adverteert, is zijn middel in ons land nog al verspreid. Dit komt door het brochure'tje dat hij heeft uitgegeven en waarmee hij de eenvoudige geloovigen lokt door het portret van den vorigen paus, Pius IX, dat hij daarop heeft afgedrukt, en de mededeelingen van kardinalen, bisschoppen en religieusen die zijn waarheeten aan te bevelen.

Die waar, het zoogenaamde antimiasmatick, noemt hij een *verzuiverend, spijsverterend en versterkend water, dat de talrijke ongesteldheden voorbehoedt en geneest, die beginnen met eene vermindering van eetlust en alle ziekten die voortspruiten uit een onvolmaakte spijsvertering*, en tot deze ziekten rekent KOENE dan ongeveer alle, tot vallende ziekte, tering en zelfs „doodelijke intermitterende koortsen” toe. Natuurlijk wordt dat wonderbare water als een verbazende ontdekking uitgekregen, die door mijnheer KOENE tot heil der menschheid is gedaan. Het scheikundig onderzoek van den heer J. VAN RIEL, destijds militair apotheker te Bergen op Zoom, heeft echter aangetoond, dat dit zoogenaamde antimiasmatick niets anders is dan wat in de geneeskunde onder den naam *Liquor Stypticus* bekend is, eene oplossing van *ijzerchloride*. Het is echter slechts half zoo sterk als het in de apotheek gebruikelijke en bovendien slecht bereid en daardoor onzuiver.

De wonderen die KOENE er van verhaalt kan men in geen deele er mee verkrijgen, al is het een ijzermiddel dat ook de geneeskundigen in enkele gevallen met succes gebruiken. Nieuw is het zeker ook niet, twee eeuwen geleden was het reeds in gebruik. Maar zonder aanwijzing van den geneesheer gebruike men het liever in het geheel niet en nooit anders dan zeer weinig en met veel water verdund.”

Deze waarschuwing is ook thans nog van kracht, al is ook de inhoud van de brochure eenigszins

meid had gehoord: mijn buurman had het mij niet eens willen vertellen. Zijn dienstboden echter hadden het aan de onze overgebabbeld. Het scheen tot de hygienische leefwijze van den Natuurarts te behooren: om zich 's nachts geheel ontkleed te bed te begeven. Dat had hij ook daar gedaan, en zijn alleronderste kledingstuk voor de frisheid buiten het venster opgehangen. 's Nachts echter had het gestortregend; zodoende was zijn hemd doornat geworden; 's morgens had hij het half uit het raam voorover buigende uitgewrongen en daarop kletsnat weer aangetrokken. Dat was door het dienstpersoneel gezien. Zulk een ongeneerden gast wilde de man niet weer onder zijn dak hebben, en ik, toen ik dit bedrijf van hem had vernomen evenmin, onder het mijne. Ons huis stond geheel vrij; de logeerkamer was juist aan den straatkant gelegen. Wat moesten de voorbijgangers zeggen, als hij zulke kunsten in mijn huis uithaalde?

Toen hij zijne patiente andermaal bezocht, bleef hij bij deze eten. Het middagmaal was

veranderd. In hoofdzaak komt die inhoud toch ongeveer met de vroegere overeen. Intusschen schijnt het boekje wat meer uitgebreid te zijn en is het getal ziekten waarbij het antimiasmatick onfeilbaar helpt, belangrijk toegenomen. Zoo herinneren wij ons niet vroeger gelezen te hebben dat zeeziekte, cholera en meningitis door het middel konden worden genezen, wat thans wel wordt beloofd.

Gelukkig hij, die aan die belofte geen geloof schenkt en naar betere hulp omziet!

UIT DE PERS.

Christian Science.

Een ongenoemde vertelt aan de Pall Mall Gazette, een Londensch blad, dat zijn vader, een man op leeftijd, lijdt aan Bright's ziekte (zijn verhaal wordt door den met name genoemden dokter van zijn vader bevestigd en aangevuld), zijn hart dientengevolge is aangedaan en hij een aanval van beroerte heeft gehad, welke lichamelijk en geestelijk letsel heeft nagelaten. Op aandringen van zijn moeder en zuster riep zijn vader de hulp in van een genezer der Christian Science. De invloed van dezen bleek alras doordat de dokter gedaan kreeg en ook de twee zonen, die zich tegen de behandeling van den Christian Scientist hadden verklaard, weldra het huis moesten verlaten. Zij worden er niet meer in toegelaten. Nu vroeg de zoon aan de Pall Mall Gazette, hoe hij moest doen om weer tot zijn vader toegelaten te worden. Hij is overtuigd dat zijn vader niet meer volkomen zijn vermogens heeft en de Christian Science een slechten invloed op zijn vaders geest heeft.

De redactie antwoordt, dat de twee zonen zich tot den rechter moeten wenden. De rechter zal onderzoeken of het met de algeheele en vrije goedkeuring van den vader is, dat hij overeenkomstig de Christian Science wordt behandeld, en zoo het met zijn goedkeuring is, of hij voldoende bij zijn verstand is om zoo'n goedkeuring te geven. Heeft de rechter de zonen toegang tot den vader verschaft, dan kunnen zij, overeenkomstig de wet, onderzoek laten doen naar de geestvermogens van hun vader. Valt dat onderzoek ongunstig uit, dan wordt er iemand benoemd (de oudste zoon b.v.) om te waken over den persoon en het vermogen van den vader.

Naar aanleiding van het verhaal van den zoon schrijft een inzender aan de P. M. G., dat hij van den slechten invloed van de genezers der C. S. kan meespreken. Hij voelde zich ziek en riep een genezer, die bij hem bad, verscheiden malen. Het had geenlei uitwerking. Toen de zieke erger werd, verlangde hij een dokter. Maar dat werd hem geweigerd. Men beduidde hem dat zijn ziekte denkbeeldig was; dat hij eenvoudig leed aan „een zieke gemoedsgesteldheid”. Een persoon, die den zieke dierbaar was en naar wien hij verlangde, mocht hij niet zien. Ten slotte gelukte het den zieke na groote inspanning zich vrij te maken en elders een dokter op te zoeken. Hij bleek longontsteking te hebben.

De Rev. Ch. W. Wendte te Boston, secretaris van het Internationaal Congres van Vrijzinnig Godsdienstigen, schrijft aan de Hervorming, naar aanleiding van hetgeen er onlangs over C. S. in dat blad heeft gestaan:

„Bij MEVR. BAKER EDDY zijn niet te zoeken de oorsprongen van de Christian Science-philosofie; de naam zelfs is niet van haar afkomstig. Zij heeft deze zonderlinge denkbeelden eenvoudig ontleend aan de papieren en uitlatingen van zekeren doctor QUMBY, van wien zij eenigen tijd patiente en help-

daar zijn honorarium. Hij zeide haar, dat ze maar zoo moest voortgaan en zich door de bureu, die met haar in 't zelfde huis woonden, volgens zijne aanwijzingen laten verbinden: want hij kon natuurlijk niet elk oogenblik uit de stad overkomen. Daarvoor was de afstand te groot, daardoor verloor hij te veel van zijn kostbaren tijd. Zij volgde nu een poosje zijn voorschrift; doch werd al zwakker en zwakker. De oude gepensioneerde onderwijzer, de zoeven genoemde „ymker” een harer bureu zei, dat kwam, omdat ze geen vleesch meer at. Hij schreef in haren naam aan den natuurarts, dat haar toestand verergerde in plaats van te verbeteren; en hij daarom met de verdere behandeling maar zou eindigen. Hij schreef haar een briefkaart, waarin hij zijn bezoek aankondigde; zij moest echter niet ongerust zijn: haar verzwakking was juist een teken van den aanvang harer genezing. Hij kwam ook werkelijk. Doch in de pastorie werd hij niet meer ontvangen. We zaten met opgebroken goed, gereed om naar een andere standplaats te verhuizen. Hij kon dus wel be-

ster was en wiens letterkundige nalatenschap zij zich toeëigende. Dit en zooveel meer uit de onverkwalijkelijke historie was reeds lang bekend, en wordt in de levensbeschrijving van Miss MILMINE bewezen. Uw woord „exploiteuse” is niet te scherp, wanneer men bedenkt dat Mevr. EDDY in enkele jaren eenige millioenen met haar propaganda verdiend heeft en als een prinses leeft. Dat zij geestelijk niet in staat is een godsdienst te formuleeren, heeft reeds MARK TWAIN in zijn vermakelijk boek over Christian Science aangetoond. Haar hoofdkapitaal is het bijgeloof der menschen in de onbeschaafde en halfbeschaafde lagen der samenleving. Daarbij beschikt zij over een ongewoon talent om zaken te doen.

„Dat het boek van Miss MILMINE volkomen geloofwaardig is, wordt bewezen hierdoor, dat terwijl Mevr. EDDY berucht is wegens haar neiging om te procederen en een zoogenaamd syndicaat van zeer handige advocaten haar beweging leidt, deze advocaten het toch niet gewaagd hebben het boek gerechtelijk aan te pakken. Iedere bewering in het boek is het resultaat van nauwkeurig en welgeconstateerd onderzoek en wettelijk onwederlegbaar.

„Christian Science-zelf bezit niet de voorwaarden eener ernstige „zending”, maar is een waan. Het zal snel opwassen als het onkruid in de gelijkenis en evensnel vergaan. Dat er goede elementen in aanwezig zijn, kan men gewillig toegeven, maar die zijn niet nieuw. Er wat er nieuw in is, is volgens Christelijke en wetenschappelijke beginselen niet waar.

„Doch men zij gerust: de nieuwe leer neigt in Amerika ten ondergang. Het zou zeer jammer zijn, indien zij in Europa nog mystiek aangelegde geoederen in verwarring bracht.

„Dat ik er eenigszins ernstig op inga, vindt zijn verklaring hierin, dat ik de zaak beschouw als een ernstige afdwaling van den menschelijken geest. De beweging doet iets goeds door de aandacht te vestigen op den geestelijken kant van het menschelijk lichaamsliden en de genezing daarvan. Maar zij doet evenzeer veel kwaad. In sommige van haar vormen is zij zuiver bijgeloof; niets anders dan een weder opwaken van den primitieven, van beschaving geheel verstoken mensch. Zóó de vrees voor spoken en het geloof in het booze oog en in het vermogen van 's menschen geest om anderen goed of kwaad te doen weervaren louter door onze gedachten. Ik heb zeer onlangs nog dingen gehoord omtrent mannen, vrouwen en kinderen, wier levens zijn opgeofferd geworden aan de krankzinnige denkbeelden dezer leer. Onder de menschen van wie ik daar spreek, waren zeer goede vrienden van mij.

„Doch, zooals ik zei, de beweging is aan 't achteruit gaan. Voor het uiterlijk bouwt zij nog kerken, maar van binnen zijn er rotte plekken, is er bittere verdeeldheid, die spoedig zal openbaar worden en haar val verhaasten. De zaak wordt thans hoofdzakelijk warm gehouden door de z.g.n. „practitioners”, mannen en vrouwen met weinig of geen opvoeding, die na een „studie” van enkele maanden de wereld worden ingezonden als genezers en die een aange-naam en gemakkelijk leventje voeren zonder veel arbeid of inspanning. Ik ken er een heel troepje, en ik weet genoeg van het kwaad dat zij stichten door hun onwetendheid en hun onbevoegdheid.”

(N. Rott, Ct.)

Wincarnis.

Uit de „Vragenbus en Correspondentie” van het Tijdschrift *Moleschot* nemen wij het volgende over:

De heer „D.” te Utrecht vraagt ons naar

grijpen, dat we hem thans niet konden hebben. Zoo vertrok hij. Het zou de laatste keer zijn dat ik met hem sprak, de voorlaatste, dat ik hem zou zien.

Met zijn practijk in de residentie vlotte het al evenmin als daarbuiten. Hij zocht daarom naar andere middelen van buiten. Hij werd verantwoordelijk redacteur van een nieuwbakken krantje, opgericht door den vader van een zijner leerlingen, die hij in de handelswetenschappen zou inwijden. Na een week echter legde hij dit baantje weer neer. Hij was bang geworden voor de gevangenis. Het blaadje behoorde namelijk tot die soort, welke in Duitschland „Käseblatter” worden genoemd, die bestemd zijn tot opneming van artikelen, waaraan de schrijvers hun vingers kunnen branden; doch waarvoor in de eerste plaats de redacteur wordt aansprakelijk gesteld. Hij zou, dit had hij spoedig genoeg begrepen, in de redactie niets te zeggen hebben. Hij zou alleen gebruikt worden, om eventueel op te loopen straffen in de gevangenis af te zitten. Hij zou slechts zijn „Sitz-Redac-

Wincarnis, of dit product een geneesmiddel of kwakzalverij is. *Wincarnis* is, zooals de naam aanduidt, een mengsel van wijn en vleeschextract, is dus deels voedsel, deels genotmiddel.

Of iets een kwakzalversmiddel is, hangt in den regel niet af van de samenstelling, maar van de wijze van aanbeveling. Chinine, een betrouwbaar geneesmiddel, wordt kwakzalversartikel als het leeken aanbevolen wordt als het beste middel tegen bloedarmoede, maag- en nierziekten enz., en b.v. zekere genezing voorspeld wordt. (Gewoonlijk wordt nog gewezen op het gevaar van het niet gebruiken dier middelen en worden zij te duur verkocht.) Aardappelstroop is een doodonschuldige substantie, maar verkocht als abdijsiroop van het klooster Sancta Paula is het een der gevaarlijkste middelen, omdat het zieken op een dwaalspoor brengt. Blaudsche staalpillen is een dikwijls genezing-brengend geneesmiddel, maar aanbevolen onder den naam Pink-pillen hebben zij reeds heel wat slachtoffers geëischt.

Voor *Wincarnis* geldt hetzelfde. Bij den kruidenier gehaald bij wijze van Siebel's, Liebig- of Nieuwenhuijs-bouillon, is het een voedingsstof; wordt het tegen allerlei kwalen als geneesmiddel aanbevolen, dan wordt het een kwakzalversmiddel.

Een geneesmiddel kunnen wij het in geen geval noemen. Toch moeten wij hier nog een kleine restrictie maken. Dergelijke onschuldige (alcohol) praeparaten kunnen soms dienst doen om den eetlust op te wekken, doen zij dit onder bepaalde omstandigheden beter, sneller of goedkooper dan andere den eetlust bevorderende middelen, dan is in die enkele gevallen, 't praeparaat een geneesmiddel. Maar als een geneesheer een zijner patiënten Port, Advocaat of Cognac voorschrijft is hetzelfde het geval; toch zal niemand deze dranken geneesmiddelen noemen in den waren zin.

Een nieuwe wonderdokter.

(Van den „Telegraaf”-correspondent.)

Londen, 21 April.

Halve, driekwart en stokdooven, kreupelen, lammen, jicht- en reumatieklidders: Een groote schare van dergelijke patiënten, wandelde, hinkte, krukte en reed hier, twee avonden van deze week, in blijde verwachting naar de Royal Albert Hall. Zij konden aldaar genezing van jarenlang lijden vinden, zonder pijn en... gratis. Ook het publiek werd toegelaten tot die vertooning, die nog wel opgeluisterd werd door muziek en lichtbeelden. En zij kostte niets. Men kon gaan zitten, waar men verkoos: Deftig in een loge, of hoog op de galerij. Overal waren uitnodigingen aangeplakt. Zulke pikante dingen trekken altijd. Vandaar, dat duizenden gebruik maakten van deze kosteloze ontspanning. En gisteravond begaf ook ik mij naar die groote concertzaal om er den nieuwsten „wonderdokter” eens aan het werk te zien.

Hij heet: G. J. MACAURA. Naar ik vernam kwam hij uit Amerika hier te lande opdagen.

teur”. Nu bedacht hij weer wat anders. Hij bood zich aan tot het leveren van advertenties op rijm, voor wie van dichtgaven geheel zijn verstoken. Hij deed het onder den schuilnaam van Dr. IMMERMANN. *) Ik herinner mij nog het rijmpje waarmede de annonce eindigde, waarin hij een proeve van zijn dichterlijke bekwaamheid gaf. Het luidde:

„Zum Näheren wende man sich an doctor
Immermann,
Gaststrasse nummer Sechs. Eine Trippe
hoch und rechts.

Doch ook hiermede scheen hij de dertig centen daags voor zijn onderhoud, alsmede de huur voor zijn woning en de kosten van zijn kleedij niet te kunnen opdiepen. Den allerlaatsten keer za-

*) Werkelijk heeft er een dichter van dien naam geleefd van 1796—1840; een rechtgeleerde, die na aanzienlijke betrekkingen bekleed te hebben in Dusseldorf is gestorven.

Dat verklaarde mij veel. Zijn reclamemakerij. En ook die geheimzinnige letters, achter zijn naam: „F. R. S. A.” Zij waren, voor mij, een puzzel. Doch een gediensige heer deelde mij mede, dat zij moesten beteekenen: „Fellow (van de) Royal Society (van) America”. Ik wist echter niet, dat men in een republiek er koninklijke vereenigingen op nahield. Doch in Amerika schijnt alles mogelijk te zijn.

Nog werd er ons medegedeeld, dat „dokter” Macaura vroeger lid van het Koninklijke instituut voor openbare gezondheid hier ter stede was, en dus Engelschman van geboorte is. Doch op Amerikaanschen bodem vond hij zijn „kuur” uit. Hij bezocht reeds verscheidene Engelsche steden en beweert, reeds honderden van hope-looze verlamming, reumatisme en andere kwalen te hebben genezen. Thans komt hij hier zijn „wonderen” verrichten, opende een „Macaura instituut” in Hanover-Square en maakte zich door de Albert Hall-bijeenkomsten bij het Londen-sche publiek bekend.

Hij doet echter zijn „wonderbaarlijke genezingen” niet op de oude manier, met massages of hypnotisme. Zij worden verricht door een toestelletje, dat hij uitvond en „blood circulator” noemde. Het is 'n eenvoudig mechaniekje. Binnen een nikkelen busje, aan een handvat, zit een raderwerkje, door een krukje bewogen. Door het krukje rond te draaien, gaat een „hamertje” van hard rubber snel op en neder dansen. En door nu dat „hamertje” stevig te drukken tegen de door jicht, reumatiek of verlamming aangetaste lichaamsdeelen, krijgen deze een paar duizend tikjes per minuut. De bloedsbeweging wordt daardoor geprikkeld en verstijfde spieren worden lenig gemaakt.

„Dat is het geheele geheim mijner genezingen en ik verricht geen wonderen,” zeide mister MACAURA, toen hij op het podium was verschenen.

Hij is een slank persoon, tusschen 40 en 50 jaar oud, met een gladgeschoren gezicht, en een paar slimme kijkers achter zijn lognet.

Hij praatte, ongekunsteld, wat lang. Maar hij moest o.a. zijn leedwezen er over uitspreken dat den vorigen avond troepjes medische studenten zijn vertooning hadden verstoord. Gisteravond hielden zij zich koest. En tot elf uur kon hij, afgewisseld zoowel als begeleid door muziek, zijne kunst vertoonen.

Een lange rij lijders verscheen op het podium. De meesten hinkten, sommigen met stokken, terwijl enkelen naar 't podium werden gedragen. Er waren enkele vrouwen onder. Sommigen liepen krom van reumatiek. Anderen waren aan ééne zijde verlamd. En sommigen konden niets hooren.

Met de „dooven” had de „dokter” het minste succes. Zij werden behandeld door verpleegsters die gedurende enkele minuten rond hun oor den „circulator” toepassen, voor welke behandeling aan het hamertje een zacht stuk rubber, „plunger” genoemd, werd geschroefd.

Die behandeling faalde compleet bij een jongen man. De dokter probeerde zelf, hem het

gen wij, in een Hotel te Oldenburg gelogerd zijnde, hem nog over straat gaan. Later werd ons het bericht van zijn dood kort na ons vertrek door een zijner familieleden meegedeeld. Begeerig om te weten, hoe hij aan zijn eind was gekomen, begaf ik mij, toen ik een heelen poos later weer eens in de genoemde stad moest wezen, naar zijn laatste woonplaats. Daar vernam ik, dat hij den avond voor zijn sterven nog goed en wel te huis was gekomen, een bord karnemelk had gegeten en daarop naar bed was gegaan, waar hij 's morgens dood werd gevonden. In plaats van 120 jaar was hij slechts 46 jaar oud geworden. Zijne moeder overleefde hem nog verscheiden jaren; zij werd net eens zoo oud als haar zoon, dien ze steeds voor een heuschen gestudeerden dokter heeft gehouden.

Treurig einde van iemand, waarvan wel iets goeds had kunnen groeien, als men hem maar in zijn jeugd niet over 't paard had getild.

gehoor terug te geven. Maar de jonge man verklaarde, dat het niets hielp.

„Give him another ring”, riep iemand uit het publiek.

Maar „dokter” MACAURA was van meening, dat de trommelvliezen van den jongen man bepaald gebroken moesten zijn.

Met de verlamden had hij meer succes. Zekere jonge man was, als chauffeur, uit een auto geworpen, terwijl deze met een snelheid van 175 kilometers in het uur reed! Hij werd totaal verlamd, kon geen arm of been bewegen. Maar na een poosje op het podium onder behandeling te zijn geweest, kon hij, ofschoon ninkend, alleen heen en weer loopen en zijn armen opheffen.

„Na drie maanden kan ik hem totaal genezen,” zeide de „dokter”.

„Bravo!” riepen sommige goedgelovigen. Een oude man had 17 jaren lang aan reumatiek geleden, kon nauwelijks loopen met behulp van stokken. De „dokter” nam hem onder handen, gaf hem een serie „shakings” met het toestel op zijn armen, beenen en rug. En ziet, de man kon na eenige minuten over 't tooneel huppelen. De „dokter” brak zijn stokken middeendoor.

Er werden een aantal van dergelijke genezingen geheel of gedeeltelijk uitgevoerd.

Een groot aantal patiënten werd tegelijk behandeld, door den „dokter” en eenige helpers. En terwijl de toestelletjes zacht ratelden, speelde een muziekkorps mopjes. Een jongejuifer was, zoowaar, heelemaal uit Hongarije overgekomen om, uit dankbaarheid voor haar genezing door den „wonderdokter”, diens vertooning hier met vioolspel op te luisteren. Een eveneens door hem van doofheid genezen Engelsche dame die nog wel met een hoog adellijke familie (zonder naam) verwant was, kwam tevens van haar dankbaarheid getuigen. Evenals een inwoner van Leeds, die, door een ongeval, totaal verlamd was, jarenlang in een karretje moest worden gereden en over heel zijn lichaam beefde als een sidderaal, maar die nu volmaakt genezen was door behandeling met dit wonderbaarlijke toestelletje.

De „dokter” is een menschevriend. Alleen om de lijdende menscheid treedt hij in het openbaar als „wonderdokter” op. Om het geld is het hem niet te doen, ofschoon het toestelletje 38 schillings kost. Maar hij zeide „zoo rijk” te wezen dat hij over een half jaar gaat rentenieren, zoodat de lijders zich moeten haasten.

Tot slot der vertooning bespeelde hij van het podium af een piano achter in de zaal. Dat was niet het minste wonder. Doch tevens zeer eenvoudig. Hij deed het door middel van een draadloos telegrafisch toestel. De studenten hadden den vorigen avond die piano, brutaal weg, opgetild, om te zien of er geen elektrische draden onderaan vastzaten. „Doch zij vonden niets,” zeide de dokter, triomfantelijk.

Als nu de „blood circulator” zoo'n wonderbaar heilzaam toestel is, waarom dan dergelijke reclamemakerij? Die vraag bleef ons onopgelost, natuurlijk.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Voor den kantonrechter in het 4e Kanton, mr. F. KRANENBURG, had zich te Amsterdam te verantwoorden de Belg CHARLES VAN MOL uit Antwerpen, aan wien onbevoegde uitoefening der geneeskunst was ten laste gelegd. 't Bleek uit de behandeling van deze zaak, dat de beklagde met den arts J. E. ALBERTS uit 's-Gravenhage zitting hield in het perceel Singel 69, speciaal ter behandeling van beenzweren. Volgens de verklaring van den beklagde, welke verklaring werd bevestigd door den als getuige à décharge gehoorde arts ALBERTS waren beiden in dienst van een anderen Belg, zekeren dr. DE GROOF uit Antwerpen; de heer ALBERTS behandelde de patiënten en de heer VAN MOL deed niets anders als verbanden leggen. Trouwens, die verbanden bleken de speci-

aliteit van dr. DE GROOF te zijn. De heer ALBERTS gaf er hoog van op. Door een toevoeging van magnesium-superoxyde oefenden ze, zoo deelde hij mee, een verkoelende werking uit.

De reden dat deze weldoeners der menscheid heden voor den kantonrechter verschenen, was het volgende:

De rechercheur A. TEGELBEKKERS had zich op een dag onder de behandeling van den „Belgischen dokter”, zooals de beklagde bleek genoemd te worden, gesteld. De politiemann, die voorgaf, stadsreiziger te zijn, had een verzonnen verhaal opgedischt van een beenziekte en was toen volgens zijn verklaring door den Belg, en niet door den eveneens aanwezigen arts, behandeld. De Belg droeg een witte jas, een zogenoemde doktersjas, voegde de rechercheur er ter voorlichting van den kantonrechter aan toe, de arts was „in burgerkleding”. De beklagde had zijn been betast en er een zwarte zalf op gesmeerd, eveneens een specialiteit van dr. DE GROOF; daarna had bekl. er een paar verbanden van dr. DE GROOF om gewikkeld. De rechercheur betaalde aan den Belg het verschuldigde bedrag, drie gulden. Hij had nog gevraagd om een recept en toen zou dr. ALBERTS geantwoord hebben: „Dokter zegt (op den Belg doelende) dat u nog geen recept kunt krijgen; eerst moet uw urine onderzocht worden”. De heer ALBERTS had te voren het vermoeden uitgesproken, dat de patiënt lijdende was aan suikerziekte. Getuige TEGELBEKKERS deelde nog mee, dat bekl. en dr. ALBERTS herhaaldelijk met elkaar in een vreemde taal gesproken hadden, maar wat er gezegd was, kon hij niet verstaan.

Later was de rechercheur met een inspecteur teruggekomen en was tegen den Belg procesverbaal opgemaakt wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Wat er tusschen den beklagde en hem in een vreemde taal (Fransch) was gesproken, was volgens den arts ALBERTS dit: „Wat is dat voor een rare kerel”, had de Belg gezegd. „Hij klaagt over jeukingen, en er is niets te zien, zeker een gek. Wat zullen we doen?” Toen had dr. ALBERTS volgens zijn verklaring het vermoeden van suikerziekte uitgesproken en was het been van den patiënt ingesmeerd met zalf en verbonden.

Ondervraagd door den kantonrechter verklaarde get. ALBERTS, dat de zalf en de verbanden van dr. DE GROOF niet in alle gevallen hielpen. Dan schreef hij ook wel eens gewone geneesmiddelen voor. Get. had de diagnose gesteld; VAN MOL had alleen het verband aangelegd.

De ambtenaar van het O. M., mr. H. HEUVELINK, maakte tegen dezen getuige de opmerking, dat hij de medicus was, die met zijn bevoegdheid den onbevoegde dekte en er maar voor „hocus-pocus” bij zat.

Als getuige verscheen nog een boekdrukker uit Rotterdam, die zich in Rotterdam onder behandeling had gesteld van den Belg, die toen met een anderen medicus zitting hield. Ongeveer een jaar was deze getuige onder behandeling geweest, het had hem een „dikke honderd gulden” gekost, maar geholpen hadden de middelen van dr. DE GROOF niet. 't Was steeds de beklagde, die hem onderzocht en behandelde, en de dokter die er bij was, zeide niets, gaf geen instructies, zat er „als een slaapkop” bij, en rookte sigaretjes. Een paar maal was 't volgens dezen getuige voorgekomen, dat de geneesheer er niet eens bij was! Dit laatste werd door den beklagde ten stelligste ontkend. Wel gaf hij toe, niet gerechtigd te zijn tot de uitoefening der geneeskunst. De getuige uit Rotterdam deelde ook nog mee, dat hij gratis behandeld zou worden, als hij na 8 weken niet-genezen was. Dat was ook gebeurd, maar de geneesmiddelen had hij toch moeten betalen.

De ambtenaar van het O. M. meende in zijn requisitoir, dat de overtreding van art. 436 van het Wetboek van Strafrecht wettig en overtuigend bewezen was. Deze vervolging, zoo merkte spr. op, gaat in tegen de practijk der laatste jaren om den kwakzalver ongemoeid te laten wanneer hij door een medicus geassisteerd wordt. Men beroept zich daarbij op een arrest

van den Hoogen Raad, maar dit geldt slechts voor dengeen, die de uitvoerder is van den wil van een medicus. En de bekl. kan niet aantoonen, dat hij de uitvoerder was van den wil van dr. ALBERTS. Z.E.A. meende, dat hier een niet geringe straf moest worden opgelegd, gezien de afzetterij en de aftroggelarij waaraan het publiek in deze inrichting van dr. DE GROOF bloot staat. Door een streng vonnis moest z. i. de kantonrechter tegen dergelijke heillooze practijken reageren. Spr. kon thans alleen een geldboete vorderen, maar verzekerde dat bij herhaling een principale hechtenis zou worden gevraagd.

Eisch f 300 boete subs. 50 dagen hechtenis. Beklaagde voerde met groote radheid van tong in 't Fransch zijn verdediging, hierop neerkomend, dat hij slechts de verbandlegger was. De jas, die hij droeg was een verplegersjas; hij had den rechercheur, zooals hij zeide, dadelijk bij zijn binnentreden naar dr. ALBERTS verwezen.

En tot zijn verdediging voerde hij ook nog aan, dat tal van aristocratische Hollanders baat hadden gevonden bij de middelen van dr. DE GROOF.

Nadat de bekl. desgevraagd nog had meegedeeld, dat dr. ALBERTS zijn salaris afhield van het geld dat de patiënten betaalden, en dat deze ook een register van de patiënten hield, werd de uitspraak bepaald op Dinsdag 24 Mei.

Toen heeft de kantonrechter den beklagde vrijgesproken. Hij overwoog dat M. onder toezicht van den arts ALBERTS zijn patiënten behandelde.

(Handelsbl.)

CORRESPONDENTIE.

H. C. te A. Gij zijt niet de eerste aan wien een agentuur van M. A. WINTER & Co. is aangeboden; wij gelooven dat dit reeds aan duizenden Nederlanders is geschied. Wij hebben er dikwijls op gewezen en daarbij steeds tegen de aanbiedingen van die firma gewaarschuwd. Ook in Duitschland heeft meermalen van officieele zijde een waarschuwing plaats gehad.

J. F. te E. Gij vergist u in het doel onzer Vereeniging. Wij doen geen onderzoekingen voor particulieren. Slechts dan wanneer wij meenen of erop attent worden gemaakt, dat met een of ander artikel kwakzalverij wordt gepleegd, laten wij, in 't algemeen belang, een onderzoek instellen.

Dr. M. B. R. te R. Er zijn vele families, welke die poeders tegen vallende ziekte gratis verstrekken. Gewoonlijk, zoo ook deze, bestaan zij uit *Radix Dictamni* en *Rhizoma Zedoariae*. 't Is te betreuren maar daar is niets tegen te doen, te meer daar de personen geheel te goeder trouw zijn. Het zijn z.g. familierecepten.

Dr. v. D. te R. Eerst 4 Juni, dus te laat voor dit no., ontvangen. Mogen wij uw schrijven en de desbetreffende correspondentie in het volgend no. opnemen?

— Onzen dank aan allen die ons het boekje over *Koene's Antimiasmatische* toezonden.

A. M. Jr. te A. Dat ons antwoord u niet geheel voldaan heeft verwondert ons niet. Hoe gewenscht ook, is het niet gemakkelijk met kans van succes tegen die personen op te treden. Dikwijls worden de *Somnambules* door bevoegden — zij 't ook als stroopop — bijgestaan en ook zonder dat is het meestal moeilijk en soms lastig de onbevoegde uitoefening der geneeskunde (wat inderdaad strafbaar is) te constateeren.

Wanneer het voorschrift geen vergiften bevat mag de apotheker de hem bij name genoemde geneesmiddelen afleveren.

Mevr. A. Chr. H. te P. De voornaamste bestanddeelen van *Apenta-water* zijn zwavelzure magnesia, zwavelzure soda, keuzenzout, zwavelzure kalk en dubbel-koolzure kalk. Of het voor langdurig gebruik is aan te bevelen moet uw geneesheer weten. Ook wat het gebruik van *menthol-pastilles* betreft. Wij geven geen geneeskundigen raad op schriftelijke aanvraag. Integendeel een dergelijke handelwijze bestrijden wij ten zeerste, zooals u uit menig no. van ons Maandblad kan blijken.

J. S. te W. Die zogenoemde *Natuurgeneeskundige boeken* zijn in 't algemeen als verderfelijk te beschouwen; zij werken de kwakzalverij door leeken — en ook soms door geneeskundigen — zeer in de hand. Wij kunnen u geen enkele aanbevelen en raden u het door u genoemde werk van L. KUHNE ten sterkste af. Wij zullen u eenige Maandbladen zenden, waaruit gij kunt zien hoe wij over die *Natuurgeneeskunde* denken.

E. d. C. te R. In dank ontvangen.

Secretaris Oefeningwedstrijd E. H. B. O. Dank voor de toezending.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: De Prent.

Berichten: Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Rasillit. — Een nieuw instrument voor dooven. — Palm-pillen en het dagblad De Echo. — Uit de Leeuwarder Courant. — In 't belang der volksgezondheid.

Mededeelingen van verschillenden aard: Doofheid-genezers.

Uit de Pers: Noodlottig gevolg van kwakzalveren.

Ingezonden: De samenstelling van de Abdij-stroop.

Rechtszaken: Een magnetiseur.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Retau's zelfbewaring. — Anti-épileptique van Uten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Nieuwe leden:

Het Groene Kruis, afdeling Kampen; aangebracht door den heer P. BUTTER.

Het Groene Kruis, afdeling Grave.

Dr. C. OORTHUIJS, arts, Scheveningen, aangebracht door MEVROUW BIERENS DE HAAN—VAN LEEUWEN.

De Heeren JOS. SCHOENMAKERS, fabrikant te Uden, aangebracht door Dr. PETERS.

J. H. M. LUTZ te Rotterdam, aangebracht door Dr. P. A. Vos.

BERICHT.

Aan al onze leden is tegelijk met dit no. een exemplaar gezonden van onze plaat.

Wij hopen dat zij zullen willen helpen deze op ruime schaal te verspreiden ter wille van de propaganda. De prijs is op slechts 1 cent per exemplaar gesteld, ieder kan dus zonder groote opoffering een flink aantal in zijne omgeving verspreiden. Tevens wordt tegen betaling van 10 cent dezelfde plaat in boekvorm verkrijgbaar gesteld.

Voor eventuele emballage en porto wordt 10 cent in rekening gebracht.

Men zende spoedig een postwissel aan ondergeteekende, waarop toezending van het verlangde volgt.

De Secretaris-Penningmeester,
E. J. Abrahams.

De Prent.

Op een algemeene vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, een paar jaar geleden, werd op voorstel van PROF. P. VAN DER WIELEN besloten een commissie te benoemen, die zou nagaan in hoeverre het mogelijk was een reclameplaat voor het doel der vereeniging te vervaardigen, die ongeveer zou over-

eenkomen met de vroeger veel gebruikelijke kinderprenten; prentjes met versjes. Tot leden dier Commissie werden benoemd de heeren: PROF. H. TREUB, PROF. V. D. WIELEN en E. J. ABRAHAMS. Het was zeker geen gemakkelijke taak, die de heeren op zich namen en het is zeker dan ook niet te verwonderen, dat de uitvoering eenigszins op zich liet wachten, maar — wat de hoofdzaak is — aan de opdracht werd voldaan.

En hoe? De prent is er; met medewerking van Mejuffrouw NELLY BÖDENHEIM en nog eenige andere hulp is een geheel verkregen, dat, gegeven de moeilijkheden, die te overwinnen waren, o.i. volkomen beantwoordt aan het doel waarvoor het is bestemd.

Onze lezers, die tegelijk met dit No. van het Maandblad in het bezit van de prent geraken, zullen er zelve over kunnen oordeelen en gaarne laten wij hun het oordeel over, waar het ons minder gepast schijnt in het eigen orgaan onzer Vereeniging uit te wijden over de voortreffelijkheid van een arbeid, vanwege die Vereeniging verricht.

Een woord van oprechten lof willen wij echter niet onthouden aan hen, die dien niet te gering te schatten arbeid tot een dusdanig gelukkig einde hebben gebracht.

Op onze leden rust thans o.i. de plicht, die arbeid vruchtdragend te maken. De kosten, (1 cent per prent, 10 cent per boekje) behoeven niemand terug te schrikken; de geringe moeite om voor een ruime verspreiding over het geheele land te zorgen, is alles wat gevraagd wordt. Laten wij bedenken, dat wij dit aan ons lidmaatschap verschuldigd zijn en dat er iets meer noodig is dan het betalen der contributie, om het doel der Vereeniging te helpen bevorderen.

BERICHTEN.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. De Rasillit-Company te Berlijn raadt aan, in plaats van het scheeren, gebruik te maken van een ontharingsmiddel, Rasillit genaamd. Volgens de resultaten van het scheikundig onderzoek bestaat Rasillit in hoofdzaak uit zwavelcalcium vermengd met kleine hoeveelheden zwavel, ijzer, magnesia en zwavelzure kalk. De stof, met water tot een deeg aangemengd, heeft tengevolge van zijn bijtende werking de eigenschap, haren tot een geleachtige massa op te lossen, vandaar het gebruik als ontharingsmiddel. Ofschoon het zwavelcalcium niet tot de direct voor de gezondheid schadelijke stoffen is te rekenen, zoo bezit dit toch een bijtende werking en is het in staat, in dezen vorm op een gevoelige huid gebracht, vooral wanneer de ingewreven plaatsen niet terstond na het

gebruik met water worden uitgewassen, ontsteking van de huid te veroorzaken.

Het middel is derhalve met voorzichtigheid te gebruiken.

Jan. 1910.

Een nieuw instrument voor dooven. Het Gehoor, officieel orgaan van den Bond voor slechthoorenden, Directeur-Hoofredacteur de heer OTTO BULTMAN te 's-Gravenhage, bevat de volgende Waarschuwing:

Een Engelsche Maatschappij „The Sardon sales company Ltd.” te Londen, beveelt een instrument voor dooven aan, de „Ear-Phone”, van een zich noemenden professor HOFFMANN, en maakt daarvoor in Engeland en daarbuiten groote reclame. De prijs is ongeveer f 25.

De Redactie van dit blad ontving, op verzoek, van hoogst betrouwbare zijde, inlichtingen omtrent dit instrument en acht zich daarom verplicht, den aankoop af te raden.

Wie meer bijzonders wenscht te weten, wende zich tot de Redactie.

Palm-pillen en het Dagblad De Echo. Onder de gewone, redactionele berichten brengt „De Echo” aan zijne lezers het volgende ter kennis:

„Genezing van Malarialijders.

Ten einde de palm-pillen, het specifieke geneesmiddel voor malaria (binnenkoorts), bloedarmoede, enz. meer bekend te maken, heeft deze maatschappij besloten van af heden tot en met a. s. Maandag een origineele doos palm-pillen van f 1.75 beschikbaar te stellen voor den prijs van 25 cents. Ten einde van deze exceptionele reclame-aanbieding te kunnen profiteeren wende men zich uitsluitend tot den heer Th. R. de Zwart, drogist, 361 Nassaukade te Amsterdam. Ofschoon verscheiden duizenden dozen palm-pillen voor deze reclame beschikbaar gesteld zijn, kon de vraag niettemin den voorraad wel eens overtreffen en wachte men derhalve, om teleurstelling te voorkomen, niet tot den laatsten dag.”

Wat zal die drogist der Redactie dankbaar zijn voor haar reclame voor een kwakzalversmiddel, waartegen wij pas in het Maandblad van December 1909 ernstig gewaarschuwd hebben.

En zou die Redactie niet bevroeden dat geneesmiddelen, die door zoo'n „reclame-aanbieding” aan den man worden gebracht, nu juist niet te best te vertrouwen zijn?

Redactie en Directie. In de Leeuw. Courant is onder het hoofd: „Uit ons Archief”, het onderstaande opgenomen:

„Kwakzalverij.

Hoe er honderd jaar geleden tegen kwakzalverspraktijken gewaarschuwd werd, moge blijken uit onderstaande annonce in de „Leeuw. Ct.” dier dagen:

„De Departementale Commissie van geneeskundig onderzoek en toezicht in Friesland, ontwaar geworden zijnde, dat in dit Departement en

wel onder anderen bij zekere AUKE S. (de naam werd voluit genoemd!) op het Vliet alhier, als een onfeilbaar middel ter Genezing van verschillende soorten van Koortzen verkogt worden druppelen; vindt zich in hunne betrekking verplicht, de Ingezeten deswegens te waarschuwen, vermits niet alleen reeds voorbeelden ter hunner kennis gekomen zijn, dat op het gebruik van deselve hevige benauwdheden, brikpijnen en andere toevallen van vergiftiging gevolgd zijn, maar het hun ook bij een scheikundig onderzoek gebleken is, dat gemeld zoogenaamd koortsmiddel een aanzienlijke hoeveelheid Rottekruid (Arsenicum of Acidum Arsenici) in zich bevat."

Dit bericht doet eenigszins vreemd aan als voorkomende in een dagblad dat bijna dagelijks aanbiedingen van kwakzalversmiddelen opneemt. Zou de Redactie niet tegen die „kwakzalverspraktijken” willen waarschuwen?

In 't belang der Volksgezondheid. De N. Rott. Ct. bevatte dezer dagen het volgend bericht:

De Haagsche politie heeft gisteren bij een marktkramer op de Groote Markt, die daar een groote hoeveelheid flesschen, potten, enz., inhoudende onderscheidene apothekers- en drogistenwaren, ten verkoop had uitgesteld, verschillende van deze waren in beslag genomen, om door deskundigen te doen nagaan, in hoeverre de verkoop van die artikelen behoort te worden tegengegaan in 't belang der volksgezondheid.

Zeker een goede maatregel; maar waarom dan de lui ongemoeid gelaten, die dag in dag uit adverteeren dat zij allerlei middelen, bekend als echte kwakzalversmiddelen, verkoopen? Moest die verkoop ook niet worden tegengegaan, in 't belang van de volksgezondheid?

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Doofheid-genezers.

In dit no., onder de „Berichten”, zullen onze lezers een waarschuwing aantreffen tegen een gehoor-instrument genaamd *Ear-phone*.

Ook wij zien ons verplicht nog eens terug te komen op het werken van die personen (enkele zijn reeds meermalen in ons blad gesignaleerd), die de arme gehoorlijders tot hun operatieveld hebben gekozen.

Aanleiding tot deze beschouwing vonden wij in het volgend schrijven ons van hooggeachte zijde toegezonden:

„Den Heer Redacteur v./h. Maandblad
uitg. door de Vereen. tegen de Kwakzalverij,
Amsterdam.

Mijn echtgenoot is sedert jaren lijdende aan het gehoor, zich openbarende allereerst in hardhoorigheid. Thans is doofheid trots de behandeling van deskundige artsen, oorspecialiteiten, waaraan zij zich geregeld heeft onderworpen.

Voor eenigen tijd werd onze attentie getrokken door een advertentie voorkomende in het Algem. Handelsblad, die misschien ook uwe aandacht niet is ontgaan en waarin aan hardhoorigen en dooven het vooruitzicht werd geopend het verloren gehoor te herkrijgen, zoo men zich in correspondentie stelde met den onderteekenaar der advertentie

H. H. CRIPPEN, Med. D., *The Aural Remedies Coy*,
Craven House Kingsway London W. C.

Na me met dien heer in schriftelijke verbinding te hebben gesteld ten behoeve mijner vrouw, ontving ik van hem een exemplaar eener zoogenaamd *Otologische Revue* bevattende bijzonderheden zijner behandeling en tevens een z.g. analysevorm waarop een serie vragen met verzoek de antwoorden in te vullen, alles betrekking hebbende op doofheid.

Ook daaraan werd dezerzijds voldaan.

Daarna ontvingen wij een uitvoerig schrijven van meergenoemden heer, waarin hij o. m. schrijft dat de patiënte lijdende is aan otitis media sclerotica, veroorzaakt door de vorming van adhesive draden in het midden-oor, door verzwakking van vezelen, spieren en zenuwen, door onregelmatige actie van trommelvlies en beentjesketen.

Wijders zegt de schrijver dat deze speciale toestanden verwijderd kunnen worden door apparaten

en geneesmiddelen, „die voor het bijzonder doel zijn gekozen” en den lijder zullen worden toegezonden tegen rembours van £ 1.5.0. f 15.— Bij de toezending van de *Otologische Revue* ontvingen wij een groot vel papier waarop voorkwamen een groot aantal attesten van tevredenheid en genezing, allen afkomstig van Engelschen.

In het laatstgemeld uitvoerig schrijven deelt Dr. CRIPPEN ons mede, dat hij intusschen nog een alleruitstekendst Rapport heeft ontvangen van Mr. CH. STONE 34 Sykes Street Kingston Place Barnsley die hem schrijft: „Het doet mij „genoegen te melden, dat mijn gehoor sedert „het gebruik uwer geneesmiddelen volkomen „hersteld is.”

Tot dien heer STONE heb ik mij schriftelijk gewend en inderdaad bevestigde deze in zijn antwoord hetgeen de heer CRIPPEN me heeft medegedeeld, echter viel ons op dat de heer STONE blijkens zijn schrijven behoort tot eene klasse van menschen die geen schitterende opvoeding heeft gehad, blijkbaar dus tot een stand in de maatschappij van wien mag worden betwijfeld of hij zich de weelde mag permitteeren van een uitgave als boven is vermeld. Wijders stel ik me voor dat de Dr. dezelfde apparaten en geneesmiddelen aan al de patiënten die zich tot hem wenden, zal toezenden.

Doch hoe dit moge zijn: hebben we hier te doen met een geval van Kwakzalverij?

Is de Consulting Specialist H. H. CRIPPEN, M. D. U. S. A. 1884 oculi et auris chirurgis N. Y. Optalmic Hospital College 1887 bij U bekend?

Bij aldien geneesmiddelen en apparaten die door den Dr. worden toegezonden U bekend zijn, is het gebruik en de aanwending daarvan *schadelijk* voor gezondheid en gehoor, voor zoo veel nog aanwezig?

De voorspiegeling van den heer Cr. is haast al te mooi om waar te zijn, immers dan is alle doofheid te genezen; moeten wij den heer STONE gelooven, dan geeft de geneeswijze van den heer C. absolute genezing; echter de mogelijkheid is niet geheel uitgesloten — al zou ik het niet durven beweren — dat de genezing van den heer S. tot het rijk der fabelen behoort.

Met eenige inlichting en beantwoording op wijze als U zult goedvinden zult U mij zeer verplichten.”

De heer C. en zijn genezingsmethode is bij ons niet bekend, maar toch aarzelen wij niet zijn geheel optreden als kwakzalverij te beschouwen. Het is geen handeling van een ernstig man — reeds ontelbare malen hebben wij 't gezegd — alléén op enkele antwoorden op sommige in het algemeen gestelde vragen, en zonder den lijder gezien en onderzocht te hebben, te besluiten tot den aard der kwaal en daarvoor genezing te verzekeren.

Al die z. g. *brievendokters* beschouwen wij, op goeden grond, als kwakzalvers. Wat nu het speciale geval betreft, dat de geachte schrijver op het oog heeft, zouden wij durven zeggen dat bijna nog meer dan ergens anders het voorlijders van doofheid *gevaarlijk* is, bij een dusdanigen brievendokter hulp te zoeken. In het *Gedenkboek*, uitgegeven door de Vereening tegen de kwakzalverij bij haar 25-jarig bestaan, heeft Prof. Dr. H. BURGER, in zijn artikel „De kwakzalverij in de oorheelkunde”, dit op zoo een uitstekende wijze uiteengezet, dat wij, aangezien het *Gedenkboek* uit den aard der zaak een beperkt aantal lezers heeft gehad, het artikel hier grootendeels overnemen. Menigeen zal er nut uit kunnen putten en den armen hardhoorenden zal het ongetwijfeld tot voordeel zijn, wanneer zij de uitnemende wenken van den Hoogleeraar ter harte nemen.

„De oorheelkunde is sinds oude tijden een geliefd stroopveld geweest voor de kwakzalverij. Zij is een betrekkelijk nieuwe wetenschap. Vijftig jaren geleden nog was het met de oorheelkundige kennis en met de rationeele behandeling van oorziecten povertjes gesteld. Op dit door de wetenschap versmadede terrein had de kwakzalverij vrij spel. En thans, ofschoon omtrent het wezen van vele ooraandoeningen een helder licht is opgegaan en de moderne chirurgie ook op

dit gebied glansrijke triomfen viert, ook thans nog zijn er oorziecten helaas, waartegen wetenschap en kunst slechts weinig vermogen. En juist van deze vormen van doofheid, waarvoor nog geen kruid is gewassen, zijn er een paar, die buitengemeen veel voorkomen.

Deze ziekten — voor den rechtschapen oorarts een bron van teleurstelling en verdriet — bieden een prachtig veld voor de werkzaamheid van den kwakzalver. Juist de ongeneeslijke kwalen exploiteert hij met groote voorliefde. Men moet een blik hebben geworpen in het zielelijden van den doove, die door zijn kwaal niet alleen zijn maatschappelijke loopbaan ziet verwoest, maar die — wat dikwerf, nog veel grooter leed beteekent — ook is buitengesloten uit het vriendschappelijk en huiselijk gezellig verkeer; men moet weten welk een krankzinnig makende kwelling voor vele oorlijders het nimmer zwijgend oorgesuis is, om te kunnen begrijpen, dat ook verstandige lieden er toe komen, hun geluk bij de kwakzalverij te beproeven. Hare aanbiedingen zijn zóo verlokkelijk, hare beloften zóo beslist, hare attesten zóo hoopgevend, dat ook de ongelovige zich ten slotte laat meeslepen. Dit gesniedt dan veelal onder een uitdrukkelijk voorbehoud van ongelooft, niet zelden onder voorwendsel, dat aldus eindelijk aan den lastigen aandrang van huisgenooten en vrienden wordt voldaan, en tevens onder de leuze: baat het niet, het schaadt niet!

Deze leus echter is valsch en gevaarlijk. Ik wensch dit met een beroep op de ondervindingen der oorheelkundige praktijk aan te toonen. Inderdaad in die gevallen, welke door de oorheelkundige wetenschap zijn opgegeven, zal ook het kwakzalversmiddel nimmer baten. Ik heb sinds jaren met nieuwsgierigheid kennis genomen van al wat op oorheelkundig gebied wordt gekwakzalverd. Het resultaat was armzalig. Afgezien van een aantal middelen, die op geen enkel logisch beginsel berustten, bleek de groote meerderheid der aangeprezen methoden, herhalingen te zijn van de gewone hulpmiddelen der oorheelkundige praktijk, voor een deel ook van methoden, die daar, als waardeloos, op den achtergrond geraakt of verlaten zijn.

Buitengewoon rijk is de kwakzalverij gesorteerd in het artikel hoortoestellen. Men vindt bij haar, in allerlei variaties de hoorbuizen, -slangen, -trompetten enz. terughet, waarover de oorheelkundige wetenschap beschikt. Deze vorm van kwakzalverij is weinig gevaarlijk; zij is alieen maar kostbaar. Dat domheid de onmisbare grondslag is, waarop de kwakzalverij steunt, wordt door het succes van dezen handel ten duidelijkste in het licht gesteld. Immers daaruit blijkt, dat een groot aantal lieden, uitsluitend afgaand op schoonklinkende verkoopersreclame, zich, tegen buitensporige, vooruitbetaalde prijzen, toestellen aanschaffen, die zij niet eerst mogen probeeren, terwijl het voor de hand ligt, dat niet éézelfde apparaat nuttig kan zijn voor elken vorm van doofheid.

Opmerkelijk is ook de speculatie op der menschen ijdelheid in deze veel voorkomende aanprijzing van hoortoestellen, dat zij onzichtbaar worden gedragen. Gelijk ieder oorarts weet, is in het algemeen van *kleine* hoorapparaten het nut maar zeer klein; van de onzichtbaar gedragene zal ook het nut wel altijd onzichtbaar blijven.

Andere speculaties liggen opgesloten in den naam der aanbevolen toestellen. Denkt u iets zoo suggestiefs als „kunstmatige trommelvliesen!” Het is bekend, dat het leekenpubliek, geheel ten onrechte, het trommelvlies beschouwt als het voornaamste deel van het gehoorzintuig. Dan is het duidelijk genoeg — en hulde aan den vooruitgang der wetenschap! — dat men in geval van doofheid het plichtverzakend trommelvlies door een kunstmatig vervangt. In de oorheelkundige praktijk echter hebben de kunstmatige trommelvliesen reeds lang fiasco geleden, en hun gebruik is langzamerhand zeer beperkt geworden. Waar een chronische oorontsteking is genezen met een blijvende opening in het vles, daar heeft men — het lag voor de hand —, de eveneens gebleven doofheid trachten te verhelpen door een kunstmatig bedekking van het trommelvlies-defect. Dit pogen is echter in de over-

grootte meerderheid der gevallen niet met succes bekroond. Bovendien bleken de kunstmatige trommelvliesen in vele gevallen niet alleen nutteloos te zijn, maar ook schadelijk. Niet zelden zag men een met veel moeite tot genezing gebrachte oorettering, door den prikkel van het ingevoerde vreemde lichaam, op nieuw voor den dag treden.

Dit alles is voor den kwakzalver hoegenaamd geen bezwaar. De verdere lotgevallen van de door hem verkochte toestellen boezemen hem niet het minste belang in. Trouwens voor het geval een oorettering onder den invloed van zijn apparaten mocht ontstaan, bieden wederom daartegen zijne collega's te kust en te keur de middelen aan.

Van de kostbare maar onschadelijke zijn wij aldus ongemerkt teruggekeerd tot de kostbare en schadelijke kwakzalversmiddelen. De chronische middenoorontsteking, de zoo uitermate verbreide „loopende ooren”, ziedaar een vruchtbaar terrein voor hare werkzaamheid. Inderdaad is bij deze ziekte elk kwakzalversmiddel, zonder uitzondering, schadelijk. De tijd is voorbij, waarin men een etterige uitvloeiing uit het oor als iets onbetekenends, ja als nuttig en heilzaam beschouwde. Thans kennen wij dit verschijnsel als de uiting van een ontsteking in de diepte van het gehoororgaan, waardoor dit in zijn functie steeds meer wordt geschaad, een ontsteking, die, in niet zeldzame gevallen, de grenzen van het slaapbeen gaat overschrijden en tot levensgevaarlijke complicaties binnen de schedelholte voert. Het niet behandelen van een „lopend” oor is altijd een verzuim, en kwakzalveren aan „lopende” ooren staat, in het gunstigste geval, gelijk aan niet-behandelen. Geen enkel onderdeel der oorheelkunde heeft een zoo groot aandeel gehad in den vooruitgang der wetenschap als juist de chronische middenoorontsteking. Hier viert de moderne oor-chirurgie haar zegepraal. Maar ook de conservatieve behandeling heeft zich op verrassende en heilzame wijze ontwikkeld. Haar succes dankt zij boven alles aan haar nauwkeurig plaatselijk onderzoek. Een vruchtdragende behandeling van een middenoorontsteking is, zonder telkens herhaald spiegel-onderzoek ondenkbaar.

De kwakzalverij echter kan dit per brief of postpakket af. Zij maalt niet om den aard der plaatselijke afwijkingen, om de mogelijke aanwezigheid van wild vleesch of afgestorven been in de diepte van het oor. Zij is niet bezorgd over dreigende verschijnselen van den kant der schedelholte. Elke wending in het proces, ten goede of ten kwade, is haar een reden om een hernieuwd gebruik van hare middelen aan te prijzen. Daar is in Brussel een inrichting gevestigd, wier doel is de exploitatie van alle soorten van oorziekten. Zij beweert met de wetenschap op goeden voet te staan. Wie zich per brief tot haar wendt, ontvangt een breed opgezet formulier, waarin zeer grondig naar alles en nog wat wordt gevraagd, opdat de ontvanger onder den indruk kome van hooge wetenschappelijkheid. Na opzending van het ingevulde formulier, ontvangt men bericht, dat „de dokter” het ziekteverhaal zorgvuldig heeft overwogen, en dat, na betaling van een zeker bedrag, de geneesmiddelen zullen worden toegezonden. Ik was door mijn praktijk in de gelegenheid, dit gedoe eenige malen te controleren. Wat te verwachten was, gebeurde inderdaad: voor geheel verschillende oorziekten arriveerden dezelfde middelen, trots zeer uiteenlopende gegevens, ingevuld op de formulie en.

Samenvattend, speelt de kwakzalverij in zake oorziekten een waarlijk schadelijke rol. Genezing voorspiegeland aan ongeneeslijken, werkt zij teleurstellend en verpletterend in stede van opbeurend. Behandelend waar niet behandeld mocht worden, prikkelend waar vóór alles rust wordt vereischt, verergerd zij, in plaats van te verbeteren, ja vernietigt een laatste rest van gehoor, die den doove nog was gebleven. In het groote gebied der oorontstekingen, houdt zij de lijders af van den eenig mogelijken weg ter genezing, en is in menig geval oorzaak, dat te kwader ure een levensgevaarlijke complicatie haar intree kan doen, zonder in tijds te worden herkend.

UIT DE PERS.

Noodlottig gevolg van „kwakzalveren”.

Een jongmensch van zestien jaren was ziek en uiterst zwak. De dokter, die hem behandelde, had o.a. ook de aanwezigheid van een lintworm bij hem vastgesteld. Uitdrukkelijk had hij den patiënt echter verboden, een kuur door te maken om den lintworm af te drijven, daar de jongen hiertoe veel te zwak was.

De broer van den zieke, een kappersbediende, was echter van andere meening. Hij kende een goed adres voor een probaat middel, en zou dit zaakje zelf wel eens netjes opknappen. Dokter behoefde daarvan niets te weten, en als de parasiet verdreven was, zouden ze hem wel eens laten zien, dat de man zijn patiënten noodeloos ongeest maakte en aan het lijntje hield.

De friseur bestelde nu bij een zekeren mijnheer THIELE, wonende te Aue, het beroemde lintwormmiddel, waarmede genoemde heer gedurende 30 jaren reeds, volgens het prospectus, ongeveer 12.000 patiënten had geholpen. Het middel, bestaande uit 10 gram extract van mannetjesvaren (dikwijls inderdaad een uitnemend middel!) werd betaald met 3 Mark.

Mijnheer THIELE, zelf ziek zijnde, liet de aflevering over aan zijne „deskundige” vrouw.

Onmiddellijk na ontvangst, gaf de kapper zijn zeer verslapt broer, ongeveer den heelen inhoud, dus 10 gram, van het fleschje in. De patiënt kreeg kort daarop heftige krampen, werd toen bewusteloos en nadat ter elfder ure de dokter gehaald werd, kon deze slechts volstaan met den toestand hopeloos te noemen. Twaalf uren later stierf de patiënt, zonder weer tot bewustzijn te zijn gekomen.

Mevrouw THIELE werd door de rechtbank te Zwickau tot 3 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Het varen-extract is al eeuwen lang bekend als een goed wormmiddel. Reeds in de elfde eeuw werd het er voor gebruikt. Na de middeleeuwen is het een geruimen tijd in onbruik geweest, totdat het door een apotheker, MATHIEU genaamd, in 1741 weer in eere hersteld was, d. w. z. deze heer MATHIEU, die niet de ware broeder was, maakte er een kwakzalversmiddel van, zooals zoo dikwijls met oude, vergeten, en in de rommelkamer opgeborgen, geneesmiddelen geschiedt.

Nadat hij er aardig zaakjes mee gedaan had, werd hem een bod gedaan om het recept te verkoopen. Niemand minder dan FREDERIK DE GROOTE had er een goede duit voor over en het gevolg was, dat vriend MATHIEU zwichtte. Sinds dien is het weer overal gebruikelijk en zal het wel niet spoedig weer aan de aandacht ontsnappen, en mocht dit gebeuren en er later weer een kwakzalver mee komen aanzetten, dan hebben we nu gelukkig apothekers genoeg, die een spaakje in het wiel steken, zooals bij Zambuk en zoo vele andere waardeloze prullen. Jammer maar, dat er geen groote FREDERIKKEN e.d. meer zijn, die zulk een expertise naar waarde schatten!

Men moet nu echter niet denken, dat als men een varen-wortel heeft en een ander een lintworm, dat men dan met zijn tweeën aan het afdrijven kan gaan! Dat bleek reeds bij onzen kapper! Neen er liggen talloze voetangels en even zoovele klemmen. Ik zal er even een paar noemen:

De varen-wortel, eigenlijk: wortelstok, moet, ten eerste, bevrijd zijn van allerlei aanhangende worteltjes, afgestorven bladresten, als ook van de z.g. strooschubben enz. enz. Verder moet hij, op doorsnede, groen zijn en moeten geschildte wortels verwijderd worden, daar die te gauw bruin worden en dan bedorven zijn. De beste tijd voor het verzamelen der wortels is: laat in den herfst, dan bevatten ze het maximum aan werkzame bestanddeelen.

Verder wordt den apothekers, uitdrukkelijk door de wet verboden, varen-wortel langer dan een jaar te bewaren. Dat de geneeskrachtige varenwortel verder gretig vervalscht wordt met allerlei inferieure bijmengsels, die alleen door den deskundige kunnen worden herkend, be-

hoeft haast, in den tijd dat alles vervalscht wordt, wel geen betoog!

De klachten van patiënten, zoowel als van artsen, dat de varen-wortel en het daaruit bereide extract niet zeker in hun werking zijn, zijn nu een gevolg van al die feiten, waarmede in de praktijk der onbevoegden geen rekening wordt gehouden. En dit komt het prestige van het geneesmiddel helaas niet ten goede!

Verder komt hierbij, dat een lintwormkuur de beste kans van slagen heeft, als de patiënt hem voor het eerst doormaakt! Heeft hij dus eerst op zijn eentje of wel met behulp van een liefhebbend familielid getracht het zonder bevoegde hulp op te knappen, dan is hij later, bij den medicus gekomen zijnde, direct in veel slechter conditie!

Het voorradig hebben van capsules met varen-extract in keurige, kleurige doosjes, alsof ze zoo van den banketbakker kwamen, en waarvan men absoluut niet na kan gaan, hoe lang de fabrikant ze in „Lager” had en welke wortel, welk extract hij er voor gebruikt heeft, en verder hoe lang ze bij den winkeliërenden apotheker of z.g. drogist gelegen hebben, is dus volkomen uit den boeze!!

Voor een lintwormkuur heeft men absoluut noodig: een ervaren arts en een conscientieus apotheker! Familieleden en kwakzalvers kunnen worden gemist!

(Moleschott).

INGEZONDEN.

Een onzer ijverige medewerkers zond ons het volgende:

Geachte heer Redacteur,

In een in de plaats mijner inwoning verschijnend Nieuwsblad worden af en toe in de rubriek „correspondentie” door de redactie (naar ik meen) vragen van abonné's beantwoord. Zoo las ik de vorige maand als antwoord op een desbetreffende vraag, dat de samenstelling van de *abdijsiroop* onbekend was. Naar aanleiding hiervan schreef ik aan de redactie den 17 Mei j.l. het volgende:

„Geachte heer Redacteur,

In uw blad d.d. 17 Mei '10 lees ik het volgende: „Verschillende malen reeds hebben wij aan den heer AKKER de vraag gericht, waaruit toch wel de beroemde *abdijsiroop* bestaat..... enz.”

De samenstelling nu van deze beroemde (?) *abdijsiroop* is niet onbekend; ze bestaat uit aardappelmeelstroop, salicylzuur en kaneel; en voor dat stroopje betaalt men per 1000 gram f 3.50, zegge drie gulden vijftig cents.

Nog al een spotkoopje, vindt u niet? maar de wereld wil nu eenmaal bedrogen worden. Om van die stroop een zekere geheimzinnige werking te doen uitgaan noemt de fabrikant zijn maaksel: de *abdijsiroop* Klooster Sancta Paulo. Dat klinkt! Het klooster S. Paul bestaat alleen in de verbeelding van dien fabrikant; maar dit doet er minder toe. Ik sluit hierin een nummer (Nr. 7 1909) van het Maandbl. uitgeg. door de Vereeniging t. de Kwakzalverij, waarin groote wonderen van den kloosterbalsem (vaseline en terpentijn) van AKKER vermeld worden.”

In antwoord hierop vond ik in het bedoelde Nieuwsblad de hieronder staande correspondentie aan mijn adres:

„Het door u opgegeven recept wordt door de firma AKKER bestreden; wij kunnen volstrekt niet verklaren of het juist is of niet. Of men waarde voor zijn geld krijgt, dat is een zeer moeilijk vraagstuk! Nog kort geleden heeft een blad de apothekers tegen zich in het harnas gejaagd, toen beweerd werd, dat ook de waarde van de officieel door doctoren voorgeschreven middelen niet zoo groot was, als die geleerde middenstanders wel rekenen. Enkelen hunner verkoopen met succes voor hun kas Odol en de feitelijke waarde daarvan achten verschillenden ook niet hoog!”

Daarop antwoordde ik onder dagteekening 30-5-1910.

Geachte heer Redacteur.

Dat de firma AKKER het door mij opgegeven recept bestrijdt is nog al begrijpelijk. Neen zoo onbegrensd naïef is niet één fabrikant van een zogenaamd geheimmiddel... O! pardon van een alleenheilaanbrengend — absoluut genezend — nooit falend middel... om te willen erkennen, dat zijn fabrikaat uit zeer gewone en bekende bestanddeelen bestaat. Het was dan immers met zijn zaak gedaan en liet men hem met zijn middeltjes zitten.

Het is treurig dat enkele apothekers ook van die zoogenaamde geheimmiddelen verkoopen. Zelfs enkele apothekers doen eerder denken aan parfumerie-winkels en verkoopplaatsen van allerlei apparaten.

Maar hiervan is voor een deel de schuld het onvoldoend toepassen van de geneeskundige wetten, waardoor den apothekers oneerlijke concurrentie wordt aangedaan door allerlei beunhazen en winkeliertjes, die alles en nog wat verkoopen."

Reeds den volgenden dag kreeg ik hierop antwoord van den directeur, "t welk u hierbij toegevoerd wordt.

„Weled. Zeergel. Heer!

De strijd tegen middelen als Abdysiroop is onbegonnen werk. Toen ik een der firmanten van AKKER sprak, gaf deze mij eenvoudig ten antwoord: Och, wat zoudt ge er aan hebben of ik u al zeide het recept is goed of niet goed. Of gij de samenstelling weet of niet weet, men komt die Abdy-siroop toch bij mij halen! Tegen het voortdurend adverteeren is niets te doen, te minder daar de apothekers het gaarne verkoopen! Wanneer het bepaald voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen bevat dan is er tegen te ageeren, tegen een onschuldig veel te duur betaald middel niet. Men moet zelfs zeer voorzichtig zijn, daar de fabrikanten niet zouden schromen eene actie tot schadevergoeding in te stellen en de rechtbank zou die niet alleen toewijzen, maar het opnemen strafbaar rekenen en met gevangenisstraf beloonen."

Wij nemen deze Correspondentie zonder commentaar over, onder dankbetuiging aan onzen medewerker voor zijn optreden in deze. Wij wenschen alleen naar aanleiding van het laatste schrijven van de Directie op te merken, dat de Abdystroop *Salicylzuur* bevat, een stof die, bij eenigszins langdurig en onoordeelkundig gebruik, voor de gezondheid schadelijk kan werken.

Redactie.

RECHTSZAKEN.

Een Magnetiseur.

De rechtbank te Haarlem heeft een buitengewone zitting gehouden ter behandeling van het hooger beroep van H. C. S., onder-stationschef aan de H. IJ. S. M., tegen een vonnis van den kantonrechter te Haarlem. Den Heer S. was ten laste gelegd, dat hij in 1909, zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening der geneeskunst buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend, door een 8-tal personen, die zich tot hem hadden gewend om genezing te bekomen van ziekten of kwalen, waaraan zij opgaven te lijden, te behandelen, door elken patiënt op korten afstand voor zich te plaatsen, en hem dan aanziende, dicht bij en langs diens lichaam manipulaties te maken, in een of meer richtingen, gedurende eenigen tijd, om den patiënt dusgenoemden magnetischen invloed van hem te doen ondergaan en eindelijk een slotbehandeling toe te passen, bestaande in het blazen in het gelaat, of het knippen in den neus. De kantonrechter had den bekl. veroordeeld tot 8 maal *f* 50, sub. 8 maal 1 dag; de ambtenaar van het O. M. had 8 geldboeten van *f* 100, sub. 8 maal 5 dagen geëischt.

Acht getuigen waren in deze zaak gedagvaard; als verdediger trad op mr. P. Tideman.

Tal van advocaten en nog al veel publiek woonden de behandeling van deze zaak bij, het laatste zeker wel een gevolg van de algemeene bekendheid, die de heer S. te Haarlem heeft.

Bekl. bekende niet te zijn toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunst en ook, dat hij de opgeroepen getuigen heeft gemagnetiseerd, om hen zoo mogelijk van ziekten te genezen.

Enkele malen had hij gebruik gemaakt van de diensten van mej. M. C. van CAMPEN, als somnambule. Die dame werd dan door hem in magnetischen slaap gemaakt en gaf dan aanwijzingen over den aard der ongesteldheid en over de wijze, waarop hij moest magnetiseeren. De behandeling had in den regel plaats op twee kamers aan den Kruisweg nr. 15. Voor die kamers betaalde hij *f* 10 uur per maand, en als tegevoetkoming in dien huurprijs nam hij geld aan van de personen, die hij magnetiseerde, doch hij vroeg daar nooit om. Hij handelde zuiver uit menschevriendheid en ontkende geneeskundigen raad of bijstand te verlenen en ontkende

tevens zoodanigen raad of bijstand te hebben verleend ter uitoefening van een bedrijf.

Het verhoor der getuigen à charge leverde geen nieuwe gezichtspunten op.

Als getuigen à décharge werden gehoord MAARTJE KERKHOF, JOHANNA VAN SEELAND, R. C. SONNEVELD en M. VAN OMMEREN, die verhalen deden van door hen of bloedverwanten ondervonden heilzame gevolgen van de behandeling door den heer S. Beklaagde zei dat de stroom uit zijn lichaam niet altijd even krachtig was.

De heer VAN OMMEREN legde de verklaring af, dat zijn dochterje, vergeefs door doctoren behandeld, door beklagde was genezen. Zijn invloed was zoo sterk, dat zijn dochtertje zelfs te Hilversum vertoevende vooruit voelde, of de magnetiseur zou komen. Getuige was S. zeer dankbaar.

Volgens dr. HUET, deskundige, oefende de beklagde de geneeskunst uit door suggestie en kon hij daarmee beslist nadeel veroorzaken.

Mr. TIDEMAN, de verdediger, stelde de vraag, of het mogelijk was ook kinderen van drie maanden b. v. eengedachte te suggereeren, op welke vraag de deskundige zei maar niet zoo te kunnen antwoorden.

Hierop werd pauze gehouden, waarna de officier aan het woord kwam en zei alleen te zullen nagaan, of het gebeurde strafbaar was, zonder te treden in de vraag, of hier magnetisme of iets anders was toegepast.

Bij den eisch tot bevestiging van het veroordeelend vonnis requireerde de officier 8 maal *f* 100 subs. 8 maal 20 dagen.

Mr. TIDEMAN begreep niet, waarom juist de heer S. vervolgd werd, waar toch personen als heilgymnasten en Haarlemmerolie-fabrikanten, onder het oog der politie vrij uit gaan.

Het geldt hier volgens pleiter een strijd tusschen de officieele en de niet-officieele wetenschap en hij ontkende dat hetgeen beklagde had gedaan was uitoefenen der geneeskunde. Hij zette dit in den breede uiteen, beriep zich daarbij op tal van geschriften en concludeerde ten slotte tot de benoeming van drie andere deskundigen, subs. tot ontslag van rechtsvervolging. De rechtbank heeft echter de heer S. veroordeeld tot 3 geldboeten van *f* 5.—, subs 3 maal één dag hechtenis.

Deze heeft cassatie aangeteekend.

CORRESPONDENTIE.

„Humaniteit" en „Sobrietas". Over Alcola in het volgend No. Het onderzoek van het middel is nog niet afgelopen. De brochure wekt weinig vertrouwen. Gaarne zouden wij nog een pakje tabletten ontvangen.

H. v. K. te R. Bij nalezing van het desbetreffende artikel in het April-n^o, zal het u blijken, dat het niet van ons afkomstig is, maar ontleend aan het Verslag der Gezondheidscommissie van Oud-Beijerland c. a. over 1909. Wij kunnen dus uw vraag niet beantwoorden.

A. v. S. te N. De gezonden Maandbladen zullen u wel de overtuiging geschonken hebben dat *Anti-Epileptique Uten* een kwakzalversmiddel is.

Mr. M. M. S. v. d. L. te C. Wij kennen het haarmiddel *Ad-iaib* niet. De naam is erg vreemd en geeft te denken, maar of 'teen kwakzalversmiddel is weten wij niet. Het rapport van Dr. BASENAU zegt al zeer weinig; alleen dat het middel geen alcohol en conserveermiddelen bevat, dat het goed schuimt en dat het haar niet verkleurt.

Een onderzoek naar de samenstelling kunnen wij niet laten instellen omdat, zooals wij al dikwijls gezegd hebben, wij met de kwakzalverij met *geneesmiddelen* al zooveel te doen hebben, dat wij ons met eventuele kwakzalverij met andere middelen, zooals haarwaschmiddelen en dergelijke, die toch meer tot *verfraaiing* dan tot *genezing* dienen, niet kunnen bezig houden.

Dit is ook de reden, dat wij geen gewag hebben gemaakt van die groote, opzienbarende advertentie getiteld: „Belangrijke ontdekking in een beroemd Engelsch Hydra".

K. B. te A. Zie over *Retan's Zelfbewaring* de Herhaalde Waarschuwingen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Dr. Retan's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van *f* 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de koper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men een angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zichzelf, als afschrikwekkend voorbeeld, misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door" — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wendt u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden."

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit een zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenige gunstige uitwerking te ondervinden, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen „aanbieden of door bluffende aanprijzing schade„lijke tincturen, pillen, poeders enz. voor enorme „sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk „handwerk te fnuiken en in plaats daarvan tot heil „der menschheid een rationeel, door duizende erva„ringen deugdelijk gebleken geneesmiddel op deug„delijke gronden ingang te doen vinden."

Welnu! de mannen, die dit schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers".

Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger, en ieder, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: Over de Val-lende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare „behandeling en radicale genezing door het anti-épilep„tisch middel van Uten." Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van den Prof. L. VAN ITALIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet tegenwoordig worden besteld bij V. BOCCA, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te *Leiden*; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te *Utrecht*; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te *Eefde*; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. *Berichten*: Een voorbeeld voor de groote bladen. — Die goede oude tijd. — Bestrijding der kwakzalverij door de Pers in Amerika. — Uit het verslag over de Volksgezondheid in Pruisen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Alcola. — Roode pillen van Dupuis. — De pillen van De Haas. — De samenstelling van Abdijstroop. — Hulp aan kwakzalvers door „De Echo”.

Uit de Pers: Bedenklijke genotmiddelen en bedenklijke dranken.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Sanguinose. — Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring. — Cozapoeier. — De fistelpot van Klaas Ursem.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Een voorbeeld ter navolging.

Ons ijverig medelid Mr. ALFRED LEVY heeft al zijne Amsterdamsche confrères een exemplaar van onze plaat toegezonden, met verzoek die in de wachtkamer op te hangen.

Wie volgt dit voorbeeld?

Als Nieuwe Leden werden ons opgegeven:

H. C. VISSER te *Amsterdam*, aangebracht door Mej. C. HUGENHOLTZ.

R. S. POTMA te *Workum*, aangebracht door Mevr. Wed. Dr. SLUYTERMAN.

Mejuffrouw M. DE VRIES ROBBÉ te *Gorinchem*, aangebracht door Dr. H. S. ENKLAAR.

MEVROUW TH. HAVER, *Amsterdam*.

ADR. STOOP, *Bloemendaal*.

Wie volgt?

Het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

(Der redactie van „de Nederlander” ter overweging aangeboden.)

Door de vervolging van den Haarlemschen stationschef, die beweert, dat hij de lijdende menschheid helpen kan, is opnieuw de vraag aan de orde gesteld: is het noodig en nuttig, dat de Staat anderen dan bevoegden, de uitoefening der geneeskunst verbiedt?

Voor velen zal ik de gevaren die aan de kwakzalverij verbonden zijn, niet uiteen behoeven te zetten, zij zullen ervan overtuigd zijn, dat de Staat een goed werk doet de zieken in bescherming te nemen tegen bedrog en beunhazerij op dit gebied.

Voor anderen, en hieronder rangschikken wij b.v. de redactie van het dagblad „de Nederlander”, is het toch nuttig nog eens opnieuw te

betoogen, waarom de Staat goed doet den geneesheer het monopolie te geven tot het behandelen van zieken.

Dat hij, die onder de tegenwoordige wetgeving onbevoegd als geneesheer optreedt, strafbaar is, wordt natuurlijk algemeen toegegeven. De wet is er en dient, als alle wetten, te worden gehandhaafd. De vraag is dus alleen: is de wet goed of moet zij worden gewijzigd?

Steeds wanneer men dit punt bespreekt, komen de voorstanders der z.g. Kurier-freiheit (ik kan er geen behoorlijk Hollandsch woord voor vinden) aandragen met de mededeeling, dat toch zoevelen door de geneesheeren ook niet kunnen worden geholpen. Ook „de Nederlander” plaatst weer de opmerking, van een geneesheer vernomen, dat wij van de interne geneeskunde nog zoo bitter weinig weten. Is dat nu echter een reden, gesteld dat de uitspraak volkomen juist ware, ons toe te vertrouwen aan menschen, die er niets van weten? Bovendien is de mededeeling, aldus uitgelegd, volkomen onwaar.

Het is een feit dat er nog verschillende ziekten zijn waarvoor de interne geneeskunde geen raad weet. Maar de behandeling van den zieke begint toch bij het onderzoek, eerst behoort te worden uitgemaakt van welken aard het lijden is. Is het chirurgisch, dan wel intern. Zoo dit gedeelte der behandeling is afgedaan, komt de overweging wat nu aan te wenden, welke maatregelen te nemen zijn. Niet gelijk de kwakzalver geen of onvoldoend onderzoek, en het stelselmatig toepassen van één middel of van één methode, doch keuze al naar mate het onderzoek daaromtrent aanwijzing heeft gegeven.

Het is verwonderlijk genoeg, dat overigens verstandige menschen altijd nog maar door de hocus pocus en de dikke woorden van den kwakzalver worden overmeesterd.

Ik heb het al meer betoogd, er is geen mensch die naar den schoenmaker om brood gaat, geen mensch die het gelooft wanneer plotseling een bakker komt beweren, dat hij een kostbaren diamant kan kloven, beter kan kloven dan de „schoolsche” diamantklover. Er is niemand die een dusdanig mensch een zoo kostbaar kleinood zou toevertrouwen. Maar als een schoenmaker bekend maakt dat hij de menschen genezen kan of een boer weet te verhalen, dat hij een onfeilbare gezondheidshersteller heeft, dan loopen de menschen er heen en vertrouwen den Kwakzalver het kostbaarste kleinood — hunne gezondheid.

Wij ontkennen niet aldus „de Nederlander” van 1 Juni, dat vele „Kwakzalvers” domme dingen doen en de lijders die naar hen hooren eveneens. Zij weten er vaak niets van.... Maar hoeveel weten de medici ervan.

Allicht, zou ik willen zeggen, iets meer dan niets, ik wil hier niet in den breede uitmeten hoeveel,

ik heb hieromtrent hierboven mijne meening uiteengezet en verstandige niet verblinde menschen zullen het toch met mij eens zijn, dat het met de medische wetenschap nog niet zoo treurig gesteld is, als de *Nederlander* schijnt te willen gelooven.

Maar wanneer de redactie neerschrijft dat de Kwakzalver er vaak niets van weet, dan is het onbegrijpelijk, dat daarop niet volgt: dus heeft de overheid er voor te zorgen dat dergelijke individuen de gezondheid van het menschdom niet belagen.”

Maar neen, „de Nederlander” vindt dat de Staat zich daarmee niet mag bemoeien, want „als de patienten in zoo iemand vertrouwen stellen, met welk recht zal de overheid dat verbieden?”

Dit is nu eigenlijk de zaak een weinig omgedraaid; de overheid verbiedt den patient niets, verbiedt alleen den Kwakzalver zijn bedrijf uit te oefenen en dit met hetzelfde recht waarmee de Staat onbevoegden verbiedt onderwijs te geven met hetzelfde recht waarmee de Staat verlangt, dat een machinist zijn examen heeft afgelegd, alvorens hij op een locomotief of stoomboot als zoodanig wordt toegelaten.

Neen, zegt „de Nederlander,” het stoomwezen is een publieke dienst, waarvan ieder gebruik maakt en niet ieder is in staat individueel een onderzoek in te stellen naar de bekwaamheid. Meent nu de redactie werkelijk, dat ieder individueel in staat is een onderzoek in te stellen naar de bekwaamheid van den kwakzalver?

Waarom verbiedt toch de Staat het knoeien met boter, waarom mag dat niet? Zegt daar ook „de Nederlander”: wij moeten van staatsvoogdij niets hebben, waarom mogen de menschen niet naar den boterboer loopen dien zij verkiezen, waarom wordt hier bedrog (terecht) gestreng gestraft?

Hier kan ieder individueel de zaak beoordeelen. Neen — de Staat heeft wel degelijk de verplichting op te treden tegen bedriegers en waanwijzen, die door hunne handelingen een gevaar opleveren niet alleen voor het individu, doch ook voor de volksgezondheid in het algemeen.

Men zie toch eens naar onze oostelijke naburen, waar het ieder vrij staat de geneeskunst uit te oefenen. Wanneer men de statistiek nagaat, dan ziet men dat het over en overgroot deel dezer toegelaten kwakzalvers bestaat uit de intellectueel minderwaardigen (dienstboden, schoenmakers, metselaars, sjouwerlieden). Moet de Staat de burgers overleveren aan het bedrog van zulke lieden?

„De Nederlander” moge beweren dat wij feitelijk maar heel weinig weten of de kwakzalver misleidt, wij weten het wel en ieder die zien wil kan het in Duitschland ervaren.

Nog onlangs was er een proces tegen pastor FELKE, dien wij niet onder de bedriegers, maar onder de waanwijzen willen rekenen. Hij had den dood van een jongen op zijn geweten, doordat hij uit de oogen had gelezen dat het jonge mensch aan een onschuldige ziekte leed. Hij liet den buik flink masseren, maar daar de jongen aan blindedarmontsteking leed, veroorzaakte deze bewerking den dood.

Voor het gerecht hield FELKE staande, dat hij inderdaad instaat was door het bekijken der oogen, den aard der ziekte vast te stellen. In het ziekenhuis stelde men daarop 18 zieken tot zijne beschikking, tweemaal raadde hij goed zestienmaal mis. Mag men de burgers op een dergelijke wijze met hunne gezondheid laten dobbelen?

Houders van huizen waar gelegenheid wordt gegeven hazard te spelen worden onder toezichting van alle weldenkenden vervolgd. Zij brengen verderf en ongeluk.

Maar wanneer de bedrieger of eigenwijze gelegenheid geeft met de gezondheid als inzet een kansspelletje te wagen, dan komt „de Nederlander” op de bres voor deze gevaarlijke individuen.

Een raadsel is het, hoe de redactie van de „de Nederlander” den naam van dengene die haar het heiligst is, heeft kunnen uitspreken in een adem met dien van bedriegers en dwazen.

En wanneer dan „de Nederlander” schrijft: Er zijn menschen die in kennis niet ten achter staan bij hoogleraren van een halve eeuw geleden, die toen niet voor kwakzalver zijn uitgemaakt, dan staan wij eenvoudig verbaasd over een dergelijke uitspraak.

Ik geloof dat we dit maar als een slip of the pens van „de Nederlander” moeten beschouwen, eerlijke menschen zullen voor een dergelijk argument slechts de schouders ophalen en ik twijfel dan ook niet of de redactie van „de Nederlander” heeft reeds berouw van deze uitlating.

Voor onze zieken hebben wij noodig de wetenschap op de hoogte van onzen tijd (meer kunnen wij helaas niet geven), met alle hulpmiddelen die ons thans reeds ten dienste staan. En die zich wil vergenoegen met een wetenschap en hulpmiddelen van vorige eeuwen, die komt stellig te kort.

Voor onze zieken is het beste niet goed genoeg.

E. J. A.

BERICHTEN.

Een voorbeeld voor de groote bladen. Voor de *roode pillen van Dupuis*, in dit nummer besproken, ontving de uitgever van „Humaniteit” de heer A. S. BRIEDÉ te Rotterdam, een aanbod tot plaatsing van een advertentie bij abonnement van 10.000 regels. De heer B. won inlichtingen bij ons in naar den aard der pillen en schreef ons, na ontvangst van het antwoord:

„Het aanbod zou voor ons blad minstens f 400.— in één jaar worden, dus een niet te versmaden douceurtje. Natuurlijk kan en mag ik er niet aan denken, om naar het zoet gefluit van den vogelaar te luisteren”.

Bravo! Wat een beschamend voorbeeld voor de groote — en ook kleine — bladen! Den heer BRIEDÉ onze oprechte hulde.

Die goede oude tijd! In het *Pharm. Weekbl.* van 16 Juli 1910 wijdt Prof. v. D. WIELEN een beschouwing aan de geschiedenis der stad Haarlem, in hoofdzaak wat betreft de Pharmacie. Onder anderen bespreekt hij de verrichtingen van het Haarlemsche Collegium medico-pharmaceuticum en hetgeen daardoor tot stand is gebracht. Het artikel eindigt aldus:

„Dit alles valt weg, bij de macht, welke eenmaal het genoemde Collegium moet bezeten hebben. Immers in 1802 kwam bij dit college een klacht in van de Amsterdamsche Commissie van Geneeskundig Toezicht, waarin er op werd gewezen, dat in de *Haarlemsche Courant* van 23 Sept. een advertentie voorkwam van J. TEESIER, die zijn gewone Magnesia Anglica adverteerde met bijvoeging der geneeskrachten door hem daaraan toegeschreven. Hij had hierdoor, evenals de *Courantier*, in strijd met een Besluit van het Uitvoerend Bewind dd.

7 Nov. 1800 gehandeld. Lakoniek antwoordt het Haarlemsche Collegium:

„In antwoord op U Edls. missive van den 2 October l.l. hebben wij de eer te berichten, dat wij de noodige voorziening hebben genomen, ten einde den *Courantier* te beletten in het vervolg eenige advertentie te plaatsen, welke tot bevordering van Kwakzalverij zou kunnen strekken.”

Ik wou de gezichten der Amsterdamsche en Haarlemsche heeren wel eens zien, wanneer ze thans onze groote bladen inzagen. In dit opzicht mogen we zeker wel spreken van dien goeden ouden tijd.”

Bestrijding van kwakzalverij door de Pers. Dr. PINKHOF schrijft in het *Tijdschrift v. Geneeskunde*: Velen achten de bestrijding der Kwakzalverij nutteloos, en ook onder de bestrijders zullen er weinige zijn, die niet wel eens hebben gedacht, dat al hun moeite te vergeefs was. Voor al die chronisch of periodiek moedelozen is het volgende bericht uit Amerika een ware verkwikking (*Deutsche med. Wochenschr.*) De meeste couranten te *New-York* hebben de kwakzalversadvertenties uit hun kolommen gebannen, en één blad heeft verklaard, dat het de 30.000 dollars, die het jaarlijks er mede verdiende, laat varen, omdat het bemerkte, dat het nog meer verspeelde door den tegenzin der fatsoenlijke adverteerders en lezers. In de laatste jaren is de verkoop van geheimmiddelen met de helft verminderd, dank zij de hardnekkige voorlichting van het publiek.

Het verslag over de volksgezondheid in Pruisen over het jaar 1908 is kortgeleden verschenen.

Uit het 14de hoofdstuk van 't werk „kwakzalverij” zij 't volgende aangehaald:

Het aantal van hen die — ongediplomeerd — de geneeskunde uitoefenen, bedroeg in het afgelopen jaar 7549 en is sinds 't jaar 1902, waarin de verordening werd uitgevaardigd dat deze lieden verplicht zijn zich op te geven bij den districts-geneesheer, gestadig, en wel in het geheel met 676 toegenomen.

Het getal der niet-gediplomeerde geneeskunstbeoefenaren staat tot het getal der artsen en tandmeesters in Pruisen als 36.29 : 100. Hierop volgt de vermelding van een gansche reeks veroordeelingen van kwakzalvers, waarop we hier wegens plaatsgebrek, niet nader kunnen ingaan.

Merkwaardigheidshalve vermelden we tenslotte nog het z.g. „sennen” (verbasterd uit „saigner”), dat in 't district Liegnitz een speciale vorm van kwakzalverij is. Het bestaat hieruit, dat men kinderen onder 't jaar en ook volwassenen, met een niet gesteriliseerd lancet, aan armen en beenen lichte snijwonden toebrengt, onder 't uitspreken van bepaalde tooverspreuken. De menschen die op deze wijze — door een kwakzalver wel te verstaan — zijn behandeld, zouden een jaar lang gevrijwaard zijn tegen ziekten. De juffrouw die zich met deze kwakzalverspraktijk bezig houdt, moet 't erg druk hebben. Tegen dit „sennen” is een waarschuwing gepubliceerd.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Alcola.

Alweer een nieuw middel tegen *drankzucht*, door een Duitsche brochure aanbevolen, doch dat van Amerikaanschen oorsprong schijnt te zijn. Het middel dat men den drankzuchtige met en *zonder* zijn weten kan toedienen, dat nimmer faalt en alle andere thans bestaande middelen verre overtreft, heet *Alcola*.

„Jarenlange waarnemingen, zoo heet het in de brochure, „hebben ons overtuigd, dat dronkenschap met goed gevolg en volkomen slechts kan worden genezen door een eenvoudige en practische behandeling, waarvan de prijs valt onder het bereik zelfs van hen, die zich in bescheiden omstandigheden bevinden; door een behandeling, welke de patient tehuis ondergaat, of die hem in 't geheim door een familielid kan worden bijgebracht, waardoor alles wat opzien baart en elk tijdverlies, bij slechts geringe uitgaven vermeden worden en tegelijkertijd het voordeel boven andere methoden aan den dag komt. De ons gestelde opgave scheen een zware te zijn, maar er werden ons goede gelegenheden ter waarneming aangeboden en het geloof aan onze bekwaamheid bracht het gewenschte gevolg.”

„Wij begonnen onzen arbeid met het vaste voornemen de meest volkomen methode uit te vinden, en wij hebben geen moeite gespaard en niets onbeproefd gelaten om ons doel te berei-

ken. Onze onderzoekingen namen veel tijd in beslag en hebben veel geld gekost. Alle methoden van behandeling der drankzucht werden zorgvuldig aan een onderzoek onderworpen, het goede daarvan behouden, en wat ons niet paste verworpen of verbeterd. *Nieuw ontdekte drogerijen werden zorgvuldig beproefd en zelfs in vreemde landen zochten wij naar de door ons gewenschte stoffen* *). Vele proeven werden genomen, doch het resultaat beloofde al onze inspanning, want het gelukte ons een middel in practischen en handigen vorm te bereiden, dat zich ver boven onze groote verwachtingen als rijk aan gevolgen heeft bewezen.”

Wij meenen met deze aanhaling te kunnen volstaan om onze lezers een denkbeeld te geven van de wijze waarop het verschijnen van *Alcola* wordt aangekondigd; in den loop van deze beschouwing zullen wij nog wel de gelegenheid hebben om na te gaan of dat mooie geschrijf volkomen aan de waarheid beantwoordt.

Wij willen eerst het middel iets nader in oogen-schouw nemen. Het bestaat uit 3 soorten, verschillend gekleurde tabletten, gemerkt 1, 2 en 3; tabletten 1 en 2 moeten afwisselend 3maal daags na iederen maaltijd gegeven worden, n°. 3 zoodra de patient zich dronken vertoont. Voor het aanwenden van het middel *zonder* voorkennis van den lijder wordt dezelfde hoeveelheid tabletten gegeven, fijngemaakt, opgelost in warm water en alsdan bij de spijsen of dranken gevoegd.

De tablettes werden onderzocht door den heer M. J. VAN PIENBROEK te Middelburg, die ons onderstaand rapport zond:

„Hierbij zend ik u de resultaten van het onderzoek der *Alcolapastilles*:

No. 1. Suiker (glucose) strychnine, weinig calcium, zwavelzuur en spoor zoutzuur; waarschijnlijk dus als *zoutzure strychnine* en *calciumsulfaat*.

No. 2. Suiker (glucose) strychnine, meer calcium, meer zwavelzuur en spoor zoutzuur; dus hetzelfde maar in andere doseering, waarschijnlijk minder *zoutzure strychnine* en meer *calciumsulfaat*.

No. 3. Suiker (glucose) veel calcium en veel zwavelzuur. Hierin was geen alcaloid aan te toonen, ook geen zoutzuur. Alle drie bevatten sporen ijzer en een kleurstof.”

Het laatste gedeelte van het rapport, als zijnde voor den niet-scheikundigen lezer minder begrijpelijk, laten wij hier achterwege; voor dezelfde moge hier eenige toelichting volgen.

Strychnine behoort tot de *zwaarste vergiften* (in den vorm van een zout, b.v. als *zoutzure strychnine* werkt het, wegens zijn oplosbaarheid, nog veel sterker), en *calciumsulfaat* is de wetenschappelijke naam voor *gips*.

Tabletten 1 en 2 bestaan dus in hoofdzaak, behalve uit suiker, uit een *strychninezout* en *gips*, tablet No. 3 bevat *alleen* *gips* als hoofdbestanddeel.

Ziethier dan de „*nieuw ontdekte drogerijen, zelfs uit verre landen gezocht*.” Suiker, zeker een nieuwe ontdekking en oude bekende stoffen als strychnine en *gips*, die nu juist niet tot de drogerijen behooren.

In 't kort, weer de gewone praatjes, de gewone leugens, om het publiek aan iets bijzonders te doen gelooven, om het publiek in den waan te brengen, dat het iets buitengewoons wordt geboden.

En de waarde van het nieuwe middel? Het zal met de *glansrijke gevolgen* wel evenzoo gesteld zijn als met de belangrijkheid der ontdekking-praatjes. 't Is niet te verwachten dat strychnine en *gips* één dronkaard van zijn kwaal zullen genezen, evenmin als de andere middelen tegen drankzucht, voortdurend met zooveel ophef aangeprezen. Alleen *niet-drinken* is het eenige geneesmiddel.

Wij waarschuwen dus met ernst tegen den aankoop en het gebruik van *Alcola*, temeer daar een enigszins voortgezet gebruik van een *strychninezout* ongetwijfeld *hoogst schadelijk* voor de gezondheid kan zijn, niettegenstaande er — schandelijk

*) Wij cursiveeren. Red.

genoeg! — in de brochure staat: „Alcola is volkomen onschadelijk.”

Nog een opmerking: hoe 't mogelijk is de zoo bittere tabletten onder spijzen of dranken te mengen en in te geven, zonder dat de patiënt het merkt, is ons een raadsel. Vermoedelijk den vervaardigers van *Alcola* ook... maar wat kan 't hun schelen? Als er maar verkocht wordt!

Roode pillen.

Ons oordeel werd gevraagd over de veel geadverteerde *Pillen* van den apotheker L. DUPUIS te Jumet. Toen wij een doosje ter onderzoek aankochten en openden bleken wij met een oude kennis te doen te hebben, waartegen wij reeds in het Maandblad van Juli 1902 hadden gewaarschuwd. Ofschoon wel is waar de aanbeveling van de bedoelde pillen somwijlen in enkele andere bewoordingen vervat is, dan 8 jaar geleden, meenen wij toch te kunnen volstaan met de toen geplaatste waarschuwing hier grootendeels over te nemen, temeer daar door een opnieuw door ons ingesteld onderzoek gebleken is, dat in de samenstelling geen merkbare verandering is gebracht.

„Door stropbiljetten, in 't Fransch en in 't Nederlandsch, vestigt een Fransch apotheker de aandacht op zijne *Roode pillen*, als buikzuiverend, slijmwerend, galwerend en bloedzuiverend middel.

Dit zijn nu je pillen bij uitnemendheid!

Hoort wat de fabrikant er verder van zegt:

„Onzuiver bloed is de oorzaak van alle ziekten.

„Tot hiertoe hebben wij altijd onze toevlucht genomen tot de purgeermiddelen die op de maag en op de darmen werken; maar aan geen enkel middel is het gelukt den kiem te dooden der verschillende ziekten, die zich in het bloed bevinden.

„Samengesteld uit *Uittreksels van kruiden* kunnen de *Roode pillen* L. DUPUIS nooit kwaad doen. Zij vermengen zich met de nuttige bestanddeelen van het voedsel en met deze gaan zij in het bloed over. Daarom is het, dat zij in de verstaafgelegen hoekjes van het lichaam de kleinste besmettende onzuiverheden gaan opzoeken en uitslepen.

„Al die *Gallen* en al die *Slijmen* die uwe maag overlasten, u onuitstaanbare schele hoofdpijn geven, al uwe krachtadigheid ontnemen, u het bloed vervuilen en den goeden gang der voeding belemmeren, worden in de ingewanden gedreven en verder met den stoelgang uit het lichaam geworpen.

„Daarom zullen de *Roode pillen* L. DUPUIS altijd diegenen verkwikken die aangetast zijn van:

„Verstoptheid, moeilijke spijsvertering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstraming, bloedbederf, huidziekte, puisten, bloedzweren, kwade lichaamssappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, geraaktheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten.”

Maar wij zijn er nog niet; voor de dames worden nog tal van ziekten opgenoemd, die bij gebruik van de *Roode pillen* als sneeuw voor de zon verdwijnen.

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen? Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen, die op de maag en darmen werken worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. WIJNNE, thans te Rotterdam de pillen onderzocht en wel met het volgende resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mgr. woog en bestond uit *suiker*, *talk* en een roode aniline-kleurstof. Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelhars*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook DUPUIS, dat zij, samengesteld uit uittreksels van kruiden, nooit kwaad doen.”

Wij raden ieder aan er de proef niet van te nemen en — mocht hij lijden aan een der talrijke ziekten, die hierboven zijn opgegeven, geen hulp te zoeken bij den Franschen apotheker en zijn Nederlandschen collega-helper, HENRI SANDERS te Amsterdam.

De pillen van de Haas.

Van verschillende zijde werden wij in het bezit gesteld van de pillen door „Professor” DE HAAS te Voorschoten gegeven aan een zijner patiënten, tegen een ook door DE HAAS vermoede ruggemergsaandoening.

Wat een zoodje! Allemaal slechtgevormde, langwerpige, soms bijna vierkante pillen in een doosje waarop met potlood geschreven stond 3 + 5 daags. De heer M. J. VAN PIENBROEK te Middelburg had de goedheid deze pillen voor ons te onderzoeken en vond daarin als hoofdbestanddeelen *Calcium-carbonaat* (krijt) en *Magnesium-carbonaat* (de bekende witte magnesia). Sporen van andere stoffen zijn te beschouwen als verontreiniging van de hoofdbestanddeelen.

Inderdaad, nu begrijpen wij dat deze pillen (die naar wij meenen al geheel zonder gunstigen invloed zullen zijn bij ruggemergsaandoening) er zoo leelijk uitzien.

Aan een vakman kost het al groote moeite uit die bestanddeelen dragelijke pillen te maken, hoeveel te meer dus aan iemand van het slag van DE HAAS.

Trouwens, die mijnheer zal zich over de aflevering niet erg druk maken, de menschen, die zoo onverstandig doen om raad en hulp bij hem te zoeken, slikken toch.

Een apotheker moest het eens wagen, zulke brokken en stukken af te leveren! Zijn cliënte zou hem spoedig zijn preparaat terug zenden... maar bij den wonderman DE HAAS?

De samenstelling van Abdijstroop.

Naar aanleiding van een beschouwing in ons vorig no. over de samenstelling van dit middel en ook wegens ons, van belangstellende zijde, daarnaar gevraagde inlichtingen, hebben wij deze stroop aan een hernieuwd onderzoek onderworpen.

De geelbruine, strooperige, van boven heldere vloeistof, die een zwartachtig vuil bezinksel vertoonde, had een zwakke reuk naar kaneel.

Het hoofdbestanddeel bleek te bestaan uit glucose-oplossing (*aardappelstroop*), terwijl de aanwezigheid van *vrij salicylzuur*, duidelijk was aan te toonen. Naar anders z.g. werkzame bestanddeelen werd te vergeefs gezocht.

Wij hebben getracht het aanwezige salicylzuur door uitschudding met watervrijen aether zoo goed mogelijk af te zonderen. Voor den deskundigen lezer is het begrijpelijk dat dit in die dikke strooperige vloeistof moeielijkheden opleverde, zoodat zeker niet al het zuur verwijderd is. Uit een herhaald uitschudden van 50 gram stroop kregen wij 75 milligr. salicylzuur, dat is op 100 gram 150 milligr. of 345 mgr. op het kleinste fleschje van 230 gram, dat voor f 1.— wordt verkocht. Groot is die hoeveelheid niet, maar het blijft de ernstige vraag of een eenigszins langdurig gebruik van de Abdijstroop, vooral door jonge kinderen, waarvoor het zoo bijzonder wordt aanbevolen, zonder gevaar voor de gezondheid zal kunnen geschieden.

Het slot van een verklaring voorkomende in het boekje van Akker (Pardon, wij meenen in het boekje van het klooster Sancta Paulo te Rotterdam) n.l. dat Abdijstroop „volstrekt onschadelijk” is, zouden wij niet gaarne onderschrijven, maar nog veel minder het begin van die volzin: „De Abdijstroop geneest „onvoorwaardelijk, zelfs in de meest hopeloos gevallen.”

't Is schandelijk, zoo iets te beweren van het mengsel van aardappelstroop en salicylzuur. Wij blijven voortgaan aan die bewering niet het minste geloof te slaan, al wordt zij ook door honderden attesten, met en zonder portret, zoogenaamd bevestigd.

De hulp aan kwakzalvers door het Dagblad „De Echo” verleend.

In ons vorig no. wezen wij op een aanbeveling van *De Echo* van de z.g. *Palm pillen*, een

aanbeveling geplaatst in het *redactioneele* gedeelte. Gemeld Dagblad ontziet zich niet op dezelfde wijze voort te gaan.

In het no. van 8 Juli 1910 lezen wij onder de rubliek „*Gemengde berichten*” tusschen een berichtje getiteld: „Een aangeteekende brief gestolen” en een ander getiteld: „Schilderswedstrijd” het volgende, dus blijkbaar geheel afkomstig van de *Redactie*:

„De Palm-Pillen.

Wij herhalen, dat er geen geneesmiddel ter wereld is, dat de Palm-Pillen in genezende kracht nabijkomt. Bereid uit de zeldzaamste kruiden, planten en gewassen, die in de natuur gevonden worden en waarbij gevoegd zijn al de geneeskrachtige sappen en extracten van den palmboom vormen de Palm-Pillen een ideaal, onovertroffen geneesmiddel voor hen, die lijden aan malaria (binnenkoorts), met verschijnselen als bleeke, slechte gelaatskleur, huiduitslag, huiltveringen, vermoeidheid, lusteloosheid, prikkelbaarheid, voortdurende hoofdpijn en zenuwzwakte. De Palm-Pillen kosten per doos slechts 60 cents en zijn verkrijgbaar bij de meeste drogisten en handelaren in geneesmiddelen.”

De Redactie van *De Echo* mogen wij dus aansprakelijk stellen voor de onjuistheden in dit bericht vervat. Door haar verklaring „dat er geen geneesmiddel ter wereld is, dat de Palm pillen in genezende kracht nabijkomt, en haar verhaal van de „geneeskrachtige sappen en extracten” zal zij er toe meewerken, dat pillen, die een beetje *kinine* en *ijzer* bevatten, als een wondermiddel worden beschouwd en gekocht.

UIT DE PERS.

Bedenklijke geneesmiddelen en denklijke dranken.

Aan de *Nieuwe Rott. Crt.* ontleenen wij het onderstaand belangrijk artikel, waaraan wij eerst thans plaats konden verleen:

(Particuliere correspondentie.)

New-York, 3 Mei.

„Door de zorgen van dr. WILEY, chef der afdeling voor scheikundig onderzoek van het landbouwdepartement te Washington, is wederom een belangrijke dienst aan de Amerikaansche menscheid bewezen. Hij heeft n.l. een uitgebreid en grondig onderzoek doen instellen naar het gehalte van onderscheidene hier te lande maar al te veelvuldig gebezigde, fel werkende, zoogenaamde geneesmiddelen, alsmede van hier meer dan ergens elders volop verorberde alcoholvrije dranken.

Sedert de strijd zoowel tegen bieren en wijnen als tegen sterke dranken met echt Amerikaansche overdrijving tot een ware matigheidsfurie is overgeslagen, heeft het verbruik van bedoelde geneesmiddelen en dranken onrustbarende verhoudingen aangenomen. Weliswaar staan de hier verkrijgbare alcoholhoudende dranken aan veel vervalsching bloot, maar de tegenstanders van geheelonthouding betoogen niet ten onrechte, dat de daarvoor in de plaats getreden genotmiddelen maar al te vaak veel nadeeliger gevolgen voor het lichaamsgestel teweegbrengen dan van de tegenwoordig aan grondig onderzoek onderworpen bieren en wijnen valt te vreezen. Trouwens met name de meerderheid der bierbrouwers, welke zich in hun bedrijf steeds meer bedreigd zien, legt zich tegenwoordig toe op het verschaffen van voortbrengselen uit mout en hop vervaardigd, zonder behulp van de scheikundige toevoegsels, welker aanwending hier tevoren bijna regel was geworden.

Bovengemelde onderzoeken hebben een storm van verontwaardiging verwekt onder de betrokken fabrikanten en handelaren. Niet alleen zij, die rechtstreeks bij den afzet der gewraakte middelen betrokken zijn, maar ook een groote schare andere belanghebbenden vallen dr. WILEY aan. De smaak voor zoet, welke bij het meeren-deel der Amerikanen de overhand heeft, gepaard aan de zucht naar prikkeling, heeft hier te lande geleid tot het uitvinden van allerlei dranken, wier samenstelling geheim gehouden wordt. Deze is niettemin in zooverre aan het licht gekomen,

dat van regeeringswege niet slechts bromium-verbindingen en allerlei kleur- en reukstoffen daarin zijn aangetoond geworden, maar bovendien coffeine en ook wel niet minder schadelijke bestanddelen van kolanoet, coca e.d. In de V. St. staan de felste ijveraars voor geheelonthouding niet zelden in loontrekkenden dienst hunner genootschappen. Nu hebben de geheelonthouders voor een groot deel de onschuldige geheeten dranken aanbevolen en — „business is business in America” — daarvoor dragen de bereiders dezer laatste in ruime mate bij tot het onderhouden der drank- en bierhuizenverdelgers. O.a. getuigde de befaamde Carrie Nation hiervan, vóór zij haar — vrijwel mislukten — kruistocht naar Engeland in 1909 ging ondernemen. Zij die voorheen niet wist, hoe zij in haar levensonderhoud moest voorzien, geniet sedert een half dozijn jaren een onbekrompenheid van levenswijze, die volgens sommigen der haar ondervragende pers-verslaggevers zelfs weelde mag worden genoemd.

Volgens dr. WILEY's onderzoekingen belooft het aantal personen hier te lande, welke zich het gebruik der gewraakte dranken en geneesmiddelen tot gewoonte hebben gemaakt, tusschen de 1,000,000 en 4,000,000. En nu is het slechts een korte schrede van sommige dier koeldranken, broomhoudende zenuwstillers, enz. tot de met opium, cocaine, morphine of caffeine vermengde geneesmiddelen.

Van de beide door den heer KEBLER in opdracht der regering geschreven vlugschriften, behandelt het eerste vooral de middelen tegen hoofdpijn, veelal van zeer bedenkelijk gehalte. Het laatste (Bulletin n°. 393 van het departement van landbouw) beschrijft de bestanddelen van allerlei zoogenaamd onschuldige dranken, die hier vooral 's zomers in een overmaat als nergens elders worden verorberd, alsook van vele verderfelijke geneesmiddelen.

Niet onopgemerkt mag blijven, hoe bier- en drankhuizen ten minste nog aan nacht- en Zondagsluiting zijn onderworpen. De in bulletin 393 beschreven stoffen zijn echter in de wereldsteden voortdurend nacht en dag verkrijgbaar. KEBLER vermeldt, hoe vooral ingespannen werkers, kantoor-, fabrieks- en winkelpersoneel en speciaal de snelschrijfters, na eerst aan de gewraakte dranken te zijn verslaafd geraakt, steeds meer en sterker prikkels verlangende, zich voor een groot deel weldra tot levensgevaarlijke heulsappen wendt.

Zelfs als gevaarloos en deugdelijk aangekondigde siropen voor het zoethouden van zuigelingen, middelen tegen verkoudheid, tegen hooikoorts, asthma, longtering, enz., hebben dr. WILEY's burelen met een nadrukkelijke waarschuwing aan de gebruikers verlaten. Vooral met de geneesmiddelen tegen de „witte pest” wordt er afschuwelijk bedrog gepleegd. Verdoovende stoffen onderdrukken den hoest van lijders tijdelijk, zoodat zij wanen, genezing te ondervinden, doch intusschen de kwade stoffen, die anders zouden worden uitgehoest, in het lichaam houden en zoodra de ontgoocheling volgt, betreuren deze bedrogenen het, geld en tijd, die aan deugdelijker geneeswijze had kunnen worden besteed, verspild te hebben.

Voor een groot deel ligt de schuld bij het publiek zelf. Fabrikanten, die, dank zij de U. S. Pure Food & Drugs Act, nieuwe fabrikaten zonder gevaarlijke bijmengsels vervaardigen, ontvangen nog steeds van tal van afnemers aanvragen om weder „de oude soorten” te mogen ontvangen.

In de laatste veertig jaren is in Amerika het verbruik van opium per hoofd verdubbeld. Hierbij worde niet gedacht aan opium tot schuiven gebezigd, want deze kan alleen door smokkelhandel worden verkregen. Naar aanleiding van dr. WILEY's onthullingen, wordt er wederom de aandacht op gevestigd, hoe opium en dergelijke stoffen hier te lande blijkbaar ruimschoots en zonder veel moeite verkrijgbaar worden gesteld.

Bovendien heeft men hier te rekenen met den verkoop van cocaine, welke tot 150.000 Eng. onsen per jaar is gestegen. Teven blijkt het verbruik van antipyrine, acetanilide, phenacetine, chloralhydraat, codeine, dionine, heroïne en der-

gelijke in Amerika per hoofd meer te bedragen dan ergens elders.

Kebler's vlugschrift wijst er op, hoe de z.g. geneesmiddelen tegen het misbruik van heulsappen en tegen drankzucht in den regel evenzeer aan verdacht gehalte lijden. Zij bevatten doorgaans een zeker percentage van de stof, wier misbruik moet worden bestreden. Veelal treden op den duur de nadeelige gevolgen aan den dag van zooveel soortgelijke middelen, welke vaak door zorgzame huismoeders in spijzen of dranken worden toegediend

Door Dr. WILEY worden de volgende raadgevingen verstrekt tot herstel of ten minste tot leniging der hier te lande maar al te veel ingeslopen euvels: onderrichting op ruime schaal van het publiek; invoering van doeltreffende wetten tot verdere beperking van alle verkoop van de besproken heulsappen; machtsuitbreiding der staatsgezondheidsraden, teneinde apothekers en artsen, welke op onvergevelijke wijze het verkrijgbaar stellen of aanbevelen der gewraakte samenstellingen in de hand werken, hunne vergunningen te ontnemen; landswetten tot het gestreng verbieden van het vervoer der gevaarlijke stoffen langs verborgen weg in denzelfden geest als met sterke dranken geschiedt.

Door de American Pharmaceutical Association wordt thans vergaderd te Richmond (Virginië) in verband met de herziening der pharmacopee. Zij schijnt zich bereid te toonen de landsregering in haar streven te steunen. Van andere zijden — en vooral van den kant dergenen, welke bij vervaardiging van de aan het licht gebrachte praeparaten (middellijk of rechtstreeks) betrokken zijn — gaat zulk een hevig verzet uit, dat het nog heel wat strijd zal kosten alvorens dr. WILEY's doel zal kunnen bereikt worden”.

CORRESPONDENTIE.

W. F. L. te 's-G. *Haeméa-chocolade is geen kwakzalversmiddel.* Het bezit inderdaad *Haematogeen* en deze wordt bereid door den heer V. VAN ITALLIE te Amsterdam, een apotheker die op het gebied van de vervaardiging van dit praeparaat een goeden naam heeft verworven. Een oordeel uit te spreken over de geneeskrachtige waarde van de chocolade ligt niet op onzen weg.

J. D. te 's-G. Uit een algemeen oogpunt beschouwd — niet uit dat van een Propagandaclub voor drankbestrijding — is de hoeveelheid alcohol in de meeste dier praeparaten niet zóó groot, dat deze als *gevaarlijk* voor de gebruikers is te beschouwen, vooral bij matig gebruik. Het geven van *Sanguinose* aan kinderen zouden wij echter, wegens het alcoholgehalte, ontraden. De redactie van het Maandblad is niet gevestigd te 's-Gravenhage maar te Amsterdam, *Amstel 102*; uw briefkaart was derhalve onvolgende gefrankeerd.

A. V. te L. Hartelijk dank voor uwe medewerking.

H. M. B. te A. Het scheerpoeder van Dr. (!) May te Amsterdam bevat, evenals de meeste dier poeders, een zwavelverbinding, *zwavelbarium* naar wij meenen, een stof, die in staat is de haren los te maken. Voorzichtigheid bij het gebruik is ook hier aan te bevelen; vooral zorge men, dat niets in de oogen komt.

W. H. te U. Wij danken U voor de toezending van het blaadje van HAVERHOEK. 't Is echter geen curiosum maar wordt reeds verscheidene jaren verspreid. Reeds herhaalde malen hebben wij aanleiding gevonden om tegen het optreden van HAVERHOEK ernstig te waarschuwen; ook vanwege de justitie is hij, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, meermalen veroordeeld.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM & Co. te 's-Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt”. Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de *Sanguinose* bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk.”

Volgens de bewering van de fabrikanten is *Sanguinose* „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de *Sanguinose* aldus in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.”

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te Amsterdam, gebleken, dat er van dat

groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neemt: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trekt die met wijn, water en spiritus, filtreert het mengsel na eenige dagen... en *klaar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een *geregeld* gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig *f 1.50* voor de 300 gram of *f 3.75* voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkoper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn... en zeker hebt ge *f 2.75* verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen *niet* bij herstel van *engelsche ziekte*; voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring.

Deze firma bezit, zooals zij nog voortdurend adverteert, het onfeilbare middel tegen het misbruik maken van sterke drank. De prijs wordt in de advertentie niet vermeld, doch schrijft men aan de firma, dan ontvangt men het bericht, dat het vijf en twintig gulden kost. Tevens krijgt men opnieuw de verzekering, dat het middel onfeilbaar is en eenige gedrukte attesten, die dit moeten bevestigen.

De firma houdt haar waar op prijs. Niettegenstaande de zware concurrentie van de laatste jaren, laat zij zich nog *f 25* betalen; waarvoor?

Het middel is een plantenpoeder, dat men met melk of citroenlimonade moet drinken, en op zich zelf niets zal baten, maar het eerste voorschrift dat daarbij gegeven wordt luidt: *gedurende 56 weken geen drank gebruiken*. Wanneer dit gedurende die 13 maanden *zonder een enkele afwijking wordt volgehouden*, en de patiënt, telkens wanneer de trek naar sterke drank boven komt, wat melk of limonade met een weinig van het poeder gebruikt, dan heet het, dat voor goed een afschrik van drank wordt verkregen.

Niemand het thans behoeven te verwonderen dat nu en dan wel eens „genezingen” zijn verkregen; wie inderdaad de kuur goed doormaakt, zich aan het voorschrift houdt en meer dan een jaar lang geen druppel drank gebruikt, die is gelukkig op weg tot beterschap. Doch een ieder kan ook inzien dat hetzelfde succes zonder het dure poeder van *f 25* had kunnen worden verkregen.

COZA-POEDER of het middel van het Institut

du Zeva is een echt kwakzalversmiddel. D. w. z. dat het niet helpt voor de ziekte, waartegen het wordt aanbevolen en dat de verkooper dit zeer goed weet. De samenstelling van Cozapoeder is: dubbelkoolzure soda (het gewone zuiveringszout) en fijngezeven gentiaan- en kalmuswortel. Alle drie deze bestanddelen hebben noch afzonderlijk, noch te zamen, eenig nuttig effect tegen drankzucht. Gevaar dat de maag veel geprikkeld wordt, bestaat echter wel.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwollen fistels en daaronder zoowel die gemakkelijk, als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamd fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSÉ (zie No. I. jaarg II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en zevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim *f 4*, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men een oordeel over de uitwerking kan vellen, zoodat ruim *f 24* het minste is, wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen in den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolen behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (No. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmenschen had veroorzaakt, terwijl onze nummers van April 1895 en van Maart 1901 weer nieuwe gevallen vermeldden van de schadelijke werking van den fistelpot. En van hoe vele gevallen dragen wij geen kennis?

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. Algemeene Vergadering. Agenda.

Berichten: Groene Kruis Jubileum-Congres. — Lichtbeelden betreffende kwakzalverij. — Dertien processen-verbaal. — Een filiaal van Eilers? — Een Spaansch kwakzalver. — H. H. Crippen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Veno's bliksem-snel hoestgeneesmiddel. — Starn's hoofdpijnmiddel. — Crippen en The Aural Remedies Cy. — Kwakzalverij in Limburg. — Een brief van Winter Co. aan het verkeerde adres.

Uit de Pers: Habis Perkara en de Wonderdokter.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ondergeteekende is gedurende de maand September afwezig. Brieven de vereeniging betreffende gelieve men den redacteur te zenden.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Algemeene Vergadering.

Dit jaar heeft onze Algemeene Vergadering plaats te UTRECHT, omdat aldaar de Groene-Kruis-tentoonstelling wordt gehouden. Onzen leden die de vergadering bezoeken is door den Voorzitter van het jubilee-comité, ons bestuurslid DS. F. C. FLEISCHER, op de tentoonstelling vrije toegang toegezegd. Men verzuime niet de onderafdeeling kwakzalverij te bezichtigen; ook op hygiënisch gebied is zeer veel merkwaardigs te zien.

Wij hopen, dat deze attractie voor onze leden zoo groot zal zijn, dat wij een flink aantal ter vergadering zullen zien verschijnen.

AGENDA

van de Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, op ZATERDAG 17 SEPTEMBER, des namiddags 2 uur precies, in een der zalen van TIVOLI te UTRECHT.

1. Mededeelingen van het Bestuur door den Voorzitter.
2. Notulen van de vorige Algemeene Vergadering (zie Maandblad November 1909).
3. Behandeling der rekening en verantwoording 1909 (zie maandblad Mei 1910).
4. Behandeling Jaarverslag 1909 (zie Maandblad Mei 1910).

5. Verslag van het internationaal comité.

6. Verkiezingen voor het Bestuur: Aanbeveling volgens art. 2 Huish. Regl.:

Vacature-FLEISCHER:

1. DS. F. C. FLEISCHER te Winterswijk,
2. A. S. BRIEDÉE te Rotterdam;

Vacature-LIND:

1. Mr A. LIND te Amsterdam,
2. Mr. J. W. DEL CAMPO, gen. CAMP, den Haag.

Vacature-VAN ELK:

1. J. M. VAN ELK te Eefde bij Zutphen,
2. Dr. H. ROODHUIJZEN JR. te Zalt-Bommel.

7. Bespreking van propagandamiddelen.

8. Wat verder ter tafel wordt gebracht.

E. J. ABRAHAMS.

Secretaris-Penningm.

BERICHTEN.

Groene Kruis Jubileum-Congres. Het programma van dit Congres, dat 1, 2 en 3 September a.s. te Utrecht wordt gehouden, is verschenen. Daar dit Congres ook voor de leden onze Vereeniging van bijzonder belang is (men leze de mededeeling van het Bestuur aan het hoofd van dit nr.), laten wij een uittreksel uit dit programma — ontleend aan de *N. Rott. Ct.* — hier volgen:

„De plechtige opening zal plaats vinden op 1 September des namiddags te 2 uur precies, in tegenwoordigheid van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, eere-voorzitter van het congres. Het Palestrina-koor, onder leiding van den heer P. J. Jos. VRANKEN, zal liederen zingen, terwijl de feestrede zal worden uitgesproken door den voorzitter van het congres, ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgezind predikant te Winterswijk.

Na de opening zullen de leden van het congres, van het gebouw voor kunsten en wetenschappen waar de zittingen van het congres worden gehouden, zich begeven naar het park Tivoli, waar te half vier dien dag de Groene Kruis-jubileums-tentoonstelling zal worden geopend.

Te half zes zullen de congressisten officieel door B. en W. ten stadhuize worden ontvangen, waarna te half zeven in het hotel des Pays Bas een maaltijd zal plaats hebben van het bestuur met de leden van het eere-comité en nog eenige genoodigden. Bij gunstig weder is er verder dien dag des avonds tuinfeest in Tivoli.

De twee volgende dagen — 2 en 3 September — heeft het eigenlijke congres plaats, dat besloten wordt met een bezoek aan het Koninklijk Park te Soestdijk, door H. M. de Koningin-Moeder bereidwillig opengesteld voor de leden van het congres. Met den trein van 5 u. 31 wordt weder naar Utrecht vertrokken, waarna tot slot om half zeven een groote maaltijd in het hotel des Pays Bas zal plaats vinden.

In de vierde zitting van het Congres op Zaterdag 3 September, 1 uur precies, zal de heer E. J. ABRAHAMS de vraag inleiden: Wat kan het Groene Kruis doen ter bestrijding der kwakzalverij?

Lichtbeelden.

Vanwege het Tentoonstellings-Comité van het Groene Kruis-jubileum zal op Vrijdag 16 September a.s., (den dag vóór de Algemeene Vergadering van onze Vereeniging) een feestavond worden georganiseerd, waarop verschillende zaken, die met het tentoongestelde in verband staan, populair zullen worden besproken.

De heer E. J. ABRAHAMS zal alsdan de tooverlantaarn vertoonen, met lichtbeelden betrekking hebbende op de kwakzalverij.

Dertien processen-verbaal. Tegen een jonge Duitsche vrouw, die sedert eenige maanden te Winschoten woont, zijn door de politie dertien processen-verbaal opgemaakt wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Nader wordt omtrent deze zaak aan de *N. R. Ct.* bericht:

„De Duitsche M. S., te Winschoten, die 13 proces-verbaals kreeg wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en wier naambordje met de vermelding van homoeopate onlangs door de politie in beslag genomen is, heeft gisteren een nieuw naambordje doen aanslaan. Tusschen 2 roode kruisjes wordt nu haar naam vermeld. Ze gaat voort in den omtrek bezoeken af te leggen.”

Een filiaal van Eilers? De Alkmaarder vestigt de aandacht op de volgende advertentie:

„De Christ-Vereeniging voor Geneeskundige Liefdadigheid behandelt gratis Longtuberculose (Tering) door medicijnen. Genezing bij patiënten met goede maag en eetlust nog nimmer gefaald.

Alleen contributie tijdens behandeling f 1.— per week.

Kantoor: Rijnsburgersingel 40a, Leiden.”

Welke christelijke vereeniging zou dat nou wezen? vraagt De Alkmaarder; hij vermoedt een filiaal van EILERS en wij deelen dit vermoeden. Kan een onzer leden of lezers te Leiden ons ook nader inlichten?

Gevaarlijker kerel dan Eilers of het Staphorster boertje. In Spanje zitten kwakzalvers, die al heel barre geneesmiddelen voorschrijven. Zoo werd een astmatische boer door zoo'n man voorgeschreven, dat hij het bloed van een gezonden jongen knaap moest drinken.

De boer was nog zoo stom dit praatje te gelooven en lokte met behulp van zijn familie een 7-jarig zoonkje van een schaapherder in huis en slachte het kind als 'n varken.

Aan den kwakzalver betaalde hij nu 750 peseta's voor zijn advies.

Of dit gruwzame geneesmiddel geholpen heeft, zal de gevangenisdokter kunnen uitmaken, daar de misdaad aan 't licht kwam en de dampige boer met z'n heele familie achter de tralies is gezet.

De kwakzalver had het buitje tijdig zien hangen en wist jammer genoeg de plaat te poetsen.

(De Alkmaarder).

De van moord verdachte H. H. Crippen. Schrik niet lezer, geen sensatiebericht. Aan dergelijke berichten doen wij niet, maar wij moeten ons met den thans algemeen bekenden man bezighouden omdat hij, behalve misschien vrouwenmoordenaar, ook kwakzalver is. In het Maandblad van Juli j.l. hebben wij een uitvoerig artikel gewijd aan H. H. CRIPPEN, Med. D. The Aural Remedies Cy. en, zonder den man en zijn behandeling van gehoorlijdenden te kennen, wegens zijn wijze van optreden, met kracht tegen hem gewaarschuwd.

Het blijkt nu dat bedoelde CRIPPEN de veelbesprokene is. Aan de *Apotheker-Zeitung* ontleenen wij het volgende: CRIPPEN heeft het eindexamen aan het Homoeopathic Hospital College in Cleveland, Ohio, afgelegd. Na een 12-jarige werkzaamheid in de Vereenigde Staten ging hij naar Engeland, waar hij voor een kwakzalvers-onderneming: „Drouet-Institute for the Deaf” (waartegen wij herhaalde, lijk hebben gewaarschuwd, o.a. in de Maandbladen van Maart 1891, December 1895 en September 1899); die in Parijs door een zekeren DERRY met behulp van DROUET werd gedreven, als arts werd aangesteld. Hij bestuurde het Londensche filiaal als H. H. CRIPPEN M. D. Het instituut hield op te bestaan toen DERRY stierf. Diens succes — hij had jaarlijks circa 50.000 gulden verdiend — bracht CRIPPEN er toe een eigen Instituut op te richten, dat hij den naam van *Aural Remedies Company* gaf.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Veno's bliksemsnel hoestgeneesmiddel.

Wij schrijven reeds September; het zal niet lang meer duren of, bij 't naderende najaar, ontmoeten wij weer in de kranten de bekende advertentiën van verschillende hoestmiddelen (*Pastilles Poncelet, Kaeting's Borstpastilles, Pastilles Géraudel, Capsules Guyot* en dergelijke) allen middelen het eene onfeilbaarder dan het andere. Ook een aanbeveling van bovengenoemd middel zal zeker niet op het appel ontbreken, wanneer wij denken aan de reclame die er den vorigen winter voor is gemaakt. *Veno's bliksemsnel hoestgeneesmiddel* zou in één nacht hoest of verkoudheid genezen, werd er in de advertentie beweerd en deze verklaring scheen ons zóó kwakzalverachtig toe, dat wij meenden — in afwachting van het onderzoek van het middel — een voorloopige waarschuwing in het Maandblad van Februari j.l. te moeten plaatsen.

Bij die voorloopige waarschuwing is het tot nu toe gebleven; het onderzoek leverde groote moeilijkheden op en toen de verkregen resultaten ter onzer kennis kwamen, was de tijd niet geschikt voor bespreking van het middel. Thans echter achten wij het juiste tijdstip gekomen.

Veno's bliksemsnel hoestgeneesmiddel (in Engeland, waar het middel blijkt gefabriceerd te worden, heet het *Veno's Lightning Cough cure*) is weer het beste van al dat soort middelen. „*Waar dit niet helpt zullen alle andere middelen falen,*” heet het; „het is het huismiddel bij uitnemendheid, bereid volgens Botanoeopatische regelen”. Tot ons leedwezen moeten wij verklaren die regelen niet te kennen (misschien zullen er nog meer zoodom zijn), zoodat wij over de bereiding niets naders kunnen mededeelen.

Ingelicht door een „boek” (N.B. 8 bladzijden groot en waarin nog andere middelen behandeld worden), dat men moet lezen „alvorens het middel te gebruiken”, kunnen wij wat vertellen van de wonderlijke geneeskracht, die in het middel schuilt.

Hoest en verkoudheid worden in één nacht genezen.

Influenza wordt in een paar uur tot staan gebracht.

Groep, Kinkhoest, Pleuris, pijn op de borst, koortsachtigheid, transpiratie, Asthma, Bronchitis, verlies van de stem, al deze ziekten en onaangenaamheden wijken bij een korter of langer gebruik, in 't kort dus... een *wondermiddel*. En juist op die wondermiddelen, die tegen allerlei zeer verschillende en somwijlen hoogst gevaarlijke ongesteldheden onfeilbaar heeten te helpen, hebben wij het niet begrepen; 't zijn je echte *kwakzalversmiddelen*.

Maar bevat *Veno's middel* dan soms bestanddeelen, die de voorgespiegelde krachtige werking eenigszins kunnen verklaren? Geenszins. De heer

N. KEULEMANS te Amsterdam heeft getracht de samenstelling van de bruinachtig stroopige vloeistof na te gaan. Inderdaad een hoogst moeilijk en ondankbaar werk het onderzoek van dusdanige vloeistoffen, veelal aftreksels van plantendeelen, dat, zooals ieder deskundige weet, meestal zelden tot volkomen positieve resultaten leidt. Met zekerheid kon slechts worden aangetoond *suiker* en sporen *alcohol*, terwijl de reuk veel overeenkomst vertoonde met een aftreksel van de bladen van *Thuya occidentalis* (Levensboom), een Amerikaansche plant, ook in Europa gekweekt. Vergelijkende proeven van het hoestmiddel met een alcoholisch aftreksel van Thuyabladen gaven een zoodanige uitkomst, dat de aanwezigheid van Thuya als zeer waarschijnlijk kan worden aangenomen. In het bekende werk van DORVAULT, *L'Officine*, lezen wij nu het volgende, door ons vertaalde oordeel: „De bladen en het hout van *Thuya occidentalis* werden vroeger in- en uitwendig gebruikt als expectorans (slijmlosmakend), als zweetmiddel, tegen reumatiek en als middel om water af te drijven, maar sedert langen tijd zijn zij, als onwerkzaam voor het beoogde doel, in onbruik geraakt. Wel is waar wordt nog somwijlen een alcoholische tinctuur van Thuya-bladen aangewend, maar voor een geheel ander doeleinde, n.l. tegen bepaalde gezwellen (condylomata).

Nu, dat is heel wat anders dan hoest, verkoudheid enz.

Het zal onzen lezers dus duidelijk zijn, dat van het eenige bestanddeel, dat misschien nog op den naam geneeskrachtig aanspraak kan maken, niets te verwachten is, zoodat wij aan de bliksemsnelheid van de genezing in 't geheel geen waarde hechten. Integendeel; al honderden malen hebben wij het geschreven — en wij zouden het bij de beschrijving van elk kwakzalversmiddel moeten herhalen — het gebruik van het hoestmiddel brengt *indirect* gevaar met zich mede. Wie bij een beginnende verkoudheid maar, nog veel erger, bij groep of pleuris zijn heil zoekt bij *Veno's middel*, loopt groot gevaar dat hij den juisten tijd voor een doelmatige genezing laat voorbijgaan en eindelijk in een toestand geraakt, dat deskundige hulp niet meer baten kan.

Maar bestaat er ook *direct* gevaar? Wij zouden het niet durven zeggen, maar wenschen toch de aandacht op de volgende omstandigheid te vestigen. *Thuya occidentalis* behoort tot dezelfde plantenfamilie als de *Juniperus Sabina* (zevenboom) en zou ook in meerder of minder mate de heillooze werking (als abortivum) uitoefenen, die laatstgenoemde plant toekomt, wat meer voorkomt bij verschillende geslachten uit dezelfde familie. Wij willen in ons blad niet verder over deze zaak uitweiden, doch geven den raad vervat in het bekende spreekwoord: Bij twijfel onthoud u.

Stearn's Hoofdpijnmiddel. Geneest zeker.

Een brochure die te Amsterdam dezer dagen huis aan huis werd rondbezorgd, draagt bovengemeld opschrift tot titel.

Het is geen kleinigheid te weten, dat dit middel de hoofdpijn, *onverschillig welke oorzaak zij heeft*, geneest.

Toch vindt de fabrikant het nog niet genoeg en somt op dat de hoofdpijn die ontstaat door duizeligheid, overladen maag, gal, slapeloosheid, ongewonen arbeid, verstopping, oververmoeidheid, vrouwelijke zwakheid, vallende ziekte (!) stellig wordt genezen. Maar, zegt de prospectus, het verlicht ook nog andere pijnen en wel: zenuwen, griep, heupjicht, reumatisme, pijn in de lendenen, verkoudheid. Wat een magnifiek en waardevol middel en het beste van allen, natuurlijk.

Jammer dat in Engeland, waar het middel vandaan komt, de menschen niet alles gelooven wat zulk een nobele menschen-weldoener weet te verhalen.

Door de British Medical Association is het middel onderzocht, iedere ouwel bevat:

Antifebrine... 0.250 ($\frac{1}{4}$ gram),
Coffeine... 0.050 (50 milligram),
Melksuiker... \pm 300 milligram.

Hieruit blijkt, dat we hier te doen hebben met de gewone middeltjes, die tegen hoofdpijn worden aangewend. Volstrekt niets bijzonders,

volstrekt niet zeker werkend en stellig niet helpend tegen al de opgesomde kwalen, echter wel degelijk bij voortdurend gebruik schadelijk voor de gezondheid. Vooral het antifebrine is een middel dat niet door ieder en zeker niet op den langen duur goed wordt verdragen. E. J. A.

H. H. Crippen en The Aural Remedies Cy.

Het Maandblad „Het Gehoor” bevat in zijn laatst verschenen No., zooals te verwachten was, een artikel over Crippen en het drama waarvan hij de hoofdpersoon vormt. Over dit laatste willen wij zwijgen, maar enkele gedeelten, dienende ter waarschuwing voor hen, die bij de kwakzalvers op het gebied der oorheelkunde hulp zoeken, hier overnemen, omdat de zaak van Crippen wordt voortgezét.

Op een schrijven om nadere inlichtingen aan een vriend in Engeland, ontving de Redacteur van *Het Gehoor*, de heer OTT BULTMAN, o.m. het volgend antwoord:

„Het was me heel aangenaam uw vriendelijk schrijven van 1 Augustus te ontvangen, met de daarbij ingesloten diverse circulaires, brieven en drukwerken, over die veelbesproken persoonlijkheid, den kwakzalver Crippen, dien ik persoonlijk ongeveer twee jaar geleden leerde kennen, doordat ik dwaas genoeg was hem te raadplegen omtrent mijn doofheid, voor dat ik er achter kwam, dat hij een kwakzalver was, van wien ik wat van zijn goedje „Ohrsorb”, dat ik gebruiken moest om achter de ooren te masseeren, had aangeschaft, maar nadat ik het geld, dat ik er voor betaalde, had weggegooid, gaf ik het spoedig met grooten tegenzin op.”

Het vervolg van den brief spreekt over de bekende beschuldiging van moord en nadat de heer BULTMAN daaraan eenige beschouwingen gewijd heeft, gaat hij, in zijn artikel aldus voort:

Voor ons is de man wél schuldig, aan het eenige wat ons hier aangaat; n.l. aan het feit, dat hij een gevaarlijk kwakzalver is en een mensch met wien het hoogst gevaarlijk is om in eenigerlei relatie te staan.

Dat heeft z'n eigen Aural Remedies Cy. ook ingezien, want op een in deze zaak zéér laten datum, n.l. gedateerd op den 25 Juli 1910, ontvingen wij van deze verheven onderneming de volgende kennisgeving:

Beangrijp Bericht.

Gelieve te noteeren, dat Dr. Crippen den 9en Juli onzen dienst verlaten heeft en nu geen connecties, welke ook, meer met de Aural Remedies Cy. heeft.

Deze verandering staat echter in geen deele het doel der firma in den weg, die dan ook voort zal gaan haar onderscheiden praeparaten te verstreken als voorheen.

Patiënten kunnen er staat op maken, dezelfde prompte attentie te genieten als vroeger, daar de geheele correspondentie geschiedt onder het persoonlijk opzicht van een specialiteit, inzonderheid bevoegd Doofheid en Oorsuizen te behandelen.

De mooie vaste handteekening van „Dr.” Crippen is hier vervangen door de geheimzinnige letters H. N. O.

Dat die heeren zoo brutaal zijn als de beul, kan men gemakkelijk uit dien datum alleen opmaken, want we hebben geïllustreerde Engelsche bladen van 25 Juli in ons bezit, waarin portretten van „Dr.” Crippen en andere bij de zaak betrokken personen de echte detectieveverhalen illustreeren.

Er zou van deze geschiedenis nog heel veel nuttigs voor onze lezers te schrijven zijn, maar we moeten rekening met tijd en plaatsruimte.

We zijn ontstemd geweest, dat we aan dergelijke viezigheden zooveel tijd hebben moeten besteden. Pakken fijn gedrukte couranten hebben we moeten doorworstelen. Laat ons nu waak nemen op de troep, door allen er toe mede te werken, dat de zwarte bende Nederland met rust moet laten.

Ons land is het eenige land, waar zulk eene organisatie als de onze is, bestaat. Als dit voldoende bekend wordt, zal men zich nog wel eens bedenken, alvorens op het gebied van gehoorgebrekigheid onze lage landen te over-

stroomen met dure drukwerken in onze eigen taal.

Geen geld geen Zwitsers, maar ook: „geen geld geen kwakzalverij”.

Kwakzalverij in Limburg.

In *De Amsterdamer* van 14 Augustus komt een artikel voor over de buitengewoon hooge kindersterfte in *Limburg*. Als een van de oorzaken daarvan wordt ook genoemd de kwakzalverij en de schrijver zegt o.a. daaromtrent het volgende:

„De gewone kwakzalverij vindt hier een uiterst vruchtbaar veld. — Ten deele is dit wel een gevolg van het op vele plaatsen, vooral ten platten lande, voorkomende gebrek aan medici.

Ook daar waar echter genoeg geneeskundigen zijn, vindt een kwakzalver een ruim bestaan.

Ik kan daarvan een zeer typeerend staaltje mededeelen.

In Sittard zijn gevestigd twee artsen.

Naast dezen wordt echter op de meest officieele wijze praktijk uitgeoefend door iemand die, vroeger wel eens voor medicus studeerde, maar 't nooit verder dan candidaat bracht. Dit heerschap — thans zelfs als lid van den gemeenteraad „edelachtbaar”, — behandelt onder het oog van politie, justitie en geneeskundig staatstoezicht zeer zeker het grootste gedeelte der zieken van Sittard en omgeving. Mijnheer schrijft recepten die gewoonweg in de apotheken worden klaar gemaakt, en bezoekt — buitenaf — zijne patienten per rijtuig; terwijl, in tegenstelling, de officieele medici zich aftobben op rijwielen of motorfiets!

Ja, men zegt, maar dit weet ik niet zeker, dat deze officieele kwakzalver zelfs patienten behandelt in het ziekenhuis der fransche zusters.

Men vraagt zich af hoe zoo iets mogelijk is. — Politie en staatstoezicht weten 't, maar zij doen niets. — Ja, eens moet er een onderzoek ingesteld zijn door de politie, maar toen was de onderzoeker zelf... patient van den verdachte.

Dit staaltje staat trouwens niet alleen.

De brutaliteit waarmede de Belgische grensdoctoren hier optreden, ja zelfs bij inschrijving hollandsch gemeente-geneesheer worden, is ongeloflijk. Het fraaiste daarvan wordt vertoond in Budel, het grensplaatsje met zijne zinkfabrieken.

Daar wordt sinds jaren de lijkschouw verricht door *onbeëdigde* Belgische doctoren uit het naburige Hamont, die gewoonlijk den doode niet zien.

Deze heeren houden spreekuur in kroegjes in Budel, houden daar apotheek en bij hunne afwezigheid verkoopt de herbergierster medicijnen uit de apotheek!

Ook dit weet het geneeskundig staatstoezicht en het hoofd der gemeente.

Maar er gebeurt niets.”

Een brief van de Winter Co. aan het verkeerde adres.

De bekende Amerikaansche kwakzalversfirma WINTER Co., waartegen wij reeds zoo dikwijls hebben gewaarschuwd, zendt ons *aan ons persoonlijk adres* een schrijven, dat, blijkens den aanhef, zeker aan het verkeerde adres gericht is. Om een denkbeeld te geven van de wijze, waarop de firma werkt, laten wij den brief hier volgen:

Onderwerp: EENE NIEUWE BETREKKING VACANT.

Waarde Vriend! (Heel groot is die vriendschap niet. RED.)

Wij hebben zoeven van een kennis in zaken een brief ontvangen, waarin ons Uw adres opgegeven wordt. Dit is het gevolg van eene door ons gedane poging om den naam te weten te komen van een persoon in uwe gemeente, aan wien wij eene voordeelige betrekking bij onze firma konden aanbieden om onze handelsbelangen bij U in de buurt waar te nemen.

Wij zijn zeer om zulk een vertegenwoordiger verlegger, daar de kleine bestellingen, die ons door klanten bij U in de buurt gezonden worden, in den laatsten tijd tamelijk veel vermeerderd zijn, en daar die klanten zoo ver van ons vandaan zijn, is het zeer noodzakelijk, dat hun

de gelegenheid verschafft wordt, hunne waren van een punt, dat dichterbij gelegen is dan ons hoofdkantoor, te kunnen bekomen.

De betrekking, die wij U thans aanbieden, is uitstekend en waardig. Ons artikel is een welbekend huismiddel, dat telkens weder opnieuw besteld wordt door huisgezinnen in iedere klasse der maatschappij, door rijk zoowel als door arm, en voortdurend door de eene familie aan de andere aanbevolen wordt.

Wij willen U in dezen brief geene omstandige bijzonderheden aangaande dit aanbod mededeelen. Onze volgende brief zal U alles volkomen duidelijk maken ten opzichte van de betrekking die wij U aanbieden en zal alle vragen, die bij U te dezen opzichte mochten opkomen, beantwoorden.

Om U een denkbeeld te geven van het bedrag, dat U in betaling van uwe diensten kunt verwachten, verzoeken wij U te noteeren, dat de betrekking een gulden of meer per avond, of een gulden of meer per uur voor dagwerk, of van 100 tot 350 gulden of meer per maand opleveren kan als U al uw tijd aan het werk besteden kunt. Wij leveren alles hetwelk noodzakelijk is om met het werk te beginnen geheel en al gratis.

De betaling die U ontvangt hangt natuurlijk geheel en al af van het aantal uren, dat U iederen dag aan het werk besteden kunt. U werkt onder onze direkte leiding en het is daarom niet noodig, vroegere ondervinding te hebben.

Als U ons daarom in uw antwoord kunt mededeelen, hoeveel uren per dag U denkt aan het werk te kunnen besteden, dan zullen wij U een duidelijk, rechtstreeksch aanbod voor zaken doen.

Wij verzoeken U beleefd, ons in Uw antwoord precies te schrijven of U in de gelegenheid zijt, een aanbod als hierboven omschreven van ons aan te nemen, onder voorwaarde natuurlijk, dat ons antwoord zal blijken, U geheel en al te voldoen. Als U denkt, in 't bijzonder geschikt te zijn voor het boven omschreven werk, wilt U dan zoo goed zijn in uw antwoord onze aandacht daarop te vestigen.

Wij richten Uwe opmerkzaamheid voornamelijk op het nevenstaande adres van ons kantoor.

Adresseert U uw brief precies als hier aangeduid. Men vergeet niet, het persoonlijke nummer 4514 op uwe enveloppe te plaatsen, daar wij onze klerken, die de post ontvangen, instructies gegeven hebben, naar uwen brief uit te zien, waarop dit persoonlijke nummer voorkomt. Zij zullen uw brief dan van de vele honderde brieven antwoorden. Dit is van zeer veel belang.

Een tamelijk groot aantal belangrijke brieven, die ik voor korten tijd naar uw land verzonden heb, zijn door de administratie der posten van uw land aan mij geretourneerd, omdat de adressen op de enveloppen verkeerd waren. Ik wensch ten zeerste, dat de hierdoor veroorzaakte langdurige vertraging geen nadeeligen invloed op onze briefwisseling hebben zal. Omdat U dus van een prompt bezorgen van mijn antwoord op uwe brieven verzekerd moge zijn, verzoek ik U in uw antwoord op dezen brief uw volledig adres met een pen of potlood in drukletters te schrijven, en bovendien op uwe gewone manier; ik krijg dan twee adressen om met elkaar te vergelijken, namelijk het eene zooals U het gewoonlijk schrijft, en het andere in drukletters, aan het einde van uw brief, ingevolge de onderstaande instructies:

Maakt U s. v. p. gebruik van de bovenstaande figuur, waar wij U toonen, hoe U uw brief aan ons adresseeren moet en schrijft U met drukletters na elkander op verschillende regels:

1. Op de eerste regel uw naam zooals U wenscht, dat wij U adresseeren.

2. Op de tweede regel de straat, gracht enz. en het huisnummer.

3. Op de derde regel den naam van uw postkantoor.

4. Op de vierde regel de provincie waar U woont.

Als U deze instructies volgt, dan zult U bij de ontvangst van mijn antwoord geen vertraging ondervinden, zoodat wij er onmiddellijk op kunnen die elken dag aankomen afzonderen.

Zooals wij U hierboven uitgelegd hebben, is het dringend noodzakelijk, dat de betrekking zoo spoedig mogelijk vervuld wordt en wij verzoeken U daarom, ons met een omgaand antwoord te willen dienen.

Intusschen verblijven wij,

Hoogachtend,
M. A. WINTER, President.

P.S. Bedenk dat gij een 12½ cent Hollandsch postzegel aanwendt tot uw antwoord op dezen brief. 12½ cent en niet 2½ cent het noodige bedrag, om een brief van uw land aan ons over te leveren.

Wij, van onzen kant, zullen wel zorg dragen dat de eervolle betrekking niet zoo spoedig vervuld wordt.

UIT DE PERS.

Habis Perkarajen de Wonderdokter.

Iedereen in de buurt van Leiden en Voorschoten kent den bewoner van de villa „Habis perkarajen” en al geven de eenvoudige lieden uit deze streken een enigszins anderen draai aan dit Maleische opschrift — een wegwerker van de stoomtram sprak o.a. van villa Pelikanus — toch weet een ieder waar die buitenplaats is en kan ieder wonderen van den eigenaar vertellen.

Dagelijks komen er gemiddeld wel honderd menschen het hek binnen. En er zijn zelfs dagen, dat mijnheer DE HAAS, want dit is de naam van den wonderdokter die de villa bewoont, wel ongeveer honderdzestig patienten op één dag heeft te behandelen. Te begrijpen is dan ook, dat de stoomtram Den Haag—Leiden er zeer wel bij vaart, daar elke tram geregeld eenige zieken voor de villa afluudt en een conducteur deelde ons als zijn — misschien wel wat overdreven — meening mede, dat zonder mijnheer DE HAAS de tram in den wintertijd op zijn rug lag!

Niet alleen de stoomtram, maar ook de Holl. Spoor, die haar stopplaats op een 5 minuten afstand van deze wondervilla heeft, voert met iederen stop-trein een stroom van reizigers aan.

En of al deze om hulp vragende menschen van hun kwalen worden afgeholpen?

Hoor slechts de wonderbaarlijkste verhalen van genezing, die iedereen u hier weet mede te deelen. Zieken, die door den dokter waren opgegeven, lieten zich naar mijnheer DE HAAS brengen en talloos velen zijn op 't oogenblik weer zoo gezond als een visch. Menschen, die een arm of been moesten missen door een noodzakelijk geworden amputatie, riepen, alvorens deze bewerking te ondergaan, zijn hulp in en danken aan hem het behoud van een lichaamsdeel.

En niet alleen zijn het boertjes van buiten, die zich onder behandeling stellen, veel automobielen en equipages, die voor het hek stilstaan, bewijzen dat er ook nog wel andere menschen in deze wonderbaarlijke geneesmethode heil zien en... heil vinden? Was dit laatste niet het geval, men zou toch niet telkens dezelfde in beterschap toenemende menschen op geregelde tijden zien aanbellen?

Het spreekuur van mijnheer is elken dag van 10—2 uur, uitgezonderd Zaterdag en Zondag. Men kan op twee wijzen tot hem toegelaten worden.

Er zijn menschen die aan de voordeur bellen en dadelijk geholpen kunnen worden, doch zedelijk verplicht zijn meer voor 't consult te betalen en minder rijk met aardsche goederen gezegenden, die in de wachtkamer soms uren achtereen moeten vertoeven, alvorens ze bij mijnheer worden toegelaten. Mijnheer DE HAAS laat de betaling aan de beleefdheid der bezoekers over; hij rekent niets en... mag ook niets rekenen.

Niettegenstaande dit, is de eigenaar van Habis perkarajen, die vroeger eenvoudig schoenmaker te Voorschoten is geweest en nu aan de beleefdheid van zijn talrijke, dankbare patienten is overgeleverd, naar men zegt zeer gefortuneerd.

Achter zijn huis bevindt zich een garage voor twee automobielen, benevens koetshuis en stalling voor twee paarden, waarvan er een als rijpaard voor zijn dochter dienst doet. Behalve dit meisje heeft de heer DE HAAS nog een zoon, die te Leiden in de medicijnen studeert en zijn vader behulpzaam

is in de apotheek, waar ook zijn vrouw dikwijls medehelpt de verschillende kruiden, pillen en zalfjes te prepareren.

Hij woont in deze villa nu reeds zes jaar, terwijl hij te Voorschoten zijn practijk vier jaar heeft uitgeoefend, naar men zeide in een huis, dat een dankbaar patiënt hem ten geschenke had gegeven.

Voegen we hieraan nog toe, dat deze ex-schoenmaker overal in deze streken zeer bemind en bekend is om zijn grooten liefdadigheidszin en algemeen dan ook in den omtrek als de groote weldoener beschouwd wordt.

Al langen tijd zoo nu en dan (vooral tegen etens-tijd) lijdende aan maagpijnen en... ook aan nieuwsgierigheid, hebben we eens gelegenheid gehad om met dezen beroemden man kennis te maken.

Men wete dat we niet, gelijk 't gefortuneerde en voornamelijk publiek, bij de deur aanbelden om dadelijk geholpen te worden, maar de wachtkamer, die in den tuin uitgebouwd is, voorkeur gaven. Immers, we hadden allen tijd en wijders bezitten zulk soort wachtkamers voor ons nu eenmaal iets bijzonder aantrekkelijks, vooral wanneer men zelf niets mankeert, pardon... ik bedoel met hevige maagpijnen heeft te kampen! Die kamers vol angstige stilte, waar je in een liefst donker hoekje stilletjes kunt zitten opmerken, physiologische studie tracht uit te werken en gevolgtrekkingen à la Sherlock Holmes maakt — die dus werkelijk geen tijd gunnen voor de verveling, welke zich doorgaans op wachtkamerbezoekersgezichten afteekent.

In deze wachtkamer was echter geen enkel donker hoekje te bespeuren. En onze gezichtsstudie toegepast op 't blozende gelaat van een welgedane Zoeterwoudsche boerin, waar we met alle mogelijke moeite geen pijn, angst of zenuwachtige gejaagdheid op konden ontdekken, waren spoedig afgevoerd. Was dat nu een patiënte?

Het vertrek, zeer eenvoudig, had nog met zijn soortgenooten de eigenschap gemeen, dat het er erg onfrisch rook. Twee nauwe schuifraampjes dienden voor ventilatie en verlichting. Evenals in een schoollokaal stonden er 8 rijen banken, waarop nummertjes, die vroeger gediend hadden, zooals we later vernamen, voor het bespreken van plaatsen; iedereen kreeg dan een briefje, waarop het nummer der besproken plaats. Daar dit echter, evenals elders, bij meer gemakkelijke gelegenheden, zooals schouwburgen enz., aanleiding gaf tot het fokken van opkoopers — die hier goede zaken maakten bij patiënten met beperkten tijd — werd deze maatregel billijkheidshalve opgeheven.

Aan den wand hingen naast een Christusbeeld en een tiental verschillende teksten: een „uittreksel uit de Algem. Politieverordening der gemeente Zoeterwoude, voor zooveel betreft herbergen, tapperijen enz.“; een kartonnen bordje waarop in sierlijke letters: „Vraag hier vijgenhonig voor hoestenden“; een bus voor de armen; een bordje „streng verboden te rooken“; een reclameplaat van de uitspanning „de Groote Vink“; een dienstregeling voor de tram en eindelijk eenige biljetten waarop gedrukt: „Voor de goede orde wordt men verzocht op zijn plaats te blijven en zijn beurt af te wachten“.

Volledigheidshalve noemen we nog als verdere stoffage van onze wachtkamer een tafeltje waaronder een houten kist, een ronde hangklok van 't model dat men overal in gemeentescholen aantreft en die met hard getik de stilte verstoortte.

Toen de groote wijzer van opgemeld uurwerk ruim voor de helft rond was geweest, begonnen we maar eens eenige vragen aan onze stil voor zich uitkijkende boerin te doen.

„Wat ze mankeerde?“ „Háár mankeerde goddank niets, maar ze kwam voor haar moeder, die drie gaten in haar been had gehad, waarvan er een al genezen was, zalf halen; ze was er al meer om geweest.“

Met 't volste recht begon nu onze buurvrouw op haar beurt ons omtrent den aard der maagziekte te interviewen, toen gelukkig het gerinkel van een elektrische schel haar in de rede viel. Op 't zelfde oogenblik trad een witgejasde mijnheer binnen en verzocht ons te volgen.

Eindelijk zouden we dan toch 't heilige der heiligen binnentreden en den grooten meester mogen aanschouwen.

Het was een goed verwarmd, en gezellig uitziend vertrek, waar we binnenkwamen en waar reeds een vijftal menschen op een rij stoelen waren gezeten.

Mijn vriendin maakte een soort buiging en zette zich vervolgens aan 't einde van de stoelenrij neer, we volgden getrouw haar voorbeeld en kozen uit een tactisch oogpunt een hoekplaats, van waar men een aardig uitzicht op 't omliggend terrein had.

Midden in het vertrek, dat meer op een burgerman's woonkamer geleek dan op een plaats waar men de meest ernstige ziekten onderzoekt en geneest, stond een ronde tafel met wit zeildoek overspannen, waarop een rek met reageerbuisjes, die

met een groote doos Engelsche pleister de eenige voorwerpen uitmaakten, welke niet in overeenstemming waren met de echt Hollandsche huiselijkheid en ouderwetsche gezelligheid der kamers. Voor den haard lagen een tweetal honden te slapen, op een kast stond een vogelkooi, waarin een kanarie zijn hoogste liedje zong.

In een met leder bekleeden bureaustoel bij de vensterbank, zat de heer des huizes achterovergeleund, terwijl het dagblad *De Tijd* voor hem op tafel lag. Het lange grijze haar, dat onder zijn pet uitgolfde en tot op zijn jas viel, gaf iets eerwaardigs aan het scherpe, met een arendsneus voorziene, maar toch vriendelijk-goedige gezicht. Zijn kleeding was niet gloednieuw meer en de naam van huisjasje kon het afgedragen colbertje dan ook ten volle verdienen.

Met over elkaar gekruiste beenen (waarvan er één lam is), de voeten in lage schoenen gestoken die de fantasie sokken goed deden uitkomen, deed hij de dichtst bij hem zittende patiënt, die vertelde aan moedeloosheid te lijden, eenige vragen. Hij schreef wat op een papiertje en riep zijn zoon, in de aangrenzende apotheek bezig eenige technische termen toe, waarop deze terugkwam met een groot pak kruiden met gebruiksaanwijzing.

Na hier aan den achterkant nog wat op-gekrabbeld te hebben, kon de moedeloze jongeling zijn medicijnen in ontvangst nemen en verliet hij, na mijnheer's hand en een gulden op tafel gedrukt te hebben met een nog bedrukt gezicht de kamer.

Een ieder schoof 'n plaats op, zoodat we al bedenkelijk dicht bij den ouden man zaten, die gelukkig maar voor zich zat te kijken, nu en dan vragen deed en dan weer de onder handen zijnde patiënt eens scherp opnam.

Mijnheer DE HAAS scheen veel van een grapje te houden en wist zijn cliënten dadelijk op hun gemak te stellen. Hij praatte tusschen de vragen door tegen iedereen, vertelde dat hij vijf-en-zeventig werd, het heel druk had en verzuimde niet de medische wetenschap nu en dan een knaauw te geven.

Zoo zeide hij o.a. bij 't spreken met een juffrouw, wier dochter in een ziekenhuis lag: „Ja, naar ziekenhuizen moet je maar gaan als je nog zieker wil worden.“

Deze juffrouw, die lang van stof bleek te zijn, verliet eindelijk met de traditioneele heelkruiden de kamer. En zoo had er weer een algemeene opschuiving plaats, die ten gevolge had dat de leege plaatsen weer door nieuw aangekomen patiënten werden aangevuld. Tegen een oud moedertje, dat bevend bij de deur stond en niet durfde gaan zitten, klomk het: „Zeg, jonge meid, durf jij niet te gaan zitten?“ De aanwezigen schaterden het uit.

Eindelijk was het zoo ver. De beurt was aan ons. Na de gebruikelijke vragen naar waarheid — we voelden werkelijk op dat oogenblik hevige maagpijn — beantwoord te hebben, stelde de beroemde man zijn diagnose en klomk het van zijn lippen... „Je hebt heelemaal geen maagpijn“. (We sidderden... tòch ontdekt, het krantenmensch ontmaskerd en alles door die heillooze nieuwsgierigheid.) Maar een zucht van verlichting kwam op toen de oude heer vervolgde... „Je hebt het daarentegen aan je lever, waarde vriend. Je geeft zeker bloed op?“ „Ja mijnheer“. — „Donker bloed hè?“ — „Ja, mijnheer, donker bloed“, beaamden wij angstig, maar toch opgelucht.

„Nou zie je wel, je hebt het aan den lever,“ waren zijn laatste woorden tot ons, waarna hij weer eenige onverstaanbare orders gaf in de richting van de geopende apotheekdeur. Alles schoof weer op; we legden ons geldstukje bescheidenlijk bij de stapel zilvergeld, waarachter men meer geneigd was een croupier te zoeken dan een vroolijk, gemoedelijk oud heer die menschen kan beter maken en namen met een buiging afscheid.

Beladen met een pak kruiden en een druppelfleschje met bruin vocht, welks kleverige inhoud zich tijdens den terugtocht leeggestort heeft in de jaszak en waarbij de zieke lever derhalve heel weinig baat heeft gevonden, zetten we koers naar de Groote Vink, die werkelijk ook al de practijk van wonderdokter met succes scheen uit te oefenen. Want onze steeds vermeederende maagkrampen waren althans bij 't verlaten van het voortreffelijke restaurant werkelijk geheel verdwenen. (*Nieuwe Courant*).

CORRESPONDENTIE.

B. K. te W. Op uw vraag moeten wij hetzelfde antwoord geven, dat wij reeds in een vroeger Maandblad geschreven hebben. Over den *Atomizer* en de daarbij behorende vloeistof — de toestel en het middel van Dr. N. TUCKER tegen asthma — vindt gij uitvoerige mededeelingen in de Maandbladen van October, November en December 1903, misschien nog verkrijgbaar bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging. De samenstelling van den vloeistof schijnt niet altijd gelijk te zijn. Dr. AUFRECHT, een chemicus die alle vertrouwen verdient, vermeldt, als resultaat

van zijn onderzoek, dat de samenstelling ongeveer de volgende is: *Zoutzure Cocaine* 1 %, *Salpeterzure Kali* 5 %, *Glycerine* 35 %, *Bitteramandelwater* 30 %, water 25 %, planten extractiestoffen (vermoedelijk uit *Stramonium*) 4 %.

Dr. C. PREY JR., die het middel voor ons onderzocht, vond: *salpeterigzure soda*, *benzoëzuur*, *cocaine*, *glycerine* en de bestanddeelen van het kruid van *Grindelia robusta* (een kruid dat in Amerika veel tegen asthma wordt aangewend). Vermoedelijk bevat het zeer samengestelde middel nog andere stoffen.

Uit de verschillende onderzoeken is dus gebleken, dat in beide vloeistoffen middelen voorkomen die, bij aanvallen van asthma tijdelijk verlichting kunnen aanbrengen, maar die middelen waren reeds lang bekend en ook reeds zonder den toestel van Dr. TUCKER in gebruik. Verder is de aanwezigheid van *cocaine* geconstateerd, een stof, die niet dan met de grootste omzichtigheid mag worden aangewend en die door de eene persoon veel beter kan worden verdragen dan door de andere. Men zij dus voorzichtig!

Over die Dr. Tucker en zijn methode schreven wij in het Maandblad van Februari 1908:

„Het Engelsche geneeskundig weekblad *Lancet* is tot £ 1000 schadeloosstelling veroordeeld, te betalen aan Dr. TUCKER, den uitvinder van een middel tegen aamborstigheid, dat de *Lancet* had afgekamd. Dr. TUCKER beklagde zich, dat de *Lancet* hem als een kwakzalver had behandeld, die zich met bedriegelijke middelen verrijkte“.

Aldus meldden de dagbladen; wij weten niet meer van deze zaak, zoodat wij over de redenen die tot zoo'n zwaar vonnis hebben geleid, niet kunnen oordeelen. Vermoedelijk zal het blad zich over het optreden van dien Dr. TUCKER wat al te kras hebben uitgelaten; want dat diens wijze van optreden bij het geneeskundig blad aanleiding zal hebben gegeven tot misnoegen is niet onbegrijpelijk. In ons blad schreven we reeds eenige malen over Dr. TUCKER of liever over zijn *Atomizer*. En dan ook vonden wij het vreemd, dat een geneesheer een speciaal middel — waarvan hij de samenstelling geheim houdt — zoo maar aan iedereen asthma-lijder, zonder persoonlijk onderzoek van den lijder, ten gebruike aanbeveelt. En dat vinden wij nog.

De brochure wordt u tegelijk met dit blad teruggezonden. Uit dit laatste kunt gij ook zien aan wien stukken voor het Maandblad moeten worden toegezonden.

J. H. F. G. te H. In het u gezonden Maandblad vindt gij de bestanddeelen van *Haarlemmer Olie* opgegeven. *Geregelde gratis-verspreiding* van het blad heeft slechts daar plaats, waar het doel der Vereeniging er door bevorderd wordt of aan belangstellende personen wier financiële krachten te kort schieten om een abonnement te kunnen nemen.

J. K. Jzn. te St. A.-P. Dank voor het gezonden reclameboekje van de firma BOOM. In ons volgend no. zullen wij er eenige woorden aan wijden.

W. F. d. C. te R. Die relame betreffende *Pink Pillen* treft gij, soms min of meer gewijzigd, in de meeste bladen aan maar meestal staat er dan boven: „Reclames“, „Mededeelingen en aanbevelingen à zooveel per regel“ of zoo iets. De Redactie van de *Bruinisser Courant* neemt echter blijkbaar alle leugens, welke in die reclame staan, voor haar rekening, want uit de plaatsing tusschen het redactioneel gedeelte, zonder dat te merken is, dat er onderscheid is tusschen dit en de andere berichten, moet iedereen opmaken, dat het *Geneeskundig Praatje* van de Redactie afkomstig is. De *Bruinisser Courant* staat in deze fraaie handelwijze niet alleen; in onze vorige twee no's. konden wij een dergelijke handeling in het dagblad *De Echo* constateeren. 't Is treurig; dat noemt men voorlichting van het publiek.

J. S. te W. De u toegezende bladen over *Natuurgeneeskunst* zenden wij u tegelijk met dit no. Aan uw verder verzoek kunnen wij, tot ons leedwezen, weder niet voldoen. Een volledig geneeskundig werk geschikt voor den leek, aan te bevelen, is ons onmogelijk, omdat o. i. zoo'n werk niet bestaat. Geneeskunde te leeren uit boeken, zonder behoorlijke voorbereiding, zonder onderricht en oefening in de practijk, gaat niet; het leidt slechts tot half- en slecht weten. Wenscht gij geen studieboek maar een populair geschreven werk, dat u eenigszins op de hoogte brengt van enkele medische zaken, die elk goed opgevoed mensch wel mag weten (en meer zal het u niet geven), dan wijzen wij u op het werk: *Geneeskundige Encyclopaedie voor het huisgezin* van Dr. C. REISSIG, voor Nederland bewerkt door Dr. H. PINKHOF en uitgegeven door SCHELTEMA & HOLKEMA's boekhandel te Amsterdam.

H. W. te K. Indien gij met *Electrode* bedoelt de Electriche toestellen van GEERS. S. ALMONDA, dan zullen wij u de Maandbladen zenden, waarin daartegen wordt gewaarschuwd.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament“ — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.“ In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het preparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheeker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. De plaat. — Verslag van de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Van de Groene Kruis Jubileums-tentoonstelling.

Berichten: De troonrede belooft weer niets. — Bespreking van kwakzalverij op het Groene Kruis Jubileum-Congres. — Geneesmiddelen-reclame.

Mededeelingen van verschillende aard: De olijke firma Boom. — Een asthmamiddel uit Nederland afkomstig. — Legalisatie van handteekeningen.

Uit de Pers: Eilers aan 't woord. Ingezonden: Naar aanleiding van „Kwakzalverij in Limburg.”

Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Boom's maagpoeder.

rapporteur, welk comité de tentoonstelling Kwakzalverij in orde bracht, wordt door den voorzitter dankbaar herdacht.

Door enkele leden werden wederom lezingen gehouden, ook wordt dank gebracht aan de velen, die hun tijd en kennis tot onze beschikking stellen en voor ons onderzoekingen verrichten.

Enkele bladen berichtten wederom dat zij geen Kwakzalvers-advertenties zullen opnemen.

Dankbaar kunnen wij herdenken de steun, die ons van verschillende zijden gewerd. Groene Kruis afdelingen en Gezondheidscommissies verleenden ons hulp.

Ook de hoofdinspecteur van de volksgezondheid Dr. Woltering en de inspecteur Dr. G. Romijn, beiden in het gebied N.-Brabant, Limburg en Gelderland, werkten in onzen strijd mede.

Gememoreerd wordt, dat ook de leden van de Tweede Kamer meer aandacht aan onzen strijd schenken. Ons is dit zeer aangenaam.

Het is toch het eind van ons streven, dat wij ons zullen kunnen oplossen, omdat de regering onzen strijd heeft overgenomen.

De Pers verdient deze maal lof voor uitvoerige en onpartijdige verslagen, die zij omtrent onze tentoonstelling heeft geplaatst.

Hierna vestigt de voorzitter nog eens de aandacht op onze bibliotheek, die hij in de belangstelling der leden aanbeveelt en vestigt hij de aandacht op onze plaat, waarvan 25000 exemplaren zijn verkocht, doch waarvan nog 75000 over zijn te verkoopen.

Wat de toekomst betreft, meent het bestuur den weg gevonden te hebben, om met behoud der bestaande centralisatie en zonder oprichting van afdelingen door middel van andere organen den strijd krachtig te voeren.

Punt 2. De notulen der vorige alg. vergadering, levert geen stof tot gedachtenwisseling op.

Punt 3. De rekening en verantwoording wordt na eenige opheldering door den penningmeester goedgekeurd.

Tot leden van de commissie voor het nazien van de rekening 1910 worden benoemd:

Mevrouw Alblas Sorber en de Heeren Pleyte d'Ailly,

C. J. van Ledden Hulbosch.

Punt 4. Behandeling van het jaarverslag geeft geen aanleiding tot opheldering.

Punt 5. De heer VAN ELK doet verslag van den financiëlen toestand van het internationaal comité, het batig saldo bedroeg 1 Jan. 1910 f 441.99.

Voorts deelt de heer van Elk mede, dat de burgemeester van Karlsruhe heeft voorgesteld in het ontwerp statuten van den internationalen bond in § 3 — 2°. achter het woord internationale — het woord Massnamen te plaatsen.

Van een internationaal congres kan dit jaar niets komen, te Dresden wordt de intern. Hygiëne-ausstellung gehouden, daardoor ondervindt de organisatie hier moeilijkheden.

Punt 6. Tot leden van het bestuur worden bij acclamatie herbenoemd de heeren Fleischer, Lind en van Elk.

Punt 7. Bij het bespreken van de propagandamiddelen zegt de heer Gorter dat het hem wenschelijk voorkomt een propaganda-maandblad uit te geven. Hierin zouden mannen van kennis en invloed, korte en krachtige artikelen moeten plaatsen.

Het voorstel wordt aangenomen; het blad zal in het begin van het volgend jaar verschijnen.

De VOORZITTER deelt nog mede, dat wij ook in andere richting propaganda zullen maken, door ons goedgezinde vereenigingen op te wekken zich als lid bij ons aan te sluiten.

Bij de rondvraag neemt de heer FLEISCHER, voorzitter van de Groene Kruis-tentoonstelling het woord om het bestuur en het tentoonstellingscomité een woord van dank te brengen voor de ondervonden medewerking.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningm.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Onze Plaat.

Van onze plaat zijn ruim 25000 exemplaren verkocht, maar niet aan onze leden doch in hoofdzaak aan andere belangstellenden. Wij hebben nog voorraad genoeg en hopen, dat onze leden hunne schade zullen inhalen en spoedig hunne bestelling zullen doen.

Ieder kan toch wel een honderd exemplaren ter verspreiding bestellen, de prijs is waarlijk laag genoeg.

Als nieuwe leden hebben zich opgegeven:

de Heeren
Dr. SONNEVELD, Maasland.
E. VAN SCHAIK, Utrecht.
C. A. H. WEIJER, arts, Ede.
Dr. H. H. F. BEKENKAMP, Nieuwolda.
A. H. GEISTDÖRFER, Soerabaja.

Verslag van de Algemeene Vergadering,

gehouden op 17 September 1910 te Utrecht.

De voorzitter Mr. P. W. de Koning de vergadering openend, brengt in de eerste plaats dank aan Ds. Fleischer en het uitvoerend comité van de Groene Kruis-tentoonstelling. Zij toch hebben ons in staat gesteld in hunne localen te vergaderen en hebben de afdeling Kwakzalverij op de tentoonstelling een ruime plaats afgestaan.

Ook het comité bestaande uit de heeren Prof. v. d. Wielen, voorzitter, Mr. A. Lind, H. van Gelder, Dr. Catz en E. J. Abrahams secretaris

Van de Groene Kruis Jubileums-tentoonstelling.

Als dit blad verschijnt, behoort de hierboven genoemde tentoonstelling reeds tot het verleden. De verschillende bladen hebben meer of minder uitvoerig over deze zoo uitstekend geslaagde expositie verslagen uitgebracht en gaarne sluiten wij ons aan bij de hulde, die van alle zijden aan het tentoonstellingscomité is gebracht.

Van één afdeling moeten wij — al komt het ook als mosterd na den maaltijd — hier ter plaatse nog melding maken; 't is de afdeling van de kwakzalverij. Die afdeling kunnen wij in tweeën splitsen.

Eén gedeelte hebben wij reeds vroeger beschreven toen wij in het Januarinummer melding maakten van het verplaatsbaar Tuberculose-Museum der Zuid-Hollandsche vereeniging „Het Groene Kruis” en het daar tentoongestelde op het gebied der kwakzalverij. Wij verwijzen daaromtrent naar dit nummer. Een ander gedeelte is echter geheel nieuw. Wanneer men van uit de hoofdzaal de trap opging naar de gaanderij vond men den weg zeer gemakkelijk; een waarschuwing: „Wacht u voor den kwakzalver”, diende als wegwijzer. Den bereederden catalogus volgend, kwamen wij het eerst aan de *Geschiedkundige afdeling*. Reproducties van schilderijen en prenten toonden aan hoe reeds vroeger het euvel der kwakzalverij dik-

wijs op geestige wijze door kunstenaars gegeeseld werd. Schilderijen o. a. van JAN STEEN, FRANS HALS, GERARD DOU gaven den kwakzalver in zijn optreden en bedrijf weer.

De afdeeling Geschriften bevatte tal van geschriften ter bestrijding der kwakzalverij en eenige boekjes, vermeldende de samenstelling van talrijke kwakzalversmiddelen.

De afdeeling Statistiek besloeg wel de meeste ruimte. Langs de wanden van het zaaltje waren een groot aantal cartons opgehangen beplakt met kwakzalvers-advertenties, in één maand uit een klein getal couranten geknipt, waaruit men kon zien: „Wat de zieke Nederlander den kwakzalver in één maand voor reclame betaalt.” 't Is bijna ongelooft hoe veel geld daaraan besteed wordt.

Andere cartons bevatten het register van 466 kwakzalversmiddelen, waarvan de samenstelling in de jaren 1880—1905 door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij werd onderzocht en bekend gemaakt, terwijl verder een overzicht werd gegeven van een aantal dezer kwakzalversmiddelen gerangschikt naar de kwalen waartegen zij heeten te helpen, o. a.:

tegen hoesten	18
tegen toring	14
tegen asthma	11
tegen maagkwalen	15
z.g. kloostermiddelen, die echter nooit een klooster zagen	8
middelen tot afdrijving en tegen geheime ziekte	15
tegen vallende ziekte	12
tegen drankzucht	8
tegen vetzucht	11
tegen reumatiek	11

Al deze cartons werden geheel belangeloos en op keurige wijze in orde gebracht door het lid onzer Vereeniging, de heer B. KANES te Amsterdam, wien wij daarvoor gaarne onze hulde brengen.

De volgende afdeeling bevatte: *Eenige kwakzalversmiddelen en methoden.* Eenige maar, voor alle ons bekende zou in de ruime Tivoli-zaal geen plaats voorhanden zijn. Wij zagen o. a. abdijsiroop, pinkpillen, Foster's rug- en nierenpillen, Haarlemmerolie met opgave van de samenstelling en vergezeld van de *valsche* attesten omtrent de door die middelen verkregen genezingen.

Een zevental middelen tegen drankmisbruik aanbevolen — doch die niets helpen, namen in deze rubriek een hupper waardige plaats in. Als waarschuwing diende een plakkaat: „Drankzucht wordt niet door het innemen van middel-tjes genezen. Hier helpt slechts geheel-onthouding.”

Ten slotte werden wij nog aangenaam bezichtigd door de volgende *spotprenten*:

Les pilules Merveilles.

Men ziet den dokter, die niets te doen heeft, een middel zoeken; hij maakt reclame en de menschen komen tot hem. Een boer is zijn ezel kwijt, hij spreekt menschen die bij den dokter geweest zijn, gaat er ook heen. De dokter hoort hem niet aan, stopt hem zijn pillen (die opium bevatten) in de hand, de boer gaat heen en valt na het gebruik van de pillen op het land in slaap; als hij ontwaakt graast zijn ezel naast hem. Op het laatste plaatje ziet men hem vol verrukking een attest schrijven over de voortreffelijke pillen. Reproductie van een spotprent in het begin der 19e eeuw door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uitgegeven. Daarboven staat:

Beschouw, o jeugd, dees print, lach vrij bij deze plaat.

Maar lees aandachtig ook hetgeen eronder staat.

De geschiedenis van Tetjeroen, centsprent uit de vorige eeuw.

De geschiedenis van Spring in 't veld, eveneens centsprent uit de vorige eeuw.

De geschiedenis van Jan Kwak, of hoe men door bedrog in Nederland ongestraft tot rijkdom en tot eer komt. Centsprent uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Spotprent van de *Amsterdammer*, weekblad voor Nederland.

Sedert 1 Maart 1908 kunnen aan de Rijks-

seruminrichting kosteloos voor ieder die het verlangt kwakzalversmiddelen voor het vee worden onderzocht. *Wanneer voor den mensch?*

Waar wij in 't begin van dit artikel hulde brachten aan het tentoonstellings-comité in het algemeen, daar willen wij een woord van oprechte waardeering niet onthouden aan den heer E. J. ABRAHAMS, die (alle leden van het Groep-Comité zullen het met ons eens zijn) bijna geheel alleen, met opoffering van veel tijd en moeite, deze fraaie kwakzalverij-tentoonstelling heeft georganiseerd.

BERICHTEN.

Alweer niets. Al weer moeten wij, tot ons diep leedwezen, mededeelen, dat de troonrede geen enkel vooruitzicht opent, dat van regeeringswege eenig voorstel zal worden ingediend tot beteugeling van de kwakzalverij hier te lande. En inmiddels blijft de volkswelvaart en de volksgezondheid aan het grootste gevaar blootgesteld.

Op het Groene Kruis Jubileum Congres heeft, in de vierde zitting, op 3 September, de heer E. J. ABRAHAMS de zaak van de kwakzalverij te berde gebracht, zooals wij reeds in ons vorig nr. konden vernemen. Aan de *N. Rott. Ct.* ontleenen wij thans daaromtrent het volgende:

De heer E. J. ABRAHAMS, uit Amsterdam, behandelde de vraag: „wat kan het Groene Kruis doen ter bestrijding der kwakzalverij?”

Die strijd tegen de kwakzalverij kan z. i. in twee deelen worden gesplitst: a. de indirecte strijd, welke zich richt op algemeene ontwikkeling van het volk, op hygiënisch gebied;

b. de directe, welke zich toelegt op het bestrijden van het kwaad zelf: het opsporen van gevallen, waarbij de kwakzalver den zieke nadeel toebrengt, het ontmaskeren van zijn onwaarheden omtrent attesten van z.g. genezenen, het onderzoek van kwakzalversmiddelen en methoden, en het oefenen van pressie op eigenaars van publiciteitsorganen die men zal moeten trachten over te halen kwakzalversadvertenties te weigeren.

Wat den indirecten weg betreft, werkt reeds het Groene Kruis nuttig door voorlichting van het publiek, hetzij door voordrachten, hetzij door het invoeren van hygiënische maatregelen, hetzij door persoonlijke invloed, b.v. van een wijkzuster, door alle welke maatregelen vooroordeel en bijgeloof op dit gebied kunnen worden bestreden.

Voor den directen strijd moet een andere weg worden ingeslagen. Deze kost zooveel geld, zooveel moeizamen arbeid en zooveel routine is hier vereischte, dat hier centralisatie in een afzonderlijke vereeniging noodig is.

Maar juist voor deze noodige centralisatie, zooals die in de Vereeniging tegen de kwakzalverij is belichaamd, worden weer bezwaren geboren en deze kunnen op voortreffelijke wijze door de afdeelingen van het Groene Kruis worden opgeheven.

Het Maandblad der vereeniging bevat waarschuwingen, de uitkomsten van het chemisch onderzoek van kwakzalversmiddelen, en van de attesten van z.g.n. genezenen. Valsche attesten worden gepubliceerd.

De vereeniging kan er niet voor zorgen, dat deze maandbladen overal worden verspreid, daarom doen reeds verscheidene afdeelingen van het Groene Kruis nuttig werk door het helpen verspreiden van deze bladen. Haar voorbeeld strekke tot aansporing van anderen.

Ook kunnen de afdeelingen medewerken tot het verspreiden van vlugschriften, waarin het kwaad wordt bestreden. Als voorbeeld diene de verspreiding van het door ds. Fleischer uitgegeven geschrift: „Wacht u voor den kwakzalver.”

Ook hebben reeds eenige afdeelingen de spotprent van de Vereeniging tegen de kwakzalverij (die voor één cent verkrijgbaar is) helpen verspreiden.

Behalve verspreiding van deze voorlichting kunnen de afdeelingen zich buitengewoon verdienstelijk maken voor de directe bestrijding, wanneer zij de Vereeniging tegen de kwakzalverij kennis willen geven van gevallen van kwakzalverij in haar gebied. De centrale vereeniging kan onmogelijk alles weten en alleen op deze wijze kan het kwaad behoorlijk krachtig worden aangetast.

Ook voor het onderzoek naar de waarde van afgegeven attesten zijn plaatselijke vereenigingen als het ware aangewezen. Zij kunnen de onwaarheden ontdekken en mededeelen.

En ten slotte kunnen in plaatsen waar het ledental van het Groene Kruis groot genoeg is, de eigenaars van de pers bewerkt worden, opdat zij het opnemen van kwakzalversadvertenties weigeren.

Blijkens opgedane ervaring kan hier alleen door zeer krachtigen drang van een zeer groot aantal lezers iets worden bereikt.

Over deze voordracht werd geen debat gevoerd.

Geneesmiddelen-reclame. De „Gutachten-firma” van *Albert Foller te Regensburg*, biedt belanghebbenden onder „strengste Diskretion” de levering aan van... professoren, artsen met doctortitel enz., die tegen maandelijksch salaris, aandeel in de winst of „Abfindung” voor eens, getuigschriften, verhandelingen enz. enz. vervaardigen. De prospectus zegt, dat de firma de „fijnste” connecties heeft. (*Nieuwe Courant.*)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De olijke firma Boom.

In den loop der vorige maand ontvingen wij van de firma Boom te *Arnhem*, het volgend aangeteekend schrijven:

„In de correspondentie van Uw geacht Maandblad van September l.l. zagen wij tot ons leedwezen, dat wij verzuimd hebben U ons reclameboekje, vermeldende alle door ons gefabriceerde artikelen, te zenden, daar wij uit genoemde correspondentie begrepen, dat dit boekje U onbekend is.

Daar het vorig jaar door U zoo welwillend over onze patent medicijnen geschreven werd, n.l.: dat deze zeer bekende geneesmiddelen zijn, die door de geneesheeren zeer dikwijls en sommige met succes worden aangewend, en wij vooral van Uw kant zulke gunstige beoordeelingen, waarvan wij, zoo het ons noodig mocht blijken, een voor ons zeer gunstig gebruik zullen maken, op zeer hooge prijs stellen. herstellen we hierbij het verzuim, door het rechtstreeks toezenden van ons reclameboekje,

Hoogachtend”, enz.

We zijn gewoon van de genoemde firma *aange-teekende* brieven te ontvangen. Meestal is de inhoud een reprimande aan ons adres; ditmaal is de toon geheel anders. Blijkbaar is dit schrijven satyriek bedoeld; wij zullen er niet op de zelfde wijze op antwoorden, maar de zaak eens zuiver stellen. Daarmee wijken wij, voor *ditmaal* nog eens af van ons voornemen (men zie het Maandblad van November 1894) om de brieven van die firma niet meer te beantwoorden.

Bij het groote publiek heerscht het dwaalbegrip dat de apothekers, om zoo te zeggen halve geneeskundigen zijn, dat men, vóór naar den geneesheer te gaan, wel eens bij den apotheker om raad kan vragen. Dit noemen we een dwaalbegrip. Zeker weet de apotheker van tal van geneesmiddelen, bij welke ongesteldheid zij worden aangewend — hoe kan 't ook anders? — maar de beoordeeling van den aard der ongesteldheid, het herkennen van dit of dat ziektegeval staat niet aan hem! Dit behoort tot het gebied van den geneesheer, en de apotheker, die doktertje speelt, gaat buiten zijn boekje.

Erger is het intusschen, wanneer een apotheker, hem door zijn werkkring zeer bekende geneesmiddelen, die door de geneesheeren zeer dikwijls en sommige met succes worden aangewend als z.g. „patent-medicijnen” met de noodige reclame in den handel brengt, daarbij de ziekte opnoemt, waartegen zij heeten te helpen, het den patiënt overlatende om zijn ziekte te herkennen, en na te gaan of het met zoo'n ophef aanbevolen middel voor hem dienstig is.

Het *dusdanig* optreden van een apotheker beschouwen wij als kwakzalverij.

Hoe is 't nu met de firma Boom?

Aan het hoofd der firma stond, toen deze met de reclame begon, een apotheker en, als we ons niet bedriegen, staat deze nog aan het hoofd. Uit het ons gezonden boekje: „Patent-Geneesmiddelen uit de Chemisch pharmac. Fabriek van de firma A. M. Boom, Arnhem-Holland” nemen wij de volgende aanbevelingen over:

„MAAGPOEDER.

Door het Maagpoeder van Apotheker Boom, zijn reeds duizenden Maaglijders genezen van maagpijn, maagkramp, zuur, hartwater en slechte spijsvertering.

Lees de honderden attestaten, welke op aanvraag gratis en franco toegezonden worden."

Dit poeder bestaat uit *koolzure kalk*, *magnesia*, *bismuth*, *curaçaoschillen* en *pepermuntolie*, zeer bekende geneesmiddelen, in sommige gevallen van maagkwalen door geneesheeren met succes voorgeschreven, door de firma BOOM als boven aanbevolen, zonder eenig onderzoek van den lijder, waartoe de firma trouwens niet in staat is.

„ASTHMAPOEDER van Apotheker BOOM.

Dit Asthmapoeder geeft bij inademing onmiddellijk verlichting bij asthma, borstbenauwdheid en borstbeklemming, zelfs bij den hevigsten aanval.

Vele personen, die het gebruikten, betuigden ons hunnen dank."

Het poeder is een zeer bekend mengsel van *Poeder van Stramoniumbladen* en *salpeter*; niets nieuws.

„KINA KOORTSDROPPEN

van Apotheker BOOM, een zeker afdoend geneesmiddel tegen koorts, binnenkoorts, koudekoorts, malaria en gevatte koude. Werken versterkend en eetlustversterkend. Zuiveren het bloed."

Bovengenoemd „zeker afdoend geneesmiddel" tegen al de opgesomde kwalen komt overeen met de *Kina-droppels van Dr. de Vrij*.

Wat maken de geleerden zich nog druk over de genezing van malaria? De firma BOOM heeft het toch gevonden?

„MIGRAININE PASTILLES.

Hoofdpijn pastilles, een zeker werkend geneesmiddel tegen hoofdpijn en migraine. In de meeste gevallen zijn 2 pastilles voldoende, anders na verloop van een kwartier weder 2, echter nooit meer dan 4."

Dit „zeker werkend middel" bevat *Antipyrine* en *Coffeine*, alweer zeer bekende stoffen, die lang niet door iedereen zonder schade worden verdragen en bij welker gebruik nauwkeurig met den toestand van den lijder te rade moet worden gegaan. Dat is wat anders dan *zeker* werkend.

„LAXEERPILLEN, SLIJM-, GAL- en MAAGPILLEN.

Verdrijven Gal en Slijm.

Zuiveren het bloed.

Bevorderen den Stoelgang (ontlasting)."

Geen wonder, want zij bestaan in hoofdzaak uit *aloë*, de door kwakzalvers meest gebruikte stof.

Zoo konden wij voortgaan maar het medegedeelde is o. i. voldoende om het optreden van de firma BOOM te kenmerken. Ter illustratie nog het volgende uit het boekje :

„Men eische steeds den naam

Firma A. M. BOOM

op het etiket, terwijl alle verpakkingen gesloten moeten zijn met onderstaand Wettig Gedeponerd Fabrieksmerk", dat wij maar niet nateekenen — en verder: „Men wordt gewaarschuwd tegen namaak, en lette vooral op bovenstaand Fabrieksmerk, en den naam Apotheker BOOM."

Welzeker, alsof men die middelen niet overal zou kunnen krijgen!

Nog een enkele aanhaling uit het boekje :

„De volgende Patent-Geneesmiddelen zijn in origineele verpakking in ALLE GOEDE Apotheken en Drogistwinkels verkrijgbaar."

Dat is meer dan erg. 't Is waar, de tijd is voorbij dat de apothekers handelen, zooals hun collega's te Tiel in 1882 deden, die een aanklacht bij de justitie indienden, omdat zij, in de bijvoeging: „verkoopbaar bij de apothekers te Tiel", geplaatst onder een advertentie betreffende *Zwitserse pillen*, vermeenden beschuldigd te worden van een strafbare handeling. Zóó is de toestand niet meer. Integendeel, er zijn, wij moeten het tot ons leedwezen erkennen, onder de apothekers tegenwoordig vele te vinden, die, o. i. ten onrechte, beweren, dat zij, in den strijd om het bestaan, niet kunnen weigeren *kwakzalversmiddelen* te verkoopen, al doen zij het ook ongaarne. Maar er zijn ook nog andere, die dergelijke middelen met alle kracht uit hun apotheek wren en die o. a. de producten van de firma BOOM niet gaarne zouden afleveren. Zijn dit nu de *niet-goede* apotheken?

Een asthma-middel uit Nederland afkomstig.

In de *Apotheker Zeitung* komen herhaalde malen rapporten voor omtrent het onderzoek van geneesmiddelen, verricht in het Pharmaceutisch Instituut van de Berlijnsche Universiteit. Zelden maken wij van die rapporten melding, omdat de meeste dier middelen hier nog vrij onbekend zijn. Dat wij thans een andere gedragslijn volgen vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat het middel, waarvan in het rapport sprake is, wordt gezegd uit Nederland te zijn ingevoerd.

Het rapport begint n.l.: „Von Holland aus wird ein Asthmamittel vertrieben."

Het onderzoek, verricht door Dr. ERW. RICHTER en uitvoerig in de *Apotheker Zeitung* meegedeeld, leidde tot het volgend resultaat:

Het middel vertoont zich als een lichtgele vloeistof met een bezinksel; het bevond zich in een flesch van 300 ccm. inhoud, met een kurk gesloten, en voorzien van een signatuur: 3-maal daags een theelep. Het kwalitatief en quantitatief onderzoek toonde aan, dat de vloeistof bestond uit 30 gram *joodkalium*, 45 gram van een *stroop* tot 300 gram opgelost in een plantenaftreksel, waarvan de bestanddeelen niet konden worden bepaald.

De naam en de vervaardiger van dit middel zijn ons niet bekend; als Nederlandsch product kennen wij het *Asthma-middel van Daams*, een oplossing van *joodkalium* in *bitterwijn*; zou dit soms het bedoelde zijn?

Legalisatie van handteekeningen.

* Het is een bekend kunstje van kwakzalvers om het een of ander, wat een ware of vermeende patient zelf op papier heeft gezet of eene verklaring die de kwakzalver hem heeft laten onderteekenen, een schijn van waarheid te geven door deze handteekening te laten legaliseeren. Ik meen dat de kosten hiervan twee kwartjes zijn en een ambtenaar ter secretarie schrijft er dan een formulier onder, waarbij hij verklaart, dat dit inderdaad is de handteekening van den bewusten persoon, dit wordt door den burgemeester onderteekend en er wordt dan nog een mooi gemeentestempel naast afgedrukt; de brief of het stuk papier krijgt zodoende het aanzien van een officieel stuk.

Omtrent de waarheid of de waarschijnlijkheid van het oorspronkelijke getuigenis wordt door deze onderteekening van het hoofd der gemeente niets verklaard of bevestigd; hij heeft er ook niet mee noodig en het wordt hem niet gevraagd. De kwakzalver, wetende met welk volkje hij het meest te doen heeft, wil alleen zoo'n mooien stempel en zoo'n naam op het stuk hebben, om er de oogen zijner klanten mee te verblinden.

In het buitenland gaat het al evenzoo en de Minister van Binnenlandsche Zaken en Onderwijs in *Pruisen* heeft het daarom noodig geacht aan de autoriteiten een circulaire betreffende deze aangelegenheid rond te zenden.

„Mijne aandacht is er op gevestigd", zoo schrijft de Minister, „dat kwakzalvers en geheimmiddelfabrikanten de dankbetuigingen van zoogenaamde genezen patienten, die zij ter aanbeveling hunner middelen publiceeren, meer betekenis trachten bij te zetten door de onderteekening te laten verifiëren door het hoofd der politie, door een burgemeester of door andere autoriteiten."

Dikwijls worden nu, zooals blijkt uit stukken die voor ons liggen, in de advertenties naast de dankbetuigingen deze ambtelijke verklaringen afgedrukt met de bijvoeging: „de juistheid bevestigd" of „goedgekeurd als volgt" e. d., om den schijn te wekken, alsof de bevestiging niet bloot alleen de handteekening, maar ook den inhoud van het stuk betreft.

Daar het in het belang der volksgezondheid niet gewenscht is, dat het schadelijk optreden en den handel van kwakzalvers en geheimmiddeldkramers ook maar in schijn door de autoriteiten zou worden in de hand gewerkt, zoo verzoek ik u de ambtenaren, onder uw beheer staande, ernstig onder het oog te brengen, dat zij onder zulk soort van dankbetuigingen van zoogenaamde genezen patienten nooit iets anders verklaren, dan dat „de handteekening echt" is;

alle andere omschrijving of bijvoeging moet vermeden worden om misbruik te voorkomen.

Het goede voorbeeld van Pruisen heeft reeds navolging gevonden; de *Saksische* Regeering heeft op 23 Aug. 1909 een ongeveer gelijkkluidend schrijven gericht aan de Hoofden der verschillende Rijksdistrikten, met last den inhoud ter kennis te brengen van alle ambtenaren in hunnen dienstkring, wien het aangaat.

Bovendien heeft zij er nog aan toegevoegd, dat eene verplichting om dergelijke handteekeningen te legaliseeren voor hen niet bestaat, en waar het duidelijk blijkt, dat zulk eene legalisatie der handteekening van zoogenaamd genezen patienten alleen gevraagd wordt door kwakzalvers, met het kennelijk doel om haar te misbruiken, komt het der Regeering wenschelijk voor elke medewerking eenvoudig te weigeren.

UIT DE PERS.

Eilers aan 't woord.

De *Enkhuizer Courant* van 3 September bevat onderstaand Ingezonden Stuk:

„Geachte Redactie!

Dezer dagen ontving ik bijgaande stukken, van Hunne Excellenties de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie, waarop ik geantwoord heb, zooals U uit het derde stuk zult zien.

Ten zeerste zult U mij en de duizenden, die in de zaak belang stellen, verplichten, met alles in zijn geheel op te nemen.

Dat leugenaars en bedriegers de grootste moeite hebben, om hun laaghartig bedrijf door te zetten, is geen wonder, maar dat men zoo *grawelijk* moet strijden voor waarheid en een eerlijke zaak, zie, dat is een raadsel, waar de oplossing nog niet van gevonden is. Als u het mij toestaat, kom ik hier later nog eens op terug.

Met vriendelijken dank voor de opname.

Hoogachtend:

UEd. dw. dr.

EILERS.

Oegstgeest
Holland.

Hotel Hof v. Holland.
Cleve, Duitschland.

1 September 1910.

KLEEF, den 23 Aug. 1910.

In opdracht van Harer Majesteits Gezantschap te Berlijn heb ik de eer U te doen toekomen nevensgaande beschikking van het Ministerie van Justitie en van Binnenlandsche Zaken te 's-Gravenhage.

De waarn. Consul der Nederlanden,

W. FREDE.

De Ministers van Justitie en van Binnenlandsche Zaken:

Gezien de op hen vanwege de Koningin verstrekte machtiging, betrekkelijk het aan Hare Majesteit ter audiëntie te Amsterdam door de echtgenoot van adressant ter hand gesteld verzoekschrift van H. J. EILERS, gedagteekend Cleef, 28 Mei 1910, houdende verzoek:

1°. om revisie van de over hem gevelde vonnissen;

2°. om benoeming van eene geneeskundige commissie, die zal beoordeelen de waarde van het beweerd, door hem uitgevonden geneesmiddel tegen tuberculose;

3°. om opschorting van de hem opgelegde straf in afwachting der uitspraak dezer geneeskundige commissie;

Geven den adressant te kennen:

1°. dat revisie van vonnissen in strafzaken slechts kan geschieden overeenkomstig de voorschriften van den Achttienden Titel van het Wetboek van Strafvordering, zoodat adressant zich met dit zijn verzoek zal hebben te wenden tot den Hoogen Raad der Nederlanden bij een verzoekschrift, inhoudende de omstandigheid, waarop de aanvraag steunt, met opgave der bewijsmiddelen, waaruit van die omstandigheid blijken kan;

2°. dat het op den weg van adressant zou kunnen liggen het door hem uitgevonden middel tot genezing van lijders aan tuberculose bekend te maken, waarna een onpartijdig onderzoek kan volgen, maar dat geen termen bestaan tot instelling van een geneeskundige commissie als door hem verlangd;

3°. dat, waar de door hem verlangde geneeskundige commissie niet wordt benoemd, ook geen aanleiding bestaat ten aanzien van zijn verzoek om uitstel van straf af te wijken van het op dergelijke verzoekschriften gebruikelijke antwoord, dat de veroordeelde zich met dit verzoek zal hebben te

wenden tot den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het gerecht, door hetwelk hij is veroordeeld.

's Gravenhage, den 13/17 Aug. 1910.

De Minister van Justitie.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.

Aan

Hunne Excellenties de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Justitie

te 's-Gravenhage.

Geeft met den meest verschuldigten eerbied te kennen, ondergeteekende H. J. EILERS, Directeur van het Internationaal Chemisch Laboratorium te Oegstgeest;

dat hij uwe missive onder No. 556/3934 heeft ontvangen, en geen antwoord daarin vermeent te vinden op het adres, aan Hare Majesteit de Koningin ter hand gesteld in dato 29 Mei 1910.

Ten eerste is in uwe missive sprake van eene door hem aangevraagde revisie, waarvan voorloopig nog geen sprake kan zijn, zoolang niet aan de Regeering is bewezen, dat hij werkelijk de middelen gevonden heeft om die treurige ziekte „Tuberculose” te genezen.

Ten tweede is in Uwe missive sprake van het openbaar maken zijner uitvinding om de Tuberculose te genezen, zonder benoeming door de regeering van eene geneeskundige commissie.

Deze bewering van Uwe Excellenties berust blijkbaar op een misverstand; want wanneer hij nu zijne uitvinding bekend zou maken, verviel voor hem elke reden om revisie aan te vragen en voor de regeering om revisie te gelasten.

Ten derde, dat het hem vreemd voorkomt dat, Iste door Uwe Excellenties geweigerd wordt, eene geneeskundige commissie te benoemen, wat toch in hooge mate in het algemeen belang zou zijn, en volgens de heilige overtuiging van duizenden in den lande zelfs vreemd schijnt dat zulks nog niet is geschied, zonder dat er door hem om is gevraagd; want de toestand der volksgezondheid, wat de besmetting door Tuberculose betreft, zou een onderzoek van Regeeringswege naar zijne uitvinding en verkregen resultaten niet alleen wettigen, maar zelfs dringend gebieden en

2de komt het hem al zeer vreemd voor dat hij door het hoofd der Justitie, verwezen wordt naar ondergeschikte ambtenaren, om een verzoek te doen, wat toch bij het hoofd der Justitie thuis behoort. Uit de geheele missive van Uwe Excellenties blijkt ten duidelijkste, dat dezelve op een misverstand berust, weshalve hij zoo vrij is nogmaals te herhalen: Iste dat door hem aan Hare Majesteit is verzocht, zelf aan Hare Majesteit drie Heeren Doktoren te mogen voorstellen, welke in deze zoo ernstige zaak, eene geneeskundige commissie zullen vormen, onder wier controle hij twintig Tuberculoselijders geheel gratis zal behandelen;

2de dat het Hare Majesteit moge behagen, hem een jaar uitstel van executie van de hem opgelegde straf te willen verlenen, om in dien tijd het bovenbedoelde bewijs dat zijn uitvinding voor de Tuberculoselijders van zeer groote waarde is, te kunnen leveren;

3de dat, indien blijkt, dat veertig procent der lijders genezen, revisie van de tegen hem gewezen vonnissen zal worden gelast.

Zooals Uwe Excellenties uit deze zult kunnen zien, is door hem rekening gehouden in dit verzoek Iste met het algemeen belang;

2de met de wet, en zijn er geen wettige termen aan te voeren, die grond geven om zijn verzoek te weigeren.

Hopende dat Uwe Excellenties volgens recht en billijkheid zullen erkennen, dat Uwe missive onder No. 556/3934 niet kan en mag worden aangemerkt als zijnde een antwoord op zijn adres aan Hare Majesteit de Koningin in dato 29 Mei 1910.

verzoekt ondergeteekende met den meest verschuldigten eerbied, alsnog eene gunstige beschikking daarop te mogen ontvangen, 't welk doende

Van Uwe Excellenties
de onderdanige dienstwillige dienaar,
H. J. EILERS.

Hotel Hof van Holland,
Cleve, Duitschland, 1 September 1910.

Geachte Redactie!

Zooals U, na aandachtig doorlezen van het stuk van de Ministers zult zien, schuilt daar een geheel andere bedoeling achter, dan men er oppervlakkig in ziet:

Iste moet er revisie aangevraagd worden door mij, bij den Hoogen Raad.

Dat is kloppen aan een doovemansdeur.

2de. Moet ik uitstel van executie van de straf vragen bij de Alkmaarsche rechtbank.

Daar kom ik bij den duivel ter biecht.

3de. Draait men het om, en doet het voorkomen, alsof ik de benoeming van eene geneeskundige commissie heb aangevraagd aan Hare Majesteit de Koningin, en niets is minder waar dan dat.

Ik heb juist aan Hare Majesteit gevraagd zelf eene geneeskundige commissie te mogen voorstellen aan H. M. de Koningin.

Het geheele stuk van de Ministers is één raadsel, en een vreemde voorstelling hoe in ons land Iste het algemeen belang en 2de waarheid en rechtvaardigheid worden hooggebouwd en gediend.

Met vriendelijken dank, geachte Redactie,
Hoogachtend:

U Ed. dw. dr.

EILERS."

INGEZONDEN.

Hamont, 5 September 1910.

Mijnheer de Redacteur!

In het Maandblad tegen de Kwakzalverij van September 1910 no. 9, staat onder het opschrift „Kwakzalverij in Limburg”, een overgenomen artikel, waarin de volgende zinsneden voorkomen:

„Daár (te Budel) wordt sinds jaren de lijk-schouw verricht door onbeëdigde Belgische doctoren, uit het naburige Hamont, die gewoonlijk den doode niet zien.

„Deze heeren houden spreekuren in kroegjes in Budel, houden daar apotheek en bij hunne afwezigheid verkoopt de herbergierster medicijnen uit de apotheek!

Deze brief, mijnheer de Redacteur, is door u overgenomen uit „De Amsterdammer” van 14 Augustus in uw nummer van 3 September en de inhoud wordt door u zonder reserve aan uwe lezers voorgedragen.

Te Budel, dat niet in Limburg ligt, wordt door de beide doctoren uit het Belgische Hamont, Dr. Feyen en Dr. Somers, de geneeskundige praktijk uitgeoefend. De Nederlandsche wet verklaart hen daartoe bevoegd.

Dr. Feyen heeft daar en in de naburige grensgemeenten Soerendonk en Maasheeze, gedurende 38 jaren de gemeente-praktijk waargenomen en lijkschouwingen verricht. In geen van deze gemeenten was toen een Nederlandsch geneesheer gevestigd of te krijgen.

Dr. Somers heeft gedurende 14 jaren te Budel en Soerendonk, zonder van gemeentewege (behalve de twee laatste jaren) eenige vergoeding te genieten, voor arm en rijk bij nacht en dag klaar gestaan. Herhaaldelijk heeft hij zich tot den burgemeester en den eersten Wethouder gewend, om voor het verrichten der lijkschouwing beëdigd te worden, doch de eed is hem niet afgenomen. En aangezien de doodsoorzaak, die op het doodsbrieffje moet zijn vermeld, door niemand dan door den behandelenden geneesheer kan worden aangegeven (tenzij na sectie), is het duidelijk dat het aan de bevoegde autoriteiten staat te zorgen, dat de in hunne gemeente praktiseerende artsen beëdigd zijn, als zulks noodig is!

Thans heeft zich te Budel een Nederlandsch geneesheer gevestigd. Hij moge het met leede oogen aanzien, dat de bevolking der drie gemeenten haar vertrouwen blijft schenken aan de grensdoctoren, van dezen zal niemand redelijkerwijs durven verlangen, dat zij, na zoo lange jaren zich voor die gemeente te hebben opgeofferd, hunne Nederlandsche praktijk, de vrucht van veel arbeid, in eens prijsgeven.

De beschuldiging, dat wij te Budel spreekuur houden in kroegjes, dat wij daar apotheek houden en bij onze afwezigheid de herbergierster medicijnen verkoopt en dat wij lijkschouwing verrichten zonder den doode te zien, is lasterlijk en voor ons eeroovend, en wij hebben daarbij te bevoegder plaatse een klacht ingediend.

De anonieme schrijver, die de belgische grensdoctoren van brutaliteit beschuldigt, ontziet zich niet, in enkele regels niet ons alleen, maar tevens de Nederlandsche politie, het hoofd van een of meer Nederlandsche gewesten, en den inspecteur van de Volksgezondheid te beschuldigen van plichtverzuim.

Tot zijne betere inlichting diene, dat, ten spijt van den aanklager, die ook wel aan deze beschuldigingen schuldig zal staan, de hoofdinspec-

teur van de Volksgezondheid te 's Hertogenbosch over de artsbediening te Budel inlichtingen gevraagd en verkregen heeft, en de justitie onder leiding van den luitenant der marechaussees een gerechtelijk onderzoek heeft ingesteld, zonder gevolg. Tegen dezen lasteraar zij het ons vreemde delingen vergund het voor de nederlandsche autoriteiten op te nemen.

En voor dezelfde nederlandsche justitie, die ons vrij liet uitgaan, hopen wij den venijnigen nederlander te bewijzen, dat wij, Belgische grensdoctoren, door niemand, wie het ook zij, onze eer en goeden naam zullen laten aantasten.

U, mijnheer de Redacteur, bieden wij, met verzoek ons dit antwoord aan uwe lezers bekend te maken, onze oprechte groeten aan.

Dr. A. FEYEN.

Dr. SOMERS.

Wij hebben ter bevoegder plaatse inlichtingen ingewonnen. Van daar meldt men ons, dat inderdaad de toestanden op medisch-pharmaceutisch gebied in de genoemde plaatsen, evenals hier en daar elders, te wenschen overlaten. Sedert geruimen tijd worden er echter pogingen in het werk gesteld om verbetering te verkrijgen.

Zooals uit het stuk in de Amsterdammer zelf blijkt, zijn de ingestelde pogingen tot nog toe niet met het gewenschte succes bekrond.

Red.

CORRESPONDENTIE.

A. S. B. te R. Tegen Liquozone is o. a. gewaarschuwd in het Maandblad van Mei 1909. Het is een gevaarlijk goedje, een oplossing van zwaveligzuur, dat reeds voor een gedeelte in zwavelzuur (vitriool) is omgezet. Men zij voorzichtig.

P. M. F. te K. Anker Sarsaparillian van Richter & Cie. is een aftreksel van china-wortel (rhizoma chinae) met joodkalium en honig. Het is een van de vele middelen, die reeds voor jaren in ons land werden geëxploiteerd door de bekende firma F. A. RICHTER & CIE. en waartegen reeds door de heeren BRUINSMa gewaarschuwd is nog vóór de oprichting onzer Vereeuiging. Zelfs is het optreden van die firma de naaste oorzaak geweest tot de oprichting. De firma adverteert nog bijna dagelijks, o. a. in het Nieuws van den Dag.

— Water, Bodem en Lucht is de titel van het pas uitgekomen orgaan van de Nederlandsche Vereeuiging tegen water-, bodem- en luchtverontreiniging. Redacteurs zijn de heeren J. C. H. FISCHER, gep. Major der Genie O. I. L., en J. DE KUYSER; de laatste voor het gedeelte betreffende de Vereeuiging tot bevordering van rookvrij stoken.

Aan het tot ons gericht verzoek om het verschijnen van dit tijdschrift aan te kondigen, voldoen wij bij deze.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maaglijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeuiging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te 's Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van carbonas calcis (krijt), magnesia, magisterium bismuthi en poeder van oranjeschillen, alles sterk gearomatiseerd met pepermuntolie.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij acute maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch.
E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel. Kwakzalversattesten.

Berichten: Lezingen over kwakzalverij. — Internationale Vereeniging ter bestrijding van Tuberculose „Het Gouden Kruis” van Eilers. — Sequah vraagt een compagnon. — Wonderdokter De Haas. — Een Knochen-setzer of -reparateur.

Mededeelingen van verschillenden aard: Een Amsterdamsch kwakzalver. — Kruiden van Dr. Traub. — L. J. Hemmes-Uroscop. — Marmola-tabletten om mager te worden. — Hoe kwakzalversmiddelen aan den man worden gebracht. — Sanonervin.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Anti-épileptique van Uten. — Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co.

Feuilleton: Kwakzalvers-advertenties uit oude Couranten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden de Heer:

MR. KNEEPKENS, Ambt. v. h. Openb. Min. bij het Kantongerecht te Rotterdam, aangebracht door DR. G. ROMIJN.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 373, te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

FEUILLETON.

Kwakzalvers-advertenties uit oude Couranten.

Geachte Redactie.

Bij het doorsnuffelen van oude couranten, uit het eind van de achttiende eeuw, troffen mij enkele aanprijzingen van kwakzalversmiddelen, waaruit blijkt dat dit euvel niet slechts van den laatsten tijd is.

Om den curieuzen vorm en het bombastisch verhaal der kwalengenezing, waarmede enkele nu veel gebruikte geneesmiddelen (b.v. Magnesia, en spijkerbalsem) worden medegedeeld, wilt ge ze misschien in uw tijdschrift opnemen.

J. GEWIN.

Magnesia Alba Anglicana of Hypochondriana van den heer J. TEISSIER. Het is een zeer ligt wit en onvoelbare Poeder, zonder smaak of reuk, vriend van alle Lighaamsgestellen, en 't best

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite behoeft hun dit niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgave voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

Door aansluiting worden niet alleen de financiële strijdmiddelen versterkt, maar wint ook de Vereeniging in moreele kracht.

E. J. ABRAHAMS.

Secretaris-Penningmeester.

Kwakzalversattesten.

„Leeringen wekken, maar voorbeelden trekken”, is eene les, welke de kwakzalvers steeds ter harte hebben genomen.

Welke kennis hen ook ontbreekt, zeker niet die kennis van hunne medemenschen, welke hen in staat stelt, ze tot het koopen en gebruiken hunner middelen over te halen.

De Secretaris onzer vereeniging toonde het op eenige zijner voordrachten, hoe in oude tijden de rondreizende kwakzalver zijne patiënten in het openbaar behandelde, wel wetende, hoe eene schijn-genezing hem onmiddellijk talrijke nieuwe patiënten zou toevoeren.

Hetzelfde geschiedt heden ten dage nog door de kleinere ondernemers. Zij, die hunne zaken in het groot drijven, volgen gewoonlijk een anderen weg. De Koningin der Aarde, de Pers, is toch gaarne bereid, het op de markten opgeslagen schouwtooneel overbodig te maken, door hare kolommen voor de aanbeveling der artikelen open te stellen, en, waar deze publiciteit

nog niet ruim genoeg schijnt, is men er spoedig bij, om door brochures, almanakken, droomboeken, enz., zijne waar aan te prijzen.

Gedachtig aan de oude ondervinding, dat schapen het slechts afwachten dat een hunner den dam is overgegaan, om in grooten getale te volgen, worden hier ook bij voorkeur de slachtoffers sprekende ingevoerd, om in attesten aan te geven, hoe snel zij, van meestal ongeneeselijke kwalen, door het gebruik der aangeprezen middelen zijn hersteld. En het publiek, dat eerst zegt: „het staat er toch; het zal toch niet heelmaal gelogen zijn”, stelt weldra de beweringen van den kwakzalver boven den raad van zijn medicus, en geeft zijn goede geld uit voor middelen, welke altijd veel te duur betaald zijn, welke gewoonlijk niet kunnen helpen voor de kwaal, welke men er mede wil bestrijden, of die kwaal zelfs verergeren.

Ons medelid, de heer C. NANNES GORTER, te Alkmaar, heeft reeds vroeger, naar aanleiding van dergelijke attesten een uitvoerig onderzoek ingesteld, dat merkwaardige uitkomsten gaf omtrent de waarde der getuigschriften en de manier waarop deze worden verkregen.

De in den aanvang van het jaar te 's-Hertogenbosch verspreide Pinkpillen-almanak lokte ons uit, om een dergelijk onderzoek in te stellen, waarbij de Gezondheidscommissies, uit wier ressort de getuigschriften waren verkregen, zoo vriendelijk waren, de noodige inlichtingen voor ons in te winnen. Daarvoor brengen wij haar hier nog onzen dank.

Zooals te verwachten was, wilden enkelen der personen niet veel meer omtrent de afgegeven attesten mededeelen, of bleven zelfs van

Huysmiddel ooit gekend, tegen gebrek aan Ver-teering, Scherpe uitslag, Scheurbuik en de meeste Ziekten aan welken men onderhevig is. Ziet de Verhandeling van den Heer J. TEISSIER, bij wien alleen, ten zijnen Huyze, 't tweede voorbij de Korsjes Steeg op 't Cingel te Amsterdam te bekomen, is de Magnesia in dat punt van vol-maaktheid, welk zijn deugd vastheid, en welker uitwerking alle verwagting ver te boven gaan. Om alle vervalsching voor te komen, zal ieder Doos, met een Folio berigt gezegeld en getekend zijn door den Autheur. De Prijs der Doozen zijn van 2 Dukaaten, 1 Dukaat, f 3:12 en van f 1:16, na de groote.

N.B. In geval van Schrik, hetzelve eens gebruikt voorkomt men alle gevaar, en door Zwangere Vrouwen 2 à 3 giften daags verligt de pijnen van den Arbeid en bevordert een gelukkige Verlossing.

(Leydse Crt, 1795 nr. 19.)

De heer CORDIER, wonende te Parijs, die al-

leen het Geheim bezit van 't prepareren der zoogenaamde Peaux Divines, ofte geprepareerde Vellen, die door de Doctoren van het Hof geappro-beerd zijn, en nog meer door een oneindig getal Curen, welke daar door dagelijks gedaan worden, maakt bekend, dat dezelve Peaux Divines, ofte geprepareerde Vellen, alsmede Mans- en Vrouwe Calotten, te bekomen zijn te Amsterdam bij de Wed. PH. METAYAR en Zoon in de Kalverstraat, bij het Fransche Koffiehuis. Dezelve Vellen verdrijven de Hoofdpijn, Zinkingen, Draaijingen in het Hoofd, Flauwutens, Duizelingen, geruis in het Gehoor, Beroertens, Verkoudheden, Heupjigt, Gezwellen, Blessuuren, Zweeren als anders, en veroorzaakt door de transpiratie be-vrijding en verlossing van kwaade Humeuren, Scherptens in het bloed, welke geprepareerde vellen meer dan twintig Jaaren, zonder dat de-zelve bederven, kunnen worden bewaard. Bij dezelve is een gedrukt Biljet te bekomen op wat wijze dezelve gebruikt worden.

(Leydse Crt, 1794 nr. 41.)

meening, dat zij van de gebruikte pillen goede resultaten hadden ondervonden.

De bewijskracht dezer attesten wordt door het resultaat van het onderzoek naar andere attesten echter geheel te niet gedaan.

Zoo was er een attest van eene Mej. J. HOLLEN Akerstraat Nr. 4, te *Wijk-Maastricht*. Dr. ROEBROECK, die een onderzoek instelde, bevond, dat persoon en adres volkomen onbekend waren, en dat zelfs het huisnummer niet bestond.

Eene dame te *Nijmegen* kreeg in den tijd, dat zij Pinkpillen gebruikte, een bezoek van twee heeren, die haar complimenteerden over haar, gezond uiterlijk, haar photographeerden, en haar een stuk lieten teekenen, dat in den almanak zou worden opgenomen. Zij meende zich intusschen te herinneren, dat de inhoud daarvan niet geheel overeenkwam met dien van het attest, dat zij later in den almanak aantrof. Spoedig na het bezoek bleek echter, dat zij geen baat vond bij het gebruik der pillen en moest zij dit zelfs nalaten. Daarmede eindigden echter de last en navraag niet, welke zij naar aanleiding van het gepubliceerde attest ondervond.

Ook van eene juffrouw te *Kaatsheuvel* is eene schriftelijke verklaring opgenomen. Daarin zou zij mededeelen, door het gebruik van pinkpillen genezen te zijn van bloedarmoede, zwakte, schele hoofdpijnen en kritieken leeftijd. Deze persoon heeft geen schriftelijke verklaring afgegeven, doch aan eenen bezoeker mondeling medegedeeld, dat zij de Pinkpillen had gebruikt tegen een gevoel van ongesteldheid, dat zij uit eenen schrik had overgehouden. Zij voelde zich na dien wel beter, doch wist niet, of dit aan de pinkpillen moest worden toegeschreven. Aldus verklaarde zij, en noemde de beweringen in den almanak onwaar.

Eene andere juffrouw te *Kaatsheuvel* had alleen het restantje uit een doosje pillen, dat zij indertijd voor haren sedert overleden echtgenoot had gekocht, gebruikt, en aan een bezoeker, die naar de bevinding omtrent de gebruikte pinkpillen vroeg, verteld, dat zij wel meende, baat bij de gebruikte pillen te hebben gevonden. Zij had echter nimmer eene schriftelijke verklaring afgegeven, en ook niet verklaard, het geen er in den almanak was vermeld. Het merkwaardigste is echter, dat zij later ontdekte, dat zij niet eens pinkpillen, doch eene andere soort pillen had gebruikt.

Den fraaisten kijk op de praktijken, welke worden toegepast om aan attesten te komen, geeft echter een geval uit *Roosendaal*.

Daar woont eene juffrouw, die aan maagpijn leed. Zij werd bezocht door een heer uit *Amsterdam*, die haar dertien doosjes Fosters nierpillen gaf. Deze hadden echter hoegenaamd geen resultaat opgeleverd. Daarna kwam er een bezoeker uit *Rotterdam*, die haar drie doosjes pinkpillen cadeau deed. Na het gebruik had zij tijdelijk wel eenige verbetering meenen te bespeuren, doch was, in tegenstelling met hetgeen de almanak haar ten onrechte laat verklaren, niet genezen, daar de pijn nog steeds terugkwam. Zij had ook geen verklaring voor den almanak onderteekend.

Te *Amst.* bij JACOBUS COENRAADTS JUN. Zoon, Mr. ZWAARDVEGER in 't Staaten Zwaard op den Vijgendam, is in Commissie de beroemde *Frankforter Borst-Balsem*, tegens Teering, Bloedspuwen, benaauwde Adem, Borstbezwaarende Verkoudheid, slaapbelettende Hoest, maakt los en doet gemakkelijk opkomen de Fluimen, die de Longpijp en Slokdarm tot stikkens toe verstoppen, is goed van smaak.

N.B. Veele Patienten van andere verlaaten zijn hierdoor geneezen: 't half Pond à 30 St. Brieven franco.

(Leydse Crt, 1794, nr. 41).

De alombekende oprechte en onvervalschte *Spijker-Balsem*, welke vele Jaren, door wijlen, JAN SPIJKER, in leven Aanspreker, gewoond hebbende op de Keizersgragt, bij de Vijzelstraat, te Amsterdam, is verkogt, wordt gecontinueerd en verkogt, door deszelfs Dochter, ALIDA JACOBA SPIJKER, Huisvrouw van JOHAN CHRISTOPH

Dat een dergelijk onderzoek omtrent een uit *Princenhage* afkomstig attest betreffende scavuline, dat eenigszins terloops op eenige pagina's aan het eind van den almanak is behandeld, even merkwaardige uitkomsten gaf, zal niemand verwonderen. De patiënte had vier doosjes van dit laxermiddel gebruikt, zonder eenige resultaat. Dit had zij ook aan den mijnheer die haar toen opzocht, duidelijk gezegd en standvastig geweigerd, de hierop door hem aanbevolen proef met pinkpillen (als laxermiddel?) te nemen. Welke waarde zij aan het opgenomen attest toekende, behoeven wij hier niet te vermelden.

En nu komen wij weder terug op het spreekwoord, waarmede wij dit stuk aanvingen:

„Leeringen wekken, maar voorbeelden trekken.” Steeds heeft onze vereeniging getracht het publiek voor te lichten omtrent de gevaren, waaraan het bij gebruik van kwakzalversmiddelen bloot staat. Daarbij zijn tal van voorbeelden ter sprake gekomen, waarbij de gevolgen voor de betrokken personen noodlottiger waren dan bij de hier vermelde gevallen. Toch kunnen ook deze hun nut doen, als zij het publiek maar overtuigen, dat de beweringen der kwakzalvers in geen enkel opzicht meer te vertrouwen zijn, omdat zij door zoo talrijke attesten worden gesteund.

Doch zij leeren ons nog meer. Ieder, die een kwakzalversmiddel koopt, wordt geschikt gemacht, om als lokvink te dienen tot het winnen van meerdere slachtoffers. Blijkbaar worden door vele verkoopers hunne namen genoteerd en aan hoofdagenten en propagandisten medegedeeld. Zij worden dan ondervraagd, en onverschillig of zij zich door het middel genezen achten, en of zij al dan niet eene verklaring teekenen, hunne namen verschijnen in eene der eerstvolgende publicaties als onderteekenaars van attesten, waarin zij, zonder onderscheid, de goede werking van het somtijds niet eens gebruikte geneesmiddel ophemelen. Zoo dragen zij er tegen wil en dank toe bij, dat steeds nieuwe klanten den afzet van den kwakzalver komen uitbreiden. Dat zoo'n afgegeven verklaring den onderteekenaar buitendien geen onverdeelde vreugde bereidt, zagen wij reeds.

Wee echter dengene, die als eerste slikker bekend staat! Zijn maag wordt aan de beproeving der middelen gewaagd, en, als deze dan na het slikken van zestien doosjes pillen niet geheel en al te gronde is gericht, wordt niet dit buitengewoon sterke orgaan, maar de pillen, welke niet in staat waren het totaal te bederven, om hare deugd in het attest hemelhoog verheven.

Zoo gebruiken dus de kwakzalvers de menschen, die zoo dom zijn aan hunne beweringen geloof te slaan, en hunne middelen in te nemen. Moge ieder, die er aan denkt, ze te gaan kopen, zich goed rekenschap geven, dat hij dan ook de kans loopt, zich als onderteekenaar van een attest in eenen almanak, advertentie of dergelijke te zien opgevoerd, en al de onaangenaamheden deelachtig te worden, welke aan eene zoodanige opname verbonden zijn.

's Bosch, 10 October 1910.

STUNTZ, op de Nieuwezijds Agterburgwal, op den hoek van het Keizerrijk, te Amsterdam. (Rotterd. Crt, 1795, nr. 40).

Te Rotterdam bij J. JULIEN, in de kleine Draaysteeg, en te Amsterdam bij C. PH. ROTTE, in de Taksteeg, is, in commissie, te bekomen, de oprechte en zeer beroemde *Kirchbergsche Oog-balsem*. Dezelve cureert, na twee- of driemaal gebruikt te hebben, alle soorten van Oogziekten, maakt dezelve klaar, indien zich een Vlies daarop wil zetten, als: heete, roode en druipeende oogen, welken 's nagts toekleven, en verdrijft allen brandende of drukkende smerten der oogen, indien men niet wel in het licht kan zien de Oogen donker willen worden, als breeder in de Berichten te zien. Het doosje kost 16 stuivers.

(Rotterd. Crt, 1795 nr. 40).

L'Eau de Luce van den heer ROËLLE, om deszelfs uytmuntende Eyenschappen thans bij

BERICHTEN.

Lezingen over kwakzalverij zullen in de volgende maand worden gehouden door Mejuffrouw C. H. HUGENHOLTZ op 12 Nov. voor het Dep. *Grrede* van de Maatschappij tot Nut van 't Algem. en door de heeren:

Prof. P. VAN DER WIELEN op 15 Nov. voor het Dep. *Dronrijp* van de Maatsch. tot Nut van 't Algem.

E. J. ABRAHAMS op 10 Nov. voor het Dep. *Lemmer* van het Nut;

E. J. ABRAHAMS op 14 Nov. voor het Dep. *Elst* van het Nut.

E. J. ABRAHAMS op 17 Nov. voor de Afd. *Oostzaan* van het Witte Kruis;

E. J. ABRAHAMS op 18 Nov. voor het Dep. *Woerden* van het Nut.

Internationale Vereeniging ter bestrijding der Tuberculose „Het Gouden Kruis.” Kort voor het afdrukken van dit blad kregen wij kennis van de oprichting dezer vereeniging, waarvan het hoofdkantoor gevestigd is te *Oegstgeest* en als *President-Generaal* van het bestuur optreedt. . . . H. J. EILERS, thans te Kleef.

En ons bekend geneesheer, die door EILERS aangezocht was om de benoeming als *eerelid* der Vereeniging te aanvaarden, zond ons het desbetreffende schrijven, met de toestemming om daarvan gebruik te maken. Wij komen op deze zaak in het volgend no. terug.

Sequah. Wie herinnert zich SEQUAH nog? Een der grootste reclamemakers van onzen tijd, die zijn olie tegen rheumatiek aan den man bracht in druk bezochte meetings met muziek en demonstraties op het levend object. In tijden hebben we niet van hem gehoord. En nu op eens duikt zijn naam op in een advertentie in een Hollandsch blad, waarin hij een compagnon vraagt „inzake een wonderdadig nieuw middel tegen rheumatiek, samenstelling van Sequah-olie met radium.”

De steller der advertentie zegt, dat groote zaken gedaan kunnen worden. Natuurlijk, wat SEQUAH doet, gebeurt in 't groot.

(Prov. Groninger Crt.)

De bekende wonderdokter, „prof.” DE HAAS, aan den Haagweg, bij *Leiden*, wordt in de laatste dagen bespied. Er surveilleert voor diens woning villa „Perkara” een rijksveldwachter, die de namen der patiënten noteert en hun vraagt of zij ook geld voor de visite hebben betaald en hoe ze zijn behandeld.

Dit moet geschieden op last van den ambtenaar van het O. M. aan het Leidsche kantongerecht en in verband staan met een paar sterfgevallen in den laatsten tijd van patiënten van den „professor”, welke de aandacht schijnen te hebben getrokken in de geneeskundige wereld.

(N. v. d. D.)

Een Knochensetzer oftewel Knoekenreparateur. In den laatsten tijd word veel gesproken over eenen zekeren BENIEU, een in Weseke (achter Winterswijk) wonend persoon, die door honderden manken en kreupelen wordt opgezocht voor genezing van hunne abnormaliteit. Deze persoon, een eenvoudige boer, draagt den naam van „Knochensetzer”, omdat hij de beenderen (Knochen) weder op hunne plaats zet. Verschillende personen hebben inderdaad baat bij hem gevonden. Zijn clientèle bestaat voor een groot deel uit Hollanders uit alle hoeken van ons land.

(De Gelderlander.)

de Heeren en Dames in 't algemeen gebruik, in plaets van het Eau de la Reine en 't Lavendel Water, het geen 'er door in verval is geraakt; zijnde dit Eau de Luce van veel krachtiger Reuke en sterker als eenig Engels zout, waer door het de verflaauwde Geesten hersteld, zo dra men 'er aen komt te ruyken, is met zeer goed gevolg dienstig in Hoofdpijnen, allerley Zenuw-Ziektens en Hypochondrique Toevallen. Wordt in Commissie verkogt Amsterdam over de Beurs bij B. RIGAGNEAN, Rotterdam, J. P. COIGNON en te Middelburg bij J. J. CALLENFELS. Het Flesje, waer op Eau de Luce met Letteren gelezen word, à 1 Gulden; voor ieder leedig Flesje wederom 4 stuyvers.

(’s Gravenhaegse Crt, 1766 nr. 122).

Het Middel uytgevonden door een beroemd Medicus te Hamburg, teegens alle ziekten die uyt verstoppinge en uyt een taey lymig slymig Bloed voortkomen, als zulks terstond ook alle Jigtige, Podagreuse, Scorbutique Pijnen,

**MEDEDEELINGEN
VAN VERSCHILLENDE AARD.**

Fen Amsterdamsch kwakzalver.

Reeds een twaalftal jaren oefende in de omstreken van Zutphen een onbevoegde geneeskundige praktijk uit en wel in hoofdzaak vielen hem patiënten, die door dokters ongeneeslijk bevonden werden, ten prooi. Zijn naam noemde hij niemand, zelfs wist men zijn woonplaats niet; de hoofdzaak immers, verklaarde hij, is of de patiënten genezen werden; wie hij was, waar hij woonde en of hij al of niet bevoegd was deed minder ter zake. Bij zijn patiënten informeerde hij of er meer, door die „domme dokters” niet genezenen, in de buurt woonden, die hij dan bezocht en steeds verzekerde, binnen een bepaalden termijn te zullen genezen. Hij verscheen op onregelde tijden en kondigde zijn bezoek niet vooruit aan.

Onze ijverige Gemeente-, tevens onbezoldigd-Rijks-veldwachter R. VAN DER MEULEN, had hem wel gespeurd, maar kon den man niet te pakken krijgen. Toevallig echter vernam hij dat een spoorwegwachter te Eefde door hem werd behandeld, die geen baat vond bij zijn kruiden — een pakje, dat bij onderzoek bleek te bestaan uit *alsem*, *duizend-guldenkruid*, *rhamnus-bast* en *valeriaan* ter waarde van ca. 10 cents en dat hij met f 3.50 had betaald; de prijs was zoo hoog omdat de „dokter” behoudens hartkwaal nog nierziekte had ontdekt. Deze kruiden moesten op water getrokken worden en daarvan 3 x daags een eetlepel worden ingenomen.

Een jongen van 14 jaar, lijdende aan asthma, zou in 3 weken volkomen genezen worden voor f 5, echter betaalde de moeder, die het niet breed had, hem maar f 3.

Een andere spoorwegwachter heeft een kind van 4 jaar, dat verlamd en onnoozel is. Door met den vinger een ooglid op te lichten had de „grootte man” zijn diagnose gereed, het hoofd schuddend over de onkunde der dokters. Vreugde heerschte in het gezin toen de onbekende dokter verklaarde dat kind in 8 maanden te zullen genezen, maar tegen vergoeding van f 20, in eens te betalen. Dit bedrag in eens af te doen was den vader te veel, daarom werd overeenkomen dat bij aflevering van het eerste pakje kruiden (waarin ook z.g.n. zuiveringszout werd gevonden) f 5 en na 3 weken het restant zou worden betaald. Toevallig vernam onze veldwachter dat hij dien patiënt had bezocht, doch den spoorwegwachter niet had thuis gevonden. Dadelijk werd zijn spoor gezocht en, na lang zoeken, gevonden, waarop VAN DER MEULEN hem zijn papieren vroeg, daarop en op een citybag, gevuld met talloze pakjes kruiden, beslag legde en hem tot zijn arrestant verklaarde, ten einde hem met bovengenoemde patiënten te confronteeren. Het gelukte den kwakzalver echter te ontkomen.

Nu volgde een wilde jacht, waarbij VAN DER MEULEN kwam te vallen en zich in den mond bezerde. Hierdoor kreeg de kwakzalver een grooten voorsprong. Toch gaf VAN DER MEULEN den kamp niet op, telefoneerde zijn signalement

naar Zutphen haalde zijn fiets af en achtervolgde den menschevriend, (?) die nu door de Zutphen-sche politie werd aangehouden en door VAN DER MEULEN, nu door een anderen veldwachter geassisteerd, bij de patiënten werd rondgeleid. Alle feiten werden geconstateerd, de kwakzalver moest bekennen en proces-verbaal opgemaakt.

Op 4 October werd ARIE ROIJJE, oud 41 jaar, wonende te Amsterdam, door het kantongerecht, te Zutphen veroordeeld tot f 50 boete of 30 dagen hechtenis.

Een woord van warme hulde aan onzen Gemeente-veldwachter is zeer zeker verdiend. Bij den val toch had hij zich zoodanig bezeerd, dat hij, dadelijk nadat zijn dienstplichten waren vervuld, zich te Zutphen door een tandheelkundige moest laten behandelen.

Eefde bij Zutphen, VAN E.
October 1910.

Kruiden van Dr. Traub.

Mevrouw A. C. ALBLAS SORBER, Apotheker te Utrecht, heeft, op verzoek van een geneesheer, de bovengenoemde kruiden, een middel uit Zwitserland, onderzocht. Niet minder dan de volgende 20 grondstoffen werden daarin aangetroffen:

1. Rhizoma Calami = Kalmoeswortel.
2. Radix Rhei = Rhabarberwortel.
3. „ Althaeae = Althae of Heemstwortel.
4. „ Liquiritiae = Zoethoutwortel.
5. Cortex Frangulae = Wegedoornbast.
6. Flores Malvae = Malvabladen.
7. „ Verbasci = Toortsbloemen.
8. „ Violae(odoratae) = Bloemen van het (welriekend) viooltje.
9. „ Stoechados citrinae = Immortellen.
10. Capitula Tussilaginis = Bloemen van het hoefblad.
11. Fructus Anisi = Anijszaad.
12. „ Carvi = Karwijzaad.
13. „ Myrtilli = Blauwe boschbessen.
14. Baccae Juniperi = Jeneverbessen.
15. Semen Lini = Lijnzaad.
16. Semen Sinapis nigrae = Zwart mosterdzaad.
17. Petala rosae gallicae = Roode rozenbladen.
18. „ rhoeados = Klaprozenbladen.
19. Stipites Dulcamarae = Stelen van bitterzoet.
20. Folia Uvae Ursi = Bladen v. d. Beerendruif.

L. J. Hemmes — Uroscop.

De man, die bovenstaanden naam draagt, is geen geneesheer. Men verwarre zijn naam niet met dien van aan de lezers van ons blad welbekenden geneeskundige H. B. S. HEMMES, die aan verschillende kwakzalvers zijn naam en persoon leende; deze is, ongeveer 3 jaar geleden overleden. Maar dat bovengenoemde HEMMES ook wel eens in ons Maandblad besproken mag worden blijkt uit een door ons ontvangen schrijven — van vertrouwbare zijde afkomstig — waaruit wij een en ander overnemen.

„Mijn jongste broer heeft tuberculose; hij gaat vooruit maar natuurlijk langzaam. U begrijpt dat mijne huisgenooten van allerlei menschen goeden raad krijgen en dat de wonderlijkste verhalen worden opgedischt. Zoo hoorden ze

vermaerde *Arcanum Antiaphrodisiacum Culemborgo Hallense*, waer door men 't meest in 30 à 40 dagen geneest alle in zig zelve verdervelijke verborgene Qualen, schoon tot in 't gebeente ingedrongen, zijnde dit Middel bijna 40 Jaren met goed succes en grote genezing gebruykt en door de chymia zodanig bewerkt en voltooid, dat 'er niets (schoon nog zoo opgepronkt) kan tegen evenaren à f 3.30. Ook een Doos met Pillen waer door een Gonoorrhoea Virulenta 't meest binnen 8 of 10 dagen, schoon nog zoo verouderd, zonder eenige salivatie of verzuym van affaires uyt de grond geneezen word, à f 3.60.
(s Gravenhaegse Crt, 1766 nr. 122).

Door onvermoeide chimische arbeid, groote kosten en uitgebeide practicale proeven, is tans uitgevonden zeker Medicament, onder de naam van: *restaureerende en stimulerende Goud-Mixtur*, zijnde de door te veel Huwlijksdrift verspilde kragten te herstellen, de verflauwde natuur op te wekken, de door de schandlijke en schaadlijke

vertellen van menschen, die van tuberculose en andere ziekten genezen waren, o.a. door L. J. HEMMES, uroscop te Rotterdam, Claes de Vrieslaan 136b en door Mevr. de Wed. KIEL geb. VAN LEEUWEN, Crooswijksche Singel 29a aldaar.

Op lang aandringen mijner ouders zijn mijn oudste broeder en ik bij beide op onderzoek uitgegaan. *)

Door HEMMES werden wij op een hoogst eigenaardige manier ontvangen. Na eenigen tijd in de wachtkamer vertoefd te hebben, werden wij bij „mijnheer den dokter” binnengelaten.

„Goeden morgen, mijnheer.”

Geen antwoord; half verwonderd, half verschrikt keek hij ons aan, alsof hij de zaak niet vertrouwde. Pijnlijke stilte.

„Zullen wij maar gaan zitten?”

„Of je blijft staan of gaat zitten, dat kost hetzelfde,” was het antwoord.

Stilte.

Ten slotte haalden wij de flesch met urine voor den dag en vroegen of mijnheer deze eens onderzoeken wilde. H. bekeek de urine, schudde ze flink, staarde er langdurig naar en bepaalde daarna het soortelijk gewicht. Dit was, volgens hem 1.015, zeer laag; daarom kon er onmogelijk eiwit of suiker inzitten, die waren er pas in als 't soortel. gew. 1.025—1.030 of meer was. Verder beweerde hij dat de leeftijd van den lijder voor zijn onderzoek van de urine van het allerhoogste gewicht was. Hierna trachtte hij, door het stellen van algemeene vragen, ons aan 't praten te krijgen, wat hem natuurlijk niet gelukte. Vervolgens deelde hij ons de diagnose mede; de geneesmiddelen zou hij 's middag sturen.”

Bij dit schrijven waren verder gevoegd, een boekje, een biljet, de diagnose en een fleschje van de medicijnen.

Het boekje droeg tot opschrift: Teringlijders wordt genezing aangeboden door een Oud-Medicus, met op dat gebied veel ervaring.

Het biljet was een aanbeveling voor de *Cholera-droppels* van L. J. HEMMES.

De schriftelijke diagnose luidde aldus: „Na onderzoek der Urine, in overleg met den Arts, den Weled. Zeer gel. Heer J. KIMMEL, is het volgende vastgesteld: Heer N. N.

Heef zenuwoeverspanning en zwakte

Hoogachtend

L. J. HEMMES

Uroscop.

Alleen de naam van den lijder en de ziekte waren geschreven, al 't andere was gedrukt. De heer KIMMEL, was bij het onderzoek niet aanwezig.

Het fleschje met medicijnen, volgens de etiquette geleverd door den heer G. VAN URK, Apotheker, Nieuwe Binnenweg 317, te Rotterdam, met opschrift „driemaal daags een lepel na het eten”, bleek, volgens ons onderzoek, te bevatten *eiwitstaal* doch van *geringer* sterkte dan door de Nederl. pharmacopea geëischt wordt.

Resultaat van het bezoek bij HEMMES was dus: een *verkeerde diagnose* en een voor tuberculose-lijders *ongewenscht* geneesmiddel.

*) Omtrent het bezoek bij Mevr. Kiel deelen wij in een volgend no. iets mede. RED.

Kramp en Zenuwtrekkingen, Lammigheden, Be-roerdheeden, neemende weg alle puystagtige uytslag, verouderde Zweeren, zijnde een edel Medicyn in de quaede gesteldheyd der Vrouwen, à 14 st. Te Amst. bij A. BAKKER in de Pijlsteeg bij de Warmoesstraat, Rotterdam HUTTE op de Blaak, Delft KOK op de Markt, Utrecht BESSELING en Middelburg MEERKAMP.

(s Gravenhaegse Crt, 1766 nr. 122).

De alom berugte *Zwitserse Kruiden-Thee*, neemende wonderlijk weg alle Hoofd-, Borst-, Lende-, Maeg-, Colyk-, Jigt en Leede-Pijnen, Loomheden, alle Koortsen, Lammigheden, Maeg-Quaalen, Brakingen en verloren Eet-lust; gaende in nuttigheyd en werkingen alle Mey-Dranken, en in smaak en geur alle soorten van Theeën, hoe hoog in prijs, verre te boven, à 12 st. Is te bekomen. . . etc.

's Gravenhaegse Crt, 1765, 6 Nov.

Het allerzeekerste Middel, zijnde 't alom-

zelfbesmetting verzwakte Lighamen te versterken etc. etc. is een onfeilbaar Middel om de Venerique lekkingen bij Mannen en Witte Vloed der Vrouwen te genezen en besmetting door onreine Bijslaap voor te komen. Word in commissie verkogt te. . . etc. N. B. Het verzegeld Flesje, nevens het bij zijnde uitvoerig Berigt kost 2 Gld. 10 stuiver.

Rotterd. Crt, 1792 nr. 153.

Het middel van wijlen H. VAN DIEREN, tegens stuipen, zenuwtrekkingen en vallende ziekte, waar door voor ruim dertig Jaren velen hersteld zijn, door hem, voor zijn dood, aan een zijner naastbestaanden medegedeeld, en, om redenen, sedert bij Couranten niet aangekondigt, is tans in commissie te bekomen bij A. DE Z. ESPINE, Chirurgijn en Drogist, op de Hoogstraat te Rotterdam; de Botteltje tot 2 Gld. 12 stuiv.

Rotterd. Crt, 1775 nr. 40.

Marmola-Tabletten.

„Hoe mager te worden?

MIRABEAU zeide van een buitengewoon dik mensch dat God hem alleen had geschapen om te doen zien, hoever de menschelijke huid zich kan uitzetten zonder te springen. Het is werkelijk waar, dat de zwaarlijvigheid schade doet aan de schoonheid. Maar zij is ook schadelijk voor de gezondheid, want het is eene werkelijke ziekte, waarvan de ernstigheid onbetwistbaar is en tot de ergste ongevallen kan leiden. De behandelingen vermenigvuldigen niet minder dan de theorieën, en de zwaarlijvigen wachten gedurende dien tijd in vertrouwen op een geneesmiddel voor een wanhopige ziekte. Het is volstrekt niet noodig zoolang te zoeken, daar de behandeling bestaat, eenvoudig en onder bereik van iedereen met de „Marmola-Tabletten”. Dit middel, waarvan de eigenschappen versterkend en verfrisschend zijn, is volstrekt onschadelijk. Zijne natuurlijke en physiologische werking op het lichaam doet de dikheid spoedig verdwijnen, zonder dat men iets in zijn levenswijze behoeft te veranderen. Geen leefregel, geen lichaams-oefening zijn noodig. Het lichaam wint in kracht en energie, wat het aan dikte verliest.

Verkrijgbaar in alle Apotheken. Prijs f 1.75 per flacon met gebruiksaanwijzing, franco zending tegen inzending van postwissel of postzegels aan HENRI SANDERS, apotheker, Rokin 8, Amsterdam.

Aldus luidt een van de vele reclames, die men tegenwoordig, bij voorkeur onder de rubriek: „Ingezonden Mededeelingen” of zoo iets in de kranten vindt.

Zeker zal die reclame haar uitwerking niet missen, temeer daar in bijna alle aanbevelingen er voortdurend op gedrukt wordt, dat het middel „volstrekt onschadelijk” is terwijl in de levenswijze niets behoeft veranderd te worden.

Waarom dan niet eens probeeren? zal men zeggen, en die f 1.75 eens wagen?

Wie zóó redeneert zal bedrogen uitkomen. Het middel is niets bijzonders en lang niet ongevaarlijk. Volgens ons onderzoek is het hoofdbestanddeel van de tabletten: *phenolphthaleïne*, een sterk *purgeermiddel* (geen wonder dat men er mager van wordt!), op welks *schadelijkheid* wij al meermalen hebben gewezen.

O. a. geschiedde dit toen wij het zoo genoemde: *ideale purgeermiddel Purgen* — dat ook *phenolphthaleïne* als hoofdbestanddeel bevat — bespraken. Wij namen toen een waarschuwing over, door Dr. BEST in de Duitse medische tijdschriften geplaatst, waarin deze verklaarde, dat de ervaring geleerd heeft, dat door het gebruik van *phenolphthaleïne* vele, ten deele zware *vergiftigingen* zijn ontstaan.

Men weet nu waar men zich bij de Marmola-tabletten aan te houden heeft. Dat dit kwakzalversmiddel in alle apotheken verkrijgbaar is, is een leugen.

Hoe kwakzalversmiddelen aan den man worden gebracht.

Een circulaire, hieronder afgedrukt, geeft ons een blik op de wijze waarop depôthouders voor kwakzalversmiddelen worden gezocht. Die circulaire luidt aldus:

„Mijnheer,

Wij zullen binnen eenige dagen beginnen met het adverteeren van DUPUIS PILLEN en deelen wij U mede, dat wij met 62 couranten contracten hebben afgesloten van 5000 à 10,000 regels in elke courant en wij op nog grooiter schaal voor DUPUIS PILLEN zullen adverteeren, zooals nooit voor een artikel is geadverteerd geworden.

Wij sluiten hierbij een circulaire waarvoor DUPUIS PILLEN hoofdzakelijk wordt aanbevolen en deelen wij U nog mede, dat dit geen nieuw artikel is, daar het in het buitenland meer dan 14 jaar geregeld wordt gebruikt. Wij zijn genegen Uw firma onder de advertentie als depôthouder te noemen, indien U zes doosjes DUPUIS PILLEN van ons koopt. De prijs is f 0.60 per doos.

U hebt niet de minste risico bij het koopen van deze pillen, daar, mocht U deze eventueel niet kunnen verkoopen, wij genegen zijn deze

pillen om te ruilen voor artikelen in onze prijs-courant, zooals ABDY PILLEN, PINK PILLEN, FOSTER PILLEN, enz. Mocht U deze niet verkoopen, zijn wij genegen U het geld na de retour-zending der goederen terug te zenden. Indien U echter 6 dozijn pillen koopt à f 7.20 per dozijn, zijn wij genegen 5000 van de inliggende brochures voor U te drukken en kunt U op het blanco gedeelte een reclame voor Uw firma opgeven, die wij voor onze rekening laten bedrukken. Ook bij den aankoop van 6 dozijn garanderen wij den verkoop.

Onze betalingscondities zijn 30 dagen netto.

Gelieve ons omgaand te berichten, daar wij dezer dagen met de reclame zullen beginnen.

Hoogachtend,

De eerste Ned. Mij. voor Handel in Patent-geneesmiddelen, voorheen Henri Sanders.”

Men zie over deze pillen het Maandblad van Augustus 1910 en de „Correspondentie” in het No. van heden.

Sanonervin.

Vanwege het Staats-laboratorium voor het onderzoek van voedings- en genotmiddelen voor het politie-distrikt Berlijn wordt het volgende medegedeeld:

„Sanonervin, het ware voedsel voor de zenuwen, noemt de *Gesellschaft für Körperkultur* te Berlijn, een middel, dat uit roode en zwarte tabletten bestaat. Volgens onderzoekingen van A. JUCKENACK en C. GRIEBEL, bestaan de roode tabletten, ieder wegende ongeveer 0.3 gram, uit omstreeks 6 procent *lecithine*, *eiwit*, *suiker* en *zetmeel*, terwijl de zwarte, van een gewicht van 0.5 gram, bestonden uit een mengsel van verschillende zouten (z.g. physiologische voedingszouten) en *zetmeel*. Een doos met 21 zwarte tabletten kost 3 Mark.

Daar zich tegenwoordig talrijke *lecithine*-houdende, z.g. zenuwen-voedingsmiddelen in den handel bevinden is het wel interessant zich eens rekenschap te geven van de physiologische waarde dezer middelen met betrekking op hun *lecithine*gehalte.

Kippenei-dooier bevat gemiddeld 9.35% *lecithine*, daar één dooier ongeveer 16 gram weegt zoo is in één eidooier 1.5 gram *lecithine* aanwezig benevens vet, eiwit, physiologisch belangrijke zouten en andere verbindingen. Alzoo komt de gezamenlijke physiologische waarde van omstreeks 80 roode en zwarte tabletten overeen met één kippenei-dooier. Deze 80 + 80 tabletten kosten bij het koopen van 4 dozen tegelijk 9.50 Mark terwijl een dooier voor 8 Pf. te krijgen is. Al ware ook zelfs het *lecithine*gehalte van de tabletten ook 2 of 3 maal grooter, dan nog was dit van geen beteekenis in vergelijking met een voeding door eieren.

Vreemd doet dan ook het volgend attest aan, afgegeven door een beëdigde handelscheikundige:

„Sanonervin, een zenuwversterkend praeparaat van de „Gesellschaft für Körperkultur” te Berlijn, heb ik onderzocht. Het bestaat uit Dragées, waarvan de roode 12% zuiver *lecithine*, de zwarte daarentegen physiologisch vloedvoeding-zout bevatten. De samenstelling is zóó gekozen, dat het middel op de versterking en onderhoud van de zenuwen en herstelling van de zenuwen-substantie den voordeeligsten invloed uitoefent. De samenstelling van Sanonervin, dat noch een genees-, noch een geheimmiddel is maar alleen een zuiver physiologisch zenuw-voedingspraeparaat, is in zóó verre eigenaardig, dat de bestanddeelen gescheiden zijn en eerst op het oogenblik van het gebruik met elkaar verzwakken. Buitendien verzekert de dragée-vorm op de beste wijze de onveranderlijkheid van de voedingsstoffen. Het praeparaat is derhalve op de meest concientieuse wijze samengesteld en staat onder mijne voortdurende controle.”

Men stelle zich voor, dat men hier te doen heeft met een voedingsmiddel in tabletten-vorm, waarvan driemaal daags één tablet moet worden genomen!

Wanneer een dergelijk middel door een beëdigd handels- en voedingsmiddelen-scheikundige op de boven aangeduide wijze beoordeeld wordt, dan kan het geen verwondering baren, wanneer in de kringen van leeken aan dusdanige middelen de voorkeur gegeven wordt boven werkelijke, met den prijs overeenkomende voedingsmiddelen.”

CORRESPONDENTIE.

S. W. H. te A. Wij kunnen in het algemeen niet op allerlei vragen, van particuliere zijde tot ons gericht, antwoorden, wanneer die vragen niet in direct verband staan tot het doel onzer Vereeniging.

De bedoelde middelen vindt gij in de catalogi van de afdeling „Kwakzalverij” en van het Tuberculose-Museum van de tentoonstelling.

C. E. K. te 's-G. en anderen. Wij hebben onder de „Herhaalde Waarschuwingen” in dit no. het *Antiépileptique-Uten* nog eens opgenomen.

H. B. Jz. te W. Wij deelen uw gevoelen maar kunnen, bij de onzekerheid of wij hier met een pseudo-specialist te doen hebben of niet, niets tegen die advertentie doen. Dank voor de toezending.

G. V. te A. Onophoudelijk waarschuwen wij tegen het optreden van die firma WINTER Co. 't Is een echte kwakzalvers-boel.

J. P. G. te Z. B. Dupuis-pillen is geen nieuw kwakzalversmiddel; zijn zijn ook bekend als roode pillen. Het hoofdbestanddeel is *aloe* en *jalape-stengelhars*, dus sterke laxeermiddelen. Reeds in 1902 hebben wij tegen dit middel gewaarschuwd en laatst nog in het Maandblad van Augustus j.l.

Joh. B. te W. De *Poikliniek voor Nervenpunkt-Massage* kennen wij niet; de naam van een oud-offic. van gezondheid, gelijkkluidende aan dien van den Geneesheer-Directeur van de inrichting, is meermalen in ons blad genoemd doch de voorletters waren geheel anders.

Tegen *Hubert Ulrich's kruidenwijn*, een echt kwakzalversmiddel, hebben wij reeds herhaaldelijk gewaarschuwd.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: *Over de Val-lende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten.* Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende *broomkalium*, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van Prof. L. VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde *broomkalium*, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengsels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet tegenwoordig worden besteld bij V. Bocca, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

Natuurlijke Gezondheidshersteller van Winter Co.

De bekende Amerikaanse firma, waartegen wij al herhaaldeijk gewaarschuwd hebben, zendt thans ook *proefpakjes* van haren „Natuurlijken Gezondheidshersteller” rond, teneinde op die wijze koopers voor haar product te vinden.

Wij brengen in herinnering, dat dit middel, een gewoon, sterk laxeermiddel, bevat *aloe*, *rhabarber* en *zoethout*, en vestigen nogmaals de aandacht op de volgende waarschuwing, die wij reeds in het „Maandblad” van Juni 1905 opnamen:

„Een groote firma te Washington, M. A. WINTER Co. heeft een eenvoudig purgeermiddel in den handel gebracht en onder den wijschen naam van „Natuurlijke-gezondheids-hersteller” worden op het vasteland van Europa overal agenten gezocht om er reclame voor te maken, verkoopers en koopers te zoeken. Het wordt aanbevolen als een nieuw en onfeilbaar geneesmiddel in bijna alle omstandigheden en daardoor is het mogelijk een hoogen prijs vast te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken in Pruisen, dit laatste in eene circulaire mededeelende, voegt er aan toe, dat de „geheele onderneming ten slotte niets anders is dan eene behendige exploitatie van het publiek door een slimmen Amerikaan”. De Minister dringt er daarom bij de verantwoordelijke Hoofden in iedere provincie op aan om op gepaste wijze de bevolking binnen hun ressort in te lichten omtrent deze oplichterij en te waarschuwen tegen de agenten dier firma en hunne reclames.”

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. P. J. M. AALBERSE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Almelo, te Leiden; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Substituut-Officier bij de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht; J. M. VAN ELK, Secretaris van het Ned. Sub-Comité zur Bekämpfung der Charlatanerie te Eefde; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNE'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

Bij dit No. behoort een Bijvoegsel.

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikels: Wat kan het Groene Kruis doen in den strijd tegen de kwakzalverij. — Samenstelling der middelen in 1910 onderzocht.

Berichten: Uit het Afdelingsverslag over Binnenl. Zaken. — The Aural Remedies Cy. — De Leidsche Courant voorheen en thans. — Een belangrijk rapport uit Engeland. — Het Duitsche wetsontwerp.

Mededeelingen van verschillenden aard: West-Indische Kloosterolie „Olijf”. — Astma-middelen van Dr. Daams. — Maagpoeder van P. van Bijsterveld. — Internationale Vereeniging ter bestrijding der Tuberculose „Het Gouden Kruis”. — Vereeniging voor Geneeskundige Liefdadigheid naar vermogen.

Uit de Pers: De wondedrank en de Stadsapothek te Amsterdam.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Dr. J. PETERS..... te Westwoud,
aangebracht door Dr. B. S. H.

STIELER,
en de Gezondheidscommissie te Heerle.

Wat kan het Groene Kruis doen in den strijd tegen de Kwakzalverij?

Referaat uitgesproken door E. J. Abrahams op het Groene Kruis Congres te Utrecht.

G. T. en T.

Terwijl wij hier als voorstanders der Groene Kruis-beweging bijeen zijn, zal ik niet behoeven te beginnen met U te wijzen op de gevaren, die de kwakzalverij op medisch gebied voor den mensch zoowel als voor het menschedom, oplevert.

Voor dengene, die daarvan niet geheel overtuigd is, weet ik geen beteren raad, dan dat hij onze afdeling op de tentoonstelling bezoeke, en aldaar ervaar op welke wijze de kwakzalver den zieke tracht beet te nemen en geld uit den zak te kloppen. Niet alleen het individu bedreigt de beroepskwakzalver, maar in vele gevallen ook wel degelijk het menschedom, waar hij bij voorkomende besmettelijke en overerfelijke ziekten oorzaak kan zijn en dikwijls is, van verbreiding van besmetting, terwijl hij ook de volkswelvaart ernstige schade toebrengt.

Ge meent nietwaar, dat ik nu met dit laatste een weinig overdrijf, de volkswelvaart bedreigen, daar behoort nog al wat toe, en eerlijk gezegd meende ik ook vroeger wel als ik dit argument hoorde gebruiken, dat hier wel overdrijving in het spel was. Maar ik ben ten volle bekeerd en wel sedert ik mij tot taak

gesteld had eens na te gaan hoeveel door de kwakzalvers alléén voor reclame betaald werd.

Ge hebt ze immers gezien onze 74 kartons, allen flink met kwakzalversadvertenties beplakt. Wat denkt ge dat ieder zulk een karton kost. Laat ons matig schatten en aannemen dat het plaatsen dezer advertenties de som van honderd gulden niet heeft overschreden, dan hebben de advertenties die ik heb kunnen tentoonstellen f 7400 gekost. De advertenties zijn genomen uit ongeveer 60 bladen, de collectie is voor Nederland lang niet compleet, dat kon ook niet en dat behoef ook niet. Laten wij de weekbladen, die ook nog een behoorlijk quantum leveren, buiten beschouwing, dan meen ik raatig te schatten wanneer ik het aantal couranten, courantjes en advertentieblaadjes (de laatste twee rubrieken zijn juist voor ons de hoofdzaak) op 300 stel en dan komen we tot de conclusie dat aan dagbladen in de eene maand Maart aan kwakzalversadvertenties is uitgekeerd $5 \times 7400 = f 37000$, dat beteekent in een jaar in ronde som $4 \times f 100.000$. En ik kan U verzekeren dat mij deze schatting nog maar zeer matig voorkomt. Dit geld wordt door den Kwak betaald of liever gezegd voorgeschoten, want de zieke die zijn middelen koopt betaalt zijn kosten wel.

Rekenen we nu dat de kwakzalversmiddelen zeer behoorlijke winst opleveren, dan is de veronderstelling toch niet gewaagd dat in Nederland voor veel meer dan een millioen wordt weggeworpen aan kwakzalversmiddelen en nu hebben we nog niet eens hierbij in rekening gebracht wat boertjes, schoenmakers enz. het publiek afhandig weten te maken. Ruim een millioen per jaar. Merkt U nu dat de kwakzalver ook de volkswelvaart bedreigt. Behalve het directe kwaad dat de kwakzalver doet, nog dit, wat zoaden we voor dat millioen een boel goed kunnen doen op hygienisch gebied.

Het is dus wenschelijk dat de kwakzalverij verdwijne, is het echter ook wenschelijk, dat men ze bestrijdt?

Deze vraag, die wij uit volle overtuiging met ja beantwoorden, wordt wel eens in ontkenningen zin beantwoord. De bezwaren, in groote trekken, zijn vierderlei.

Schmigen, de onverschilligen, zeggen mandus vult decipi, het volk wil bedrogen zijn en dus bemoeien we er ons niet mede, anderen meenen, dat men door de bestrijding slechts reclame maakt voor den kwakzalver, weer anderen, dat het kwaad zoo oud en ingeroest is, dat de strijd nutteloos is, terwijl een vierde groep meent, dat waar de geneeskundigen niet voor alles raad weten, de kwakzalver dikwerf het plechtanker is voor ongeneeslijken.

En al meenen zij allen dat wij hier met een betreurenswaardig verschijnsel te doen hebben, zij ontraden den strijd ertegen.

Dit standpunt is ons onbegrijpelijk, wij zijn niet blind voor de bezwaren der bestrijding, maar kunnen, steunende op onze ervaringen, verklaren, dat het bij verstandig geleiden strijd, met de reclame voor den Kwak wel losloopt. Indien men den menschen met voorbeelden het bedrog aantoon, willen velen nog wel hooren. O zeker, wij zullen moeite hebben de kwakzalverij uit te roeien. Zoolang er minderwaardigen zijn die misbruik willen maken van de licht-

geloovigheid en de ellende hunner med-menschen zoolang er ongeneeselijke ziekten, dus kwalen waarvoor de geneeskundige geen radicaal middel weet, zijn, zal de kwakzalverij blijven bestaan, maar juist daarom is het gewenscht dat met kracht tegen het kwaad wordt gewaarschuwd, opdat het beperkt blijve tot de geringst mogelijke afmetingen. Dat het volk bedrogen wil worden en dus maar bedrogen moet worden is waarlijk een uitspraak, waaraan wij niet vele woorden zullen behoeven te besteden en dat het kwaad zoo oud en ingeroest is, kan voor ons een flinke prikkel tot meerdere bestrijding zijn; indien ooit, dan geldt hier het frappez, frappez toujours.

Dat er ongeneeslijken zijn is een treurige waarheid. Maar degene die de kwakzalverij noemt het plechtanker van deze ongelukkigen, vergete niet, dat het een anker is, waarvan de ketting is doorgeroest en dat dus toch blijkt ondeugdelijk te zijn doch bovendien, hoevelen zijn het niet wier kwalen genezen of althans veel verlicht zouden kunnen worden, wanneer zij niet in des kwakzalvers handen waren gevallen.

De strijd tegen de kwakzalverij is in twee deelen te splitsen en wel:

a. de indirecte strijd welke zich richt op algemeene ontwikkeling van het volk op het gebied der hygiëne;

b. de directe, welke zich toelegt op het bestrijden van het kwaad zelve, het opsporen van gevallen waarbij de kwakzalver den patient nadeel toebreacht, het ontmaskeren van zijn leugenpraatjes omtrent attesten van genezenen, het onderzoek van kwakzalversmiddelen en methoden, het bespreken van alle deze dingen met zieken en hen die in kwakzalvers gelooven en het oefenen van invloed op de eigenaars van publiciteitsorganen, die men zal moeten zien over te halen kwakzalversadvertenties te weigeren.

Voorts behoort in deze rubriek thuis, het streven om van de regeering eene behoorlijke wet tegen de kwakzalverij te krijgen of zoolang die ontbreekt de steun bij het vervolgen en opsporen van de kwakzalvers. Ge ziet het, er is hier het een en ander te doen.

Wat kan het nu Groene Kruis in dezen strijd doen?

Eigenlijk moest hier het antwoord kunnen luiden, ge hebt reeds zooveel te doen, hier behoef ge uwe bemoeienis niet uit te strekken, hier waakt de regeering. Toch helaas dames en heeren hebben we Uwe hulp voorshands nog noodig. Er is voor de regeering zeker reden een voorbeeld te nemen aan datgene wat in Australië is geschied. Degene die onze tentoonstelling hebben bezocht zullen in onze vitrine onder Nr. 29 een groot en lijvig boek hebben aangetroffen van eene commissie uit het Australische parlement. Het boek is een officieel regeerings-rapport, bevat al wat in Australië op het gebied van kwakzalverij te koop is of liever in 1907 was. Alle reclames, advertenties en ingezonden mededeelingen uit couranten en tijdschriften zijn er in opgenomen en daardoor bevatte dit werk nu zooveel viezigheid dat de verspreiding tijdelijk door de Australische regeering is verboden geweest. Het boek bevat ook een waardevol onderzoek naar al die z. g. ge-

neemsmiddelen, en het zegenrijk gevolg is geweest dat Australië thans een strenge wet tegen kwakzalvers en hunne praktijken bezit. Ook in Duitschland is men bezig deze materie bij afzonderlijke wet te regelen.

Hier in ons land moeten we het nog met de in dit opzicht gebrekkige bepalingen van de geneeskundige wetten doen en met de vrijgevigheid van de regeering, die een paar jaar geleden, gelijk U uit een door ons geëxposeerde spotprent bekend is, bepaald heeft dat in de Rijksseruminrichting te Rotterdam gratis kunnen en moeten worden onderzocht alle kwakzalversmidelen. voor het vee.

Voorloopig moet dus het particulier initiatief nog optreden om het bedrog van den kwakzalver te ontmaskeren en is de vraag dus gewettigd wat kan in deze zaak van uitstekend hygiënisch belang door het groene kruis worden gewrocht?

Het spreekt van zelve dat het bij den indirecten strijd, n.l. het voorlichten van het volk op hygiënisch gebied, vooraan kan staan. Door het doen houden van spreekbeurten, besprekingen van besturen der afdelingen en door de wijkzuster b.v. kan de bevolking langzamerhand hygiënisch worden opgevoed en kunnen vooroordeel en bijgeloof worden bestreden.

Tot den directen strijd kan het Groene Kruis wel niet met alle intensiteit overgaan, toch kan het op dit gebied zeer nuttig werken.

Niet tot den directen strijd kan het met alle kracht overgaan, omdat immers meer en meer blijkt, dat dit alleen mogelijk is door centralisatie. Immers moet men op de hoogte zijn van verschillende wijzen waarop het bedrog wordt gepleegd, men moet weten op welke wijze men het best bedrog ontmaskert, hoe men den kwakzalvers het meest afbreuk kan doen, men moet beschikken over een vrij groot aantal mensen die de middelen chemisch kunnen en willen onderzoeken en over een behoorlijke kas, want deze strijd kost enorm veel geld en bovendien zooveel tijd, dat inderdaad hier eene afzonderlijke vereniging onontbeerlijk is. Toch heeft ook deze centralisatie zoals die in de Vereeniging tegen de Kwakzalverij is belichaamd, hare schaduwzijde en wel eenerzijds omdat men niet steeds allen bereiken kan, die men wenscht te waarschuwen, anderzijds niet steeds op de hoogte is van plaatselijke feiten, die onderzoek behoeven of die bestreden behooren te worden.

Zie hier mijns inziens een schoon doel, dat door de verschillende afdelingen van het Groene Kruis kan worden nagestreefd.

In nadere bijzonderheden afdalende kan het Groene Kruis ons helpen bij de verspreiding van het Maandblad tegen de Kwakzalverij. In dit maandblad worden de kwakzalvers, hunne middelen en methoden besproken en naar waarde geschat, daar worden hunne onware praatjes ontleed, valsche attesten openbaar gemaakt, daar wordt het publiek gewaarschuld.

Hier kan het Groene Kruis nuttig en helpend optreden. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij kan er niet voor zorgen, dat deze blaadjes komen overal, waar zij dat gaarne zou willen. Zelfs al zou daartoe hare financiële draagkracht toereikend zijn, zou het haar nog ontbreken aan mensen, die op alle plaatsen voor de verspreiding van het Maandblad willen zorgen. Zeker wij tellen een aantal leden, maar toch volstrekt niet in iedere plaats voldoende.

Dankbaar kunnen wij het hier gedenken, hoe reeds vele afdelingen van het Groene Kruis lid zijn geworden van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij. De contributie bedraagt slechts drie gulden en daarvoor heeft men recht op 10 exemplaren van het Maandblad. Verschillende Groene Kruis-afdelingen verspreiden echter voor ons nog meerdere exemplaren en waarschuwen dus doende hare leden tegen de gevaren, die hier dreigen.

Ook kunnen de afdelingen medewerken tot verspreiding van andere geschriften op dit gebied. Ook hier kan ik een voorbeeld stellen. Dank zij de voortvarendheid van Uwen Voorzitter de heer FRIJSCHER, werd met steun van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij eene populaire brochure „Wacht u voor den Kwakzalver” verspreid. Evenals alle Groene Kruis geschriften heeft ook deze brochure haar weg gevonden én geweest.

Immers blijkt hieruit dat de afdelingen van het Groene Kruis — ook voor het vervolg — nuttig werk doen dergelijke brochures te helpen verspreiden.

Op dezelfde wijze kunnen de afdelingen medewerken aan het verspreiden van spotprenten, ik noem U hier de nieuwe prent, die pas door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij werd uit gegeven en die voor 1 cent per stuk wordt verkocht. Hier behoeft dus de prijs zeker geen beletsel te zijn.

Behalve dus dat de afdelingen op deze wijze den kwakzalver afbreuk kunnen doen, is haar mijns inziens een schoone taak weggelegd en wel deze het opsporen en aanbrengen van kwakzalverijen, die in haar gebied geschieden en bekend worden.

Het is eene centrale vereeniging onmogelijk op de hoogte te zijn van alles wat in iedere plaats geschiedt, ook kan niet steeds een bestuurslid reizen naar een plaats vanwaar de kwakzalver ons meldt, dat er weer één is genezen. Hiervoor is noodig, dat men beschikt over een aantal ervaren menschen. Ervaren, want of men het bedrog ontdekken zal hangt voor een zeer groot gedeelte af van den tact waarmede men optreedt.

En hoe nuttig is dit werk niet. Juist door gepubliceerde attesten en ingezonden portretten wordt menigeen aan het wankelen gebracht en medege-sleept. In den regel zijn deze attesten, ge kunt het in onze tentoonstelling zien, geheel onwaar, soms gekocht. Hoe nuttig de opsporing dezer valscheden werkt, blijkt in Hollandsch Noorderkwartier. In Alkmaar zit ons bestuurslid NANNES GORTER; hij is steeds klaar om valsche attesten op te sporen en de onwaarheid te ontmaskeren. Sedert hij in Alkmaar woont, wordt daar in de buurt niet meer of bijna niet meer door middel van attesten reclame gemaakt. Ook wanneer plaatselijk kwakzalverij wordt bedreven doet het Groene Kruis goed werk de Vereeniging te waarschuwen, opdat wij gezamenlijk den vijand bestrijden kunnen.

Van het resultaat hiervan konden wij verleden jaar dankbaar melding maken. De Parijzenaar STEINWITZ had gemeld, dat hij dooven kon genezen en dat hij in enkele met name genoemde hotels in verschillende groote steden van ons land zou zitting houden.

In vereeniging met den Bond voor slechthoorenden, die hier onze hulp had ingeroepen, hebben wij, nadat ons duidelijk was gebleken dat hier op ergelijke schaal kwakzalverij werd bedreven, voor ieder hotel waar de man afstapte een man met waarschuwendes circulaire neergezet. Ieder die het hotel betrad kreeg eene dergelijke circulaire en velen keerden terug; het resultaat is geweest dat STEINWITZ, na drie plaatsen te hebben bezocht, zijn tournee afbrak en naar Frankrijk terug trok.

Zoudt ge 't niet een heerlijk resultaat vinden op dergelijke wijze mede te werken tot voorkoming van ontelbare schade, aan de gezondheid Uwer evenmensch toegebracht.

En ten slotte kunt ge geheel zelfstandig in Uwe woonplaatsen iets bereiken. Nooit zou de kwakzalverij een zoo hooge vlucht hebben kunnen nemen, wanneer niet de couranten gewillig à raison van zooveel de mededeelingen en advertenties opnemen en zodoende de verleidelijke verhalen en leugens in de huiskamer brachten. Welnu op verschillende plaatsen is het Groene Kruis zoo rijk aan leden, dat ge hieraan een eind kunt maken. Dit is geene onmogelijkheid, al willen de eigenaars van couranten dat steeds zoo laten voorkomen. Wij bezitten een z.g. witte lijst, waarop een aantal organen, vooral kleinere, voorkomen, die geen kwakzalversadvertenties opnemen. Wanneer dus de anderen uit louter zucht naar geld, voort willen gaan met het vergif in Uw huis te brengen, dan kunt ge het ze op die plaatsen waar ge talrijk genoeg en eensgezind zijt aan het verstand brengen, dat zij hebben te kiezen of geen kwakzalversadvertenties of geen lezers, daarheen moet ge het leiden, met zachte woorden is bij het over- en overgrote deel niets te bereiken.

D. en H. In den korten tijd mij toegestaan heb ik getracht U een beeld te schetsen van de wijze waarop zich het Groene Kruis voor de bestrijding der Kwakzalverij dienstelijk kan maken; mogen mijne woorden vruchten dragen en U aansporen tot heil uwer medemenschen den moeilijken strijd met ons te aanvaarden!

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1910 onderzocht.

ABDIJSIROOP (herhaald onderzoek) is een mengsel van aardappelstroop met salicylzuur, minstens 150 milligram van het zuur in 100 gram stroop (No. 8).

ALCOLA, middel tegen drankzucht; 3 soorten verschillend gekleurde tabletten, gemerkt 1, 2 en 3. Zij bestaan uit:

No. 1. Suiker (glucose) strychnine, weinig calcium, zwavelzuur en spoor zoutzuur; waarschijnlijk dus als zoutzure strychnine en calciumsulfaat.

No. 2. Suiker (glucose) strychnine, meer calcium, meer zwavelzuur en spoor zoutzuur; dus hetzelfde maar in andere doseering, waarschijnlijk minder zoutzure strychnine en meer calciumsulfaat.

No. 3. Suiker (glucose) veel calcium en veel zwavelzuur. Hierin was geen alcaloid aan te toonen, ook geen zoutzuur. Alle drie bevatten sporen ijzer en een kleurstof (No. 8).

VAN BIJSTERVELD'S MAAGPOEDER bestaat uit dubbelkoolzure soda (34%), magnesia, phosphorzure kalk, suiker, poeder van Valeriaanwortel en pepermuntolie (No. 12).

DAAM'S ASTHMA-DRANK is een oplossing van circa 8% joodkalium in ongeveer 375 gram water, vermengd met 10 gram Eau des Carmes en 5 gram van een tinctuur, vermoedelijk Lobeliatinctuur (No. 12).

DAAM'S ASTHMA-DRUPPELS bestaan uit 20 gram Fowlers Vloeistof (Liquor arsenicalis Fowleri) en 10 gram bitterwijn (No. 12).

DE HAAS. PILLEN VAN — bevatten als hoofdbestanddeel: krijt (calcium-carbonaat) en magnesia (magnesium-carbonaat) No. 8).

DEKKER'S ANTIDIABETES PILLEN. Pillen met een groot gehalte aan suiker, die waarschijnlijk met de bestanddeelen van Bidara Oepas vermengd is (No. 4).

GESSLER'S TOOVER HOOFDPIJN TABLETTEN bevatten ongeveer 300 milligram Antifebrine van min goede qualiteit en tarwezetmeel (No. 3).

KLOOSTEROLIE WEST-INDISCHE — OLIJF bestaat uit Cajuputolie, terpentijnolie, vette olie van mindere hoedanigheid en water (No. 12).

MARMOLA-TABLETTEN hebben tot hoofdbestanddeel phenolphthaleïne (No. 11).

POEDERS TEGEN VALLENDE ZIEKTE bestonden, als gewoonlijk, uit poeder van Dictamnus- en Zedoariawortel (No. 6).

POUDRE GAST, een mengsel van magnesia, dubbelkoolzure soda, phosphorzure kalk, suiker en gerstemeel, zwak gearomatiseerd met anijsolie (No. 3).

TRAUB'S KRUIDEN bevatten: Kalmoeswortel, Rhabarberwortel, Althea of Heemstwortel, Zoethoutwortel, Wegedoornbast, alvabladen, Toortsbloemen, Bloemen van het (welriekend) viooltje, Immortellen, Bloemen van het hoefblad, Anijszaad, Karwijzaad, Blauwe Bosbessen, Jeneverbessen, Lijnzaad, Zwart mosterdzaad, Rode rozenbladen, Klaprozenbladen, Stelen van bitterzoet en Bladen v. d. Beerendruif (No. 11).

VENO'S BLIKSEMSNEL HOESTGENEESMIDDEL is een suiker- en een weinig alcoholhoudende vloeistof, terwijl de aanwezigheid van bestanddeelen van Thuya occidentalis (Levensboom) zeer waarschijnlijk is.

Verder werd, alhoewel niet onderzocht, de samenstelling vermeld van STEARN'S HOOFDPIJN-MIDDEL. Het zijn ouwels, waarvan ieder bevat: Antifebrine 250 miligram, coffeine 50 mgr. en melksuiker ongeveer 300 mgr. (No. 9).

BERICHTEN.

In het Afdelingsverslag over hoofdstuk Binnenlandsche Zaken van de Staatsbegroting 1911 is andermaal aangedrongen op wettelijke bepalingen tegen de kwakzalverij, vooral betreffende het toezicht op advertentiën en publicaties. Het denkbeeld werd aan de hand gedaan bij de wet een commissie van vaklieden en leeken in te stellen, die van de samenstelling van de aangeboden geneesmiddelen zal kennis nemen en aldus toezicht uitoefenen. Anderzijds werd meer heil gezocht in steun van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

The Aural Remedies Co., vroeger onder beheer van Dr. CRIPPEN.

Men schrijft aan de N. Rott. Ct.: Een inwoner van het dorpje B., in de provincie Groningen, had eenige keeren een aanbeveling gelezen over The Aural Remedies Co. te Londen, waarin het publiek voorgespiegeld wordt te kunnen worden genezen van doofheid.

Voor een nader onderzoek stelde hij zich in verbinding met genoemd instituut en als antwoord daarop kreeg hij vele gedrukte stukken, waarbij aanbevelingen uit het buitenland en tevens het bericht om 1 pond sterling te storten voor medicamenten enz.

Na de ontvangst van het bovenstaande werd gecorrespondeerd met den heer consul-generaal der Nederlanden te Londen, om eens inlichtingen over The Aural Remedies Co. te geven.

Bij schrijven van 8 November 1910, nr. 7576, is daarop het volgende meegedeeld:

„Naar aanleiding van uw schrijven van 4 dezer heb ik de eer, u op grond van eenigen tijd geleden ingesteld onderzoek, stellig in overweging te geven aan The Aural Remedies Co. volstrekt geen geld te besteden.”

De Leidsche Courant voorheen en thans. De *Leidsche Courant* van 5 November j.l. neemt eenige kwakzalvers-reclames op, in 1794 en 1795 verschenen in de *Leydsche Courant* (dezelfde die voorkomen in ons *Feuilleton* van de vorige maand) en laat er op volgen:

„De ideeën gaan vooruit. Scheen de „Leydse Crt.” van voor een eeuw te profiteeren van kwakzalvers-advertenties, de „Leidsche Courant” weert uit hare kolommen zorgvuldig deze aanbevelingen, die eenvoudige menschen misleiden.”

Een belangrijk rapport uit Engeland. De correspondent van de *Nieuwe Rott. Ct.* schrijft in het Ochtendblad C van 27 Nov. het volgende:

„Gisteren heeft de Geheime Raad te Londen een belangrijken bundel bij het Parlement ingediend, namelijk een lijvige verzameling rapporten, door meer dan vijftienhonderd ambtenaren van den gezondheidsdienst over het gansche rijk ingezonden, betreffende hun gestelde vragen over: genees- en heelkundige praktijk door onbevoegden.

De ambtenaren van den gezondheidsdienst laten ons hoegenaamd niet in twijfel nopens den toemendenden omvang der kwakzalverij in al haar talrijke vertakkingen: bij apothekers, die aan moeders, zoo voor haarzelf als voor haar zuigelingen, ook voor anderen, allerlei „huismiddeltjes” aanpraten, zoo, dat de gewone dokters overtollig worden; bij zoogenaamde „herbalisten”, geen kruidkundigen voorwaar, maar ongepatenteerde armen-dokters, die rondgaan, van plaats tot plaats, en den menschen allerlei artsenijen verkoopen, proabaat voor de meest uiteenloopende lichaamskwalen, en die — volgens de bovengenoemde rapporten — tegenwoordig zoo talrijk geworden zijn, dat zij een bond gesticht hebben, welke zelfs een driemaandelijksch tijdschrift erop nahoudt; bij „bonesetters”, menschen, veelal onbeschaafden en laagstaanden, die niet alleen beenbreuken zetten, maar ook de meeste lichaamsgebreken heelen kunnen, althans beweren 't te doen, wat niet hetzelfde is; bij onbevoegde „tandheelkundigen” en „oogheelkundigen”, die allerlei bocht verkoopen en operatiën bewerkstelligen, vaak niet-alleen geen goed maar stellig kwaad stichtend, enz.”

Tijd en ruimte ontbreken ons om, voorloópig, verder op dit belangrijk rapport in te gaan. Wij moeten dus den belangstellenden lezer naar het oorspronkelijk artikel verwijzen.

Het Duitsche wetsontwerp tot bestrijding van kwakzalverij en geheime middelen, reeds meer dan twee jaar geleden aangekondigd, is bij den Rijksdag ingediend.

Het verbiedt een behandeling door onbevoegden, bij mensch en dier uit de verte; door middel van mystieke geneeswijzen; de behandeling van ziekten, die voor het algemeen gevaarlijk zijn; van geslachtsziekten en kanker; de behandeling door middel van hypnose; de behandeling onder toepassing van verdovingsmiddelen, van andere dan plaatselijke werking; door inspuitingen

Op onware mededeelingen in kwakzalversadvertenties staat gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en een boete van ten hoogste 5000 mk.

(N. Rott. Ct.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

West-Indische Kloosterolie „Olijf”

Duizend gulden te verdienen!

1000 gulden worden uitgelooft aan ieder die na gebruik van de W. I. Kloosterolie „Olijf” (volgens voorschriften) niet van zijne reumatiek-pijnen verlost is.”

Hoe kan 't ook anders? Door G. F. H. JAGERMAN, Bloemgracht 66 te Amsterdam, zich noemende Generaal-Agent voor Nederland en België, wordt in biljetten verkondigd dat de genoemde olie is het „Eenigst afdoend middel tegen Rheumatiek”. De man kan dus zeker zijn, dat er niemand ongenezen blijft na gebruik van de olie en dus gerust de f 1000 uitloven.

Gelukkig ook dat dit middel voor het publiek verkrijgbaar wordt gesteld. Hoort wat JAGERMAN daarover zegt:

„Door zeer oude relatiën zijn wij eindelijk na zeer veel moeite in de gelegenheid U een praeparaat aan te bieden, wat tot dusver alle bekende middelen voor Rheumatiek ver overtreft. Proefondervindelijk is meer dan duizendmaal bewezen, dat *West-Indische Kloosterolie „Olijf”*, dewelke is samengesteld uit zuivere West-Indische kruiden en Oliën bij de voorgeschreven

toepassing beslist genezend werkt. Meer dan honderd jaar wordt deze samenstelling met het meeste succes toegepast, doch steeds onder engeren kring, d.w.z. onder familie, vrienden en kennissen en allen die het gebruikten waren onuitputtelijk in hun dankbaarheid.”

Wacht eens, mijnheer JAGERMAN, dat is niet volkomen juist. Het scheikundig onderzoek is er ook nog en dat heeft aangetoond, dat er op die „zuivere West-Indische kruiden en oliën”, nog al wat valt af te dingen.

Mevrouw ALBLAS SORBER te Utrecht, had de goedheid het onovertreffbare praeparaat voor ons te onderzoeken en zij vond daarin *Cajuputolie*, *terpentijnolie*, een *vette olie* en *water*. In ééns was onze hoop om eindelijk een *afdoend* middel tegen reumatiek te krijgen verdwenen.

Cajuput- en terpentijnolie. 't zij als zoodanig, of vermengd met andere oliën, b.v. olijfolie, worden dikwijls als smeermiddel bij reumatiek aangewend, wij zouden zeggen: die middelen zijn zoo oud als de weg naar Rome. Somwijlen geven zij verlichting maar als een *afdoend* middel zal niemand ze beschouwen. En nog iets: aan terpentijnolie zal men nu juist niet speciaal een *West-Indischen* oorsprong toekennen en de *Cajuputolie* komt bij voorkeur uit *Oost-Indië*. Het water buiten bespreking latende, rest ons alleen de *vette olie*, waarin die „zuivere West-Indische kruiden en oliën” moeten bevat zijn. Ongelukkig was er bij het onderzoek *niets* van te bespeuren en bleek het, ofschoon de aard der olie niet positief kon worden vastgesteld, dat men te doen had met een vette olie, die vermengd was met *smeerolie*, dus een olie van minder waarde dan de gewone vette oliën, als olijfolie, sesamolie en dergelijke. Zooals gezegd, wees niets op de daarin opgenomen aanwezigheid van kruiden en oliën.

Men zal het ons dus ten goede houden, dat wij aan de verklaring in het biljet omtrent de samenstelling van „Olijf” *volstrekt geen getoef slaan* en onze lezers aanraden hetzelfde te doen.

Volgens ons oordeel is de *West-Indische Kloosterolie* een gewoon smeerseltje van over-bekende stoffen, die al jaren en jaren in gebruik zijn.

Maar, zal men zeggen, die mijnheer J. weet toch wel wat hij doet, hij zal toch zóo maar niet duizend gulden (en wie weet hoe dikwijls) in de waagschaal stellen! Och, dat kunstje kennen wij, 't is reeds zoo dikwijls vertoond. Bij het aanspraak maken op de beloofde som zal het moeilijk gaan om te *bewijzen*, dat men het middel geheel „*Volgens voorschriften*” heeft gebruikt en daar zit hem de kneep. Begrepen?

Drank en druppels tegen Asthma van Dr. Daams.

Naar aanleiding van een tot ons gerichte vraag heeft de heer Dr. J. F. SUIYVER te Amsterdam, bovenstaande middelen opnieuw voor ons onderzocht en wel met het volgend resultaat:

1°. De *drank* is groot ± 400 c.M³. Hij is licht groenachtig getint. Hoofdbestanddeel is *Jodkalium* (ruim 8 %). Hij bevat verder ongeveer 10 c.c. *Spiritus Aromaticus* (Eau des Carmes) en eene tinctuur, waarvan de aard niet kon worden vastgesteld: vermoedelijk *Tinct. Lobeliae* (Lobelia-tinctuur).

De samenstelling wordt dan ongeveer de volgende: Jodet-kalic. 35 gram; Spir. Aromatic. 10 c.c.; Tinct. Lobeliae (?) 5 c.c.; Water tot 400 c.c. (Kosten bij Dr. Daams f 3.50).

2°. De *druppels* vullen een fleschje van ± 30 c.M³. Zij bestaan uit *Liquor arsenical. Fowleri* (een arsenik bevattend geneesmiddel) en *Vinum Amarum* (Bitterwijn) en wel in de volgende hoeveelheden: Liq. arsen. Fowl. 20 gram; Vin. amarum 10 gram. (Kosten bij Dr. Daams f 4.—).

Maagpoeder van P. van Bijsterveld.

Wij moeten ons weer eens met P. VAN BIJSTERVELD, „Koninkl. gebrevett. Uroscop te Rotterdam, Commandeur en Ridder in verschillende Orden”, zooals hij zich noemt, bezig houden of liever met een van zijne middelen.

v. B. vertelt in het biljet, dat bij zijn maagpoeder gevoegd is, „aan de lijders van Maag- en ingewandziekten” het volgende:

„Door mijne veeljarige ondervinding is het mij gelukt een middel samen te stellen, dat

een ware uitkomst genoemd mag worden voor de ongelukkige lijders aan Maag- en andere ziekten der spijsverteringsorganen.

„'t Is toch een ieder bekend van welk groot belang eene gezonde spijsvertering voor ons welzijn is.”

Er volgt dan een opsomming van de verschillende oorzaken die de spijsverteringsorganen ziek maken en daarna deze belangrijke zinsnede: „Menigeen begrijpt dit echter niet, of wil dit niet begrijpen en neemt liever lepels vol dubbelkoolzure soda, af andere zoogenaamde maagmiddeltjes in, dan te breken met hunne schadelijke gewoonten.

„Ik moet dan ook beslist mededeelen, dat, zal mijn beproefd middel tegen „Maag- en Ingewandziekte” met succes worden gebruikt, de patiënt door eene verstandige leefwijze en een afdoend dieet moet medewerken tot herstel.

„Mijn maagpoeder kan met succes worden aangewend bij chronische maagziekten, maagkanker enz., maagkramp, maagontsteking, maagzuur en maagzweer, chronische ingewandziekte, darmbloeding, darmontsteking, darmrheuma, darmstenen, darmtering, darmzweren, darmvernauwing, chronische diarrhee, slecht riekende adem, misselijkheid en braking, ziekte der spijsverteringszenuwen enz. enz.

Men geve echter wel acht, dat dit middel niet bij andere ziekten gebruikt mag worden; 't is uitsluitend een maag- en ingewandmiddel.”

Nu, 't kan wel zoo, ongeveer een twintigtal kwalen; er moet voor een ander ook wat overblijven.

Ontegenzeggelijk is v. BIJSTERVELD een handig man. Hij raadt de menschen met maagkwalen aan, dieet te houden (welk dieet zegt hij niet, omdat hij zelf wel begrijpt, dat hij dat niet weet) en werkelijk zal een verstandige levenswijze, mits bij voorkeur door een *deskundige* aanbevolen en gecontroleerd, ongetwijfeld nut stichten. En waar nu verbetering intreedt, tengevolge van het dieet, zal menigeen, die zich laat verlokken het poeder te gebruiken, deze aan het poeder toeschrijven, dat v. B. *door zijn veeljarige ondervinding* (van wat?) zoo gelukkig was om „saam te stellen”.

Die samenstelling nu is niets bijzonders en kenmerkend voor den man die te velde trekt tegen de lepels vol dubbelkoolzure soda. Het slecht gemengde poeder is door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam onderzocht en deze vond daarin: *Dubbelkoolzure soda* en wel 34 %, *magnesia*, *phosphorzure kalk*, *suiker*, poeder van *valerianawortel* en *pepermuntolie*, stoffen bij de geneeskundigen algemeen bekend, waarvan enkele of afzonderlijk of gemengd door hen somwijlen bij maaglijden worden aangewend, doch die bij vele der boven opgenoemde kwalen, o.a. maagkanker, chronische ingewandziekte, darmbloeding, darmzweren enz. *hoogst nadeelig* kunnen werken. Men zij in dit opzicht zeer voorzichtig en verergeren zijn kwaal niet door gebruik te maken van de *ondoelmatige* hulp van VAN BIJSTERVELD.

Onze geridderde Uroscop beveelt verder aan *maaglijders* zijn *afdoend* purgeermiddel — *Purgeer-pastilles* — aan. Dit middel, reeds door ons in het Maandblad van Mei 1907 besproken, bestaat uit *Cascara-tabletten*.

Internationale Vereeniging ter Bestrijding der Tuberculose „Het Gouden Kruis”.

In ons vorig no. konden wij nog melding maken van de oprichting van deze Internationale (?) Vereeniging, waarvan het hoofdbestuur gevestigd is te *Oegstgeest* en als *President-Generaal* optreedt de bekende H. J. EILERS. Wij laten thans een schrijven volgen dat een onzer leden van hem ontving en ons toezend met toestemming het publiek te maken.

„Cleve, 25 October 1910.

WelEd. Zeergeleerde Heer.

Dezer dagen was ik zoo vrij Ued. de Statuten te zenden van de Int. Ver. ter bestrijding der Tuberculose „Het gouden kruis”, waarvan ik de eer heb president te zijn en tevens belast ben met de geheele leiding der zaak.

Dat deze vereeniging eene strekking heeft van waarachting algemeen belang, is zeker onnodig te zeggen.

Nu zouden wij zoo gaarne willen dat de leden zich bij Heeren Doktoren konden vervoegen, welke bij de Vereeniging geïnteresseerd zijn, maar daar de Ver. wel onder, doch niet boven de Geneeskunde staat, past het ons niet een Dokter eene aanstelling als praktiseerend geneesheer aan de Ver. aan te bieden; neen, de Heeren moeten een eere-ambt aan de Ver. bekleeden dat is hun recht en onzen plicht en daarom heb ik bij deze de eer U, hooggeachte Dokter beleefd te verzoeken het bestuur de eer aan te doen met de benoeming als eerlid der Vereeniging te aanvaarden.

Zoodra UEd. ons de eer aandoet Uwe benoeming aan te nemen, zullen wij daar in 't geheim de leden kennis van geven, natuurlijk behoeven wij dan niet te zeggen bij wien zij zich te verzoeken hebben voor onderzoek en contrôle, dat voelen zij wel, en niemand kan UEd. een aanmerking maken dat UEd. die benoeming heeft aanvaard uit belangstelling in het doel en streven der Vereeniging.

Hopende geachte Dokter dat UEd. ons de groote eer zult willen aandoen Uwe benoeming als eerlid te aanvaarden en Uwe medewerking mag leiden tot een bron van zegen voor de lijdende mensheid over de geheele wereld, verblijft gaarne Uw hoogwaarderd antwoord tegevoet ziende.

Namens het generaal bestuur,

De President Generaal,
EILERS."

De Geneesheer, die bovenstaanden brief ontving, blijkt niet de eenige te zijn, die de eer waardig gekeurd is van een benoeming tot eerlid. De heer M. DE HEER KLOOTS J.WZN., Arts te Venhuizen ontving een gelijkkluidenden brief, zooals hij met verontwaardiging mededeelt in een „Ingezonden stuk" in de *Enkhuizer Courant*. Met zijn bekende behendigheid (om het op zijn zachtst te noemen) heeft EILERS in die mededeeling gelegenheid gevonden om in een uitvoerig artikel in dezelfde courant reclame voor zijn „zaak" te maken.

Vereeniging voor Geneeskundige Liefdadigheid naar vermogen.

„M.

Hiermede hebben wij het genoegen U te berichten, dat het doel onzer Vereeniging is, het aanbrenge van volkomen en blijvende genezing *) van Keel-, Long-, Borst- en Ingewands Tuberculose (Tering). Deze genezing kan door ons systeem van werken alleen plaats hebben bij patiënten waar nog eetlust aanwezig is en wier maag nog in goeden staat verkeert. Patiënten als van zoo even genoemd die stipt onze Voorchriften opvolgen, en geen andere ongesteldheden hebben, dan die welke een gevolg zijn van hun ongesteldheid, verzekeren wij een *algeheele genezing te kunnen verkrijgen en te zullen behouden*. Als bewijs daarvan zenden wij U hierbij een afdruk van een dankbetuiging van een onzer genezen patiënten.

Wet het liefdewerk onzer Vereeniging betreft, zij U medegedeeld, dat dit bestaat in het toedienen van een drank bereid volgens een recept van wijlen Doktor „Boerhave", welke medicijn niet scheikundig te onderzoeken is, en daarom alleen door onze Vereeniging wordt afgeleverd en nooit door iemand anders buiten onze Vereeniging om kan verkrijgbaar gesteld worden.

Dit medicijn wordt door ons geleverd tegen de helft der ons kostende prijs, zoodat voor een flacon, die ons f 2.— kost, één gulden berekend wordt, alzo een voldoende bewijs dat onze Vereeniging geen winstbejag beoogt, maar een liefdewerk vervullen wil aan zoo menige Tuberculoselijder, die alleen bij ons genezing kan vinden. Contributie van Donateurs, Donatrices, Giften van particulieren, en dikwerf ook van genezen patiënten. Het gratis kunnen verkrijgen van adviezen bij vele heeren Doktoren. Het bieden

van de behulpzame hand in de vele werkzaamheden die onze Vereeniging met zich brengt. De gevoelens van sympathie voor een edel en onbaatzuchtig streven, die men betoont, door vrijwillige arbeid voor onze Vereeniging, dit alles en nog veel meer wat onze Vereeniging ten goede kan komen, saamgenomen, is hetgeen wat ons in de gelegenheid kan stellen, ons liefdewerk ten uitvoer te brengen.

Vandaar dat ieder Tuberculose patiënt zooals in deze omschreven bij ons van zijn treurige ziekte genezing kan vinden, door toetreden als Lid der Vereeniging. *Het lidmaatschap bedraagt minstens één gulden per week*. Deze gulden moet iedere Maandag franco per postwissel of aan postzegels per brief worden opgezonden aan ons Kantoor Rijnsburgersingel 40a te Leiden, waarbij telkens een beschrijving moet worden afgezonden betreffende patiënt's toestand. Na ontvangst daarvan ontvangt men gratis en franco huis toezending van een flesch medicijnen groot 200 gram, voldoende voor minstens zeven dagen. De eerste maal ontvangt men daarbij al hetgeen wat de patiënt dient te weten en heeft na te komen.

Voorts ontvangt men op aanvraag gratis en franco inlichtingen: Tegen vergoeding der reiskosten komt op verlangen een onzer tot de patiënt over zonder dat eenige kosten van tijdverzuim, visitegeld of iets van dien aard in rekening gebracht wordt. Deze overkomst is het meest gewenscht alvorens de patiënt gaat innemen. Ten eerste tot kennismaking, ten anderen zijn er allicht besprekingen die tot patiënt's welzijn kunnen dienen.

Men blijft zoo lang lid als men zelf verkiest. *Het lidmaatschap vervalt echter geheel indien men binnen acht dagen niet het wekelijks he lidmaatschap voldaan heeft*. Is het dat ge U als „Lid" wilt laten inschrijven, zoo gelieve U bijgaande vragenlijst onder de Vragen in te vullen, te onderteekenen en ons gelijk met één gulden toe te zenden. Zonder ingevulde Vragenlijst kunnen geen medicijnen worden afgezonden. Wij zullen het op hoogen prijs stellen als U ons met Uw vertrouwen wilt vereeren en zullen U alsdan toonen dat wij Uw vertrouwen ook waardig zijn.

In afwachting,

Met de meeste hoogachting,

p. o.

Het Bestuur van Geneeskundige Liefdadigheid naar Vermogen."

In bovenstaande met geen namen onderteekende circulaire, die wij in dank uit Leiden ontvingen, zijn wij zoo vrij geweest eenige woorden te cursiveeren om er de aandacht van onze lezers op te vestigen. Wij kunnen niet ontveinzen, dat die ons den indruk geven, dat het zaakje niet pluis is, jazelfs, dat hier, onder het mom van *liefdadigheid*, de grootste kwakzalverij wordt uitgeoefend.

Wie onzer lezers te Leiden kan ons eenigszins nader inlichten?

UIT DE PERS.

De wondedrank en de Stadsapothek aan het gasthuis te Amsterdam.

Onlangs kwam mij het volgende historisch document in handen, schrijft dr. DANIELS in het „Ph. W." : „Recept van de Wondedrank".

Op drie vlessen witte wyn doet men de volgende ingrediënten:

Kreeftsoogen, schelvischbeentjes, seduawortel, van elk het gewicht van twee Goudgulden.

Snoekskieuwen, het gewicht van vier Goudgulden. Snoeksoogen, het gewicht van een Goudgulden, zijnde gelijk aan vier en vijftig gryn medicinaal gewicht.

De vles moet toegemaakt worden, doch niet te vast, om het springen voortekoomen, en van tyd tot tyd omgeschud worden.

Men gebruikt er van 's morgens, nuchteren, vier leepels, en even veel 's avonds, ten minsten een uur voor het avondeten.

Indien men geen Chirurgyn bij de wond gehaald heeft, en anders met diens toestemming legd men op de wond een compres, in den drank nat gemaakt.

Men onthoude zich zorgvuldig van varkensvlesch, vijen en peeper, en drinke weinig wyn, of sterken drank.

Dit middel in poeder gebragt, om op wyn te trekken, is te bekoomen

Te Amsterdam: in de Stads Apothek aan het Gasthuis.

In de Apothek van Wylen Stumphius op de Keizersgracht, by de Vyzelstraat.

In die van de Weduwe Van Schooten, op de St. Anthony Breestraat.

Te Utrecht: In de Apothek van Wylen Julianus, naast het Postcomtoir."

Daar er op het strooibiljet geen jaartal voorkomt, heb ik op het Archief getracht den vermoedelijken leeftijd van het stuk, dus van den Wondedrank, uit te maken. Dit is mij in zooverre gelukt, dat ik in de „Lijst der Namen van de Apothecars die hun het examen soo voor Mr. als Mr. Knegths hebben onderworpen, 1638—1793", op het oud-Archief, heb gevonden, dat Christaan Stumphius in 1727, A. Frederik Stumphius in 1748, en Nicolaas van Schooten in 1764 hun examen met goed gevolg aflegden. Hieruit volgt dus, dat waarschijnlijk de leeftijd van den Wondedrank kan bepaald worden na 1764, terwijl op typografische overweging de leeftijd van het biljet op pl. m. 1775 moet gesteld worden.

Het geheel doet ons een niet alledaagsche samenwerking zien van de „wetenschap" (het gasthuis) en de volksgeneeskunst — die samen de zuiverste kwakzalverij is.

CORRESPONDENTIE.

Dr. C. R. in H. Unsern besten Dank für die freundliche Uebermittlung Ihres Artikels „Ueber Missstände im Heilgewerbe"; die Hauptsachen daraus hoffen wir nächstens in unserem Blatt mitzutheilen.

J. E. te B. Het verhaal van het bezoek aan de „slappende juffrouw" moeten wij, wegens plaatsgebrek, tot een volgend no. uitstellen.

Redactie van Het Gehoor. Eveneens uwe belangrijke mededeelingen.

J. H. L. D. te 's-G. Wij weten niet of de *Kruiden van Dr. Traub* dezelfde zijn, als de door u bedoelde. Gentiaan is er niet in gevonden. Wij gelooven niet dat de kruiden schadelijk zijn, maar nuttig zijn ze ook niet; dat begrijpt gij..... zoo'n peespas.

M. J. te A. Zie over die pot — *De Fistelpot van Klaas Ursem* — de „Herhaalde Waarschuwing" in dit no. Wend u tot een chirurgische specialiteit, die zal u wel raad geven.

R. de H. te W. Alvorens uw stuk te plaatsen (wat wij gaarne zullen doen) en de daarin gestelde vraag met zekerheid te kunnen beantwoorden, wachten wij nog eenige gevraagde inlichtingen af, die wij nog niet ontvangen hebben. Wij zullen uw schrijven derhalve in een volgend no. opnemen, tenzij dit bezwaar van uwe zijde ontmoet.

G. v. E. te A. Het haarmiddel *Vilair* kennen wij niet. Een onderzoek naar de samenstelling kunnen wij niet laten instellen omdat, zooals wij al dikwijls gezegd hebben, wij met de kwakzalverij met *genesmidde en al zooveel te doen hebben*, dat wij ons met eventuele kwakzalverij met andere middelen, zooals haarwaschmiddelen en dergelijke, die toch meer tot *verfraaiing* dan tot genezing dienen, niet kunnen bezig houden.

Uw tweede vraag is van te persoonlijken aard om daarop te kunnen antwoorden; wel willen wij bekennen, dat wij niet weten wat men onder „haarkundige" verstaat.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwollen fistels en daaronder zoowel die gemakkelijk, als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSÉ (zie No. 1. jaarg II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en zeyenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men een oordeel over de uitwerking kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is, wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen in den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolen behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (No. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl onze nummers van April 1895 en van Maart 1901 weer nieuwe gevallen vermeldden van de schadelijke werking van den fistelpot. En van hoevele gevallen dragen wij geen kennis?

*) Wij cursiveeren.

BIJVOEGSEL

behoorende bij No. 12 (December 1910) van het Maandblad uitgegeven door de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

INHOUD van het BIJVOEGSEL:

Mededeelingen van verschillenden aard: Legalisatie van handteekeningen.

Rechtszaken: Ch. van Mol (Dr. de Groof) in hooger beroep vrijgesproken. — Dezelfde door het Kantongerecht te Rotterdam veroordeeld. — Eene „Homoeopathe” veroordeeld. Register op den 30en jaargang van het Maandblad.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Legalisatie van handteekeningen.

In ons nr. van October j.l. deelden wij mede hoe de Pruisische en Saksische Regeering meenden te moeten waarschuwen tegen het legaliseeren van handteekeningen, geplaatst onder kwakzalversadvertenties. De laatstgenoemde Regeering heeft er zelfs op gewezen dat het wenschelijk is indien de legalisatie gevraagd wordt door kwakzalvers, met het kennelijk doel om haar te misbruiken, elke medewerking eenvoudig te weigeren.

De Minister van binnenl. zaken van het groot-hertogdom Hessen gaat nog verder; deze heeft d.d. 19 September 1910, de volgende circulaire aan de „Kreisämter” gericht:

„Het is bekend dat kwakzalvers en fabrikanten van geheimmiddelen aan de dankbetuigingen van z.g. genezen personen een grooter geloofwaardigheid in de oogen van het publiek trachten te verlenen, door de onderteekening van die personen te doen legaliseeren. Die legalisatie geschiedt dikwijls in een vorm (b.v. „goedgekeurd” of „de juistheid bevestigd”), die den schijn wekt alsof de bevestiging ook den inhoud van het stuk betreft.

Een algemeene verplichting voor de desbetreffende autoriteiten om handteekeningen te legaliseeren, bestaat niet en zooveel te minder wanneer het doel, dat met die legalisatie bereikt moet worden, den steun van de autoriteiten niet verdient. Tegenover de handelingen van kwakzalvers en fabrikanten van geheimmiddelen is, met het oog op de volksgezondheid, groote voorzichtigheid in acht te nemen.

Wij bepalen derhalve, dat de Burgemeesters en politie-autoriteiten in 't vervolg de legalisatie van dankbetuigingen en verklaringen, die z.g. genezen personen ten behoeve van kwakzalvers en fabrikanten van geheimmiddelen afgeven, onvoorwaardelijk moeten weigeren.”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Voor de 5de kamer te Amsterdam heeft gediend de zaak tegen een Belg, CH. VAN M., beklagd van onbevoegde uitoefening der geneeskunst op 23 Maart j.l. aan zijn adres Singel 695. (Zie Maandblad van Juni 1910). Hij had iemand, die klaagde over pijn in het been, een zalf verschaft en een verband aangelegd, waarvoor hij, volgens de ten laste-legging, f 3 zou hebben aangenomen. Op 12 Mei voor het kantongerecht ter verantwoording geroepen, verklaarde hij op last van een door hem genoemden geneeskundige gehandeld te hebben. De kantonrechter ontsloeg den bekl. van rechtsvervolging, doch het O. M. kwam van het vonnis in hooger beroep.

Ter terechtzitting van heden erkende bekl. de hulp te hebben verleend, maar ontkende daarvoor f 3 te hebben ontvangen.

De behandelde persoon was de rechercheur TEGENBEKKERS. Deze als getuige gehoord, bevestigde den inhoud van zijn proces-verbaal. Toen hij in de kamer kwam, waren daar wel twee personen, maar bekl., in witte jas gekleed, was degeen die hem behandelde, die hem sprak van de f 3 kosten, en dat bedrag van hem aannam. Wel had vooraf overleg plaats gehad van bekl. met den anderen persoon, den dokter, in een taal, die get. niet verstond; maar bekl. was het, die, na het verband te hebben gelegd, nog een en ander aanraade, zooals een dokter dat doet.

Een getuige à décharge verklaarde bij zijn bezoek

(het betrof een ziekte aan het been), onderzocht te zijn door den Hollandsch sprekenden dokter, maar het verband was gelegd door bekl. Get. legde f 3 op tafel. Wie het bedrag aannam, is hem ontgaan. Get. verklaarde, dat hij volkomen genezen werd.

Een ander getuige verhaalt van een soortgelijk geval, thans veertien maanden geleden.

De subst.-officier, mr. DEL CAMPO, requireerde bevestiging van het vonnis in eersten aanleg geweest, d. i. dus ontslag van rechtsvervolging, op grond dat betasten en bekijken niet kan worden aangemerkt als geneeskundige behandeling en vaststaat dat er samenspreking plaats had tusschen bekl. en den dokter. Het was inmiddels jammer dat er in dezen niet een politie-beambte, die Fransch verstond, op onderzoek was uitgezonden.

Bij gebrek aan bewijs is bekl. door de rechtbank vrijgesproken.

(N. Rott. Ct.)

Ook te Rotterdam is een vervolging tegen denzelfden persoon ingesteld. Wij ontleenen het volgende aan het *Rotterdamsch Nieuwsblad*:

Uit het eerste kantongerecht.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Zoo stond dan terecht CH. VAN M., oud 28 jaar, student in de medicijnen aan een Belgische universiteit, ter zake het als beroep en tegen betaling uitoefenen der geneeskunde, zonder daartoe bevoegd te zijn. Dr. DEN HOUTER, inspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht, begaf zich op 27 Februari naar het huis, waar beklagde onder den naam dr. DE G., Schiedamsche Singel 41, zijn beroep uitoefende en kreeg dadelijk den indruk, dat men hier met een echten kwakzalversboel te maken had.

Getuige SCHEFFER is door bekl. op 22 Februari geneeskundig behandeld en betaalde daarvoor f 2. Dr. OLIVIER VERHAAR was bij die behandeling niet tegenwoordig. Hij kreeg een recept, waarmede hij naar zijn patroon ging, die het met met zijn handteekening waarmede. De patroon begreep toen, dat dit bij den apotheker achterdocht zou opwekken, waarom getuige om een nieuw recept gezonden werd, zeggende, dat hij het andere verloren had. Op de vraag naar zijn beroep, zegt hij te zijn particulier detective en als zoodanig beëdigd.

Wie heeft u dan beëdigd? Dat weet getuige niet, want het was nog in het oude gebouw. Hij gelooft, dat het een deurwaarder was. Getuige SERNÉ is ook behandeld zonder dat de oude dokter er bij was, maar welken datum het was kon hij niet met juistheid zeggen. Zijn been werd eerst schoon gemaakt, toen met poeder bestrooid en daarna gewachteld. Dr. VERHAAR als getuige à décharge gehoord, kan niet met zekerheid verklaren, dat hij bij iedere behandeling is geweest. Dat komt, omdat de huisvrouw niet wil hebben, dat hij van de plé gebruik maakt en nu kan het zijn, dat hij even de deur uit is geweest en tegelijkertijd sigaren heeft gekocht. Maar, zegt de kantonrechter, dan had u de kast zoolang moeten sluiten.

De ambtenaar van het O. M. requireerde 2 geldboeten van f 150 subs. 20 dagen voor iedere boete.

Thans is het woord aan den verdediger mr. J. WINKEL. Het wettig bewijs — zegt pleiter, — ontbreekt hier, omdat niet vaststaat, dat beiden op den genoemden datum bij beklagde zijn geweest. We hebben hier twee verklaringen, die elkander niet aanvullen, want SCHEFFER zegt, dat SERNÉ er was, maar SERNÉ weet van SCHEFFER niets af. We hebben twee aparte zaken met twee aparte verklaringen, die dus niets bewijzen. Alleen staat vast, dat de dokter beklagde last gaf om de verbanden te leggen. Hij handelde dus niet in strijd met de wet. Immers, werd dit aangenomen, waar zou het dan met de verpleegsters heen moeten en vooral met de wijkverpleging? Die leggen allen verbanden zonder dat er een medicus bij is. Het vermoeden ligt dan ook niet verre, of deze vervolging is, zoo niet ingesteld, dan toch uitgelokt door een daartoe niet bevoegde. Men heeft hier een hond willen slaan, maar niet den goeden stok kunnen vinden. En dat vermoeden put pleiter uit de stukken. Immers, SCHEFFER heeft zelf verklaard, dat hij handelde op last van zijn chef. Hij is het werktuig geweest van een agent-provocateur. En ware die agent-provocateur een daartoe bevoegd ambtenaar, die deze handeling kon doen steunen op een wettelijke bepaling, maar neen! Deze agent-provocateur is iemand, die zich voor geld leent voor dergelijke hoogst afkeurenswaardige en tegen de moraliteit strijdende handelingen. Onomwonden — vervolgt pleiter — zegt SCHEFFER te zijn uitgezonden door 'n recherche-bureau. Ik kan niet nalaten krachtig protest aan te teekenen tegen de niet te kwalificeeren handelingen van dat recherche-bureau, dat alleen in dienst staat van privaat-personen met privaatsbelangen. Het is een schrede terug op strafrechtelijk gebied, wanneer de rechter dergelijke

bureaux ter wille is, door van hun inlichtingen gebruik te maken. Alleen de Staat mag optreden als vervolger en straffer. Bij vonnis van 25 Mei 1910 is beklagde door den kantonrechter te Amsterdam van rechtsvervolging ontslagen. Pleiter verwacht hier vrijspraak.

Daarna stond terecht dr. J. O. V., ter zake het afgeven van recepten, waarop niet de gebruiks-aanwijzing stond vermeld. In deze zaak werden gehoord 6 getuigen, wier verklaringen weinig tot de zaak afdeden. Eigenaardig was de verklaring van een vrouw, die een fleschje had gekregen om daarmede haar been 4 keer per dag te wasschen. Het niet meer goed wetende, heeft ze de medicijnen toen 4 keer per dag ingenomen, en ze verklaart dat ze er wel baat bij heeft gevonden.

Dr. DEN HOUTER zegt op de vraag van den verdediger, mr. E. S. HOLLANDER, dat de namen der medicamenten „Biosal”, „Boofleur” enz. fantasie-namen zijn.

O. M. vraagt veroordeeling tot 6 geldboeten van f 100, subs. 5 dagen voor iedere boete.

Verdediger zal de vraag behandelen: Wat is een recept? Het antwoord is: een voorschrift door een dokter aan een apotheker gegeven, waarmede het publiek niet te maken heeft en dat het ook niet kan lezen. Beter ware wanneer de dokter het recept zonder tusschenkomst van den patient direct aan den apotheker zond. Pleiter is gedurende 6 jaar op het gymnasium volgestopt met Latijn, maar dat potjeslatijn kan hij niet lezen. Dan bespreekt pleiter artt. 8 en 10 der wet en dan staat er zoo duidelijk mogelijk in, dat 't geen bekl. is ten laste gelegd, niet zijn werk is, maar wel van den apotheker. Ieder papiertje, dat de dokter afgeeft, is geen recept. Hij schrijft voor levertraan van een bekend merk.

Zoo ook hier. Hij had evengoed kunnen zeggen, haal dit of dat fleschje. Meent de kantonrechter echter, dat het wel recepten zijn, dan ziet pleiter niet in waarom zulke hooge boeten moeten opgelegd worden.

De kantonrechter heeft CH. VAN M. veroordeeld tot één geldboete van f 300.—, subs. 30 dagen hechtenis. Dr. J. O. V. werd vrijgesproken.

Dertien processen-verbaal. De kantonrechter te Winschoten heeft in dezen omtrek zeer bekende Duitsche „Homoeopathe” LOUISE WILHELMINE MARIA S., 44 jaar, vrouw van F. L. S., te Winschoten, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot 4 boeten ad f 25, subsidiair 25 dagen hechtenis voor elke boete (de eisch was 4 boeten ad f 80, subs. 40 dagen hechtenis voor elke boete), veroordeeld.

De veroordeelde heeft appèl aangeteekend.

(Men zie over deze zaak het Maandblad van September j.l.)

Register op den dertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan. Ber. beteekent Berichten, Boekbesch. Boekbeschuwing, Corr. Correspondentie, H. W. Herhaalde waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken.)

Abbring, Erven Wed. Middel tegen dronkenschap	H. W.	8
Abdijstroop. Samenstelling van —	Ingez.	7
Afdeelvingsverslag v. Binnenl. Zaken	Ber.	12
Alcola. Een middel tegen dronkenschap		8
Alimonda. Vereeniging		1
Amsterdamsch Kwakzalver. Een — in de buurt van Zutphen		11
Anker-Sarsaparillian van Richter en Cie.	Corr.	10
Antidiabetes pillen van Dekker		4
Antiépileptique van Uien	H. W.	7, 11
Antimiasmatiek van Koene		6
Armen en kwakzalverij		2
Arts bij een Amerikaansche firma gevraagd	Ber.	4
Asthma-drink van Dr. Daams		12
„ druppels „ „		12
„ middel „ Tucker	Corr.	9
„ uit Nederland		10
Atomizer		9
Attesten. Hoe — verkregen worden	Ber.	2
„ Valsche — en wat daartegen te doen	Ingez.	2
„ van kwakzalvers		11
Aural Remedies Cy. en H. H. Crippen		9
Baunscheidtismus		3
Belang der volksgezondheid	Ber.	7
Boekbeschuwing:		
Dr. Burwinkel. Ruggemergstering, hare oorzaken en bestrijding.	Boekbesch.	1
Dr. J. de Groot. Over voeding en gezondheid	Ber.	2
Water, bodem en lucht	Corr.	10

Boom. Een oolijke firma		10	Hoofdpijnmiddel van Stearn	9	Palmpillen en het dagblad De Echo	8 Ber.	7
Boom's maagpoeder	H. W.	10	„ tabletten. Gessler's —	3	Pers De. Bestrijding van kwakzalverij		
Bijgeloof te Dedemsvaart	Ber.	4	Humaniteit. Aanbeveling van roode pillen	8	„ „ en kwakzalverij.	Ber.	2, 8, 12
Bijsterveld, P. van. Maagpoeder		12	geweigerd door —	Ber.	Pillen van de Haas.		1
Christian Science		6	International Comité z. Bekämpfung d.		Poudre Gast		8
Congres. Groene Kruis Jubileum —	Ber.	9	Charlatanerie.				3
Courant. De — Kwakzalversadvertenties in		2	Bijdrage van de Maatsch. t. bev. d.		Radiopathy.	Ber.	4
het redactioneële gedeelte		2	Geneeskunst	Ber.	Rad-jo, brutale wijze van reclame.		2, 3
Coza-poeder	H. W.	8	Ontvangsten en uitgaven van het Nederl.		Rapport over kwakzalverij in Engeland		12
Crippen, H. H. Een doofheidsgenezers	7. Ber.	12	Sub-Comité		Rechtszaken:		
„ „ Levensloop van —		9	Ontwerp-Statuten		Dr. de Groof voor het gerecht.		6, 12
„ „ en the Aural Remedies Cy.		9, 12	Internationale Vereeniging ter bestrijding der		Eilers in hooger beroep veroordeeld.		2
			Tuberculose, President Eilers	12	Homoeopathe te Winschoten		12
Daams, Dr. Asthma-drink		12			Magnetiseur te Haarlem.		4, 7
„ „ druppels		12	Karlsruhe Publicaties van den Gezondheidsraad:		Magnetiseur en schoenmaker.		5
Dekker's Antidiabetes-pillen		4	Rasillit-Company te Berlijn	Ber.	Onbevoegd uitoefenen der tandheel-		2
Dertien processen-verbaal	Ber.	9, R. 12	Kloosterolie „Olijf”		kunde.		7
Directie en redactie		7	Knokenreparateur. Een —		Reclameplaat der Vereeniging.		7
Dood door een lintwormmiddel		7	Koene. Antimiasmatiek		Redactie en Directie.	Ber.	7
„ door Haarlemmerolie		2	Kruiden van Dr. Traub		Retau's zelfbewaring.	H. W.	7
Doofheidsgenezers H. H. Crippen	7, 9.	9, 12	Kwakzalver in Spanje		Rheumatiek. Kloosterolie tegen —		12
Dooven. Ear-Phone, een instrument voor —		7	„ uit Amsterdam in de buurt van		Rhycol Company.		2
Dranken en geneesmiddelen. Bedenklijke —		8	Zutphen		Roode pillen van Dupuis	8 Cor.	11
in Amerika		8	Kwakzalvers-advertenties. bestrijding door het		„ „ „ „ aangeboden door		11
Drankzucht. Alcola tegen —		8	Colleg. medico-pharmac. te Haarlem		Sanders		11
„ Coza-poeder	H. W.	8	„ uit oude Couranten (Feuilleton)	11.	Ruggemergstering. hare oorzaken en bestrij-		1
„ Middel van Erven Wed. Abbring		8	„ Moeilijk door de dagbladen te con-		ding.	Boekbesch.	
Dresden. Vereeniging tegen het bedrog met		7	„ Plaatsing geweigerd door De Gooi-		Samenstelling van Abdijstroop	8 Ingez.	7
geheimmiddelen	Ber.	7	lander		„ „ middelen in 1910 onder-		12
Duitsche wetsontwerp ter bestrijding der	Ber.	12	„ Idem door Humaniteit		zoekt		11
kwakzalverij		6	„ Idem door de Leidsche Ct.		Sanders zoekt depôts voor Dupuis-pillen		11
Duivelsbanner te Gorinchem		11	„ Idem door de Winterwijsche Ct.		Sanguinose	H. W.	8
Dupuis. Roode pillen	8. Corr.	11	„ Idem door de Winterwijsche Ct.		Sanonervin		11
„ „ „ aangeboden door Sanders		11	„ Plaatsing in het redactioneel gedeelte		Scheerpoeder van Dr. May	Corr.	8
			van de Bruinisser Ct.	Corr.	Schoenmaker-magnetiseur	R.	5
Ear-Phone. Een instrument voor dooven	Ber.	7	„ Idem idem van De Courant	Ber.	Sequah vraagt een Compagnon	Ber.	11
Echo. De — en palmpillen	S.	7	„ Idem idem van De Echo	8.	Siroop Famel	Corr.	1
Eilers. Adressen aan de Ministers		10	„ verboden in Nieuw-Zeeland		Spoorwegambtenaar magnetiseren	R.	4, 7
„ Een filiaal van —	Ber.	9	Kwakzalvers-attesten		Stadsapothek te Amsterdam en de Wondedrank		12
„ in hooger beroep veroordeeld	R.	2	„ brutaliteit van Hey met „Rad-jo”	2, 3	Stearn's Hoofdpijnmiddel		9
„ Internationale Vereeniging: „Het		11	Kwakzalversmiddelen en geneeskundige pu-		Stellingen over kwakzalverij	Ber.	3
„ Gouden kruis”	12. Ber.	4	blicatie		Tandheelkunde. Onbevoegde uitoefening		2
„ Noodkreten van over de grenzen		3	„ Hoe — aan den man		der —	R.	3, 4
„ vertrokken naar Duitschland		3	„ worden gebracht		Teringgenezers. Derk P. Yonkerman		10
„ Waarschuwing van den Burgemeester		3	„ in 1910 onderzocht		Tentoonstelling van het Groene Kruis-		11
van Enkhuizen		3	„ Wat verstaat men onder —		jubileum		10
Engeland. Rapport over kwakzalverij	Ber.	12	Kwakzalverij besproken in de Tweede Kamer		Traub's kruiden		11
Enquête door de Gezondheidscommissie te		4	„ besproken in het Afd.-Verslag		Troonrede. Alweer geen wettelijke regeling		10
Oud-Beijerland		5	van Binnenl. Zaken	Ber.	van kwakzalverij aangekondigd	Ber.	10
Idem idem te Zuidhorn		5	„ Bestrijding door Gezondheids-		Tuberculose en kwakzalverij		1
Enschedé. Wonderdokter te —	Ber.	6	commissies	4, 5 Ber.	„ Internat. Vereeniging: het		11
		8	„ Bestrijding in Nieuw-Zeeland		Gouden Kruis	12.	11
Fistelpot van Klaas Ursem	H. W.	8	„ en de armen		Tuberculose-Museum		1
		3	„ en de Pers		Tucker's asthmamiddel	Corr.	9
Gast. Poudre —		3	„ en homoeopathie		Tweede Kamer. Bespreking over kwakzalverij		1
Geneeskunde. Onbevoegde uitoefening der —		5, 8. R. 2, 4, 5, 6, 7, 12	„ en tuberculose		Uroscoop, P. van Bijsterveld. Maagpoeder		12
		12	„ Het Groene Kruis in den strijd		Uroscoop, Hemmes		11
Geneeskundige Liefdadigheid naar vermogen		5	„ tegen de —		Ursem. Fistelpot van —	H. W.	8, 12
Geneeskundige publicatie en kwakzalversmid-		5	„ in Engeland	Ber.	Uten, Antiépileptique		7, 11
delen		8	„ in Limburg	9. Ingez.	Valsche attesten en wat daartegen te doen	Ingez.	2
Geneesmiddelen en dranken. Bedenklijke —		8	„ in Pruisen	Ber.	„ voor Pinkpillen		11
in Amerika		10	„ Lezingen over —	12	Veno's bliksemsnel hoestgeneesmiddel		2, 9
en reclame	Ber.	3	„ Maatregelen tegen — in het	2, 4, 11	Vereeniging tegen de kwakzalverij:		9
Gessler's toover hoofdpijn-tabletten		4	programma der Liberale Unie		Agenda voor de Algem. Vergadering		7, 10
Gezondheidscommissie te Oud-Beijerland		3	„ met doodelijk gevolg		Jaarverslag over 1909		5
„ „ Zierikzee	Ber.	3	„ stellingen over —		Mededeelingen v. h. Best. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12		12
„ „ Zuidhorn		5	„ Wetsontwerp in Duitschland		Oproep aan de leden tot het aanbren-		2, 11
Gooilander. De — Weigering van kwakzal-		2	„ tegen de —		gen van nieuwe leden		5
vers-advertenties	Ber.	6	Legalisatie van handteekeningen.	10, 12	Rekening en verantwoording over 1909		10
Gorinchem. Duivelsbanner te —		11	Leven Het — over uitoefening van genees-		Verslag van de Algem. Vergadering		12
Gouden kruis. Vereeniging gesticht door		11	kunde door onbevoegden.		Vereeniging voor geneesk. Liefdadigheid naar		2
Eilers		12.	Lezingen over kwakzalverij.	12 Ber.	vermogen.		2
Groene Kruis en de strijd tegen de kwak-		10	Liberale Unie. Maatregelen tegen kwakzal-	2, 4, 11	Voeding en gezondheid door Dr. J. de Groot	Ber.	7
zalverij	12. Ber.	1	verij in het Ontwerp-programma.		Volksgezondheid. In 't belang der —	Ber.	6
„ Verplaatsbaar Tuberculose-		1	Liefdadigheid naar vermogen. Geneeskundige —		Weltmerisme.	Ber.	12
Museum		9, 10	Limburg. Kwakzalverij in —	9 Ingez.	West-Indische kloosterolie „Olijf”.		12
„ Jubileum-Congres	12. Ber.	10	Liquozone.	H. W.	Wetsontwerp in Duitschland tegen de kwak-		12
„ Jubileum-Tentoonstelling		6, 12	Maagpoeder van Boom.	H. W.	zalverij.	Ber.	6
Groof, Dr. de — voor het gerecht	R.	8	„ „ Bijsterveld.		Wincarnis.		9
			Macaura. Wonderdokter te Londen.		Winter Co. Een brief aan het verkeerde		11
Haarlem. Bestrijding der kwakzalvers-adver-		8	Magerheid. Marmola-tabletten.		adres.		9
tenties door het Collegium medico-pharmac.	Ber.	9	Magic Fool Draft Co.	Corr.	„ Gezondheidshersteller	4 H. W.	11
Haarlemmerolie.		2	Magnetiseur en schoenmaker.	R.	Winterwijsche Courant. Weigering van		2
„ Dood door —	Ber.	6	„ te Haarlem.		kwakzalversadvertenties.	Ber.	12
„ Fabriek van —		11	Marmola-tabletten om mager te worden.		Wondedrank in de Stadsapothek te Amsterdam		4
Haas, De. Bespieding van —		9	May's scheerpoeder.	Corr.	Wonderdokter te Enschedé.		6
„ en Habis Perkara		2	Naamlooze Venootschap. Fabriek van Haar-		„ „ Londen.		3, 4
„ Geneesmiddelen van — door on-		8	lemmerolie.	Ber.	Yonkerman, Derk P. Een teringgenezers.		4
derwijzend personeel op school		11	Natuurarts (Feuilleton).	3, 4, 5, 6	Zierikzee. Gezondheidscommissie te —	Ber.	4
ingegeven		8	Natuurlijke Gezondheidshersteller van Win-		Zuidhorn. „ — Enquête		5
„ Pillen van —		9	ter Co.	4 H. W.			
Habis Perkara door de politie bespied		11	Olijf. Kloosterolie tegen rheumatiek.				
„ en de wonderdokter De Haas		9	Onbevoegde uitoefening der geneeskunde	5, 8 R. 2, 4, 5, 6, 7, 12			
Haeméa-chocolade —	Corr.	8	„ „ „ tandheelkunde.				
Handteekeningen. Legalisatie van —		10, 12	Oud-Beijerland. Gezondheids-commissie;				
Haverhoek		8	enquête				
Hemmes, L. J. Uroscoop		11					
Histogen	H. W.	3					
Homoeopathe te Winschoten	Ber.	9. R. 12					
Homoeopathie en kwakzalverij		2					